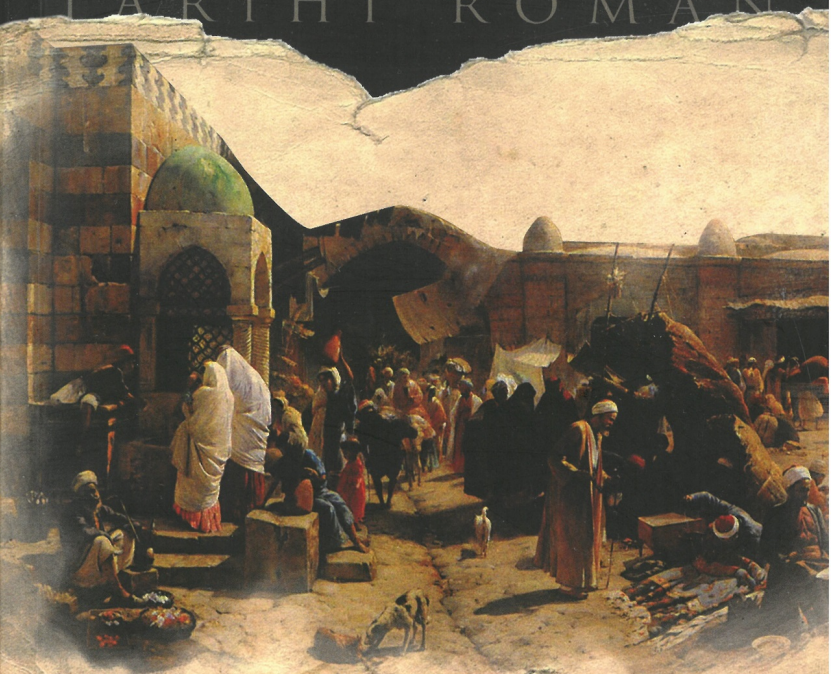
TARİHİ ROMAN

BEKİR BÜYÜKARKIN

KERVANSARAY

ÖTÜKEN
TÜRK EDEBİYATI

15. Yüzyılın ikinci yarısı... Fatih Sultan Mehmet Han, Anadolu Birliği'ni kurma yolunda çalışmalar yaparken Akkoyunlu Uzun Hasan Bey ve Karamanoğlu gaileleri başta olmak üzere Hatun Kervansarayı (Kadınhanı) ötesinde Anadolu'da siyasi ve sosyal bir kriz yaşanıyordu.

Bu tarihi roman, işte bu dönemin, 1473'te Otlukbeli'nde yapılan kardeşler arası hâkimiyet kavgasının Osmanlı tarafının zaferiyle sona ermesine kadar olan devresini konu edinmiştir...

Roman kurgusu dışında olaylar tarihi gerçeklere uygundur. O günün toplum yaşantısı, menzil teşkilatı, Kervansarayların işlevleri, Ahilerin faaliyetleri ve devlet telakkisi yazar tarafından başarıyla ortaya konmuştur.

KERVANSARAY

BEKİR BÜYÜKARKIN

KERVANSARAY
BEKİR BÜYÜKARKIN

TÜRK EDEBİYATI | ROMAN

9 789754 377859

ÖTÜKEN

KERVANSARAY

Bekir Büyükarkın

YAYIN NU: 830
EDEBÎ ESERLER: 353

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-975-437-785-9

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

1. Basım: 2010
3. BASIM

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Kapak Tasarımı: GNG Tanıtım

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: LARUS YAYINEVİ ve TİCARET A.Ş Bağlar Mah. 62. Sok. Yıldızlar Plaza No:10/A Bağcılar-Güneşli / İSTANBUL
Sertifika Numarası: 49657

Pdf **T**arama ve **D**üzenleme: **K**utluk **B**ilğe **K**ağan

BEKİR BÜYÜKARKIN: 1921 yılında İstanbul'da Etyemez Davutpaşası'nda dünyaya gelmiştir. Babası Ahmet Bey Malatyalı, annesi Nadire Hanım'ın babası ise Kastamonuludur. 1939 yılında Vefa Lisesi'ni, 1942'de Yüksek İktisat ve Ticaret Okulunu bitirmiştir. İkinci Dünya Harbi yıllarında askerlik görevini İslâhiye'de yedek subay olarak yapmıştır. Mart 1945'den 1953 yılına kadar Anadolu Sigorta Şirketi'nde muhasebeci, daha sonra Kasım 1960'a kadar Türk Ticaret Bankası'nda Genel Muhasebe Müdürü olarak vazife gördükten sonra özel bir büro açarak "Serbest Malî Müşavirlik" yapmıştır. Eserlerinin çoğunu 1960-79 yılları arasında kaleme almıştır.

Yazı hayatına henüz lisede iken tiyatro eserleri yazmakla başlamış, çeşitli dergi ve gazetelerde şiir, hikâye ve romanları yayınlanmıştır. Vefa Lisesi'nde öğrencilik yıllarında "Efe" piyesini yazmış ve oynatmış, ilk hikâyeleri 1942 yılında "On İki Masal" adıyla *Yapı Dergisi*'nde yayınlanmıştır. 1945 yılında *Son Telgraf* ve *Akşam* gibi gazetelerde de hikâyeleri çıkmış, ilk romanı olan *Cadıların Kırbacı*, *Son Telgraf* gazetesinde tefrika edilmiştir.

İlk tiyatro eseri olan "Dökmeci" 1947 yılında C.H.P.'nin açtığı tiyatro yarışmasında Ahmet Muhip Dıranas'ın "Gölgeler" adlı oyunuyla birlikte ödül kazanmıştır. "Dökmeci", "Yarısı", "Duman", "Soytarı", "Tanyeri" gibi tiyatro eserleri İstanbul Şehir Tiyatrolarında oynanmıştır. "Duman" Berlin'de de sahneye konmuş ve başka yerlerde de oynanmıştır. "Soytarı" adlı oyun TRT Televizyonu'nda dizi film olarak gösterilmiştir. "Yarısı" adını taşıyan oyun da yine senaryosu yapılıp filme çekilip TRT'de gösterilmiştir. Romanlarının birçoğu önce gazetelerde tefrika edilmiş, sonra kitap halinde yayınlanmış ve müteaddid baskıları yapılmıştır. *Son Akın* isimli romanı film yapılarak sinemalarda gösterilmiştir.

"Kavuk" adlı oyun Kültür Bakanlığı'nın açtığı Orta Oyunu Metin Yarışması'nda ödül kazanmış (17.12.1986), *Gece Yarısı* romanı Kültür Bakanlığı'nın "Edebiyat" ödülünü almış (28.3.1988), *Bozkırda Sabah* romanı tiyatro eserine çevrilip İnönü Vakfı Tiyatro Yarışması'nda ödül kazanmıştır. (1988).

Bekir Büyükarkın, uzun yıllar tarihî araştırmalar yapmış ve romanlarından çoğunu bu araştırmalarının ışığında Türk Tarihi'nden aldığı ilhamla yazmıştır. Romanlarında geçmişi günümüzde canlandırmıştır. Dünü bugünde göstermek, dünü iyi tanımak amacını gütmüştür. Tarihimizin derinliği ve millî kültürümüzün zenginliği gözler önüne konmuştur. *Tanyeri* romanında özellikle Türk Kültürü ve millî şuurun varlığı ön alanda canlanmıştır. *Son Akın*'da serhat boylarındaki akıncıları ve millî duyguları dile gelmiştir. *Bozkırda Sabah*'ta Kurtuluş Savaşımızın yaşanılan görüntüleri, tarihî gerçekler ve değerlendirmeler dikkati çeker. *Suların Gölgesinde* romanı yerli ve yabancı tarihî kaynakların ve arşivlerin incelenmesiyle tarihin karanlığından gün ışığına çıkartılan büyük Türk denizcisi Kurtoğlu Muslihittin Reis'in hayatını ve Rodos Adası uğrunda yapılan fedakârlıkları gözlerimizin önünde canlandırır. Rodos ve 12 Ada'nın Türkiye'nin güvenliği için stra-

tejik ve jeopolitik önemini, ibret dersi olacak tarihî olayları anlatır. Tarihî olaylara ait bilgisinin genişliği, millî kültürümüze olan vukufu, san'at ve şairane duygu inceliği, vatan sevgisi ve Türklük şuurunun yüceliğini roman sayfalarına aksettirmiştir. Bekir Büyükarkın'a "Türk Kültürünün tarihî ve zengin birikimi üzerindeki çok değerli çalışma ve katkılarından dolayı" Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkez Başkanlığı tarafından "şeref üyeliği" berâtı verilmiştir (4.11.1997).

Eserleri ilk basılış tarihlerine göre şöyle sıralanabilir:

TİYATRO OYUNLARI; Dökmeci (1947), Yarısı (1967), Armutlar (1970),Yolcular (1970), Duman (1970), Keçiler (1970), Soytarı (1974), Balıkçı (1974), Genç Osman (basılmamış), Kuşak (basılmamış), Masal (basılmamış), Atilla (basılmamış), Tanyeri (1981), Kavuk (1987), Bozkırda Sabah (1988).

ROMANLARI: Uğrak (basılmamış), Cadıların Kırbacı (1945), Maske (1956), Bir Sel Gibi (1961), Son Akın (1962), Belki Bir Gün (1964), Suların Gölgesinde (1966), Tanyeri (1967), Bozkırda Sabah (1969), Yoldaki Adam (1972), Gün Batarken (1976), Kutludağ (1979), Gece Yarısı (1987).

FİLM SENARYOLARI: Son Akın, Soytarı, Yarısı, Yoldaki Adam.

HİKÂYELER: On İki Masal ((1942), Tarihten Hikâyeler (1996)

ŞİİRLER: Rüzgâr (1965)

Bekir Büyükarkın'ın uzun yıllar çeşitli derneklerde çalışmaları olmuştur. Vefadan Yetişenler Derneği'nin kurucusu (1947) ve başkanı, Vefa Kulübünün Divan Başkanı, Musiki Kültür Derneği'nin kurucusu (1960) ve başkanı olarak çok değerli hizmetleri vardır.

Bekir Büyükarkın evlidir (1965); eşi kültürlü bir İstanbul hanımefendisi olan Matematik Öğretmeni Güher Büyükarkın' dır.

Bekir Büyükarkın, son eseri olan *Kervansaray*'ın son bölümünü yazdığı günlerde, 6.8.1998 tarihinde Hakkın rahmetine kavuşmuştur. 8.8.1998 günü öğle vakti Şişli Camii'nde namazı kılınarak Edirnekapı Şehitliği'nde toprağa verilmiştir. Kendisine Tanrı'dan sonsuz rahmet diler, aziz hatırasını saygı ile anarız.

Av. Kemaleddin NOMER

Bu kitabın hazırlanması için
çok gayret sarfeden saygın
Avukat Kemaleddin Nomer beyefendiye
sonsuz minnet ve şükranlarımı sunarım.

Güher Büyükarkın

Yahya Çelebi

ÖNDE üç atlı koşuyordu. Hem de doludizgin. Arkalarından da iki atlı kovalıyordu onları. Belki de bu, bir ölüm-kalım savaşıydı.

Yer, Akkoyunlu topraklarıydı. Hava güzeldi. Güneş tamamen aydınlatmıştı ovayı. Ağaçların yeşilini hafif bir rüzgâr okşuyordu.

Önde gidenlerin atları yorulmuşa benziyordu. Arkadakiler ise onlara gittikçe yaklaşıyordu. Etrafta görünen başka kimse yoktu.

Burası, Diyarbakır'ın, o zaman ki adıyla "Karaamid"in batısına düşüyordu. Daha batıda Osmanlı toprakları vardı.

Nitekim arkadan gelenler yetişti. Bir tanesi; çok daha iri, çok daha güçlü olanı bağırdı:

- Nihayet seni yakaladım Şeyh Hüseyin! Artık elimden kurtulamazsın!

Şeyh Hüseyin denen adam soludu, sonra kılıcını çekti:

- Korkmuyorum senden, dedi. Hadi vur! Taşçıların canavar Ahmet'i! Ne duruyorsun?

Öyle de oldu. Şeyh Hüseyin'in yanındaki iki muhafızı korkudan kaçarken, Taşçıların Ahmet'i bir hamlede şeyhin üzerine atladı. İkisi de yere düştüler, Taşçıların Ahmet hemen ayağa kalktı, kılıcı elindeydi. Şeyh Hüseyin'in kılıcı ise fırlamış, uzaklara gitmişti.

Şimdi Şeyh Hüseyin yerde titriyor, elini kaldırmış "Yapma, pişmanım, kıyma bana!" diye yalvarıyordu.

- Kahpe! Niye çiftliğimizi bastın, yağmaladın? Neden babamla hatunumu öldürdün? Nasıl kıymam sana? Bunca zaman peşindeydim, hep kaçtın! Şimdi artık kurtulamazsın!

- Eşkiya yalvarıyorum sana! Öldürme beni! Ne istersen veririm! Bir cahillik ettim. Şeytana uydum! İnsaf et, büyüklüğünü göster.

- Bu kadar alçalma! Seni hiçbir kimse kurtaramaz!

Tam kılıcı Şeyh Hüseyin'e inmek üzereydi ki, inanılmaz bir olay oldu.

Birden nasıl orada bulunduğu anlaşılamayan bir adam, beyaz sakallı, inanmışlığın huzuru gözlerinden bile okunan, yaşlı bir adam elini havaya kaldırdı:

- Dur, dedi.

Taşçıların Ahmet'inin kılıcı havada kaldı. Sanki büyülenmiş gibiydi. Şeyh Hüseyin hâlâ yalvarıyordu.

Beyaz sakallı, inanmışlığın huzuru gözlerinden okunan yaşlı adam, elindeki bastonuna dayanarak, yorgun sesiyle,

- Kılıcını kınına sok yiğit, dedi, Allah'ına dua et. Katil olma. Bak, karşındaki titriyor. Suçlu bile olsa, böylece cezasını çekiyor.

Taşçıların Ahmet, farkında olmadan, kılıcını indirdi, hatta kınına bile soktu.

- Beni dinle yiğit. Yalnız kalmak istemiyorsan günahtan kaç, iyilik ve yardımseverlikten evladın olsun. Rûhunu yıka, nefsini yen, kin denen o düşmanı kov. Bırak, gitsin bu adam, artık ona ilişme!

Şeyh Hüseyin ayağa kalktı, bir süre etrafına bakındı. Hâlâ titriyordu. Sonra, atını bile unutup, olanca hızıyla kaçmaya başladı.

Şimdi Taşçıların Ahmet hüngür hüngür ağlıyordu. Yaşlı adam onu omuzundan tuttu.

- Yorgunsun, dedi. Dinlenmeli, avunmalısın. Seni yanındaki dostunla beraber, Söğütlü Dere Ahiler Uğrağı'na götüreceğim. Ben de oraya sığınacağım. Arınmak istemez misin? Bana Yahya Çelebi derler. Hasta bir canı yoklamaktan gelirim. Uzat ellerini bana!

Taşçıların Ahmet gözyaşlarını kurularken sordu:

- Hoca Rıza Efendi'nin yanına mı?

- Nereden biliyorsun?

- Hocamdı benim. Çiftliğimize gelir, günlerce ders verirdi bana. Saydığım insandır. Emeği çoktur. Ben şimdi ne yapacağım?

- Doğru yolda yürüyeceksin! Bu yolda kişilerin ayağı çukurlara batmaz, sendelemez. Gel benimle.

Beyaz sakallı, inancını gözlerinde yaşatan yaşlı adamı, Taşçıların Ahmet atının terkisine aldı. Arkasındaki, hiç kıpırdamadan hayretle olayları seyreden yoldaşına seslendi:

- Gidiyoruz Kamber Ağa! Bağışla beni! Üzgünüm, çok üzgünüm.

Böylece yola koyuldular. Daha günlerce yol alacaklardı, ancak Söğütlü Dere Ahiler Ocağı'na öyle varacaklardı.

Yolcu

BİR atlı gözüktü uzaktan. Kuledeki dîdeban (gözcü) seslendi:
- Gelen var!

Burası Sivas'ın batısına düşen bir kervansaraydı. Adına "Hatun Kervansarayı" derlerdi.

Vakit akşama yaklaşıyordu. Güneş batmak üzereydi. Gölgeler düşmüştü etrafa. Kervansarayın avlusunda akşam namazı için şadırvanda abdest alanlar, bir de yanık yanık türkü söyleyen bir âşık vardı.

Düştüm gurbet illere
Yandım hâin dillere

Dîdeban yine seslendi:

- Gelen yolcu yaralıya benzer. Karşılansa gerek.

Aşağıdaki iki dîdeban, hemen taçkapıdan dışarı fırladı. Kervansaray'ın sanat değeri çok yüksek olan yeri taçkapısıydı. Yolcular hana girerken gözü oraya takılır, farkına varmadan oyalanırlardı. Hanın tek kapısıydı. Başka bir gizli kapısı var mıydı, bilinmezdi.

Yaralı atında sallandı, sonra yere düştü. Dîdebanlar yetişememişti.

Başka bir şey daha oldu. Geriden dört atlının gelmekte olduğu görüldü.

Dîdebanlar yaralıyı ayağa kaldırmaya çalışırken, dört atlının önde gideni, başkan olduğu anlaşılan genç bir adam, olanca hızıyla bağırdı:

- Dokunmayın ona, bizim malımızdır!

Dîdebanlar, çırpınmakta olan yaralıyı yere bırakıp kılıçlarını çektiler. Bir tanesi aynı hiddetle cevap verdi:

- Burası kervansaraydır, yasalarımız üzre bize sığınan hırlı da olsa, hırsız da olsa kimseye teslim etmeyiz. Varın işinize gidin!

Atlılar iyice sokulmuştu. Yine reisleri olduğu anlaşılan adam, hiddetle sordu:

- Biz kimiz bilir misiniz?

- Bilmeyiz! Bilsek de birşey değişmez!

- Biz, Akkoyunlu Hükümdarı Uzun Hasan Bey'in adamlarıyız. Verin o yaralıyı bize, sonra canınızı yakarız.

Dîdebanbaşı da gelmişti yanlarına. İri yarı, kara bıyıklı bir ihtiyardı. Ellerini göğsünde kavuşturup cevap verdi atlılara:

- Bana bakın, Kahraman Bey'in, hatta Fatih Sultan Mehmet'in çerileri dahi olsanız, kimse bize sığınan bu yaralıyı elimizden alamaz. İyileşsin, dışarı salalım, ondan sonra ne isterseniz yapın!

- Son sözün bu mu ihtiyar?

Dîdebanbaşı bir adım daha attı, dîdebanlara:

- İçeri taşıyın yaralıyı, dedi.

Yine ellerini göğsünden ayırmadan, atlılara gülümseyerek seslendi:

- İşte karşınızdayım, acıtın bakayım canımı! Nasıl Yapacaksınız bu işi?

İki dîdeban, yaralıyı tekrar yerden alırken başka birisi daha geldi kervansaraydan. Yanında iki dîdeban daha vardı. Oldukça iri, gözlerinden hiddetli olduğu anlaşılan, genç bir adamdı bu:

- Bana bakın, dedi, ben bu kervansarayın ağasıyım! Sakın ola ki, destursuz bağa girmeye kalkışmayın! Sonra can yakayım derken canınız yanar!

- Adın ne senin?

- Ahmet Ağa derler bana! Hadi, durmayın!

- Öyle mi? Bir ünvanın yok mu senin?

- Ne yapacaksın ünvanımı?

- Dur bakayım, ben seni tanıyacağım!

- Tanımazsın. İşine git, oyalanma burada.

- Şimdi buldum. Sen eşkiya Taşçıların Ahmet'sin. Kaybolmuştun ortalıktan. Demek bu kervansaraya sığındın. Çok kimsenin canını yakmışsın! Seni Akkoyunlular Beyi Uzun Hasan efendimize anlatacağız, affetmeyecek!

Sonra atlılar, atlarının başlarını çevirdiler, dörtnala uzaklaştılar.

Derinden de gelse, o âşığın türküsü hâlâ işitiliyordu... Ve Ahmet Ağa, çökmüş, ufalmış gibi yere diz çökmüştü.

Mehterhane növbet vuruyordu. Şimdi sıra taçkapıyı kapamaya gelmişti.

Dîdebanbaşı sesleniyordu:

- Ey yolcular, ey hanımıza gelip konaklayanlar, ey kervan sahipleri, bilmiş olasınız ki, han kapısını kapatıyoruz. Bundan böyle sabaha dek dışarı çıkmak yoktur. Malınıza, şerefinize, dininize el atan var mı? Yok mu? Haydi bismillah!

Taçkapı gürültüyle kapandı. Arkasına kol demiri vuruldu. İçeride uzak doğudan gelmiş bir kervan vardı. Develer çökmüş, geviş getiriyorlardı. Âşığın sazı birden sustu, ezan okunmaya başladı. Müminler saf saf oldular, İsa'ya inananlar bir kenara çekildi. İmam, "Bismillah!" dedi.

İleride atlar da kişniyordu. Nalbant işini bırakmış, cerrah yaralının yanından çıkmış, saflara karışmıştı.

Namaz bitince meşaleler yandı. Etrafa yer yer gölgeler düştü.

Safların arkasında bulunan kervansaray ağası Ahmet Ağa, kazâsını kılmakta olan cerraha sokuldu:

- Yaralı nasıl?

Cerrah selam verdi, ayağa kalkarken üzüntülü bir sesle:

- Pek ümitli değil, dedi.

- Nesi var?

- Bir kılıç yarası kalbine kadar işlemiş, bir kolu tutmuyor, ayakları da öyle. Pek fazla hırpalanmış. Düşmanlarının elinden nasıl kurtulmuş, bilemem.

- Kim olduğunu öğrendiniz mi?

- Konuşamıyor.

Ahmet Ağa homurdandı. Sonra yumruklarını sıktı. Sanki karşısında birileri varmış gibi bağırdı:

- Akkoyunlular'ın işi bu. Uzun Hasan Bey'in. Ne istediler bu adamdan? Bir öğrenebilseydim! Sabahleyin gelip görürüm sizi. Belki o zaman konuşur!

- Sabaha kadar sağ çıkarsa! Şüpheli ağam!

Kervansaray mutfağında ateşler çoktan yanmış, yemekler hazırlanmıştı.

Dîdebanbaşı bağırdı:

- Buyrun taama. Allah için, inanan da, inanmayan da aşımıza kaşık atsın. Gittiği yer dert görmesin. Her kaşık şifalar getirsin. Kusurumuz olursa bağışlansın.

Bir kazan geldi ortaya. Tabaklarını uzatan yolculara kepçe kepçe

yemek dağıttılar. Fodla da dağıtıldı. Fırından yeni çıkmıştı. O günkü yemek *aksı aşı* idi.

Bir yolcu sokuldu aşçıbaşına. Utanarak sordu. Herhalde kervansarayların âdâbını bilmeyen bir yabancı olsa gerekti:

- Bağışlayın beni, dedi, kaç akça ödeyeceğim bu aş için? Pek fazla param yok, yetişmezse yemem.

Aşçıbaşı elini uzattı, garibi okşadı. Sonra üzüntüyle cevap verdi:

- Ey yabancı, şunu bilesin ki, kervansarayda her ne yapılırsa yapılsın, asla para ödenmez! Yolcu yaralıysa tımar edilir, kirliyse hamamımız orada. Urbanı eskimişse verilir. Atı nallanır. Hayvanları beslenir. Ağanın emrinde bir kitaplık vardır. Gider, oturur, istediğini okur. Senden para isteyen kim? Ye, Allah rızası için, âfiyet olsun.

- Nasıl olur? Bunca masrafı kim öder?

- Onu biz bilmeyiz! Hadi, otur yerine.

Şimdi, kervansarayın avlusunda derin bir sessizlik vardı. Yolcular bir kenara çekilmiş, yemeklerini yiyordu. Hanın baytarı da aralarına karışmıştı.

Kervansarayın taçkapısı yüklü hayvanlar geçebilecek kadar genişti. Avlu, dikdörtgen biçimindeydi. Avlunun etrafında geniş odaların bulunduğu bir eyvan vardı. Bir merdivenle yukarı kata çıkılırdı. Kapalı yeri de vardı. Yolcular genellikle kış günleri oraya sığınırdı. Ateşler yakılır, alevler dalga dalga etrafa yayılırdı. En yukarıda gözetleme kuleleri, mazgallar vardı.

Yolcular üç günden fazla kalamazdı. Yaralılar ise iyileşinceye kadar hanın konuğu olurdu.

İki kervansaray arası deve yürüyüşüyle dokuz saatti. Bu yüzden öteki kervansaraya vaktinde varabilmek için, sabah erken yola çıkılırdı.

İşte bu hayratlar, dünyanın hiçbir yerinde kolay kolay bulunmayan Türk'ün eşsiz sosyal bir hizmetiydi.

Şimdi yine âşık sazını çalıyor, yanık yanık türküsünü söylüyordu. Dertliydi garip. Kimbilir nerden gelmiş, nereye gidecekti? Onun derdini anlamak, onu avutmak gerekti.

Uzun yollar, uzun yollar!
Bitmez tükenmez yollar!
Sen beni bıraksan da,
Allahım beni kollar!

Ahmet Ağa âşığa sokuldu. Üzgün görünüyordu, sordu:

- Derdin nedir garip? Bitsin isterim! Anlat bana.

Âşık yutkundu. Sazını yanına koydu, ayağa kalktı:

- Bağışla beni ağam, dedi, dert bir nehirdir, akar ama bitmez. Suyu tükendiği an biz âcizler de biteriz.

- Dertle kardeş mi oldun sen?

- Alıştım ona, onunla yatarım, onunla kalkarım.

- Nedir zorun? İmanın tam mı senin? Niçin Allahına sığınmazsın?

- Bunu ancak O bilir! Esen yele esme demem, akan suya akma demem, gönül bu, sevme demem!

Ahmet Ağa yutkundu. Meşalenin alevleri parça parça yüzüne vurmuş olan âşığa bir kere daha baktı:

- Demek vakti henüz gelmemiş, dedi. Vakti gelince anlatacaksın bana! Adın ne senin?

- Yörük Ahmet!

- Adaşımsın.

Ahmet Ağa geri döndü. Yağan yağmurun bereketine inanırdı. Nedense o gün hemen yağmur yağmasını istiyordu. Hiç değilse görünen pislikleri temizler, çatlamış topraklara hayat verir; bereket getirirdi yağmur.

Yıl 1461'di. Ekim ayıydı. Hava serinlemişti. Fakat yağmur yağmıyordu. Daha sonra kar yağar, bütün yolları kapatırdı. O zaman ister istemez, sığınan yolcuları, hatta kervanları üç günden fazla tutmak zorunda kalırlardı.

Ahmet Ağa'nın başka bir endişesi daha vardı. Emanetçi gecikmişti. Erzak tükenmek üzereydi. Gönderilen para azalmıştı. Emanetçi gelmezse bunca masraf nasıl karşılanırdı?

Emanetçi parayla beraber arabalar dolusu erzak, giyecek getirirdi. Bir süre rahat ederdi. Emanetçi üç ayda bir gelirdi. Kış günleri bu süre biraz uzardı.

Yalnız, herkesin şaştığı bir konu vardı. Para kimden gelirdi? Ahmet Ağa bunu kimsenin bilmesini istemezdi. Hatta bir sır gibi saklardı. Bu kervansarayın her türlü giderlerini karşılayan, vakıf değildi. Bir kişi veya kişiler olsa gerekti.

Ahmet Ağa'nın aklına kötü bir düşünce geldi. Ya emanetçiyi yolda soydularsa? Öğrendiği anda o da, soyanı soyacaktı. Bunu yapardı, ölümü pahasına yapardı.

Sabah olmuş, ezan okunuyordu. Müminler şadırvanın önünde abdest tazeliyorlardı.

İmam geldi, namaz kılındı. Çorbalar içildi. Ve taçkapı açıldı. Dîdebanbaşı kapının önünde durdu, seslendi:

- Ey ahali! Ey yolcular! Ey ümmet-i Muhammed! Doğru söyleyin bir noksanınız var mı? Şerefinize, namusunuza dokunan oldu mu? Bizden şikâyetçi misiniz? İşte kapımız açıldı. Yolunuz açık olsun. Gafil olmayın! Kurttan, düşmandan sakının. Allahınıza sığının! Nâmerde inanmayın. Merdi bulursanız, bağrınıza basın. Haydi bismillah, selametle gidin gideceğiniz yere!

Herkes, emanete bıraktıkları silahlarını aldı. Develerin çanları çalmaya başladı. Bir kaç kişi öksürdü. Atlar kişnedi. Sonra yolculuk başladı Anadolu topraklarında.

Şimdi dîdebanbaşına sesleniyorlardı yolcular:

- Allaha ısmarladık. Sağlıkla kalın! Yaptığınız hizmeti unutmayız. Allah, sâhib-i hayrata uzun ömürler versin. Hayatta değilse, rahmet olsun!

İşte o muhteşem taçkapı, onlara böylece yol veriyordu. Ahmet Ağa da gidenlerin arkasından bakıyordu. Sonra geri döndü, cerrahın yanına gitti:

- Yaralıdan ne haber? dedi.

Cerrah boynunu büktü:

- Sen sağ ol ağam, dedi. Ezandan evvel kaybettik onu. Çok uğraştık, olmadı. Kurtaramadık.

- Kim olduğunu anladınız mı?

- Hayır

- Üzerinden bir şey çıkmadı mı?

- Sadece bir kese, içinde iki altın!

- Saklayın onları.

Yolcuyu o gün defnettiler. Ahmet Ağa çok üzgündü.

Fatih Sultan Mehmet Han

AHMET AĞA hazırlanmıştı. Atına binmeden evvel yanında duran dîdebanbaşına:

- Bak ağa, dedi. Ben giderim, kervansaray sana emanet. Bunca dert görmüşsün, dertten anlarsın. Biz sanki yurdundan kovulmuş iki kişiyiz seninle. Emanetçiyi arayacağım. Bulursam getiririm. Bulamazsam, onu yakanları yakarım. Sonra kaybolurum. Beni unut. Ver şu kılıcımı.

Dîdebanbaşı Kamber Ağa âdeta yalvardı:

- Yapma ağam, etme ağam! Yeniden elini kana bulama ağam! Zeyneb'inin hatırı, gönlünün sultanı için, Allah rızası için vazgeç! İlişme kimseye bundan sonra. Ben sırtımda taşırım, civar köylerden ununu, nohutunu.

- Ver kılıcımı dedim Kamber Ağa, yaşamak bana haram. Akkoyunlu Uzun Hasan'ın adamı beni yıktı. Adım unutulmamış!

Kamber Ağa geri döndü, eyvanın bir köşesinde duran kılıçların en güzelini Ahmet Ağa'ya uzattı. Âdeta ağlıyordu:

- Kendini dine verdin, kendini okumaya verdin! Kitaplar getirdin. Kesendeki son paraları fakir fukaraya dağıttın. Geceleri uyumadığını da bilirim. Yanlış iş yapma, bunca emeğini boşa çıkarma. Ayrıca vuranı da vururlar derler. Beni de götür öyleyse yanında.

- Kervansarayı kime bırakayım Kamber Ağa? Kal kaldığın yerde. Sakın geçmişini düşünme, beni de düşünme. Allaha emanet ol!

Ahmet Ağa atına sıçradı. Bir kere de kuşağındaki kamayı okşadı. Sonra hayvanını tırısa kaldırıp taçkapıdan çıktı.

Dışarda daha serin bir hava vardı. Yine de Ahmet Ağa üşümüyordu. Vakit öğleye doğruydu. Kervansaray hemen hemen boştu. Akşam ezanından evvel yine dolardı.

İşte karşısında geniş bir ova duruyordu. Daha ilerde dağlar başlardı. Kervansarayın arkasında da bir tarla ve bağ vardı. Orasını ekerler, üzümünü, ürününü toplarlar, yolculara yedirirlerdi. Koyun da beslerlerdi.

Ahmet Ağa gideceği yeri biliyordu. Emanetçinin geldiği yönü de biliyordu. Emanetçinin başına bir felaket geldiğine inanmıştı. Yine de bunun doğru çıkmamasını istiyordu.

Birden karşısında kendisine doğru gelmekte olan bir atlı gördü. Hayvanını durdurttu, bekledi.

Atlı yaklaştı, bir mızrak savurdu ona. Mızrak önünde toprağa saplanınca atlı bağırdı:

- Fatih Sultan Mehmet Han geliyor! Dur olduğun yerde!

Ahmet Ağa âdeta ürperdi. Belki de kaçmak istedi. Fakat atından indi, bekledi.

Yaklaşmakta olan bir mehterhanenin yavaş yavaş sesi duyulmaya başladı. Sonra bir alay asker ovaya yayıldı. Daha sonra Fatih Sultan Mehmet Han, yanında hocası Molla Güranî ile gözüktü.

Ahmet Ağa'nın âdeta gözleri kamaşmıştı. Ahmet Ağa farkında olmadan diz çöktü.

Fatih Sultan Mehmet solakların yularını tuttuğu beyaz atından indi. İnce uzun kara sakalı, atalarından yâdigâr sivri burnu, geniş göğsü vardı. Gözleri parlıyordu. O sıralarda yirmi dokuz yaşında olmalıydı. Üzerine cebe giymişti.

Evvela etrafına, sonra solaklara baktı. Onlar oklarını ellerinde, özellikle sol ellerinde tutuyorlardı. Solaklar cesur, güçlü, kuvvetli, sadık yeniçeriler arasından seçilir, padişahın muhafız bölüğü görevini görürlerdi. Kethüdaları, sultan atından inerken eteklerini tutardı. Nitekim o gün de öyle olmuştu.

Fatih Sultan Mehmet Han, hâlâ diz çökmekte olan Ahmet Ağa'ya seslendi:

- Kimsin sen?

Ahmet Ağa güçlükle cevap verdi. Nedense pek tedirgindi:

- Ben, Ahmet Ağa kulunuz!

- Ayağa kalk! Ağalığın nerden gelir?

- Bu kervansarayın ağasıyım efendim!

- Üzerinde silahınla neden taşra dolaşırsın?

- Emanetçimiz gelmedi. Erzak ve akça getirmezse, yolcular aç kalır. Onu aramaya giderim.

- Emanetçi mi dedin? Kim besler bu hanı? Vakıf mıdır? Sahibi kimdir?

Ahmet Ağa yutkundu, ne diyecekti? İşte hiç hoşlanmadığı, hatta korktuğu bir soruyla karşılaşmıştı. Kekeleyerek cevap verdi:

- Bilemem hünkârım!

- Ne dedin? Nasıl olur? Ağası olduğun kervansarayın sahibini neden bilemezsin?

- Efendim! Hünkârım! Bağışlayın beni, sahibi kendini gizler. Kimliğini asla bildirmez!

- Sana inanmıyorum ağa! Bir gün bunu öğreneceğim! Seni kim ağa yaptı?

Dîdebanlar taçkapının önünde sıralanmıştı. Yalnız Kamber Ağa yoktu. İçerden bir ilâhi sesi geliyordu. Padişahın mehterhanesi susmuştu.

- Cevap vermiyorsun ağa? Bir sır mı bu?

Yanında sessizce duran Molla Güranî'ye döndü:

- Sen ne düşünürsün hocam?

- Sultanım, üstüne varmamak gerek. Ahmet Ağa mert bir adama benzer! Yemin ettiyse, hünkârına karşı da olsa, yeminini bozmak istemez.

- Öyle olsun! Yalnız ona bir kaç sualim daha var! Kaç kişi hizmet eder bu handa?

Ahmet Ağa biraz rahatladı. Yine de endişeliydi. Ona, bundan sonra dünya haramdı. Padişah karşısında aczini göstermiş, göğsünü gere gere cevaplar verememişti. Tanrı katında günahkâr, toplum karşısında suçluydu O!... Nereye gitse eşkiyalığı yüzüne vurulacaktı.

Hünkâr sualini tekrarladı:

- Kaç kişi hizmet eder hanında?

- Efendim, dîdebanlardan başka imamımız, aşçımız, nalbandımız, baytarımız, tabibimiz, cerrahımız vardır. Bir de kesedar.

- Öyle mi, güzel. Cerrahına kaç akça ödersin?

- Sekiz akça sultanım!

- Ya tabibe?

- On akça efendim!

- Nereden buldun bu ölçüyü?

- Siz de Âsitane'de böyle ödersiniz hünkârım!

- Demek, araştırdın?

- Affınıza sığınırım! Evet efendimiz! Bu kervansarayın elimden geldiğince emsâlinden daha üstün olmasına çalışırım.

- Bir sual daha soracağım sana. Benim bir adamım vardı. Trabzon Rum İmparatoru David Komnen'e bir mektup göndermiştim onunla. Geri dönmedi. Buralarda rastladın mı böyle birine? Şunu da bilesin ki, Trabzon İmparatoru'nu devirmeye giderim. Bizi rahatsız eder. Ayrıca evvelce verdiği vergiyi, Akkoyunlu Beyi Uzun Hasan vasıtasıyla geri istemiştir benden. Bir de bir konuk beklerim bugün burada. Sualime cevap ver Ağa!

Ahmet Ağa, ne diyeceğini bilemiyordu. Düşünüyordu, "acaba" diyordu. Çekinerek cevap verdi:

- Hünkârım! Yaralı bir adam geldi buraya! Peşinde Akkoyunlular vardı. Bizden istediler yaralıyı, vermedik. Bilmem aradığınız adamınız o mudur?

- Odur! Nerede şimdi?

- Kurtaramadık! Sizlere ömür!

- Ne çıktı üzerinden?

- Sadece bir kese içinde iki altın!

- Bir name filan da yok muydu?

- Hayır efendim!

Fatih Sultan Mehmet Han, yine hocası Molla Güranî'ye döndü:

- Hocam, dedi. Uzun Hasan bize oyun oynar. İmparator Davit Komnen'in kızı Despina'yı almış. Şimdi onların tarafını tutar. Ayrıca düşmanımız olan Venediklilerle anlaşmıştır. Halamın oğlu olan Karaman Beyi'ni kışkırtır. Hâlbuki Uzun Hasan Türk'tür, O'na dokunmak istemem. İşte adamımı da yolda çevirmişler, teslim olması için imparatora gönderdiğim nameyi de elinden almışlar! Benden korkmuyor!

- Mağrur olma hünkâr! Türk'ü Türk'e vurdurtma hünkâr! Çaresiz kalırsan, o zaman düşün!

- Hocam, dediğini dinlerim. Yalnız sen mağrur değil misin?

- Aslâ! Vasiyet ettim, cenazemi bile omuzlarda taşımayacaklar. Bir hasırın üzerine koyup öyle götürecekler.

Fatih Sultan Mehmet gülümsedi. "Bu düşüncen bile gururdan gelmez mi?" dedi. "Ama sen, ilim irfan sahibisin. Beni okutmuşsun, bana bir dünya vermiş, iyiyi kötüden ayırmamı öğretmişsin. Üstelik yol göstermişsin. Ne yapsan hakkındır. Başımın üstünde yerin vardır."

Molla Güranî sevindi mi, sevinmedi mi? Hiç belli etmedi:

- Hana girsek yeridir, dedi, konuğunu orada bekleriz.

Ahmet Ağa kenara çekildi. Fatih, "Sen de gel." dedi.

- Efendimiz, ben emanetçiyi arasam gerek.

- Kervansaray ağasız bırakılmaz. Bunu asla unutma!

- Ama, sonra yolcular aç kalır sultanım!

- Ben sana istediğin kadar erzak gönderirim. Yaz cinslerini bir yere. Okuma yazma bilir misin?

- Evet, hünkârım!

İlerlediler. Dört solak ile kethüdaları da yanlarındaydı. Taçkapının önüne gelince Kamber Ağa göründü. Eğildi, sonra ellerini göğsünde bağladı:

- Affola, saadetlu hünkârım, dedi.

- Nedir o?

- Silahlarınızı bırakmanız gerek!

- Sen kimsin? Neden silahlarımızı bırakacakmışız?

- Bendeniz dîdebanbaşıyım. Usuldendir, hiç kimse silahıyla içeri giremez.

- Ben hünkârım, kimse değilim!

- Efendim! Akkoyunlu gelse, Karamanoğlu gelse, "Fatih Sultan'a silahlarını çıkartmamışsınız, biz de çıkarmayız." deseler, ne cevap veririz? Biz, kanımız pahasına sizi koruruz, efendim!

- Hocam ne diyor bu adam? Haddini aşmadı mı?

Molla Güranî kavuğunu düzeltti. Kamber Ağa gibi kollarını göğsünde bağladı:

- Doğru söyler, dedi. Yasalar vardır, usûl erkân vardır. Onlardan uzaklaşmak hayır getirmez. Senin devletin adâlet ve hak üzerine kurulmalıdır. Bunu çiğneme hünkâr!

Fatih Sultan sesini çıkarmadı. Kılıcını ve zümrüt işlemeli kamasını Kamber Ağa'ya verdi. Solaklar da ok ve yaylarını bıraktılar.

Eyvanın içine iki sedir koymuşlar, üzerine halılar örtmüşlerdi. İkisi de oturdular. Solaklar ayaktaydı. Fatih Sultan Mehmet biraz tedirgindi. Artık kervansarayda ses çıkmıyordu.

Bir derviş sokuldu yanlarına. Arakiyesini kulaklarına kadar geçirmişti. Dizlerini hafif bükmüştü. Solaklar engellemek istedi, Fatih, "Bırakın, gelsin!" dedi.

- Ne istersin, derviş?

- Efendime Allah uzun ömürler versin. Dert yüzü göstermesin! Bu fâni âlemde tuttuğun altın olsun. Yüz akı, yüz görümlüğü demektir. Yüzü kara olan, yüzünü boyamış olandır, altındakini kimse görmesin diye.

- Ey derviş, uzun lafı bırak, ne istersin benden?

- Bir şey sorsam izin var mı?

- Sor!

- Bütün Türkler, bütün İslamlar kardeş değil mi?

- Kardeştir. Ne olmuş?

- Kardeşler birbirine yardım etmez mi?

- Eder.

- Öyleyse ben senin kardeşinim, yardım etsene.

Fatih gülümsedi, kethüdaya işaret etti, "Şuna bir altın ver" dedi. Kethüda kuşağından bir kese çıkarıp içinden bir altın aldı, dervişe verdi. Derviş beğenmemiş olacak ki:

- Nedir bu? dedi. Sen ki ulu bir hünkârsın, yeri göğü titretirsin, benim gibi derviş kardeşine bir altınla yetinmeli misin? Erenler hakkı için söyle Sultanım.

Fatih Sultan Mehmet şimdi açıkça gülüyordu. Hoşuna gitmiş olmalıydı.

- Bana bak derviş kardeş, dedi. Kulağını iyice aç da dinle. Öteki kardeşlerin duyarsa, sana bu bir altın bile düşmez. Var işine git, erenlerine şükret!

Derviş de güldü. Ellerini havaya kaldırdı:

- Yeri göğü yaratana, erenlere gönül bağlayana, geceyi gün gibi görene, yatıp da uyanana, pîrimiz sultanımız Hacı Bektaş Veli'ye şükürler olsun. Hû diyelim hu!...

Şerbet getirmişlerdi. Pek iştahsız içtiler. Merakları artıyordu. Bekledikleri konuk hâlâ gelmemişti.

Fatih'in kafası hep Uzun Hasan'la meşguldü. O'nu âdeta hocasına şikâyet etti:

- Tek durmaz bu adam. Haber alırım, Roma'ya elçi göndermiştir. Onlar bize savaş açtıkları zaman, Hasan da doğudan hücuma geçeceğini Papa'ya bildirmiştir. Ayrıca Koyunhisar Beyi Hüseyin'i yakaladı, kalesini de ele geçirdi. İşte bu seferimizde İsfendiyar oğullarını kendimize bağlı kıldık, şimdi de Trabzon'u alacağız. Lakin Uzun Hasan bize nice oyunlar edecektir, göreceğiz.

Molla Güranî, o yumuşak davranışlarını üzerinden atıp âdeta soluyan Fatih'i yatıştırmak için olacak:

— Hünkâr, dedi. Sen yine sabırlı ol. Boş yere kan dökme. Ülkeni adâlet üzre yürüt. Aslâ hak yeme. Her dâim söylerim, harama perhiz eyle. Harama el süreni ise asla affetme. Devletini yaşatmak istersen adam kayırma. Dalkavuklara kulak asma.

Fatih Sultan Mehmet'in adaleli ensesi, kısa boynu, kalın dudakları, çıkık elmacık kemikleri, iri gözleri, kalın kaşları, sert bakışları vardı. Solumasına rağmen hocasını dinliyordu. Molla Güranî devam etti:

- İlme sırtını çevirme, sanata değer ver. Atalarını unutma. Sana bu ülkeyi hediye etmişlerdir. Onları daima rahmetle an. Dinine saygılı ol, asla yobaz olma. Üzdüm mü seni hünkâr?

- Aslâ hocam, ben hep seni dinlemişimdir. Manisa'da küçük yaşta vali iken, sen kulağımı çeker, hatta döver, rahlenin başında bana ders verirdin. Babam rahmetli Murat Han, "Ne istersen yap, istersen döv, Şehzade Mehmed'i aslâ şımartma" demiş sana. Arapça'yı, Farsça'yı senden öğrendim. Hatta Latince'ye bile senin sâyende sahip oldum. İlme de değer veririm, sanata da. Bu kervansarayın taçkapısını gördüm, hayran oldum. Bilir kişileri çoğaltacağım! Medreseler açtım, medreselerin yanında kütüphaneler kurdum. Cüzzamlılar için tecrithaneler var. Bizim mimarimiz süs ve gösterişten ziyade metanet ve sadeliktir. Camiler, köprüler yaptırdım. Daha da yaptırırım. İmarethanelerim var, yoksulları doyururuz.

Molla Güranî memnundu. Fatih'i, Uzun Hasan'ın sıkıntısından uzaklaştırmıştı:

- İyi konuşursun hünkâr! Baban merhum Murat Han, senin yetişmene çok önem vermiş, Türk âlim ve şâirlerini beslemiştir. Çeviri ve telif yönünden Türkçe eserler yazdırtmış, Türk kültür hareketine önder olmuştur. Ali Efendi'nin Oğuz ananelerini anlatan *Tevârih-i Âl-i-Selçuk*'u Molla Ârif Ali'nin Anadolu fethine ait *Dânişmendnâme*'si, Mercümek Ahmet'in *Kabusnâme*'si, Şeyhî'nin *Husrev ü Şîrin*'i unutulur mu? Daha sayayım mı? Sen de baban gibi ol hünkâr. Sana çok değer verdi. Değer verenin kadrini bil. Unutma ki, bir devlet sadece savaşla yaşamaz. Bâtılı yık!

Fatih Sultan Mehmet Han'ın şimdi gözleri nemlenmişti. O, ayrıca duygu adamıydı. Savaşa hazırlanırken bile "Avnî" adıyla şiirler yazardı. Yine de geçmişi düşündü.

- Akşemsettin'e "Bana, şeriat, tarikat, mârifet ve hakikat yollarını öğret" dediğim zaman, "Hayır," demişti. "Sen dünya işleriyle uğraşacaksın, kullarının buna ihtiyacı var. Allah katında hakikatten de çok makbuldür. Hakikat'a ermek yalnız bir kişinin rütbesidir."

- Evet hünkâr! Akşemsettin ulu bir kişidir. Onun önünde ben de eğilirim. Allah rahmet eylesin, baban merhum Murat Han, Hacı Bayram Veli'yi Edirne'ye getirdiği zaman, O'na "Bizans'ı alacak mıyım?" diye sormuştu. Hacı Bayram Veli de yanındaki Akşemsettin'i göstererek "Hayır" demiştir. "Bu zaferi sizin beşiktekiyle bu ak oğlan görecektir." Beşikteki dediği sendin hünkârım.

Birden bir kösün vurulduğu duyuldu. Kuledeki nöbetçi, "Gelenler var!" diye bağırdı. Dîdebanbaşı:

- Kimler? diye sordu.

- Bir tahtırevânın yanında sanırım on atlı! Dışardaki çeriler onlara yol gösteriyor.

- Silahları var mı?

- Olsa gerek.

Sonra Kamber Ağa, yaklaştı, Fatih'in önünde eğildi:

- Destur var mı padişahım? diye sordu, Gelsinler mi?

- Beklediklerim olsa gerek, gelsinler.

Dîdebanbaşı, dîdebanlara "Silahlarını alın, içeri sokun." dedi.

Dışarıda bir hayli direnme oldu. Sonra on atlı ve tahtırevanı taşıyan altı kişi handan içeri girdi. Atlılar, atlarını yedeklerine almışlardı.

Tahtırevanın etrafı çok kıymetli perdelerle kapatılmıştı. Gelenlerin içlerinden birisi Fatih'in önünde durdu, istemeyerek eğildi:

- Biz, efendimiz Akkoyunlu Hükümdarı Uzun Hasan tarafından geliriz. Adım Şeyh Hüseyin'dir. Valideleri Sâre Hatun hazretleri, sizinle konuşacaklar.

Tahtırevanın perdesi açıldı, Sâre Hatun yüzünde hafif bir tül olarak iki taşıyıcısının yardımıyla yere indi. Tahtırevanın içinde cariyesi vardı.

Fatih Sultan Mehmet ayağa kalkmıştı. Molla Güranî oturuyordu. Fatih ilerledi:

- Sefa geldin ana, dedi.

- Sefa bulduk oğul! Sana oğlumun selamlarını getirdim. İstedik

ki aranızdaki bu çekişme sona ersin, kardeşçe yaşayasınız. Nerede konuşuruz?

- Burada. Hele biraz dinleniniz!

- Herkesin yanında mı?

- Evet. Çekinecek neyimiz var ana?

Yol gösterdi, sedire oturttu. Molla Güranî de ayağa kalktı, uzaklaştı. Onları yalnız bıraktı.

O zaman Sâre Hatun yüzündeki tülü kaldırdı. Gülümsüyordu. Hiç de ürkek bir hâli yoktu:

- Oğul, dedi, beni dinle. Oğlum, aslanım, aslâ kan dökülmesini istemiyor. Onun için dön geri!

- Senin oğluna inanmam ben ana. Trabzon kralına gönderdiğim nâmenin, kralın eline geçmemesi için adamımı yaralatmış. Bir de haber salıp senin geleceğini, bu handa buluşacağımızı bildirdi. Ben onun habercisine el sürmedim. Oğlunun çok marifetleri var.

- Fena mı oğul? Bana anne diyorsun. Seviniyorum buna. Annenin nasihatini dinle. Trabzon dağları çetindir. Geçilmez ormanları, aşılmaz kayalıkları var. Çalılar, dikenlerle doludur etraf. Başaramazsın, çerilerin harap olur. Şanın, şöhretin kaybolur. Bu savaşı oğlum istemez, ben de istemem.

Fatih, şimdi hiddetleniyordu. Yumuşak hâli yavaş yavaş kayboluyordu. Kuşağındaki kamasını aradı. Sonra yumruğunu sıktı:

- Oğluna âlet olma ana, dedi. Ben dağı da devirir, kayaları da yıkarım. Gücüm yeter, îmanım yeter. Uzun Hasan Bey, benim Trabzon İmparatorluğu'nu ele geçirmemi istemez. Orasının benim için bir engel olmasını diler. Gözü Karakoyunlular'dadır. Karakoyunlu Hakanı Cihan-Şah'ı yenip, onun tahtına oturduktan sonra sıra bana gelir. Ben bunları bilmem mi sanırsın ana?

- Yanılırsın oğul, gel etme, tatlı canına kıyma, çerini harap etme. Tekrar söylerim, o ormanları aşamazsın, o geçitleri geçemezsin.

- Ben Bizans'ı devirmişim, Haliç'e donanmamı indirmişim. Şimdi de donanmam Karadenizde'dir. Mahmut Paşa, ben Trabzon surlarına vardığım zaman o da denizden kaleyi topa tutup karaya levent çıkartacaktır. Ben asla Trabzon'un üstüne yürümekten vaz geçmem.

- Hey oğul! Trabzon'da ne bulursun? Bunca zahmete değer mi?

- Anacık! Bilesin ki din yolundayız. Bizans kaçkınları Trabzon'a

sığınmıştır, Davit de kendini Roma İmparatoru sanmaktadır. Hâlbuki Roma İmparatorluk Tacı bana aittir. O tacı, kimseye bırakmam.

- Son sözün bu mu oğul? Sen nasıl Roma İmparatoru olursun?

- Evet anacık, son sözüm budur ve ben Roma İmparatorluğu'nun sahibiyim! Çünkü Bizans'ı yıktım.

- Öyleyse ben hemen döneyim.

Fatih Sultan Mehmet Han, o zaman elini havaya kaldırdı. Sâre Hatun'un gözlerinin içine kadar etki yapacak şekilde baktı:

- İşte bu olmaz, dedi.

- Nasıl?

- Bu yolculuğu beraber yapacağız. Yanımdan ayırmayacağım seni!

- Hatâ yaparsın oğlum! Hasan'ım bekler beni!

- Yanındakiler gidecek. Benim adamlarım koruyacak seni. Dışarıda otağımı kurmuş olmalılar. Senin de otağını kurarlar. Bu geceyi burada geçirdikten sonra yola koyuluruz.

Birden Uzun Hasan'ın adamlarının başı olduğu sanılan Şeyh Hüseyin ileri atıldı, âdeta bağırdı:

- Olmaz böyle bir şey, aslâ kabul etmem. Biz Sâre Hatun'u almadan geri dönmeyiz.

Fatih'in cevap vermesine, hatta solakların önlemesine vakit kalmadı, Ahmet Ağa atıldı, yumruğu bir balyoz gibi Şeyh Hüseyin'in ensesine indi. Adam neye uğradığını anlayamamış, yere yığılmıştı. Sonra ayağa kalktı. "Sensin ha!" diye bağırdı. "Hünkâr, bu herif kimdir bilir misin? Bu herif...". Sözünü tamamlayamadı, ikinci yumrukta bayılmıştı. O zaman Fatih hiddetle,

- Götürün bu küstahı, dedi. Atına yükleyin, adamlarıyla birlikte yok olsun buradan.

Dîdebanlar koştu. Solaklar Sâre Hatun'un koruyucularını iteledi-ler. Kamber Ağa, Şeyh Hüseyin'i omuzladı.

Onlar handan çıkınca Fatih, Ahmet Ağa'yı yanına çağırdı:

- Gel buraya ağa! Sen ne yaptın? Bir hünkârı korumak sana mı düştü? Sonra kimsin sen?

- Affedin padişahım! Düşünemedim. Bir hatâ ettiğimin farkına varamadım. Üstelik Şeyh Hüseyin'i tanırım. Onunla bir hesabım vardı, yarım kalmıştı.

- Ne hesabı idi o?

- Bağışlayın hünkârım!

Fatih, üstelemedi, sessiz ve şaşkın duran Sâre Hatun'a döndü:

- Anam konuğumsun, dedi. İşin sonunu gör ve oğluna anlat!

- Doğru mu yapıyorsun oğul?

- Seni hiç üzmeyeceğim. Hep el üstünde tutacağım. Bilesin ki, kazmacılar, kaldırımcılar, baltacılarım var benim. Onlar yol açar. Gerekirse ben de yanlarında olurum. Elimde kazma ile onlara yardım ederim. Unutma anam, biz Türk'üz. Anlamı kuvvetli ve güçlü demektir.

- Hangi yoldan gideceksin oğul?

- Gümüşhane, Kolat ve Trabzon dağ silsilesinden geçip, sık ormanları devireceğim. Gerekirse yol yapacağım.

- Allah yardımcın olsun oğul. Yalnız oğlum Hasan'a dokunma.

- O bana ilişmezse Türk'ü Türk'e kırdırtmam. Aklını başına toplasın. Bu oyunlardan vaz geçsin. Buraya gelirken İsfendiyar seferi de yaptım. Diğer adı Candaroğulları Beyi İsmail Bey, üzerine yürüyünce hemen teslim oldu. Trabzon İmparatoru da böyle yapacak.

Bir kös vurdu. Fatih, Sâre Hatun'u tahtırevanına bindirdi. Taçkapıdan çıktılar.

Dışarda kervanlar bekliyordu.

Derviş

İKİ gün sonra, akşama doğru arabalar dolusu erzak geldi. Erzakları getiren kolağası, Ahmet Ağa'ya bir kese de altın verdi.

- Hünkâr tembih eder, dedi, zinhar kervansarayı bırakmayasın. Bu kargaşalıkta han sahipsiz kalmasın. Herkes görevini bilsin.

Ahmet Ağa baş eğdi. Kolağası gidince yanında dervişi buldu. Ahmet Ağa ona kızgındı:

- Neden hünkârdan para aldın? diye sordu.

- Senin için!

- Niye?

- Al altını, bu han için harcarsın. Bilesin ki, iki günden beri yanına sokulamadım. Şaşkındın, üzgündün, hatta yorgundun! Gönül yarası varsa bana söyle.

- Yok! Yüküm ağır derviş!

- Beni dinler misin?

- Hayır!

- Yarın üçüncü günüm dolar. Kervansaraydan ayrılırım. Yolum nerelere kadar uzanır, bilmem. Yolcu tükenir, yol tükenmez. Gel, destur eyle, konuştur beni.

Ahmet Ağa sırtını döndü; "Gece hücreme uğra." dedi.

Müminler, abdest alıyorlardı, dîdebanlar arabalardan yere bırakılan erzakı yerlerine yerleştirmeye çalışıyorlardı...

Ahmet Ağa dervişin altınını kesedara verdi.

Gece, bir mumun ışığı altında bağdaş kurup oturmuşlardı.

-Anlat, dedi Ahmet Ağa.

- Ağa! Evvela şunu bil ki, yalan söylemek sana yakışmaz. Niye bıraktın onu?

- Sen diyeceğini de, bana sual sorma derviş.

- Pekâlâ. Yine de bir gün, bana değilse de birisine, dayanamayıp anlatacaksın.

- Uzatma derviş.

- Bilesin ki, Rabbin gözetimi altındayız. Her ne kadar biz O'nu göremiyorsak da, O bizi görür. Bilen, işiten O'dur. Bize şah damarımızdan daha yakındır.

- Bunları bilirim derviş! Maksadın ne? Uzatma!

- Bu yüzden O'nun buyruğuna göre davranmak zorundayız. Biz insanız, O'nun kuluyuz. O'na yaklaşmak için nefsimizi ıslah etmek, kötü huylardan vaz geçmek gerektir. O, iyiliği istemiştir. O'na bilgiden öte görüş, duyuş, oluş ile varılır. Asla cana kıymak câiz değildir. Tanrı affetmez!

Ahmet Ağa'nın canı sıkılıyordu. Derviş yarasına parmak basmıştı. Dinmeyen bir üzüntü vardı içinde. Her an geçmişin canlanacağını sanıyordu. Yine sordu:

- Bunları bana niye söylüyorsun derviş?

- Biz ışığı söndür demeyiz. Edebe aykırı görürüz. "Işığı dinlendir." demeyi uygun buluruz. Işığı yakmak istersek de "Işığı uyandır!" diye sesleniriz. Uyandırmak istediğimiz kişiye "Agâh ol erenler." deyip, hafifçe dokunuruz. Bir konuğumuz gelse, ayakkabılarını içeriye doğru çevirirz. Dışarıya doğru çevirirsek, "Hemen git!" anlamına gelir sanırız. Biz eşyaya değer veririz. "Kapıyı kapa." demeyiz, "Kapıyı ört." deriz. Allah kimsenin kapasını kapatmasın. Eşiğe basmadan atlayarak içeri gireriz. Kimsenin gücenmesini istemeyiz. Daha anlatayım mı ağa?

- Hayır istemem, yeter bu kadar.

- Ehline göre dinin bir dış yüzü, bir de iç yüzü vardır. İşte çıkarcılar dinin iç yüzünü de, dış yüzünü de kendilerine göre uydururlar. Biz, bunlardan kaçarız. Kimseyi kandırmaya, kimseyi yolundan çevirmeye kalkışmayız. İnanmak yeter ağa, inan yeter... Susma ağa, susma!

Ahmet Ağa kıpırdadı. Uyuşmuş gibi ayağını uzattı.

- Bitti mi? dedi.

- Dilerim ki bizler, ileride bozulmayız. İçimize şeytan girerse, nefsimizi yenemeyiz. Dışardakilere iyiliğin yolunu gösteremediğimiz zaman, insanlığa zararımız dokunur. Unutma, o velinin öğütlerinden nasibini almalısın. Dilerim Yüce'den, mertlikten, sadakattan, iyilikten kimse uzaklaşmasın! Hâlâ anlatmayacak mısın ağa? Gönlünü söyle bana!

- Hayır, söyleyecek birşeyim yok.

- Öyleyse ben gideyim. Işığını dinlendir.

- Dur! Bir nefes oku da öyle git. Yarın yolcu ol, bir gün sonra dön geri gel.

- Ben dünyayı seyretmeyi, çarıklarımın delinmemesini isterim. Senin hatırın için bir kere geri dönerim. Madem diledin, dinle:

«Müminiz kalu belâdan beri
Hakkın birliğine eyledik ikrar
Bu yolda vermişiz seri
Nebîmiz vardır: Ahmed-i Muhtar
Lâyezal mestâneleriz
Nûr-ı İlahî'de pervâneleriz
Sayılmayız parmak ile
Kimse bilmez ahvâlimizi
Üçler, beşler, yediler,
Pîrimiz, üstadımız Hacı Bektaş-ı Veli
Demine, devrânına, Hû diyelim Hû.»

Derviş bir an sustu, kısa bir soluk aldı, sonra sordu:

- Nasıl, beğendin mi?

- Evet.

- Anladın mı?

- Evet.

- Sen, bilgin kişi misin?

- Değilim. Bilginlik kim, ben kimim?

- Sana son sözümü söyleyeyim. Sakın ola ki, karşında sultana güvenme. Acı söyleyeni dinle. Sana bir sır daha vereyim: Hacı Bektaş Veli'nin esasında yeniçerilerle bir ilgisi yoktur. Hele onlara ak börk hiç giydirmemiştir. Fütüvvet inancının yaygın olduğu bir devirde, yardımlaşmanın amaçlandığı bir zamanda Hacı Bektaş Veli gibi ulu bir kişinin ruh, hareket ve imanına sahip olunmak istenmiştir. Şimdi bana destur var mı?

- Git derviş, çerâğımı dinlendireceğim!

Derviş, geri geri yürüdü, göğsünü eliyle bastırdı. Bir kere daha bütün nefesiyle "Hû!" dedi ve çıktı...

Ahmet Ağa o gece kâbus içinde uyudu. Rüyasında kaybolan emanetçiyi, bir de çırpınan bir kızı gördü. Ellerini ona uzatmıştı. Titredi, soludu. Erkenden uyandı. Ezanı bekledi.

Derviş, ertesi gün değil, bir hafta sonra geldi. Ahmet Ağa,

- Niye geciktin? diye sordu.

- Hile-i Şer'iye diye uydururlar, sanki Allah'ı kandırırlar. Hemen gelseydim, handan ayrılmış olmazdım. Ben yücelerden yücesini kandırmaya kalkışmam.

Ahmet Ağa'nın hoşuna gitti:

- Ben bunu düşünememiştim, dedi. Ama üç gün sonra yine gitmek zorundasın.

- Gitmeyeceğim!

- Nasıl olur? Âdet üzredir, fazla kalamazsın!

- Bana bir görev ver. At nallarım, aş pişiririm, bulaşık yıkarım. Dinleyen olursa nefes veririm. Hayvan tımar ederim. Akça da istemem. Karnım doysun yeter! Kış bu yıl şiddetli olsa gerek. Çarığım delinmiştir. Dünyayı seyredemem.

Ahmet Ağa,

-Pekiyi, dedi. Mutfağa git. Geceleri gönül isterse bir nefes edersin bana.

- Bilir misin ki ağa, ulema bizim âdetlerimizi anlamsız, yavan bulur? Bizim ulemaya saygımız vardır. Ses etmeyiz, ilme inanırız. Yalnız yanılırlar. Biz Horasan erlerinden gelenlerdeniz. En büyük üstadımız Ahmet Yesevî efendimizdir. Halifesi Lokman Perende, Anadolu'nun en karışık devrinde gönülleri dinlendirsin diye, Hacı Bektaş Veli'ye yol vermiştir. Hacı Bektaş Veli'nin yaşattığı hayat, özünü kaybetmemiş Türk töresidir. Şaman geleneğinin bir parçasıdır. "İyilik et, yardım elini uzat, dünya malında gözün olmasın! Eline, beline, diline sahip ol." demiştir. Yol ve erkân budur işte.

- Bana bak derviş, senin adın ne?

- Derviş Mehmed derler bana.

- Derviş pâk olmalı gerek diye işitmiştim. Sen kirli görünürsün!

- Bizim paklığımız gönlümüzdedir. Dış yüzümüz, yıkanırsın temizlenir. İç yüzümüzü su temizlemez. Onu, iman sahibi olmak, insan olmak, haramdan uzaklaşmak, şefkatli davranmak temizler. Yaramaz işlerden sakınalım ağa.

- Hadi git derviş Mehmet, dîdebanbaşı sana bir hücre versin, çarığını değiştir. Hırkanı temizle. Hemen yıkan. Sonra yine konuşuruz. Mutfağa uğramayı unutma.

Derviş Mehmet selam verdi. Gülümsüyordu, sonra aklına yeni gelmiş gibi:

- Ağam, dedi. Gözlerin hâlâ nemli. Sen hep hasret çeker, birilerini arar, bir şeyler düşünürsün. Huzur içinde olmadığını anlarım. Anlat bana sabırla dinlerim. Derman olmaya çalışırım. Dün birisi bana "Şeytan" diye seslendi. Alınmadım, unuttum bile. Sen de unut. Anlat, biz ser veririz, sır vermeyiz.

- Hadi, git işine derviş Mehmet, anlatacak bir şeyim yok benim. Sorma bir daha!

Derviş Mehmet uzaklaştı. O zaman Ahmet Ağa taçkapıya doğru yürüdü. Dışarıya baktı. Eski konukların dışında gelen giden yoktu. Önündeki ova ıssız görünüyordu.

İşte emanetçi hâlâ gelmemişti. Artık gelmezdi. Muhakkak yolunu çevirmişler, öldürmüşlerdi onu. Bundan sonra ne olacaktı? Fatih Sultan Han'ın gönderdikleri tükenince ne yapacaktı? Üstelik emanetçi ile erzakları taşıyan adamların kanı yerde mi kalacaktı? Paraları da bitecekti.

Ayrıca Sultan Fatih'ten ses sadâ çıkmamıştı. Trabzon dağlarını aşmış mıydı acaba?

Gidecekti. Evet, Sultan'ı dinlemenin yeri yoktu.

Haberci

HAVALAR soğuyordu. Kervanlar azalmıştı. Yolcular tek tük uğruyordu. Etraftaki sessizlik sürüyordu. Sanki, kopacak fırtınadan evvelki durgun, hattâ boğucu hava gibiydi.

Ahmet Ağa, şimdi de aczini yaşıyordu. Karar verdiği halde bir türlü yola çıkamamanın üzüntüsü içindeydi.

Dervişi de görmek istemiyordu. O, zaman zaman, uykularına giren kızı yanında görmek istiyordu. Onunla konuşsa, onu sevse, okşasa, hasret giderseydi. Kabil miydi? O günler bir daha gelmezdi. Âdeta yüksek sesle "Zeynep!" diye seslendi. Dîdebanbaşı Kamber Ağa yanında duruyordu:

- Zeynep mi dedin? diye sordu.

- Hayır, bir şey demedim.

- Dedin, Ahmet Ağa oğlum.

- Hayır! Git yanımdan.

- Zeynep senin kızın. Onu aramamalısın. Unutmaya çalış benim güçlü oğlum.

- Neden? Niçin unutayım?

- Nerede olduğunu bile bilemezsin! Bilsen de seni görmek istemez. Haykırmamış mıydı arkandan?

- Yıkma beni, babamdan da öte, yârim, desteğim ağam.

- Dinlen oğlum, avun oğlum. Belki bir gün gelir, bu hasret biter. Bilinmez! Dervişi yanından ayırma!

Kamber Ağa kimsenin farkına varmadığını görünce, Ahmet Ağa'yı okşadı. Sonra yavaş yavaş uzaklaştı.

Ahmet Ağa, Kamber Ağa'nın arkasından âdeta bağırdı:

- Dervişle artık konuşmak istemiyorum. Yaramı deşiyor.

Bu sefer Derviş Mehmet yanına sokuldu:

- İstemezsen gelmem, dedi, yalnız unut. Kamber Ağa'nın dediği gibi unut. Unutmak yaranın ilacıdır. Bak burada bunca insan var. Onları dertsiz mi sanırsın sen? Buraya âşığın biri gelir, biri gider.

Sazları, gönülleri gibi kırıktır. Yine de o kırık sazda gönüllerini sustururlar. Sen de sustur.

Ahmet Ağa, o gece de huzursuz uyudu. Dervişi yanına çağırmadı...

Kuledeki nöbetçi yine seslendi:

- Bir atlı geliyor!

Taçkapı açıktı. Atlı içeri girmeden evvel kılıcını bir dîdebana bıraktı.

Ahmet Ağa avludaydı.

- Hoş geldin, dedi ona.

- Hoş bulduk ağa!

- Yorgunsan hemen dinlen, karnın açsa doyursunlar.

- Hayır ağa, hemen dönmem gerek, haber getirdim. Uğrayacak başka yerlerim de var.

- Hayırdır inşallah, ne haberi bu?

- Fatih Sultan Mehmet Han dönüyor. Trabzon İmparatoru savaşmadan teslim oldu.

Ahmet Ağa, sanki kendisi kazanmış gibi sevindi. Gururlandı da. Bir tuhaf duyguya kapıldı. Gözlerini kapadı, kendini sık ağaçlı ormanların içinde gördü. O, o ormanları bilirdi, kıstırıldığı zaman sığınırdı oraya... Ama şimdi ormanlar, kayalar, çalılar zafer müjdesiydi. Ayıldı, sordu:

- Fatih Sultan Mehmet Han, buraya uğramayacak mı?

- Sanmam! Âsitane'ye ulak gitti. Ben ise müjde vermek için, kaleleri dolaşacağım.

- Sâre Hatun ne oldu?

- Zaferden sonra oğlunun yanına gönderdi onu.

- Uzun Hasan Beyi gördünüz mü?

- Hayır. Kendisi Amid'deymiş. Sonra nereye gittiği bilinmiyormuş!

- Bir fodlamızla çorbamızı iç de öyle git çavuş!

- Yolum uzundur. Yolcu yolunda gerek. Destur verin.

Haberci geri döndü, atına binmek üzereyken vaz geçti:

- Az kaldı unutuyordum, dedi. Yolda bir hatun kişi gördüm. Başka birisi yoktu yanında. Yorgun atının dizginlerinden çekerek gidiyordu. Sendeliyordu da. Bana burasını sordu. Tarif ettim. Belki geceye kadar bile varamaz kervansaraya.

- Adı neydi?

- Söylemedi. Hadi, Allah'a emanet olun!

Haberci gitti... Fakat Ahmet Ağa büsbütün huzursuzlaştı. Şimdiye kadar bu hana, yalnız başına bir kadın gelmemişti. Onu nasıl ağırlayacaklardı? Buna rağmen dîdebanlardan birini gönderdi, kadını bulamadan dîdeban geri döndü.

Yine de bekledîler. Vakit geçtiği halde habercinin söylediği kadın gelmedi. Kervansarayın kapısı gecikerek kapandı. İçeride çok az yolcu vardı. Dîdebanlar sesleniyordu:

- Ey yolcular! Ey kervan sahipleri! Han kapısı kapanmıştır. Bilesiniz ki, bundan böyle sabaha dek dışarı çıkmak yoktur. Malınıza, ırzınıza, şerefinize, dîninize el uzatan var mı? Yok mu? Haydi bismillah!

Bu sefer de, yollardan ürkmüş gibi geri dönen âşık Yörük Ahmet, sazının başındaydı. Gecenin gittikçe kararan rengi onu ürkütür, gama boğar, ümidini sazında ararda. Yine öyle yaptı, yıpranmış yorgun sesiyle sazıyla konuştu:

Deryâdır gönül, deryâ
Dinlenmez bir türlü bilirim
Doğru söyle sazım
Varılmaz ona bilirim

Sonra "tın" diye bir ses işitildi. Âşık sustu, saz sustu. Koştular. "Tabip!" diye bağırdılar. Birkaç kişi kucakladı, Yörük Ahmet'i götürdüler. Tabip, "Yaşayacak." dedi, "Dayanırsa yaşayacak. Dua edelim."

Kervansaraya kasvet çökmüştü. Gelen yemekleri bile isteksiz yediler yolcular."Sabah olsun", dediler, "Yolumuza gidelim. Varalım menzilimize."

Ahmet Ağa,

- İyileşse de Âşık Ahmet bir süre handa kalacak, dedi.

Evet, böyle gecelerde sabah gelmek bilmezdi. Yorgun vücutlar bile uyumamak için direnirdi.

Dîdebanbaşının zamanın geldiğini bildirdiği an âdeta sevindiler. Hemen abdest aldılar, namazlarını kıldılar, çorbalarını içtiler.

Kapı gıcırdadı... Yolcular, üstlerini yokladılar. Hatta bir kısmı

helâlleşti. Yolculuk duası okunduğu halde dışarı çıkamadılar. Didebanbaşı "Durun!" diye bağırdı.

Kapının önünde atı yığılmış, baygın yatan bir kadın vardı. Üstü başı perişan, çedikleri ayağından fırlamış, şalvarı delinmiş, yemenisi boynuna dolanmış, ak saçları dağılmış, yaşlı bir kadındı bu.

Ne olursa olsun Kamber Ağa onu hemen tanıdı. Gözleri iri iri oldu, âdeta haykırdı:

- Kevser! Sen ne ararsın burada? Ne oldu sana?

Kevser onu duymuyordu. Kevser, Kamber Ağa'nın karısıydı.

Onu hemen bir hücreye yatırdılar. Dîdebanlardan birinin hanımı suyla onu ayıltmaya çalışıyordu. Kamber Ağa ile Ahmet Ağa başucundaydı. Tabip dışarıda bekliyordu.

Kevser Bacı bu hâle nasıl gelmişti? Burada ne arıyordu? Şimdi soluyordu. Bu iyiliğe mi alâmetti acaba? Kamber Ağa,

- Görüyor musun, oğul? dedi. Başımıza neler geliyor. Anlayacağız. Acaba tabibi içeri alsak mı?

İşte o sırada Kevser Bacı'nın gözleri açıldı, dudakları kıpırdadı, güçlükle:

- Zeynep, dedi.

- Ne Zeynep'i bacı? Ne demek istiyorsun sen?

- Kaçırdılar!

- Kim, kim kaçırdı? Nasıl cesaret ettiler buna?

- O, onlar!

Hepsi bu kadardı, yine bayılmıştı kadın. Esasında Kevser Bacı güçlü, kuvvetliydi. Zeynep, eline doğmuştu. Zeynep'in annesi onu bir abla gibi sever, yanından ayırmazdı. O yuva çoktan yıkılmıştı. Zeynep'in annesi de yoktu, şimdi de Zeynep yoktu. Ahmet Ağa'yı da Kamber Ağa büyütmüştü. Bey, oğlunu Kamber Ağa'ya teslim etmişti.

Ahmet Ağa, gittikçe dikleşiyordu. Yumruklarını sıkmıştı. Sanki kabahatliymiş gibi Kamber Ağa'ya âdeta bağırdı:

- Gördün mü? Ne olacak şimdi? Ben bunu yapanın yanına bırakır mıyım? Beni salıvermediniz. Zeynep'in yanına göndermediniz. Emanetçiyi aratmadınız. Hemen yola çıkarım. Sakın karşı koymaya kalkışma!

- Oğlum, hünkâr da istememişti.

- Hünkârı da dinlemeyeceğim,

Kamber Ağa sanki ufalıyordu. Bir suç işlemiş gibi büzülmüştü. Güçlükle konuştu:

- Peki oğul. Git. Allah'ım seni korusun! Lâkin Kevser kendine gelsin. Anlayalım ne olup bittiğini, ondan sonra seni uğurlarız. Yanına birkaç dîdeban da alırsın.

- Hayır! Ben yalnız giderim. Kimsenin bana ayak bağı olmasını istemem. Bunu böyle bilesin ağa! Kervansarayı benim yerime sen yönetirsin. Sana bir şey olursa, kesedar yönetimi alır. Ben muhakkak erzak ve para göndereceğim.

Uzun süre Kevser Bacı'nın kendine gelmesini beklediler. Akşama doğru gözlerini açtı. Kurumuş dudaklarına bir kaç damla su damlattılar. Su içmek istemiyordu. Kocasına derin derin baktı. Soluğunu tazelemeye çalıştı. Sonra, Ahmet Ağa'ya elini uzatıp, sanki sayıklarcasına fısıldadı:

- Zeynep kızımla, dayısının yanında kalıyorduk. Öyle istemişti. Kimseyle konuşmuyordu. Belki seni düşünüyordu. Çok üzgündü. Sana karşı koyduğuna pişman olmuştu sanırım. Sonunda çiftliğe döndük. Azaplar çiftlikten ayrılmamıştı. Yine de çiftlik haraptı. İşte hepsi bu kadar ağam!

- Peki, Zeynep'i kim kaçırdı? Onu söyle bacı!

- Pek bilemem. Beni de Azapları da dövdüler. Belki elli kişi vardı. Zeynep kızım çırpınıyordu. Yalvarmalarına aldırmayıp sırtlayıp götürdüler.

- Kim diyorum onlar, kim?

- Azaplardan biri Uzun Hasan Bey'in adamı Zekeriya Bey'e benzetmiş.

- Uzun Hasan Bey böyle âdi işler yapmaz. Haberi yoktur. Zekeriya denen herif, Fatih Sultan Mehmet Han'ın adamını öldüren, bu hanın kapısına kadar gelen kişi olacak. Ben, onu daha evvel tanıyorum.

Ahmet Ağa, daha fazla oyalanamadı. Dışarı çıktı. Şimdi üşüyordu. Akşam olmak üzereydi. Neredeyse kervansarayın kapısı kapanacaktı.

Derviş Mehmet, Ahmet Ağa'nın yanına sokuldu:

- Hava iyice soğudu, dedi, kar yağacak. Handa kal!

- Çekil yanımdan!

- Kaygusuz Abdal bak ne demiş:

Dervişlik hırkada, tacda değildir
İsilik oddadır, sacda değildir
Hakkı isterisen âdemde ara
Irak'da, Mekke'de, Hac'da değildir
Dövüp bir kardeşin hatırın yıkma
Eğilip kıldığın secde değildir

Ahmet Ağa bu sefer bağırdı:

- İstemiyorum seni Derviş Mehmet, istemiyorum. Konuşma!

- İstesen de istemesen de avutacağım seni. İnsanları dinlemesini bil, ne olur ağam? Bak, ne diyeceğim sana. Kaygusuz Abdal, Abdal Musa'nın yetiştirmesidir. Bazen Tanrı'ya çatar. İşit de, gönlünle dinle. Söylediğine bakma, içi öyle demez onun:

Yücelerden yüce gördüm
Erbâbsın sen koca Tanrı
Âlem okur, kelâm ile
Sen okursun hece Tanrı

Âsi kullar yaratmışsın
Varsun şöyle dursun deyü
Anları koymuş orada
Sen çıkmışsın uca Tanrı

Kıldan köprü yaratmışsın
Gelsün kullar geçsün deyü
Hele biz şöyle duralum
Yiğit isen geç a Tanrı
- ...

- Gülüyorsun değil mi? Gül, hep gül. Senin somurtmandan bıktım. Bunu böyle bilesin.

Karlı Günler

AHMET AĞA, Kamber Ağa'yı kucaklamış hattâ elini de öpmüştü. Kamber Ağa arkasından ağlıyordu. Nereye, kime gideceğini bile sormamıştı.

Sabahın erken saatleriydi. Kervansarayın kapısı açılır açılmaz yola koyulmuştu. İşte Derviş Mehmet'in dediği gibi kar serpeliyordu. Yerleri kaplar mıydı, fırtınaya dönüşür müydü, şimdiden bilinemezdi.

Arkasından nal sesleri duyunca atının dizginlerini kastı. Döndü, Derviş Mehmet'in gelmekte olduğunu gördü. Bekledi. Sonra atının üzerinde sallanan derviş yanına gelince hiddetle sordu:

- Ne ararsın burada? Bak, kar yağıyor.

- Seninle beraber olmak istedim!

- Nasıl? Ne hakla?

- Çarığım artık delik değil, hırkam temiz. Arakiyem kulaklarıma kadar inmiyor, torbamda aşım dolu. Dünyayı bir daha seyredeyim dedim.

- Dön geri!

- Sen dön geri. Kervansarayın mehterhanesi arkadan Ceng-i Harbi'yi çaldı. Savaşa mı gidersin? Kiminle?

- Dön dedim.

- Sen dönersen ben de dönerim. Fazla laf istemem. Bunu böyle bilesin ağa!

- Kızıma nasıl ulaşayım? Bunca garibi aç mı koyayım? Nasıl geri dönerim?

- Öyleyse beraberiz ağam! Hû diyelim. Yolumuz aydınlık, düşmanlarımız harap olsun diyelim. Ocağımıza ateş, gönlümüze sevda dolsun diyelim. Onun dergâhında yanalım.

Kar daha da azıtıyordu. İri iri dökülmeye başlamıştı. Ahmet Ağa farkında olmadan kürkünün yakasını kapadı.

İşte gidiyorlardı, bata çıka gidiyorlardı. Gece yağmur yağmış ol-

malıydı. Yollar çamur haline gelmişti. Kar büsbütün kaplarsa, sığınacak bir yer nasıl bulucaklardı?

Başını çevirdi, Derviş Mehmet'e baktı. O, hiç ses çıkarmadan ilerliyordu. Hatta hayatından memnun görünüyordu. Yüzüne yapışan kar tanelerini zaman zaman üflüyor, elleriyle göğsündeki karları siliyordu.

- Gelmemeliydin benimle, donacaksın. Niye takıldın peşime, niye?

- O istedi, ben değil!

- O kim?

- Bize yol gösterecek, inan. Senin elin kana bulanmayacak. Anladın mı? Yalnız bana nereye gittiğimizi söyle.

Ahmet Ağa cevap vermedi. Ne düşünüyordu? Neyi düşünüyordu? Neyi düşünmüyordu? Bilemiyordu. Beynine bir uyuşukluk gelmişti. Birisi bir şarkı söylese, o âşık, yeniden sazını çalsa rahatlardı.

Yollar bitmeyecek, Zeynep ufukta gittikçe kaybolacak, kervanlar gelip geçecek, o hep atının tökezlemesine aldırmadan aramaya çalışacaktı.

İşte şimdi de fırtına çıkıyordu. Karlar savruluyordu. Vakit öğleye yaklaşmıştı. Derviş seslendi:

- İleride ağaçlar var. Bari oraya sığınalım.

- Hayır, akşama dek gideceğiz.

- Donarız!

- Geri dön. Bırak peşimi.

- Bırakmam. Senin yolun benim yolumdur. O böyle istiyor.

Hayvanlar da tökezliyordu. Hatta daha fazla yürümek istemiyordu. Buna rağmen Ahmet Ağa atını zorladı. Atı direnemedi, sahibinin gücüne boyun eğdi.

Öğlen geçti, gök büsbütün kapandı. Hiç yemek yememişlerdi. Yemeği düşünecek halleri de yoktu.

Karanlık çökmek üzereyken Ahmet Ağa, güçlükle,

- Şurada bir taş yığını olacak, dedi. Bir de kovuk var, geceyi orada geçiririz.

Bu sefer Derviş Mehmet cevap vermedi, daha doğrusu veremedi. Ağa, onun dizginlerine yapıştı. Zorlukla taş yığınlarına vardılar.

Atlarından yere indikleri zaman, ağa dervişe iki tokat indirdi. Sonra sırtladı, kovuğun önünde yere bıraktı.

Ahmet Ağa, sanki dirilmişti. Atları bir ağaca bağladı. Sırtlarına çullarını örttü, yem torbalarını başlarına geçirdi. Battaniyeleri aldı, dervişin yanına geldi.

Derviş gözlerini yarı açmıştı. Gülümsüyor muydu, yoksa gönlüyle bedeni arasındaki savaşı mı izliyordu? Ahmet Ağa, bunu bilemezdi.

- Örtün, dedi.

- Sen de örtün.

- Şimdi nasılsın?

- Allah'ın vurduğu tokada hamd ederim, ağanın vurduğu tokada ne demeli, bilmem!

- Yemek yiyeceğiz.

- Acıkmadım, seni dinleyeceğim.

Ahmet Ağa, bu sefer, yemek torbalarıyla bir matara su getirdi.

- Haydi! dedi.

Zorlukla yediler. Kuru köfte, zeytin, çökelek ve fodla vardı. İki yudum su onları biraz canlandırdı.

Kovuk denilen yer, epeyce büyüktü. Bir mağara kadar olmasa bile, iki kişi içinde rahat yatardı. Kar ve rüzgâr henüz buraya uzanmamıştı.

Battaniyelerine sarıldılar. El ele tutuştular. Derviş yine,

- Anlat! dedi.

Ahmet Ağa, o anda bir ürpertinin içindeydi. Gevşemiş, hatta yere yığılmış gibiydi. Elbette insanlar sadece etten ve kemikten ibaret değildi. Bir düşünce ve duygu âlemiyle de beraber yaşardı. Kimisinde bu daha çok, kimisinde daha az olurdu.

Vatan tutkusu, yuva tutkusu, Allah tutkusu ve gönül tutkusu bazen beraber yaşar, bazen Allah tutkusuna sığınıp gönül tutkusundan kaçardı insanlar. Hele öyle anlar olurdu ki, kişi dayanamaz, haykırır, inler, ellerini göğe açar, bir dost yâren arardı.

- Dinleyecek misin?

- Hem de nasıl ağam! Anlamak istiyorum. Yarana merhem olurum. Bizim dergâhımız gönül dergâhıdır. Vebali anlatana, sevabı sabır ehlinedir. Durma, henüz sabah olmadı.

Ahmet Ağa, kovuğa çökmüş karanlığa rağmen sanki dervişi görüyordu.

- O, dedi, o Zeynep benim kızım! Onu ne kadar severim bilemez-

sin. Başka çocuğumuz olmamıştı bizim. Zeynep doğduğu zaman da çok güzeldi. Onu bağrıma basar, öper, koklar ve sonra Tanrı'ya yalvarırdım. "Allah'ım, Zeynebimizi bize bağışla, onu koru!" derdim. İşte hepsi bu kadar. Derviş diklendi, âdeta haykırdı:

- Ne yapıyorsun sen? Şimdi seni ezerim! Susma. Âşığın sazı kırılmış, sen sazını kırma.

Sonra âdeta yalvardı.

- Elini öperim, ayağını öperim, anlat!

O zaman Ahmet Ağa'nın gözlerinden iki damla yaşın süzüldüğünü Derviş Mehmet görseydi, belki de hıçkıra hıçkıra ağlardı. Bir insan evlâdını böylesine sevebilir miydi?

- Peki derviş, peki. Sabaha kadar dinleyecek misin beni? Uyumadan, bu hâlinle?

- Evet, sen anlattıkça ben yıkanacağım.

- Karım çok iyi bir hatundu. Âdeta kanat germişti bana. Bazen de takılırdı. Hep beraber gülerdik. "Ahmet Ağa, gider bağa, ne getirir, bir kurbağa! Vırak gaga, vırak gaga!" İşte böyle söylerdi karım. Onu da kucaklardım. Bir yanımda Zeynebim, bir yanımda Âsude, mutlu yaşardık biz.

Ahmet Ağa yutkundu, su aradı, bir hayalin peşinde koştu. İkisini de sağlayamadı, devam etti:

- Biz, Oğuzlardanız. Küçük bir aşiretmişiz. "Taşçılar" derlermiş bize. Uzak doğudan gelmişiz. Öteki Türkmen aşiretleri gibi Anadolu'ya yerleşmişiz. Büyük Selçuk Hükümdarı, bize Ramazanoğulları'nın kuzeyinde bir toprak parçası vermiş. Savaşa girmemişiz, kimsenin canına, malına göz dikmemişiz. Tanrıkut Mete'nin, Teoman'ın oğlunun duygularını, öğütlerini yaşamışız. Etrafımızda dönen fırtınalara aldırmayıp, Selçuklu sultanlarının emrinde yaşamışız. Bize bir kurt yol göstermemiş ama, iyiliği, sevgiyi, birliği kendimize rehber yapmışız. Babamın adı da Oğuz'du. "Bey" derlerdi ona. Beni Kamber Ağa yetiştirdi. Silah kullanmasını öğretti. Atın karnında nasıl dönüleceğini gösterdi. Bir Hoca Rıza Efendi vardı. Rahlesinin karşısına oturtur, bazen okşar, bazen bağırır, ders çalıştırırdı bana. Ahidir, derlerdi. Söylemezdi. Bir gün bana "Nesimî'yi niçin Memluklar Halep'te astılar?" diye sormuştu. Bilemeyince, "Bu büyük dehâ, söylediği gazelleriyle nam salmıştı. Gönül adamıydı. Allah'ını gönlünde yaşatırdı. Sünnî İslam akîdelerine aykırı davranıyor diye kör

taassubun gadrine uğramıştı. Bak ne demişti bir gazelinde: *"Gönlümde hiç senden özge nesne lâyık görmedim - Sûretim aklım cism ü cânım merhaba..."* Unutamadım hiç hocamın söylediği bu gazel parçasını.

Derviş Mehmet büsbütün kıpırdadı, sanki ayağa kalkmak istedi. Ağadan hiç bu kadarını beklemiyordu. Nerelere varmaktı niyeti?

- Derviş Mehmet, uyuyor musun?

- Nasıl uyurum ağam, nasıl uyurum?

- Hocam öğretmişti, atam Oğuz Bey de söylerdi. Sen de bilirsin. Türkler uzak doğuyu bırakıp Türkistan'a yerleştikten sonra Horasan illeri bir fikir ve düşünce kaynağı oldu. Tasavvuf burada nemâlanmış, fikir ve din burada başka türlü yol bulmuştu. Türk düşüncesi, Pîr-i Türkistan denen ve 1166 yılında öteki âleme göçen Ahmet Yesevî'nin önderliğiyle bambaşka yön almıştı. Bu düşünceler Anadolu'ya yayıldı.

Derviş Mehmet,

- Üşüyorum! dedi. Seni, sesin uzaklardan geliyormuş gibi dinliyorum. Bu lafları bana niye söylüyorsun? Kendini anlat!

- Selçuklular'ın kurucusu Süleyman Şah öldüğü zaman, Türk millî şuuru bu topraklarda doğmuş, Rum diyarı, yani Anadolu, tamamen öz yurt olmuştu. Ne yazık ki, Kösedağ'da Selçuklu Moğollar'a yenilince, bu huzur, bu kudret, bu sanat, bu zenginlik, hatta ilim yavaş yavaş kayboldu. Biz Taşçılar da, Selçuklular'ın yanında Kösedağ'da savaşa katılmışız. Çerilerimiz erimiş orada. Topraklarımızın çoğu elimizden gitmiş, âdeta bir çiftlik haline gelmiş. İşte aradan iki yüzyıldan fazla zaman geçti. Taşçılar'ın en son beyi, babam Oğuz Bey'di. Beş, altı yıl evveline kadar...

Ahmet Ağa sustu, dizlerinin üzerine doğruldu.

- Yanında kavın var mı? diye sordu.

Sonra el yordamıyla, gelirken gördüğü dal parçalarının yanına gitti, bir kucak dolusu aldı. Dizlerinin kanamasına aldırmadan Derviş Mehmet'in önüne getirdi. Aldığı kavla zorlukla ateşi yaktı. Şimdi alevler yükseliyor, yüzlere dalga dalga vuruyordu.

Derviş sevinmişti. Böyle kovuklarda çok yattığı halde, bu gece gönül yolcularının peşinde olduğu için üşüyordu.

- Sağ ol, dedi, yine anlat. Zeynep'e ne oldu?

- Zeynep'i elbet anlatacağım. Evvela bu topraklardaki yaşantıyı canlandırmak gerek. Timurleng'in istilâsından aşağı yukarı altmış

yıl geçti. Yine parçalandı Osmanlı. Çelebi Mehmet Fatih'in dedesi toparladı vatanımı. Şimdi de Fatih Sultan Mehmet Han, şanına layık, diriltiyor Türk'ü. Zenginleşiyor ülkemiz. Ama beylikler rahat durmuyor. Birbirlerini yemenin çarelerini arıyorlar. Biz de eziliyoruz aralarında. İşte benim çiftliğimi basanlar, babam Oğuz Bey'i de, karım Âsude'yi de öldürenler, birlikten uzak, kargaşalıktan yararlanan alçaklardı bunlar. Fatih Sultan Mehmet Han, batıda uğraşmaktadır. Oralarda, Rumeli'de zafer kazanmaktadır. Buralara pek el uzatamamaktadır. Belki gün gelecek birlik sağlanacak. Gücü yetecektir Osmanlı'nın.

- Zeynep ne oldu, Zeynep?

- Eskiden yirmiye yakın beylik vardı bu Rum illerinde. Şimdi Osmanlı'nın dışında sanırım Akkoyunlular, Karakoyunlular, Karamanlılar, Dulkadiroğulları, Ramazanoğulları olmak üzere beş beylik kaldı.

Ahmet Ağa, ısınmak için alevlere el uzattı. Sonra yanmış gibi elini geri çekti. Hatta öksürdü:

- Bugünlük bu kadar yeter, dedi.

- Kim öldürdü babanla hanımını?

- Söyledim ya! Ben niye eşkiya oldum? O alçakların peşinde yıllarca koştum. Gözümü kan bürümüştü. Belki, haklıyı da, merti de vurdum.

Derviş Mehmet soludu. Sanki yıkılmıştı. Keşke Ahmet Ağa'yı dinlemeseydi. Nitekim belirsiz şekilde kırçınlanan havadan yardım umdu:

- Sabah olmak üzere, dedi. Yalnız, Zeynep nasıl kurtuldu? Kısaca söyle. Gerisini başka bir zaman anlatırsın.

- Zeynep mi? Yavrum, evladım! Yaşamamın kaynağı! O ağlıyordu, çırpınıyordu. "Baba, kurtar beni." diye inliyordu. O anda atam Oğuz Bey'i de, karım Âsude'yi de unuttum. Üzerime atlayan bir namerdi kılıcımla devirdim, Zeynep'i susturmaya çalışan iki zebaniyi yere serdim. Yavrumu kucakladım, koşmaya başladım. İleride bir kulübe vardı, arkasında bir çukur açmıştık. Tilkilere tuzak hazırlayacaktık. Hemen oraya atladım. Bulamadılar. Etraf yanıyordu. Neyimiz varsa alıp götürdüler. Kamber Ağa yaşıyordu. Karısı Kevser Bacı dövünüyordu. Birçok ölü vardı yerlerde. Küçüklükten beri kızıma annelik yapan Kevser Bacı'ya Zeynep'i bıraktım. Koştum... Babam ve karım

orada cansız yatıyorlardı. Hıçkıramıyordum, ağlayamıyordum. Belki de gülüyordum. Bir müddet sonra bağırdım. "Canavarlar, sizin yanınıza komayacağım bunu!"

Ahmet Ağa, şimdi yine ağlıyordu. Derviş Mehmet ise bir yarayı deştiği için çok pişmandı.

Her ikisi de battaniyelerini atıp dışarı fırladılar. Kırçıl gök titreşiyordu sanki. Kar dinmiş, rüzgâr uykuya çekilmişti. Yalnız etraf bembeyazdı. Sinsi bir sessizlik bu beyazlığın üzerine sinmişti. Ürperdiler. Yalnız Derviş Mehmet, "Dünya neden bu kadar acımasız dönüyor?", diye titreyerek soruyordu kendi kendine.

- Yavrum! Yavrum Zeynep'im, seni kurtaracağım! Gamlanma, üzülme Zeynep'im. Beni karşında görünce, "Yaklaşma, sen bir katilsin! Hemen git, seni görmek istemiyorum. Benim babam değilsin!" diye bağırmayacaksın bu sefer, değil mi evladım?... İşte Zeynep orada, ben burada kaldım. Anladın mı Derviş Mehmet? Hep içim kanadı, durmamacasına!

Derviş Mehmet okşadı onu, sanki avutacakmış gibi,

- Birşeyler yesek de, öyle yola koyulsak, dedi.

- Sen bu hâlinle yola çıkabilecek misin, derviş?

- Sen yürürsen, ben de yürürüm.

- Dön geri! Bir gün dizlerin burkulur, karların üzerine yuvarlanırsan beni büsbütün perişan edersin!

- Ne çıkar? Bir eksik, bir fazla, nefes aldığımız kadar ayaklarımızı süreriz. Yalnız söyle, nereye gideceğiz?

- Güneye ineceğiz.

- Orada kimi bulacaksın?

Ahmet Ağa cevap vermedi, birkaç lokma birşey yediler. Heybelerini toplayıp, atlarının dizginlerini çekerek yol almaya çalıştılar.

- Şurada birisi var, dedi Derviş Mehmet.

Gerçekten kepeneğinin içinde, ayakları karlara gömülmüş bir çoban onlara ürkek ürkek bakıyordu.

Yanına yaklaşınca çoban büsbütün ürktü,

- Vallahi, benim hiç suçum yok, dedi. Fırtına, kar sürüyü dağıttı. Toplayamıyorum.

- Ne sürüsü çoban? Sen benim soruma cevap ver. Bundan epeyce evvel, buralardan geçen erzak yüklü arabalar gördün mü? Onları çeviren, onları soyan, hatta öldüren eşkiyalara rastladın mı?

Çoban düşünmedi bile.

-Bilmem, dedi. Ben koyunlarımı ararım. Yardım edin bana. Ben şimdi beye ne diyeceğim?

Derviş Mehmet elini kuşağına attı. Elbette hiç parası yoktu. Biliyordu, biliyordu ama, belki birkaç akça sıkışıp kalmış olamaz mıydı?

Sonra boynunu büktü:

- Ağam, sen ehl-i hayırsın, dedi. Varsa ondan, sevindir şu garibi. Belki beyi cezalandırmaz.

Ahmet Ağa, gocuğunun cebinden bir kese çıkardı:

- Al, dedi, koyunlarını bulursan senin olsun. Bulamazsan beyine verirsin, belki cezalanmaktan kurtulursun. Yalnız bana söyle, burada nâmertler erzak arabalarını soyup adamlarını öldürdü mü?

Çoban kekeledi,

- Bilmem! Görmedim! dedi.

- Doğru söyle, kimden çekiniyorsun?

- Kimden mi? Hiç! Arabalar gelir, kervanlar geçer. Ben koyunlarımı otlatırım.

Garibin birisiydi bu çoban. Belki de onun âlemi sadece koyunlarıydı. Belki de birilerinden korkuyordu.

- Gidelim ağam! Bu garip birşey söylemez. Kendisiyle konuşmasını bilir sadece. Bey dediği de kimdir? Oyalanmamak gerek.

Uzaklaştılar. Köylere uğradılar, kentlerden geçtiler. Kimse birşey söylemiyordu. Kale kapılarını çalıp, bey denenlerden haber sordular. Hiç cevap alamıyorlardı. Sanki buralardan erzak dolu arabalar geçmemiş, sanki hiç baskın olmamıştı. Hattâ Fatih Sultan Mehmet Han ordusuyla geldiği zaman ancak rahatlamışlardı.

Uzun Hasan Bey'den korkuyorlardı. Zekeriya Bey'den de, Şeyh Hüseyin'den de haberleri yoktu. Karamanlılar geçmişti, Uzun Hasan Bey'le konuşmuş olmalıydılar, Fatih'e haber iletmişlerdi, hepsi bu kadardı. Zeynep de kim oluyordu?

Adamın biri daha yürekli olmalıydı ki,

- Ben size bir şey söyliyem mi? dedi, Akkoyunlular arabaları soyup muhafızları öldürdüler. Sancakbeyi'nin haberi var, sesini çıkartmaz.

Bir köyün civarında, bir akşamüstü, kuytu bir yere çekip dinlenmeye çalışırken bir hışırtı duydular. Eriyen kar sularının şırıltısı içinde boğuk bir sesti bu:

- Kıpırdamayın, yakarım! Sökülün!

Bir adam dikildi karşılarına, bir elinde kılıç, öteki elinde kaması vardı.

Derviş Mehmet âdeta güldü. Sonra öyle belirtti ki bu gülüşünü, eli kılıçlı adam şaşırdı:

- Niye gülüyorsun? Benden korkmuyor musun?

- Niye korkayım? Seviniyorum. Her yaranın bir merhemi, her yorgunluğun bir dermanı vardır. Sen hem merhem, hem derman oldun bize.

- Ne demek o? Şimdi senin canına okurum!

- Aman evladım! Kıpırdadığımız da yok, sökülecek birşeyimiz de yok. Oyalıyorsun bizi. Gel otur yanımıza, sohbet edelim. Bir parça azığımız var, paylaşalım!

- Ben, biliyor musun? Dağlar devirmiş, ırmaklar aşmış adamım! Adım, Taşçıların Ahmet'tir. Hiç insafım yoktur. Vurdum mu yıkarım!

- Ne dedin? Sen, Taşçıların Ahmet misin?

- Elbette, ne sandın?

- Taşçıların Ahmet'i görsen tanır mısın?

- Ne demek o? İnsan kendini tanımaz mı?

Fakat bu sahte Taşçıların Ahmet'i fazla konuşamadı. Kılıcına inen bir kılıç, beynine inen bir yumruk, onu yere seriverdi. Derviş, bu sefer, katılarak gülmeye başladı:

- İşte Taşçıların Ahmet'i şimdi tanıdın, dedi.

Adam ne olduğunu anlamaya çalıştı. Kılıcı elinden düşmüş, külahı başından fırlamıştı.

Ahmet Ağa karşısına dikilmiş, hiddetle bakıyordu ona:

- Kalk ayağa! Sahtekâr! Tabansız! Niye çaldın o adı? Mârifet mi, bireşkiya parçasıyla öğünülür mü?

-Aman ağam, bağışla ağam! Nam salmıştır, buralarda Taşçıların Ahmet pehlivan. Nerelere gittiği, niye kaybolduğu bilinmez ama, adı unutulmamıştır. İşte sıkışınca onun nâmından yararlanır oldum.

Ahmet Ağa âdeta çöktü. Yüzünü elleriyle kapattı. Sonra kuşağındaki son kesesini de fırlattı:

- efol, dedi, defol! O Ahmet yerin dibine batsın. Görmesin seni gözlerim! Çabuk uzaklaş buradan!

Adam, yerdeki kılıcını bile unutup topuklarını vura vura kaçarken Derviş Mehmet hâlâ gülüyordu. Âdeta yorgunluğu gitmişti.

- Aldırma ağa, dedi. Olur böyle şeyler. Kim bilir, daha başımıza neler gelir?

Sabahı böyle yaptılar. Gün, yüzünü gösterince artık yol almakta güçlük çeken hayvanlarına binmediler.

Uzakta bir köy gözüküyordu. Bu sefer oraya varacaklardı. Fakat fazla ilerleyemediler. Bir yığın atlı geliyordu karşıdan. Beklediler. Atlılar yanlarına gelince bir tanesi atından atladı:

- Nereye gidiyorsunuz? diye sordu.

- Hiç!

- Sabah vakti ne ararsınız burada?

Ahmet Ağa,

- Sana ne? dedi. Siz, yolunuza gidin, biz de yolumuza gidelim!

- Pekâlâ! Beni dinleyin. Buradan Karamanoğulları'nın atlıları geçti mi?

- Görmedik. Geçmiş diyorlar. Siz kimsiniz?

- Biz de Karamanlılar'danız. İbrahim Bey'imiz hasta yatar. Oğlu İshak Bey'i yerine koymuştur, öteki oğulları bunu istemezler. İşte o gidenler babalarına karşı koyan oğullardır. Uzun Hasan Bey'den yardım isteseler sanırız.

- Peki sizin işiniz ne?

- Biz de onları caydırmaya gideriz.

- Siz de Osmanlı'dan yardım istesenize.

- Biz, Osmanlı'yı sevmeyiz. İbrahim Bey'imiz, Fatih Sultan Mehmet Han'ın halasının oğludur. Beyliğe vâris görülen İshak Bey hariç öteki kardeşlerin Fatih Sultan Mehmet dayısıdır. İshak Bey bir cariyeden doğmuştur, ama bey ki beydir. Hele o dört kardeşin içinde Pîr Ahmet diye birisi vardır ki, ağabeyini hiç çekemez.

- Pîr Ahmet Bey nerede şimdi?

- Konya'da oturur. Biz, Larende'de (Karaman'da) kalıyoruz.

Adam söylediklerine pişman olmuş gibi sustu. Sonra,

- Haydi gidin yolunuza, dedi. Sakın ha bizi gördüğünüzü, bizimle konuştuğunuzu kimseye söylemeyin.

Atlılar uzaklaştı. Onlar da uzakta görünen köye vardılar. Köylüler onlara biraz ekmek ve azık verdi. Fakat hiçbirşey bilmiyorlardı. Ne Zekeriya Bey'i, ne de Şeyh Hüseyin'i görmüşlerdi. Aylarca evvel soyulan erzak yüklü arabaların farkında değillerdi.

Vakit böyle geçiyordu. Ovaya indikleri zaman Ahmet Ağa bezgindi. Yorulmuş, hattâ yol alacak gücü yokmuş gibi bir hâli vardı.

Bir taş yığınının üzerine oturdu, ufukları süzdükten sonra,

- Bir süre burada dinlenelim, dedi. Derviş konuş, anlat bana birşeyler.

- Ne diyeyim ağa? Yol bitmez, yolcu biter demişler. Bağışla beni. İşte şimdiden çöktün. Hâlbuki "Bir Türk seslenirse, aslan bile kan kusar!" derler. Niye böyle oldun ağa?

- Uğraşma benimle! Seni seviyorum. Hiç neden yokken niye peşimi bırakmadığına bir türlü akıl erdiremiyorum. Gel etme, dön geri. Belki yıllarca dağlar, taşlar tepeceğiz biz. Hele ölü veya diri kızımı bulmadıkça caymak yok!

- Belli olmaz ağa! İşte yağmur serpeliyor. Islanacaksın!

- Sen ıslanmayacak mısın? Bak ne geldi aklıma, hocam söylemişti. Vaktiyle Fatih Sultan Mehmet Han'ın babası Sultan Murat Han, Karamanoğlu Alaaddin Bey'in bir saldırısı karşısında "Şu zalimin yaptığı işlere bakın." demiş. "Ben, din gayreti ve Türklük gücümle Allah yolunda kâfirlere karşı gece gündüz ömrümü gazaya verdim. Hâlbuki o, gelip Müslümanlar'ı yağma etti. Ben nasıl cihadı bırakıp Türkler'e kılıç çekeyim? Elbet günün birinde hatasını anlayacak."

Derviş Mehmet

- Çok şey biliyorsun! dedi. Karamanoğulları da Türk'tür. Erenler der ki, hata yapmazsa kul, kulluğunu anlamaz.

- Hayır, suçlamıyorum Karamanlılar'ı! Ne diyebilirim ki, iyiliklerini isterim. Akıl onlara yol göstersin. Gidelim artık.

Tekrar yola koyuldular. Uzaktan çıngırak sesleri duyunca durakladılar. Yine beklediler. Karşılarına bir merkebin yol gösterdiği bir deve kervanı çıktı. Arkadan yiyecek dolu katırlar da geliyordu.

Birkaç devenin üzerinde yük yerine çadırlar vardı. Sallanıyorlardı. Ama kervan, çıngırak sesleri ve merkebin kılavuzluğu altında ilerliyordu.

- İşte Türk'ün üstünlüğü. Bu çadırlar nedir, biliyor musun derviş?

- Biliyorum!

- Nedir?

- Seyyar hastane! Yalnız senin kervansarayında mı var sanırsın?

Kervancılar selam verdi.

- Yaranız, bereniz, kırığınız, çıkığınız varsa, derman olalım, diye seslendiler.

Gittikçe çıngırak sesleri uzaklaştı. Arkalarından Ahmet Ağa ile Derviş Mehmet üzüntüyle baktılar. Sanki bir yakınlarını yolcu etmişlerdi. Fakat Derviş Mehmet dayanamadı seslendi:

- Yolunuz Hatun Kervansarayı'na düşer mi?
- Düşer!
- Oraya bir miktar erzak verir misiniz?
- Niye olmasın?
- Allah'ın iyi niyeti üzerinizden eksilmesin!
- Sağlıkla kalın, sağlıkla!

Hoca Rıza Efendi

BİR değirmen ağır ağır dönüyordu orada. Salkımsöğütler sulara sarkmıştı. Rüzgâr, çınarlarda dolaşıyordu. Birçok kulübe vardı ileride. Beş altı koyun açlıklarını gideriyordu bulabildikleri yeşilliklerde.

Ahmet Ağa, atını hemen bıraktı, koştu, çok heyecanlıydı. Bir çınar ağacının yanına gelince soluğunu kesti. Ağacın dibinde yere saplanmış kupkuru bir dal parçasına acı acı baktı.

- Hâlâ eskisi gibi, dedi. İşte bu dal parçası benim ömrümdür. Kupkuru. Elbette yeşermez! Anladın mı derviş?

Derviş Mehmet, şaşırmıştı. Ahmet Ağa'ya ne olmuştu? Yollarını değiştirip niye buraya gelmişlerdi? İnsan, bir dal parçasıyla konuşur muydu?

Bir ihtiyar çıktı kulübeden. Yaşlı gözlerle baktı onlara:

- Ahmet, sefa geldin, dedi. Bekliyordum seni, çok geciktin!

Ahmet Ağa, hemen koştu, elini öptü ihtiyarın doyamamacasına.

- Oğlum nerelerde kaldın?

- Bağışla hocam! Oyaladılar beni, yola çıkmamı engellediler. Bu derviş de peşimi bırakmadı.

- Allah'ın bir lütfü sana o. Seni çok harap görürüm. Bu derviş seni ayakta tutmuş. Sakın ayrılma ondan!

- Sen bilirsin hocam! Hoş karşıladın mı beni?

- Gel otur şuraya! Sen de sefa geldin derviş! Şimdi size bizim hatun ayran getirir. Susuzluğunuz gider.

Derviş Mehmet, hâlâ bir şey anlayamıyordu. Beyaz sakalları, titrek elleri, canlılığını kaybetmemiş gözleri, takkesinin altından çıkmış beyaz saçlarıyla bu ihtiyar kimdi?

Oturdular. İhtiyar,

- Anlat oğlum, dedi. Etrafı nasıl bulursun? Kim kimin çukurunu kazar?

- Pek bilemem hocam! Karamanlılar hiç rahat değil. Fatih Sultan

Mehmet Han'a hayranım! O ulu hünkâr, o ulu bilgin kişi elbet bu birliği kuracaktır.

- Neden birleşmezler, neden tek vücut olup Türk'e güç katmazlar? Belki bilirsin, bak, sana *Garipnâme*'den bir şiir okuyayım.

Cümle işin yekreği birlikdürür
Birliga bitmek bütün erlükdürür
Birliga bitenler erdi menzile
İkilikte kimse gelmez hasile
Kanda kim iki gönül birliktedür
Göresin bunlar hangi dirliktedür
Birlik ehli hoş geçirir vaktini
Birikenler tuttu dünya tahtını

Sonra, ihtiyar, Derviş Mehmet'e döndü:

- Bu eser kimindir, derviş, bilir misin?

- Bilmem! Yalnız ben birşey bilirim. Bilen, bilmeyene bildiğini sorarsa, yuh olsun derler bizim erenler. Bilen, bildiğini bilmeyene anlatırsa, eyvallah! Söyle de, biz de bilelim.

İhtiyar ayağa kalktı, okşadı Derviş Mehmet'i.

- Âşık Paşa'nın, dedi. Şimdi eyvallah mı diyeceksin bana? Beni bağışla! Dobralığına, saklın gizlin olmadığına, duygularını hemen dile getireceğine şahit olmak istedim. Yoksa amacım seni küçültmek değildi, derviş.

İçerden akyüzlü, ak yemenili, ak bakışlı bir hatun kişi çıkmıştı. Elinde bir tepsinin üzerinde duran iki ayran tası vardı.

- Sefa geldiniz evlatlarım, dedi. Yuvamızı şenlendirdiniz. İhtiyar gönlümüze güç kattınız. Hoca Rıza Efendi'mle hep yolunuzu gözlerdik. Size yatak sererim. Ocağı da, ışığı da fazlasıyla uyandırırım. Kapımın eşiğini atlayarak geçersin, değil mi derviş?

Şahkulu'ydu, Rıza Efendi'nin karısının adı. Ayranları verdikten sonra geri geri çekildi. Onları oldukça soğuk havanın içinde yalnız bıraktı.

Ahmet Ağa,

- Hocam, dedi, derdimiz büyük!

- Bilirim oğul. Kadere boyun eğmek bizim şiârımızdır! Bilir misin ki, Konstantin Bizans'in tabiatüstü kuvvetler tarafından koruna-

cağına dair gaipten haber geldiğine inanıyormuş. Bu inancı, hiç bir işe yaramadı. Fatih Sultan Mehmet Han, işte o beldeyi ele geçirdi. Şunu demek isterim oğul, biz, özellikle ben sana gönderdiğim akça ve erzaklara birşey olmaz diye tedbir almadan yolladık, başımıza bu felaket geldi. Tedbirimizi alacaktık, ondan sonra takdiri Ulu'ların Ulusu'na bırakacaktık.

- Nasıl oldu bu iş? Kim yaptı bu yağmayı hocam? Akkoyunlular diyor birisi, acaba doğru mu?

- Pek bilemiyoruz! Bunca araba, bunca insan yok oldu gitti! Bir izi bile kalmamış! Şimdi bizden hiç kimse cesaret edip yola çıkamıyor.

- Ne yapmak gerek hocam? Bir çare bulmalıyız!

- İşte seni bunun için beklemiştim.

- O nâmertleri bulacağım, acımasızca ezeceğim hepsini!

- İşte bu olmaz, bir daha kan dökemezsin. Bu derviş, bunun için senin yanında.

- Dinlemem, hiç kimseyi dinlemem. Üstelik şimdi de Zeynep'imi kaçırdılar. Elim kolum bağlı mı duracak? Boyun mu eğeceğim? Olmaz!

- Zeynep'ini mi de kaçırdılar? Bu daha korkunç evladım! Ama, yine kusur sende. Niye tedbirini almadın? Niye o kızı çiftlikte yalnız bıraktın? İşte bir hata daha yapmışsın.

Ahmet Ağa'nın sanki yarasına birisi neşter vurmuş gibi öylesine canı yandı ki, âdeta bağırdı:

- Gelmedi, bilirsin kervansaraya götürmek istedim, diretti. Hatta beni kovdu. "Sen eşkiya olmuşsun, babam değilsin, yüzünü görmek istemiyorum!" diye haykırdı. Ne yapabilirdim?

- Çiftlikten buraya döndüğün zaman da söylemiştim. Zorla da olsa, kızını yanına al, demiştim. Dinlememiştin. "İçim parçalansa da ben Zeynep'i bir daha göremem!" demiştin. İnleye inleye kervansaraya dönmüştün. Sen şimdi herşeyden vaz geç, sadece kervansarayını düşün! İyiliğine devam et. Tanrına sığın! Günahlarına bir günah daha katma! Burada yeniden arabaları yükleyelim. Yahya Çelebi, istediğin kadar sana akça versin, tedbirini al, yola koyulup kervansarayına var. Elinden ne gelir bundan sonra? Tekrar elini kana bulama!

- Olmaz hocam, olmaz dedim sana. Ben asla onlarla hesaplaş-

madıkça geri dönemem. Zaten günahkârım, büsbütün günahkâr olmaya razıyım. O kuru dal parçası hiç yeşermemiş, bunca gayretim, bunca duâma rağmen! Yine hep kuru kalmış! Neye yaradı? Her gece senin önerin üzerine secdeye yattım! İçimi yıkamaya çalıştım. Belki avundum, hatta inandım da. Fakat o dal parçası, hâlâ kupkuru.

Ahmet Ağa soluk aldı. Hoca Rıza Efendi de üşümüş gibi hırkasına sarıldı. Derviş Mehmet ise durmadan kıpırdamaya başladı.

- Beni dinle oğlum Ahmet! O kuru dal avunmaktan başka bir şey değildir. Kuru bir dal hiç yeşerir mi? Biz Ahiler hile yapan, pahalı mal satan esnafı cezalandırırız. Bazen yıllarca çalışmasına engel oluruz. Onu oyalamak için de böyle bir kuru dal dikeriz. Sana da "Günahlarından sıyrılmak için dinine sahip ol, iyilik yap, bekârları evlendir, Türk'e laf kondurma, kimseye kötü söyleme, harama el sürme, gözü yaşlıların yaşlarını kurut. Belki Uluların Ulusu seni bağışlar." demiştim. Sen de "Nasıl anlarım bunu?" diye sormuştun. Cevabım "Şu kuru dalı çınarın yanında toprağa sapla, eğer yeşerirse anlarsın." olmuştu.

- Yeşermemiş işte, yeşermez de!

- Sen de inanmamıştın o zaman buna. Yine de dikmiştik kuru dalı. Çünkü avunmaya ihtiyacın vardı. Yalnız, bilinmez, Kadir-i Mutlak isterse, o dal yeşillenir. Topraktan kendi kendine çıkan otlara bak. Gelincikler yamaçlarda gülümseyerek sallarlar başını. Sen, ben nasıl dünyaya geldik? Denizler niye tuzlu? Fırtınalar nasıl ordan oraya eser? Güneş bizi ısıtır, sonra vaz geçmiş gibi kaybolur. Hepsinin ötesi bahar gelir, yaz gelir! Ağaçlar yeşerir, anneler hangi hisle yavrularına süt verir? Bu dünya nasıl kuruldu? Her olayın bir sebebi var diyeceksin. O sebebi de sağlayan kimdir? Bilginin âciz kaldığı yerde eller Tanrı'ya uzanır. Bilinmez oğlum! Belki bir gün, dal yeşerir. Dön geri!

Ahmet Ağa konuşamadı. Başı önüne eğikti. Derviş Mehmet dizlerinin üzerinde yürüyerek hocanın eline sarıldı. Hoca yutkundu, son sözünü söyledi:

- Hoş gör oğlum. Hakkını arama demem. Ama yolu, bu yol değildir. Sancakbeyi'ne, kadıya başvurmalıydın. Bilesin ki, dinî hoşgörürlüğün dahi, taassup sahiplerinden ziyade dinsizlere karşı olduğuna inanmalısın.

İlerdeki kulübeden yine yaşlı bir adam çıkmış, onlara doğru geliyordu. Hoca Rıza Efendi;

- İşte Yahya Çelebi de geliyor, dedi. O da sana olup biteni anlatacak. Belki de diyorum ki, senin söylediğin gibi bizim arabalarımızı çeviren Akkoyunlular'dır. Günahına girmeyelim ama zaman zaman bazıları böyle çapulculuk yapıyor. Kimi bulacaksın?

Hoca Efendi belki de Ahmet Ağa'nın kanılarını başka bir yöne çevirmek için böyle konuşmuştu. Yahya Çelebi yanlarına gelip, selam verince;

- Buyur çelebim, dedi. İşte bu dostum, Mevlevîdir. Ben Ahi'yim. İkimizi de azat ettiler. Daha doğrusu biz istedik. Amelmande olduk. Yaşlılık, gönlümüzün dileği kadar hizmet etmeyi engelliyordu. O, dönemiyordu, ben kuşak bağlayamıyordum. Burada buluştuk, şimdi sadece onun bizi almasını bekliyoruz. Çelebim der ki: "Onunla olunca ölüm tatlı, candan da tatlıdır. Çünkü ölüm ateş bile olsa, Tanrı dostu için âb-ı hayattır. Ölümün bir yüzünde ölüm görünürse de öteki yüzünde doğum vardır." Değil mi çelebim?

- Evet! Biz böyle düşünürüz. İlave edeyim ki, gören insanın içinde yaşayan ilahî aşk, sadece kıbriyâya karşı duyduğu aşırı sevgiyi yaşatması değildir. Ayrıca Uluların Ulusu'nun kullarına karşı duyduğu sevgiye lâyık hayatı yaşamasıdır. Haram yememesi, insanları da sevmesi, yardımdan uzak kalmamasıdır. Sefa geldiniz dostlar! Canlar!

Yahya Çelebi sonra Hoca Rıza Efendi'ye döndü. Beyaz sakalını hafifçe sıvazladı, mevlevî külahını düzeltti:

- Biz Ahmet oğlumuza karşı çok mahcubuz, dedi. Görevimizi tam yerine getiremedik, oldu bir kere. Şimdi hep beraber bu yarayı sarmak gerek. Ahmet oğlumuzun emaneti hâlâ bende durur. Bir kısmını muhtaçlara, yuva kuranlara, hastalara, hatta inanmayanlara dağıttım. Yine de dağıtırım. Ey hocam, sen ise Ahmet oğlumuzun bu serveti yanında Ahi Ocağı'nın geliriyle de arabalara bunca yıl erzak yükleyip kervansaraya gönderdin. Ama neyleyelim, işin sonunu tamamlayamadık. Sen ne düşünürsün derviş?

Derviş Mehmet, kendini toparlamaya çalıştı. Sonra içindeki ezikliği giderebilmek, belki de bu acayip havayı dağıtabilmek için:

- Ben bir şey soracağım, dedi. Özellikle Hoca Rıza Efendi'mize.
- Sor derviş.
- Fatih Sultan Mehmet Han'ın anasının adı neydi?
- Sen bilmiyor musun? Padişah'ın anası da nereden çıktı?
- Bilirim. Hüma Hatun!

- Öyleyse niye sordun?

- Kendime yuh çekmek için!

Güldüler, öylesine güldüler ki, ayağa kalkıp dervişi okşadılar. Hoca Rıza Efendi:

- Birazdan aşımızı yer, sonra dinleniriz. Gerisini yarın sabah konuşuruz. Şimdi dervişim, biraz da sen anlat. Dünyayı seyredersin, bilirim. Çarıkların delinince yenisini bulup âlemin seyrine devam edersin. Anlat bize, neler gördün? Ahmet oğluma da hikâye ettin mi?

- Hiç sormadı! Ben de akan bir ırmağa bir tas su katmanın ne faydası olur diye, bir şey söylemedim. Şimdi aklıma geldi. Bir olayı sabrınız taşmazsa nakledeyim.

- Dinleriz elbet.

- Bir gün Akşehir'deydim. Nasrettin Hoca'nın türbesini yoklamış, sonra gülüp dua etmiştik. Ululaların Ulusu kimseyi gülmekten yoksun bırakmasın. Âmin! Hava sıcaktı, göle gittim, ayaklarımı suya soktum. Bir âdem kişi yanıma geldi, "Yolcu yolunda gerek, biz de yola düştük." dedi. Sonra o da ayaklarını suya soktu. Oh! Keyfimize diyecek yoktu. Acaba Nasrettin Hoca bu yerde mi mayayı suya döküp yoğurt yapmaya çalışmış, diye düşünürken, başka bir adam sokuldu yanımıza, "Kalkın tekeler ayağa!" diye bağırdı. "Niye?" dedik, "Gölü kirletirsiniz!" dedi. "Etme." dedik, "Eyleme, göl maya da tutmaz, yoğurt da olmaz ama bizim ayaklarımızla da kirlenmez. İki çift ayağı değil göle, bir dereye soksak ne çıkar?" Yakamızdan kavradı, dut silkeler gibi silkeledi bizi. Bağırdı. "Cahiller! Dere akar, su götürür pisliğinizi. Göl durudur, kalır olduğu yerde o pisliğiniz!" Sonra iki tokat attı yıktı bizi yere, homurdanarak uzaklaştı.

- Siz ne yaptınız?

- Yanımdaki âdeme, "Güçlü adammış" dedim, "Aşkolsun, helâl olsun!" Bu sefer yanımdaki âdem kişi kızdı: "Şimdi seni pataklarım." Dedi. "Sen kimden yanasın?" "Ben Hak'tan yanayım!" dedim, "Herkesin hakkını vermeliyim. Gerçekten gölü pisledikse, ne yaparız?" Düşündü. "Sahi mi söylüyorsun?" diye sordu. "Sahi." dedim. "Nasıl temizleriz?" dedi. İlerde kömüşler[1] suya girmişti. Keyifleri yerindeydi. "Onlar temizler, sen merak etme." dedim. Üzerime at-

[1] Kömüş: Manda.

ladı. Heybemi dahi unutup elinden güç kurtuldum. Çarıklarım bile orada kaldı.

Güldüler. İhtiyaçları vardı buna. Etraf kararıyor, hava gittikçe soğuyordu. Hoca Rıza Efendi:

- Bir hikâye daha anlat da içeri geçelim, dedi. Şahkulu sofrayı hazırlamıştır. Çelebim, sen de bizimle ol.

- Peki canlar! Hadi dervişim! Erenler yolunu aydınlatsın. Seni dinliyoruz.

Derviş Mehmet, başını salladı. Ahmet Ağa'ya baktı, onun dimdik, ilgilenmeden durduğunu görünce üzüldü. Yine de hatır kırmamak için anlattı:

- Bir gün de Konya'daydık. Yanımda başka bir yoldaşım vardı. Mevlâna'nın türbesine hayranlıkla bakıyorduk. O zaman, Karaman Beyi yine İbrahim Bey'di. Bazen yorgun, bazen canlı Karamanlılar geçiyordu etrafımızdan. Bir Karamanlı sokuldu yanımıza, atından hiddetle indi, "Diz çökün!" dedi, "Efendimiz böyle seyredilmez! Saygılı olun! Abdestli misiniz?" Arkadaşım kızdı: "Sen kim oluyorsun da bize akıl öğretiyorsun?" diye bağırdı. Vay efendim, vay! Sen misin karşı koyan? Ona bir yumruk, bana bir tekme... Etrafımıza toplananlar da "Yaşa" diyorlardı, "İndir zındıklara bir daha, hiç acıma!" Zor kurtulduk elinden. Bir çeşmede elimizi yüzümüzü yıkadık. Yol arkadaşım benden beterdi. Yine de ben arkadaşımı avutmak için "Hak ettik bu dayağı." dedim, "Biz iki kişiydik. Korkmadı. Kahraman adammış! Yine de fazla ileri gitmedi!"

Yol arkadaşım bana "Onun kahramanlığı bize." dedi. "Daha fazla konuşursan, bu sefer ben de seni pataklarım! Bak, sana ne anlatacağım." diyerek anlattı:

- Sanırım yıl 1413 imiş, dedi. Ağustos ayının sıcağı Bursa Ovası'nı kavururken, bir yığın Karaman atlısı doludizgin şehirden uzaklaşıyormuş. Meğer bilmem hangi Karaman beyi Bursa'yı almak için şehri kuşatmış. Subaşı Hacı İvaz Paşa, ona aman vermemiş. O sırada Çelebi Mehmet'in ağabiyisi Musa Çelebi'nin cenazesini bir avuç Osmanlı, babası Yıldırım Beyazıt'ın yanına gömmek için Bursa'ya getiriyorlarmış. Bunu gören Karaman Beyi kuşatmayı bırakıp, bizim gibi kaçmaya başlamış. Yanındaki bir yiğit, "Bey" demiş, "Sen, Osmanlı'nın ölüsünden kaçarsın, ya dirisi olsa ne yaparsın?" Ya işte böyle, kahraman dediğin o atlı Karamanlı, bizim gibi ayağının üze-

rinde zor duran iki garibin yerine, karşısında şöyle pazularını şişirip dikilen bir alp görseydi ne yapardı acaba? Yanlış anlama yoldaş, ben Karamanlılar'ı kötülemiyorum; severim de. Sözüm kişilere!...

Derviş sustu. Şahkulu Hatun kulübenin içinden göründü. Seslendi:

- Üşüyeceksiniz, soframız hazır! Dil zikirden, gönül fikirden uzak olmaya. Ahde vefa eyleyelim, vatanımızı sevelim, dünyaya muhabbet beslemeyelim. Hakkın kazâsına ve kaderine boyun eğelim. Sen derviş, eşiği atla da buyur!

Hepsi, dervişe uyup, kapı eşiğini atlayıp girdiler. Ocak harıl harıl yanıyordu. Çerağlar uyandırılmıştı. Çorbalar kekik kokuyordu. Önlerine serilen yufka ekmeği taptazeydi.

- Buyurun evlatlarım. Âfiyet olsun çelebim. Aşımıza haram katılmasın. Gönlümüze yabancı girmesin. Muhabbet yolunda yürüyelim, birlik dergâhında buluşalım.

Şahkulu Hatun oturmamıştı. Ayakta hizmet ediyordu onlara. Bembeyaz yemenisi gibi beyaz beyaz gülümsüyordu. Ahmet Ağa, birden soluk aldı.

- Ben yarın sabah yola çıkarım, dedi. Güneye doğru iner, çiftliğimize varırım. Azaplarla konuşurum. Daha fazla bilgi alırım. Şimdi iyice anlıyorum, arabaları basan, Zeynep'i de kaçıran Uzun Hasan Bey'in adamı Zekeriya olsa gerektir. Artık Akkoyunlular'ın topraklarına girerim. Vaktiyle hesabımız yarım kalan Şeyh Hüseyin'i de belki bulurum.

Ahmet Ağa yemeğini bırakmıştı. Yorgunluğunu hâlâ üzerinden atamamış bir insanın hâli vardı.

Sanki sofraya yeni oturmuşlar gibi Derviş Mehmet ellerini yukarı kaldırdı. Amacı Ahmet Ağa'yı uyandırmaktı. Duasına başladı:

- Bismi Şah! Evvel Allah diyelim. Kadîm Allah diyelim. Ya Şah diyelim, Şah versin bize, yiyelim. Allah, eyvallah hû dost! Buyur, Ahmet Ağa!

Ahmet Ağa sanki bunları dinlemiyordu. Uzaklara gitmişti. Zeynep, kervansaray, Şeyh Hüseyin, Zekeriya hep beyninin içinde birbirleriyle çarpışıyordu. Bu sefer Hoca Rıza Efendi konuştu:

- Dinle oğul, dedi. Vaktiyle sana ders verirken muhakkak söylemişimdir. Şimdi de söylüyorum. Kaşgarlılar der ki: "Özin edgü kılma, beğin edgü kıl. Beğin edgü bulsa, budun askı ol!" Yani "Ki-

şinin mutluluğu devletin mutluluğuna bağlıdır. Kişiler toplum için çalışırlarsa, kendileri de mutlu olur." demek istiyor. Bırak şeyhi de, Zekeriya'yı da, dön kervansarayına. Toplum için çalış, mutlu ol. Elini bir daha kana bulama. Zeynep'i de unut. Kaderde bu da varmış oğul! Elden ne gelir?

Hiçbirisi artık aşa kaşık sallamadılar. Ahmet Ağa onların boğazını tıkamıştı sanki. Yahya Çelebi yine elini sakalına götürdü, hatta öksürdü:

- Bak Ahmet Ağa, dedi. Kötülük, hatta haset öğretmekle, okutmakla, iş bulmakla giderilir. Sen de okut, iş bul kişilere, intikam peşinde koşma. Adalete, eşitliğe, akla, kanaate saygı göster. Geçmişi hatırla. O hâle bir daha düşme. Çiftliğini yağmalayıp babanı, hatununu öldürenlerin peşine düşerken kızın sana yalvarmış: "Bırakma beni baba, kimsenin kanına girme, câni olma. Beni yalnız koma. Ne yapalım. Boyun eğ baba!" demiş. Sen dinlememişsin. Kamber Ağa'yı da yanına alıp yola çıkmışsın. Kamber Ağa, senin silah hocan da yalvarmış. Ne fayda! Dağlara vurmuşsun kendini, ormanlara sığınmışsın. Karşı koyanı devirmiş, Şeyh Hüseyin'e pusu kurmuşsun. Elinden kaçırmış, yine pusu kurmuşsun. Senden yardım isteyenlere aldırmamış, kervan çevirip baç almışsın. Ne kadar insan öldürdün?

- Bir tane. O da Şeyh Hüseyin'in adamıydı, onu kıstırdığım zaman üzerime atlamış, beni öldürmek istemişti. Efendisi de kurtulmuştu.

- Sana korkudan para verenler çok olmuş! Hakkı yenenlerin şikâyeti üzerine, hak yiyeni basmış, elinden varını yoğunu yağmalamışsın. Akkoyunlular'ın, Karakoyunlular'ın diyarında dolaşmış, sonunda babanı, hatununu öldüren, çiftliğini harabeye döndüren Şeyh Hüseyin'i, Karaamid'in batısında kıstırmış, yanındaki iki adamı kaçınca üzerine atlayıp yere sermişsin. Tam onu parçalamak üzereyken, ben çıktım karşına. Bir canı yoklamaktan dönüyordum. "Dur!" dedim sana. Kılıcın havada kaldı. Şeyh Hüseyin yalvarıyordu. "Kınına sok kılıcını, Allah'ına dua et." dedim. "Katil olma. Bak karşındaki titriyor. Suçlu bile olsa, böylece cezasını çekiyor. Yalnız kalmak istemiyorsan günahtan kaç, iyilik ve yardımseverlikten evladın olsun!" İşte böyle demiştim sana. Şeyh Hüseyin kaçarken sen hüngür hüngür ağlamaya başlamıştın. Beraber geri döndük. Kamber Ağa da yanımızdaydı. İşte sonunda buraya, hocan Rıza Efen-

di'nin nezdine geldik. Yere kapandın, iki gün hiç uyanmadan yattın. Sonra titreyerek uyandın. "Ben şimdi ne yapacağım?" diye sordun. "Bunca servetim var. Vurduklarım, kervanların verdikleri var, gönül rızasıyla, hatta acıyarak uzatanların altınları var. Bunlar ne olacak? Ben ne olacağım?" Torbalar dolusuydu bu servet. Kamber Ağa taşıyordu. Hoca Rıza Efendi, bu sefer söze karışmıştı: "İyiliğe harcayacaksın." demişti. "Hatun Kervansarayının vakfiyesi dağılmış. Yolcular da perişan, çalışanlar da perişan. Yakında kapanır, harabeye döner. Mütevellisini çağıracağım, bir miktar akça verip sanki hanı satın alacaksın. Sonra gidip, içine yerleşecek, Allah için hizmet edeceksin. Servetini Yahya Çelebi'me teslim et, biz her üç ayda bir erzak ve akça göndeririz; ağalık yaparsın." Sen de "Emret hocam! Ne istersen yaparım!" diye cevap verdin. "İyilikten, Tanrına duadan eksik kalmayacaksın. Açları doyuracak, âşıklara derman verecek, sevdalılara yuva kuracaksın! Her gece Uluların Ulusu'na yalvaracaksın. Devletine hizmet edeceksin. Yuva dağıtmayacak, kalp kırmayacaksın. Asla âsi olmayacaksın!" "Bunların hepsini yaparım hocam. Acaba Tanrı beni bağışlar mı? Nasıl anlarım bunu?" "Sanmam, bağışlamaz!" "Öyleyse daha başka neler yapmalıyım?" "Onu sen bulacaksın. Şu çınarın yanına şu kuru dalı toprağa sok. Eğer günün birinde yeşerirse, anla ki, Uluların Ulusu seni bağışlamıştır!" "Kabil mi? Olur mu?" diye hayretle sordun. "Bunu da sanmam. Ama bir ümittir!" dedi hocan. "Zeynep'i de alırım, hemen kervansaraya dönerim. Kamber Ağa benden evvel hana gider." diye sevindin. Boyun eğip evvela çiftliğine gittin. Sonra Zeynep'siz döndün. Çok üzgün ve perişandın. Mütevelli gelmişti. Hatun Kervansarayı'nı devraldın.

Yahya Çelebi susunca Ahmet Ağa, eski günleri bir daha yaşamamak için çırpındı. Zeynep gelmemişti, âdeta kovmuştu onu. Bir katilin, bir eşkiyanın kızı olamazdı o. Utanıyordu, babasının yüzünü görmek istemiyordu. Yine de kızına Hatun Kervansarayı'na gideceğini söyleyip geri dönmüştü.

Zeynep! Zeynep! Hiç bir zaman aklından çıkmamıştı. Onu öylesine seviyordu ki, vaktiyle Zekeriya adlı bir Akkoyunlu beyi adına görücüye gelenlere "Hayır!" demişti. Onu, başkasına kaptıramazdı. Şimdi hatırlıyordu. Zeynep, yuva kurmasına engel olan babasına kırılmıştı. Ses çıkartmamıştı ama bir süre ondan uzak kalmıştı.

İşte sabah olacaktı. Ahmet Ağa, çiftliğe bir kere daha uğrayacak-

tı. Azaplarla konuşacak, Zeynep'in nasıl kaçırıldığını iyice anlayacak, sonra geri dönecekti. Kararı kesindi. Bunca nasihati dinlemeyecekti. İçindeki kan, başka türlü kaynıyordu.

Onu bir türlü dinlendiremiyordu. Sönmüyordu o hınç, o intikam duygusu!

Dervişi, Hoca Rıza Efendi'nin yanında bırakıp yola koyulurken, Hoca:

- Dönüşünde biz arabaları, katırları hazırlamış olacağız, dedi. Onları sen taşıyacaksın.

- Başkasıyla gönder hocam! Ben bir daha kervansaraya gitmem! Yapılacak başka işlerim var!

- Hayır! Kimse koruculuğa, kervanbaşlığa, hatta emanetçiliğe cesaret edemiyor. Öyle olsaydı ben daha evvel onları yola çıkartırdım. Eğer dediğimi yapmazsan, bir daha yanıma uğrama. Sana bunca sözlerimiz görürüm, kâr etmedi. Erzakları taşı, ondan sonra ne istersen yap. Yazıklar olsun sana!

Böylece yola çıktı. Dönüşte yine dağlar, ovalar aşacaktı. Elbet Zeynep'i bulacak, iyi günler gelecekti.

Çiftlik

İŞTE yalnızdı. Derviş Mehmet'i, Hoca'nın yanında bıraktıktan sonra kendini daha özgür hissediyordu. Kimsenin kendisine ayak bağı olması hoşuna gitmiyordu.

Derviş Mehmet, arkasından bir testi su dökerken:

- Beni bırakamazsın, demişti. Burada seni bekliyorum. Kervanı beraber götüreceğiz.

Güneye indikçe hem heyecanı artıyor, hem de kendinde bir dinlenmişlik hissediyordu. Vaktiyle buralarını Selçuk sultanları dedelerine vermişti. Taşçılar aşireti sonradan ufalmış, dövüşü değil, barışı yaşamak istemişti. Ne yazık ki bu olmamıştı. Şimdi kim ne derse desin, zalimin yanında o da bir kere daha zalim olacaktı.

Bir ulak geliyordu karşıdan. Selamlaştılar.

- Yolun açık olsun!

- Senin de!

Durdular. Birbirlerine derin derin baktılar. Saray adamlarının giyimi başka türlü oluyordu. Başındaki börk, ayaklarındaki çizme farklıydı. Ulak, Ahmet Ağa'ya sordu:

- Nereye gidersin yabancı?

- Ramazanoğulları'nın sınırına yakın küçük bir çiftliğimiz var. Oraya giderim. Ya sen?

- Ramazanoğlu Dündar Bey'e Fatih Sultan Mehmet Han'ın bir nâmesini götürürüm.

- Adana'ya mı?

- Evet! Dündar Bey iyi adamdır, barış ister!

- Birşey sorsam, bağışlar mısın? Bilirim, Ramazanoğulları'nın başkasının toprağında gözü yoktur.

- Doğru söylersin, belki de ileride Osmanlı'nın bir eyâleti olur. Ne soracaktın bana?

- Acaba bilir misin, biz Osmanlılar'ın hududu, şimdi nereye kadar uzanır?

- Bildiğim kadarıyla, Trabzon'un alınmasından sonra, sınırımız Çoruh ırmağına dek dayanmış, Gürcistan ile sınırdaş olmuşuzdur. Niye öğrenmek istiyorsun?

Ahmet Ağa, cevap vermedi. Ulak'ı okşadı.

- İzin ver, dedi. Şurada birkaç lokma birşey yiyelim. Hatırımı kırma çavuş.

- Hem karnım tok, hem yolum uzundur. İlerde bir kervansarayda atımı değiştiririm. Sonra senin nafakanı tüketmek istemem. Âdet üzeredir, biz ulaklara her köy, her menzil bedava yiyecek verir, at verir. Yatırır.

- Öyleyse, Hatun Kervansarayı'na uğra. Seni görünce sevinirler.

- Orası uzak, daha yakın bir kervansaraya sığınırım.

Ulak, başını salladı, uzaklaştı. Ahmet Ağa, arkasından uzun uzun baktı. Şimdi beylikler kafasında canlanmaya başlamıştı. Aklında kaldığı kadarıyla Karakoyunlu Türkmenleri İran'ın bir kısmını, Irak'ı, Güney Kafkasya'yı, Doğu Anadolu'yu ele geçirmişlerdi. Taht şehri Tebriz'di. Akkoyunlular'ın taht şehri ise Amid (Diyarbakır) idi. Uzun Hasan Bey, Osmanlı'ya olduğu gibi Karakoyunlu Beyi Cihan Şah'a da sataşıyordu. Cihan Şah, savaş istemiyordu.

Ahmet Ağa, elbet gerekirse Çoruh Irmağı'nı da geçer, Diyarbakır'ı yoklar, o zalimleri muhakkak bulurdu. Zeynep'i kaçırmak, erzak yüklü arabaları soymak nice olur, onlara gösterirdi. Bunu bir türlü hazmedemiyordu.

Yemeğini, atının ayakları dibinde yedi. Tekrar hayvanını sürüp, bir an evvel menziline kavuşmak için çırpındı.

Yol bir türlü bitmiyor, gönül sızlanmaktan vaz geçmiyordu. Üstelik rüzgâr da çıkmıştı. Güneye indikçe, havanın ısınacağını sandığı halde, şiddetli soğuk vardı.

Gece bir köye sığındı. Köylüler pek güvenerek bakmadılar ona, "Sen, sonradan eşkiya olan Taşçılar'ın Ahmet Bey'e benziyorsun!" dediler.

- Evet, ben oyum. Size asla bir kötülüğüm dokunmaz. İsterseniz giderim. Yalnız bana cevap verin. Kızım Zeynep'i kimler kaçırdı?

- Bilemeyiz, haberimiz de yoktur.

- Doğru söyleyin, sizi zengin ederim.

- Haram mal istemeyiz!

İşte o kötü şöhreti, yakasını bırakmıyordu. Kalmadı köyde, ge-

cenin karanlığında, tökezleyerek ilerledi. Sabah, Aladağ eteklerine geldiğini anlayınca, çiftliğine çok az yol kaldığını anladı.

Yorgun hayvanını sürdü, bazen coşan, bazen sakinleşen ırmağı görünce sevindi. Kaç gündür yolda olduğunu sayamadı.

Baba ocağıydı orası. Ama rahat bırakmamışlardı. İşte o da bırakmayacaktı, yemin ediyordu.

Irmağı geçerken su, hayvanın karnına kadar geliyordu. Buz gibiydi. Önündeki hâlâ solmamış yeşilliği, etrafa yayılmış kekik kokularını hoşlanarak seyretti, hoşlanarak kokladı.

Bir çoban duruyordu ileride. Büyük bir koyun sürüsünü güdüyordu. Yaklaştı:

- Merhaba çoban, dedi, nasılsın?

Bir köpek kendisine doğru koşmaya başladı. Çoban elindeki değneği fırlattı. Köpekle beraber önünde eğildiler:

- Beyim, beyim! Ağam, ağam!

İşte sadakat, işte sevgi, bağlılık buydu. Atından hemen indi. Kepeneği düşmüş çobanı kucakladı. İhtiyar çomar ise ayaklarının üzerine dikilmiş, efendisinin kendisini okşamasını bekliyordu.

Çiftlikten ayrılırken, bu köpek küçücüktü. Yine de Ahmet Ağa'yı unutmamıştı.

- Beyim, ağam! Sefa geldin! Bırakma bizi bir daha!
- Gideceğim! Belki günün birinde dönmemek üzere gelirim.
- Başımızın üzerinde yerin var. Kalsan ne iyi olurdu.
- Sen, Zeynep'ten haber ver! Nasıl kaçırdılar onu?
- Bilmem beyim! Ben eteklerde sürü otlatırdım o sabah. Uzaktan bazı atlıların geçtiğini gördüm ama umursamadım.

Ahmet Ağa, çobanı tekrar okşadı. Peşinde çomar, hayvanını dörtnala sürdü.

Çiftlik evlerini görünce, gözleri yaşardı. Ufacık hissetti kendini. Çelimsiz, âciz, zavallı bir insandı o! Elinden hiçbirşey gelmemişti. Babasını da, hatununu da öldürmüşler, üstelik günden bile kıskandığı güzeller güzeli Zeynep'ini kaçırmışlardı! Hayatta mıydı acaba Zeynep? İşkence mi yapmışlardı? Namusunu mu lekelemişlerdi? Buna nasıl dayanırdı?

Atından atladı... Azaplar onu görüp heyecanla arkasından gelirken, koşmaya başladı. Oldukça harap olmuş, yine de bakımsız sayılmayan çiftlik binasından içeri girdi. Üst kattaki Zeynep'in doğ-

duğu odanın kapısı önünde durdu. İşte Zeynep bu odada doğmuş, bu odada büyümüştü. Şimdi ona, Hatunu Âsude'nin meme verişini hayal etti. Âdeta inledi.

Sonra, azapları görmemiş gibi dışarı fırladı. Yine koştu, bu sefer babası Oğuz Bey ile Âsude Hatun'un mezarı başında diz çöktü. Annesinin mezarının toprağını okşadı. İleride Taşçılar beylerinin de mezarları vardı. Onlar da sanki geçmişten sesleniyorlardı ona! Bütün mezarların üstü kubbe şeklindeydi. Bu durum, eski Oğuz âdetiydi.

Okuduğu bir Fatiha idi ama gönlünü yıkıyordu.

Bir taşa oturdu. Bu, vaktiyle etrafında oynadığı bir kaya parçasıydı. Gençti o zaman, ümitliydi. Hoca Rıza Efendi gelip aylarca çiftlikte kalır, bazen bu taşın üzerinde de ders verirdi.

Gözlerini açtı. Etrafına sıralanan azaplar, teker teker el öpmeye başladılar:

- Sefa geldin ağamız, beyimiz! Emanetine el sürmedik. Davarlarımız çoğaldı. Mallarımız arttı. Bereketli ürünler aldık. Sizin için epeyce akçamız oldu. Hemen verelim! Yalnız bizi bağışlayın!

Ahmet Ağa, bu sadık adamlarına ne diyeceğini bilmiyordu. Yıllar geçmiş, onlar beylerine yine bağlı kalmışlardı:

- Hepsi sizin olsun, dedi. Yalnız bana gerçeği söyleyeceksiniz!

- Neyi beyimiz?

- Zeynep nasıl kaçırıldı? Siz neden karşı komadınız?

Birden cevap veremediler. Birbirlerinin yüzüne bakıyorlardı. Bir kısmının yanında çocukları da vardı. Tombul, şirin yavrulardı bunlar. Biraz geride kadınları da duruyordu. Yüzleri açıktı. Örtünmek hiç akıllarına gelmemiş olmalıydı. Kimisinin eli kınalı, kimisinin beli gümüş kemerliydi.

- Neden cevap vermiyorsunuz?

- Kusurumuz büyüktür ağam! Yetişemedik, gücümüz yetmedi.

- Kaç kişiydiler?

- Elli kadar olmalı! Hepsi silahlıydı.

- Kimler olduğunu biliyor musunuz?

- Şüphemiz var! Birşey diyemeyiz.

- Akkoyunlu Zekeriya Bey'in adamları olamaz mı?

- Zeynep Hatun'u sırtlayıp götüren birisi, belki Zekeriya olabilir. Biz onu hiç görmemişiz.

Ahmet Ağa, bir an soluk aldı. Şimdi onu yıkan soruyu gelmişti sıra:

- Zeynep'i götürürlerken, çok bağırdı mı, yardım istedi mi, çırpındı mı? Belki de bayılmıştır?

- Hayır, dediler, bayılmamıştı. Bizi ve Kevser Bacı'yı bağladıkları zaman, Kevser Bacı ondan daha fazla haykırıyordu. Atlar kişniyordu, kılıçlar havaya kalkmıştı. Belki de o gürültüden Zeynep Hatun'un sesini fazla işitemedik.

Beli kuşaklı, yazma yemenisi oyalı bir azap hatunu çekinerek ağanın yanına sokuldu:

- Bağışla beyim, dedi. Bir şey söylememe izin var mı?

- Hayrola kadın, ne diyeceksin bana?

- Ben belki yanlış duydum! Zeynep Hatun giderken, "Canımı fazla acıtma Zekeriya Beyim!" diye bir aralık fısıldadı sanırım. Bunu erime bile söylemedim. Şimdi sana anlatırım!

- Nasıl olur? diye bağırdı Ahmet Ağa. Sen yalan söylüyorsun kadın! Zeynep, kimseye yalvarmaz!

Azapların birisi kadını kolundan tutup ağadan uzaklaştırdı. Sonra yalvarır gibi ellerini açtı:

- Yalan değildir beyim, dedi. O hep hayal kurar, rüyasında bile sayıklar. Gel, sana yatak verelim. Dinlen! Sonra aşımıza kaşık sallarsın! Gece de uyursan, biraz rahat edersin. Etme, eyleme, direnme beyim!

O gece baygın uyudu. Sabah kalktığı zaman vakit bir hayli ilerlemişti. Şimdi gözlerinin önüne eşi Âsude Hatun geliyordu. İpek gibi yumuşaktı o. Bu odada beraber yatarlar, beraber kalkarlardı. Zeynep'in annesi, nasıl da uçup gitmişti elinden! Ahmet Ağa için her fedakârlığı yapardı Âsude Hatun.

Hoca Rıza Efendi, Dede Korkut masallarını anlatırken aklında kalmıştı, Deli Dumrul'un avradı, kocasının önünde diz çöküp şöyle söylemişti:

Ne dirsin, ne soylarsın?
Göz açuban gördüğüm,
Könül virüp, sevdüğüm,
Koç yiğidüm, şah yiğidüm
Tatlu damağ virüp sorışduğum,

Bir yasdukda başkoyup emişdüğüm
Karşu yatan kara tağları
Senden sonra men neylerem?
Yaylar olsam menüm gorum olsun
Sovuk sovuk suların
İçer olsam menüm kanum olsun
Senden sonra bir yiğidi
Sevüp varsam, bile yatsam,
Ala yılan olup, meni soksun
Kadir Tanrı tanığ olsun
Menüm canum senün canuna kurban olsun.

İşte, Deli Dumrul'un avradı gibiydi Âsude. Zaman zaman Ahmet Ağa'yı kederli görünce başını dizine dayar, "Beyim! Beyim!" derdi, "Gamlanma, ben yanındayım, söyle bana! Derdine derman, kabul edersen gönlüne sultan olurum ben!"

Hele Zeynep'e görücü geldiğinde, Ahmet Ağa görücüleri olduğu gibi geri gönderince, yine de üzülmüştü. Zeynep henüz çok küçüktü. Büyük de olsa kolay kolay Zeynep'i kimseye veremezdi. O zaman da Âsude onu okşamış, kızı somurtur, hatta öfkelenirken, bir evlat gibi kucaklamış, sevmiş okşamıştı kocasını.

Birden hatırına geldi. Kimdi Zeynep'i istemeye gelenler? Hiç ilgilenmemişti bile. İstediği kadar başlık vereceklerdi. Oğulları mert, güçlü, kuvvetliydi. Akkoyunlu ülkesinden geliyorlardı, bunca yol tepmişlerdi.

Daha fazla dayanamadı. Şimdi içinde Zeynep'in yanında Âsude'yi de yaşatarak hemen yola koyulmaya karar verdi.

- Gidiyorum, dedi. Yolluğumu hazırlayın, atımı değiştirin.

Kapının arkasında bekleşen azaplar, el bağlayıp boyun eğdiler.

- Aman beyim, etme beyim! Biz, sensiz neyleriz?

- Gidiyorum! Remzi'yi kâhya seçtim! Gam yüzü görmeyin! Gönlünüzce yaşayın!

Abdest aldı, geciken sabah namazını kıldı. Birkaç parça ekmek ile süt içti. Ve sonra, "Allaha ısmarladık!" dedi.

Yolda hep düşünüyordu: "Zeynep kendisini kaçırana niye yalvarmıştı? Hakikaten onu kaçıran Zekeriya Bey miydi? Azaplının hatunu gerçekten hayal mi kurar, sayıklar mıydı?"

Kervansaray

HOCA RIZA EFENDİ'nin yanına vardığı zaman, kervanın hazır olduğunu gördü. Yirmi araba, dört deve, on katır yüklenmişti. Onbeş Ahi kervana katılacaktı. Sürücüler Ahi değildi. Büyük paralarla bu işi kabul etmişlerdi.

- Ben gitmem, dedi. Başkası kervanbaşılık yapsın. Emanetçilik benim işim değil. Ben dağlarda dolaşacağım! Akkoyunlu diyarında merdi, namerdi arayacağım. Bulamazsam Karakoyunlular'a Tebriz'e kadar giderim. Belki, Memlukların ülkesine de uğrarım. Ama bulacağım! Başkasını seçin!

Hoca Rıza Efendi ilk defa bağırdı:

- Gideceksin! Başka yolu yok bunun. Bu son kervan olacak, bahara kadar kimse bir daha yola çıkamaz! Başkaları kervanbaşılığına cesaret edemiyor dedim sana. Yoksa korkuyor musun? Bunca konuştuklarımız boşa mı gitti? Orada, hana sığınan insanlar aç mı yaşasın?

- Ya, benim kızım ne olacak? Ya arabaları soyanlar ne olacak?

- Gideceksin! Başka laf yok! Hani günaha girmeyecektin? Hani kuru dalın yeşillenmesini umuyordun? Bilinmeyene koşma, gerçeği gör!

Yahya Çelebi okşadı onu. Derviş Mehmet ise, "Ben hazırım!" dedi.

Boyun eğdi. Dualarla yola çıktılar. İki kese de para vermişlerdi. Konuşmuyordu. Hafif yağmur çiseliyordu. Hava gittikçe soğuyordu.

Derviş Mehmet, yanına sokuldu.

- Birşey soracağım, dedi. Aklıma geldi, sana niye ağa diyorlar?

- Ne diyeceklerdi? Yoksa beni ağalığa uygun görmedin mi?

- Bilesin ki hiddetin sahibinden başka kimseye zararı dokunmaz. Ters anlayıp, ters konuşmayasın! Benim bildiğim, kervansaray yöneticisinin büyük payesi vardır. Bir kumandandır o, ünvanı Turgavul veya Rahdar'dır.

- Bana ağalık yeter. Ben de sana bir sual soracağım. Gerçekten sen derviş misin?

Burnundan soluyordu bu ağa, dokunmaya gelmezdi. İçin için kaynıyordu. Her an patlayabilir, yakar yıkardı. Buna rağmen derviş cevap verdi:

- Elhamdülillah, dervişim bey!

- Benim bildiğim, dervişlerin tennureleri vardır. Kolunda tespih, boynunda teslim taşı, belinde palheng bulunur. Sende bunların hiçbiri yok!

- Ben dünyayı seyretmeye çıkmış bir dervişim. Dünya beni seyretmesin isterim. Sen nasıl turgavul olmak istemiyorsan, bana da tennure ağır gelir. Hele tespih elimi yakar! Sataşma bana ağa! Sonra hâlin kötü olur!

- Ne yaparsın?

- Bu sefer, peşini hiç bırakmam. Elini sıcak sudan soğuk suya sokturmam. Konuşma kendinle, benimle konuş. Sen yahşi yiğitsindir. Bir yiğide gama düşmek yakışmaz.

Ahmet Ağa yumuşadı. Hattâ gülümsedi:

- Var git, ahilerin yanına, biraz da onlarla yârenlik et, dedi.

- Bak, sana abdalların pîri, Abdal Musa'nın yetiştirmesi Kaygusuz Abdal nasıl giyinirmiş söyleyeyim. Kulağında mengüş, başında Horasanî elifî taca çok benzeyen kubbesi on iki dilimli, önünde şems-i siperi olan bir taç varmış. Üstüne ferahî sarılmıştır derler. Sakalsızmış, bıyıklarına hiç dokunmazmış!

- Bana ne bunlardan derviş?

- Konuşuyoruz ya, laf gerek. Kaygusuz, Yunus gibi genellikle aruzla yazmayıp, halka halk diliyle söylemeyi uygun bulmuştur.

- Pekiyi, Yunus Emre'nin şiirlerinden hatırında kalan var mı?

- Dilersen, elbette var. O, gönlü hak ve halk için çırpınan, bir mum gibi yanan ozanın dedikleri unutulur mu? Taptuk Emre'nin ocağında yanmıştır o! Biz Türkler'e çok inanç, çok duygu bırakmıştır.

- Pekâlâ söyle.

- *Âşık oldum bende-i cânâneyim*
Bahre düştüm talib-i dürdâneyim
Bâl-ü perden geçmişim pervâneyim
Yânayım ey şem-i rûşen yânayım

Düşmüşüm aşkın oduna tâ ezel
Kendi düşen ağlamaz vardır mesel
Tâ ebed yanmak bana oldu mehel[2]*(*)*
Yânayım ey padişahım yânayım

Derviş Mehmet, sözünü tamamlayamadı. Bir ok vınladı, önlerine saplandı.

Yandaki küçük bir tepeden doludizgin beş altı atlı iniyordu. İkisinin elinde ok, üçünün elinde kılıç vardı.

- Durun, kıpırdamayın, öldürürüz.

Geldiler. Solgun yüzlü, bağrı yanık kişilerdi bunlar. Atlarının kulakları düşmüş, kendilerinin şalvarları yırtılmıştı.

- Soyunun, sökülün! Bize imansız çete derler.

Ahmet Ağa, hiç kıpırdamadan duruyor, Derviş Mehmet ise yine gülüyordu.

- Ne gülüyorsun, delirdin mi sen?

- Yanlış kapı çaldınız çapulcular!

- Çapulcu sensin! Ne demek istiyorsun?

- Karşınızdaki şu yiğit kim, biliyor musunuz?

- Kimse kim, bize ne?

- Ona anlı şanlı Taşçıların Ahmet derler. Sizin gibileri çok görmüştür. Hadi, canınız yanmadan, uzaklaşın buradan!

- Eşkiyaların eşkiyası Taşçıların Ahmet pehlivan mı?

- Ta kendisi!

- Aman Allahım! Yandık biz!

Beş adam birden atlarından yere atladılar. Ahmet Ağa'nın önünde sanki secde ettiler:

- Affet bizi pehlivanım. Bir hata ettik, bağışla. Bilemedik, kör talih. Açız, işsiziz! Açlık, işsizlik kişiyi kötü yola sürükler. Biz de bu yola düştük!

Ahmet Ağa, elini kuşağına soktu. Çıkardığı keseden bir miktar para aldı:

- Alın bunu! dedi, Hemen savuşun! Bak, ilerden birileri geliyor. Kılıklarından anlıyorum, Sancakbeyi'nin adamları olsa gerek.

- Amanın! Şimdi yine yandık! Yakalarlarsa, pâre pâre ederler bizi!

---

[2] Mehel: Lâyık.

Paraları bile almadan, atlarına sıçramaları, hayvanlarını doludizgin sürmeleri bir oldu.

Derviş Mehmet,

- İşte ben dünyayı seyrediyorum, dedi. Hem ayaklarımın altından, hem gökyüzünden seyrediyorum.

Sancakbeyi'nin adamları yanlarına gelip, dizginlerini kasınca sordular:

- Kimdi onlar?
- Bilmeyiz!
- Ne istediler?
- Yol sordular!
- Niye kaçtılar?
- Sizden ürktüler.
- Siz, nerden gelip, nereye gidiyorsunuz?
- Görmez misin? Bir kervansaraya yük götürürüz.
- Sancakbeyi'ne uğramayacak mısınız?
- Saygılarımızı iletin, yolumuz uzundur.
- Öyleyse baç verin!

İstenilen ödülü ödediler. Sonra gıcırdayan arabaların, kişneyen katırların arasında yollarına devam etmeye başladılar.

Vakit, akşamı yaşıyordu. Rüzgâr üflüyordu sırtlarını. Yağmur hızlanmıştı.

- İlerdeki kervansaraya yetişemeyeceğiz, dedi Ahmet Ağa. Biz varıncaya kadar kapıları kapanır. Hem sen bana söylesene, durmadan benim eşkiyalığımı yüzüme niye vuruyorsun? Kastin ne derviş?

- Ne olsun ki? Seni tanıtmasaydım, soymuşlardı bizi garipler!

- Acaba? Güçleri yeter miydi buna?

Derviş Mehmet, düşündü. Yine hata yapmıştı. Ahmet Ağa, kendini soydurur muydu? Olacak iş değildi. Analar böyle yiğit, böyle güçlü bir evlat kolay kolay yetiştirir miydi?

Arabalar neredeyse isyan edeceklerdi. Bu yağmurda daha fazla gidilemezdi.

- Ağa, diye seslendiler. Tekerlekler çamura batıyor! Yağmur iliklerimize kadar işledi. Gayrı bizde iş kalmadı.

- Gayret edin! Belki ilerideki kervansaraya yetişiriz.

- Yetişemeyiz! Sen bizden daha iyi bilirsin! Bir çare bul.

- Öyleyse çekin arabaları kenara. Hayvanların çullarını örtün.

Yemlerini verin. Biz de arabaların altına sığınalım. Her saatte bir iki ahi nöbet tutsun!

Öyle yaptılar. Yağmur ise yağdı da yağdı. Sabaha kadar uyumak imkânsızdı. Hem de rüzgâr şiddetini artırmıştı. Gocuklarına sarılmışlardı. Yine de titriyorlardı.

Sabah, hafif hafif ışıklarını vermeye başladığı zaman, etrafın bembeyaz olduğunu gördüler. Hiç kimse bu vaziyetle yol almak istemiyordu.

- Kalkın, dedi Ahmet Ağa, kalkın! Yolcu yolunda gerek.

- Olamaz! Yol almak bu durumda mümkün değildir.

- İlerdeki kervansaraya öğleye doğru varırız. Canımı sıkmayın! Beni zora salmayın!

Ahiler ses çıkarmıyor, daha fazla arabacılar diretiyordu. Ağanın üzerlerine doğru yürüdüğünü görünce, istemeyerek arabalarına bindiler.

Ahmet Ağa, teker teker arabaları arkalarından itti. Develer arabaları, katırlar develeri izledi.

Bata çıka yol alıyorlardı. "Çat" diye bir ses duyuldu, arabacı "Tekerlek çukura gömüldü, belki de kırıldı." dedi, "Lânet olsun!"

- Geç kaldık, geç! Bu mevsimde yola çıkılmaz! Üstelik böyle yükle...

Yapılacak ne vardı? Bu kadar zahmetten sonra elbet bu yük kervansaraya varacaktı. Ahmet Ağa, başka türlüsünü düşünemiyordu.

- Bir kenara çekil, dedi arabacı Gaffar'a. İstersen dön geri. Bir daha lanet okuduğunu işitmeyeyim!

- Ne yaparsın?

Ahmet Ağa cevap vermedi, sadece silkeledi arabacıyı. Gaffar yere yuvarlanıp şaşkın şaşkın etrafına bakınırken söyleniyordu:

- Ne kadar kuvvetliymişsin sen! Nereden buluyorsun bu gücü?

Ahmet Ağa, sanki onu duymadı. Gocuğunu çıkardı, kılıcını dervişe verdi. Arabanın altına girip omuzladı.

Herkes şüpheyle bakıyordu. Fakat tekerlek gömüldüğü yerden yavaş yavaş kalkıyordu. Seslendi:

- Bir ahi dizginlere yapışsın, ürkütmeden hayvanları çeksin. Ben dur deyince duracak.

Ne güçtü bu? Bu kadar yük taşıyan arabayı çukurdan nasıl çıkartıyordu?

- Dur! Hayvanları sıkı tut!

Arabanın altından çıktı. Yine de elleriyle arabayı tuttu. "Çek." dedi. Araba çukurdan kurtulmuştu. Tekerlek kırılmamıştı.

Yerden kalkan arabacı Gaffar'ın yanına gitti:

- Sen artık geri dön, dedi.

- Nasıl yalnız başıma giderim?

- Onu sen düşün. Seni istemiyorum. Arabayı ben sürerim.

Derviş Mehmet, gocuğunu giydirdi ona; kılıcını verirken

- Bilirsin ağa, dedi, hiddetle kalkan zararla oturur! Gün gelir, pişman olur bu Gaffar! Destur ver, gelsin bizimle!

- Şunun gözlerinin içine bak! Kin kusuyor! Fırsatını bulursa, bizi sırtımızdan hançerler.

- Merhametin hududu yoktur.

- Öyle olsun. Ah, senden bir kurtulsam! Ne işin var bu kışta kıyamette? Git dergâhına, kal pîrinin yanında!

- Dergâh! Kulun inanarak hizmet ettiği her yerdir! Pîr ise gönüldedir, topraktadır, yoldadır. Biz, icazet almışız. Fermanımız vardır.

Ahmet Ağa, artık ona cevap vermedi. Arabaya sıçradı, dizginleri eline aldı. "Hadi" dedi. Yine yola koyuldular. Artık kar da, yağmur da yağmıyordu. Tahmin ettiği gibi öğleye doğru Hacılar Kervansarayı'na vardılar. Burası oldukça küçük bir kervansaraydı. Silahlarını kapıda bırakmışlar, hayvanlarını çözmüşlerdi. Dîdebanlar, hayvanlara yem veriyordu. Develer geviş getirmeyi bırakmıştı.

Bir ocağın başında, alevlere ellerini uzatarak ısınmaya çalışırlarken dîdebanbaşı, yanlarına sokuldu:

- Hoş geldiniz, dedi. Çok yorgun görünürsünüz! Şu battaniyelere bürünün! Yolculuk nerden nereye?

- Söğütlüdere Ahiler Uğrağı'ndan, Hatun Kervansarayı'na!

- Siz, Ahmet Ağa mısınız?

- Öyle derler.

- Ah efendim! Şöhretinizi bilirim. Ağamız hasta yatar. Ecelle pençeleşir. Sağlığına kavuşma ihtimali yoktur. Bizim de ağamız olun. Hatta rahdârımız olun!

Ahmet Ağa, sadece başını eğdi. Derviş Mehmet ise onun yerine,

- Sağol dîdebanbaşı, dedi. Ne mümkün! Kendi sarayını ne yapsın? Gönül gönülden vaz geçmez!

- Sen derviş misin?

- Evet.

- Kademinle geldiniz! Yaralınız, kırığınız, çıkığınız yoktur inşallah!

- Yoktur!

- Çok şükür! İşte çorbalarınız geliyor!

O geceyi, bir kısım ahi üşüyerek geçirdi. Hücrelerinde battaniyelerine hüründüler. Yarı uykulu, yarı uyanık sabahı beklediler.

Sabah ezanından sonra dualarla kapı açılınca yine yola koyuldular. Kar yağmıyordu, fakat dışarıda dondurucu bir hava vardı.

Arabacı Gaffar sokuldu:

- Daha kaç günlük yolumuz var? diye sordu.

- Konaklara zamanında yetişirsek dört gün!

- Nasıl dayanırım?

- Biz nasıl dayanıyorsak sen de dayanacaksın. Hemen dön bu kervansaraya, kal orada. Bir daha tepeme dikilme.

Arabacı Gaffar homurdandı. O da diğerleri gibi bata çıka yürümeye başladı.

Yol, kolay kolay tükenir miydi? İnsan, böyle anlarda, sanki yardım edeceklermiş gibi sevdiklerini düşünürdü.

Gönlünde yatan kızının ötesinde Hoca Rıza Efendi geldi aklına. Sanki ondan yardım istedi. Hoca elini uzatmıştı, "Allahına sığın." diyordu, "İyi olacak. Sen güçlüsün! Sakın yılma!"

Derviş Mehmet ise, hiç konuşmuyordu. O zaten yolların adamıydı. Herhalde pîri ona, "Git dolaş, dünyayı gör, sonra gel!" demiş olmalıydı. Esasında Ahmet Ağa'nın yanında niçin dolaştığını da pek bilmiyordu. Bir kuvvet, bir güç, emrinin muhakkak yerine getirilmesi gereken bir varlık, sanki ona "Ahmet Ağa'yla beraber ol." diye tembih etmişti.

Ne garip, Ahmet Ağa'ya acıyordu. Böyle güçlü kuvvetli bir adama acınır mıydı? Ne yazık ki, Ahmet Ağa'nın içi çürüktü. Onun iç âlemini okumuştu derviş! Okumuş da belki onun için böylesine yanından ayrılmaz olmuştu.

Atsaydı kederini yollara, unutsaydı geçmişini, rahat etseydi şu Ahmet Ağa! Kabil miydi, derviş de atabilmiş miydi şimdiye kadar içinizdeki sızıyı? "İlahî aşka varabilmek için beşerî aşkı tatmak gerek!" derlerdi. Onun bir görevi de muhtaca yardım, cehalete ışık, yanan gönüllere su serpmek değil miydi?

Bir ahi koştu,

- Derviş, derviş! diye seslendi.

- Ne var?

- Arabacı Gaffar Ağa bir çukura düştü! Çıkamıyor! Çırpınıyor!

- Ağaya söylesenize!

- Ağa, ona kızgındır.

- Düşene kim olursa olsun yardım gerek! Uluların Ulusu kimseyi düşürmesin. Ben, şimdi ağaya haber veririm.

Derviş Mehmet, gücü yettiği kadar koştu,

- Arabaları durdur ağa! diye bağırdı.

- Ne var?

- Durdur!

- Durdursak, bu hayvanları bir daha yürütmek çok güçtür. Oldukları yerde çamura saplanırlar.

- Konuşma ağa, durdur. Arabacı Gaffar, çukura düşmüş, çırpınırmış! Ölecek!

Kervan durdu. Ahmet Ağa arabadan atladı.

- Nerede? diye sordu.

Ahi, işaret etti:

- İşte, şurada!

Çukur derindi. Uzanıp da içindekini çekip çıkarmak imkânsızdı.

- İp getirin, dedi, ben de aşağıya ineceğim!

- Ağam, sonra nasıl çıkarsınız?

- İp getirin, oyalanmak zamanı değildir.

Yolluklarını taşıyan katırdan yedek ipleri getirdiler. Ahmet Ağa, ucunu beline bağladı.

- Yavaş yavaş koyuverin, dedi.

Karlar, çamurlar yüzüne gözüne bulaşıyordu, O hiç aldırmadan aşağıya doğru kayıyordu. Arabacı Gaffar'ın yanına vardığı zaman, onun hırlamakta olduğunu gördü. Hemen ayağa kaldırdı.

- Bin sırtıma! dedi.

Arabacı Gaffar o kadar bitikti ki, bu gücü kendinde bulamadı. O zaman Ahmet Ağa çömeldi, arabacıyı kucakladı. Dizlerinin üzerine oturttu. Sonra sırtına bindirdi. Yavaş yavaş doğruldu.

- İpe tutun, ayağa kalk, dedi.

Bu sefer arabacı güçlükle de olsa, ağanın dediğini yaptı.

- Şimdi ben kendimi yukarı çekeceğim. Çukurun ağzına gelince seni tutup alacaklar. Sakın kıpırdama.

Yukarıdakilere bağırdı,

- Çekin, on kişi asılın!

Kendisi, arabacının arkasından eliyle sarıldığı ipe ayaklarıyla da yapmıştı sanki. Bu, öyle bir güçtü ki, herkesin yapacağı iş değildi. Sonunda çukurun başına gelince, arabacıyı kollarından tutup yukarı aldılar.

Bundan sonrası onun için daha güç oldu. Çok yorulmuştu. Birkaç metrelik yeri sanki son nefesini veriyormuş gibi, soluyarak tırmandı.

Çıkınca kendisini yere atıp, uzanmak istedi. Fakat karşısındakilerin merhamet duygularını canlandırmamak için sendeleyerek yürüdü.

- Üstüne çul sarın, su verin, ateş yakın! Dinlensin. Bir hayli oyalansak gerektir burada!

Kendisi de çamur ve kar içindeydi. Yine de aldırmıyordu. Kimseden bir şey istemiyordu.

- Ağam, dedi derviş. Bir de gönlün böyle diri, böyle cesur olsa, onu da çukurdan çıkarıp fırlatsan, yanmayacaksın! Ama ne yapalım, sen bunu beceremiyorsun.

- Git başımdan! Kendini düşün, sen nasılsın? İçin nasıl?

- Ben mi, tilki gibi.

- Yalancı! Kimi aldatıyorsun? Niye düştün yollara? Dünyayı seyretmek nereden geldi aklına?

- Biz beşerî aşkı tadacağız ki, ilahî aşka varalım.

- Vardın mı?

- Daha değil. Çok yol ister. Ben kim, ilahî aşka varmak kim?

Derviş Mehmet, birden sarıldı Ahmet Ağa'ya. Onun çamurlu, ıslak giysilerine aldırmadan boyunun yetiştiği yere kadar başını dayadı, sonra sanki yalvardı:

- Eğil, alnından öpeyim!

- Seni Allah gönderdi derviş bana! Sen olmasaydın, ben ne yapardım?

Şimdi ikisi de ağlıyordu. Evet, etraftan seyredenlere aldırmadan, bu iki koca adam, belki de kendileri için değil, karşısındakiler için ağlıyordu.

Sonra sanki ayrıldılar. Birbirlerine hasret kalmış gibi baktılar, gülümsediler.

Yola geç çıktılar. Arabaları sürmek bir hayli güç olmuştu. Menzile geldikleri zaman, bu kervansarayın kapısı da kapanmıştı.

Kervansarayın kapısı önünde, üşüyerek sabahı ettiler. Sonra içeri girdiler. Taze fodla ile kaynar kaynar çorba verdi dîdebanbaşı onlara.

- Allah ehl-i hayra öldüyse rahmet, sağsa uzun ömür versin!

Böyle seslendiler...

Son günü, akşama doğru tipi başladı. Bir aralık yollarını göremez oldular. Donmak üzereyken Hatun Kervansarayı'na eriştiler.

Hanın kapısının kapanmak zamanı gelmişti. Kamber Ağa çırpınmaya başladı. Dîdebanlar ne yapacaklarını şaşırdılar. Dua ediyorlardı.

- Allahım! Allahım! Ağamız geldi! Şükürler olsun sana!

Atlar, katırlar yorgunluktan çökmüş, develer sallanmaya başlamıştı. Öksürük sesleri geliyordu hücrelerden. Meşalelerin alevi yerlere dökülüyordu.

İmam inanmışlığın duygusuyla, ezanına başlamıştı. "Tanrı uludur!" diyordu.

Mescit ne de olsa ufaktı. Yolcular, az olmalarına rağmen sığamamışlardı. Bu havada, avluda bile namaz kılan vardı.

İşte şimdi kapı kapanıyordu. Bu telaş içinde geç kalmışlardı. Kamber Ağa, yorgun sesiyle sesleniyordu.

- Ey ahâli! Ey hanımıza gelip bizi sevindiren yolcular! Bilmiş olasınız ki, han kapısını kapatıyoruz. Bundan böyle sabaha dek taşra çıkmak yoktur. Malınıza, dininize, namusunuza el uzatan var mıdır? Yoksa sağlıkla dinlenin! Haydi bismillah!

Kamber Ağa, zaman zaman kapanışın bazı yerlerini değiştirerek seslenirdi.

O, bir mevlevî değildi. Yine de, "Bize gel, ne olursan ol, bize gel!" derdi. "Söyleyin! Ne sıkıntınız var? Aç mısınız? Hasta mısınız? İsevî de olsanız, musevî de olsanız, puta da tapsanız, burası sizin ocağınızdır. Dinlenin, ürkmeyin. Gelin, sığının, biz sizlere kucak açmışız!"

Çullarını değiştirdiler. Ocak başında ellerini uzatıp, dışarıdaki fırtınanın sesini dinlediler.

Kamber Ağa Ahmet Ağa'nın yanına geldiği zaman, üzgün ve yorgun görünüyordu.

- Tekrar sefa geldin, ağam, dedi. Tekrar sefa geldin! Ümidimizi kesmiştik. Beklemekten harap olmuştuk. Zahiremiz tükenmek üzereydi. Çok şükür!

- Keseleri, kesedara verdin mi?

- Evet!

- Aklıma hep gelir de üzülürüm, Âşık Yörük Ahmet nasıl? Sağlığına kavuştu mu? Kurtulmadı mı yoksa?

- Hayatta ağam! Yalnız, pek iyileşmez o!

- Neden?

- Sebebini sen de bilirsin ağam!

- Sen, deşmedin mi gönlünü?

- Hep sazıyla konuşur! Emriniz üzere, kuralları bozup, kervansaraydan salıvermedik onu. Zaten iyileşemeyen bir yolcuyu da bırakmayız.

- Hadi, yanına gidelim!

- Hele bu gece dinlen. Çok yorgunsun. Yarın konuşursun onunla. Bizim de başka bir derdimiz vardır, onu da yarın dile getiririm.

- Ben zaten birkaç gün sonra yola çıkarım! Bu kervansarayı yine sana emanet ederim.

- Nasıl olur bu? Bahara kadar kuş uçmaz, kervan geçmez buradan. Sen nasıl yola çıkarmışsın? Beni çığnemeden bir yere gidemezsin.

- Görüşürüz! Senin hatun Kevser Bacı, ne yapıyor?

Kamber Ağa, birden cevap veremedi. Kekeliyordu, dili dolaşıyordu.

- İyidir, bunu da yarın konuşuruz ağam.

- Yoksa hasta mı?

- Değil, değil ama keyifsiz. Hep ağlar! Susturamadım bir türlü.

- Neden?

Kamber Ağa, ayağa kalktı:

- Kal sağlıcakla, dedi. Yarın görüşürüz.

Yarın olacak mıydı acaba? Bu gece nasıl geçecekti? Sırtını duvara dayadı. Belki de böyle uyuyacaktı. Fakat, Derviş Mehmet, onu yalnız bırakmadı. Kapıyı vurdu,

- Ben geldim! dedi.

- Sefa geldin!

- İstemezsen giderim!

- Kal, anlat, oyala beni!

- Mumu dinlendirmemişsin! İyi de etmişsin!...

- İyi mi etmişim? Doğru, karanlık boğuyor beni! Aydınlık istiyorum!

- Bak ne düşünüyorum ağa? Biz gülmeyi unutmuşuz! Hele sen! Gül be adam, gül! Bazen dünyayı da unut. Gam çekme bülbül gibi.

- Nasıl gülmeli derviş?

- Ha ha! diyerek. Yine aklıma geldi. Sen evlenmelisin!

- Ne dedin? Çık dışarı!

- Çıkmam, seni yatıracağım! Rüyanda inşallah, ince belli, dudu dilli bir hatun kişi göresin! Bilesin, bir gün seni evereceğim!

- Çık dışarı diyorum.

- Hadi uzan! Urbalarınla yat. Üstünü örterim. Rahat et, yeme kendini.

Tuttu elinden, yatırdı ağayı. Ağa direnmedi. Oradan bir battaniye buldu, örttü üstünü. Sonra meşhur duasını değiştirerek, hatta uzatarak okudu:

- Bism-i Şah! Allah Allah! Yattın Allah kaldırsın seni, rahmetine daldırsın seni. Yattın sağına, döndün soluna. Sığındın sübhânına, mürşidine rehberine, dinine imanına. Kalkarsan Allah! Kalk inşallah! Âmentü billah! Destur, Allah eyvallah. Gözümün nuru, hadi uyu.

Ahmet Ağa, sanki rahatlamıştı. Gözlerini kapadı. Beynindeki düşünceleri de kovalamaya çalıştı.

Mum titriyordu. Derviş oradaydı. O'nun soluğunu hissediyordu.

Sabah uyandığı zaman, Derviş Mehmet'in bağdaş kurup oturmuş olduğunu gördü. Uyuyor muydu, yoksa kapalı gözlerle dünyayı mı seyrediyordu?

- Günün aydın olsun ağam! Gördün mü, gördün mü?

- Neyi?

- Benim dileğimi!

- Bana bak derviş, başkası olsa bu sözlere çok kızarım! Ne yazık ki, sana az kızıyorum.

- Söyleyeceğim, dilimden düşürmeyeceğim. Sana gerekli bu! Başka türlü dayanamazsın. Gelen geçmiş! Unutacaksın! Evereceksin!

- Üzme beni derviş!

Ezan okunuyordu. Ardından kervansarayın mehterhanesi Kalenderî'den çalmaya başladı.

Abdest tazelediler. Namazlarını kıldılar. Çorbalarını içtiler. Kamber Ağa, yanına sokuldu:

- Evvela Yörük Ahmet'i mi görmek istersin, yoksa bizim Kevser Bacı'yı mı? diye sordu. Sana söyleyecekleri var.

- Ne söyleyecek bana Kevser Bacı?

- Belki de af dileyecek!

- Ne için?

- Diyemem, dilim tutulur ağam!

- Pekâlâ konuşalım! Götür beni Kevser Bacı'nın yanına.

Bacı, Kamber Ağa'nın hücresinde kalıyordu. Kervansarayın kadınlar bölmesi, o sıralarda boştu.

- Bir de, iki yardımcısıyla Âsitane'den gelme bir konuğumuz var. Enderun ağalarındanmış! Tipi bastırınca kaldı. Seninle konuşmak ister!

- Onunla sonra konuşuruz!

Tipi, hâlâ dinmemişti. Kar, diz boyu yükselmiş olmalıydı. Hanın kışlık yerinde yolcular ateş başında toplanmış, dertleşiyorlardı. Hayvanlar ahırlara çekilmişti. Boş arabalar avluda duruyordu.

Kamber Ağa'nın hücresine gelince, Kamber Ağa seslendi:

- Hatun, örtün! Ağa geldi!

Kevser Bacı, bir kenara büzülmüştü. Âdeta titriyordu, Kamber Ağa ise çok tedirgindi.

- Nasılsın Kevser Bacı? Sen benim anam sayılırsın! Neyin var? Hasta mısın yoksa?

- Ağam, ağam! Ne diyeyim? Bağışla beni.

- Niçin, ne yaptın ki?

- Ne mi yaptım? Yalan söyledim.

- Ne vakit?

- Bilir misin ağam? Zeynep kaçırılmadı!

- Ne demek o? Ne oldu öyleyse benim kızıma?

- Zeynep kaçtı! Gönül rızasıyla kaçtı!

- Sahi mi söylüyorsun? Nasıl olur bu? Benim kızım kocaya kaçsın! Yanılırsın bacı! Doğruysa ben, onu da bulur, ayağımın altında ezerim!

Kevser Bacı sararmıştı. Kekeliyordu. Keşke gerçeği söylemeseydi. İşte ağa sallanıyordu, kalbini tutmuştu. Neredeyse yere yığılacaktı. Kamber Ağa bir şey yapamıyordu, elini bile süremiyordu.

O sırada derviş destursuz girdi hücreye, âdeta bağırdı:

- Bilirsin ağa, ere erlik, yiğide yiğitlik gerek! Utandırma bizi! Ne sen ilksin, ne de son. Kızının da bir gönlü vardır, unutma.

- Bizi dinliyor muydun dışarıda?

- Evet, dinlemek değil, gözlüyordum. Dün gece Kamber Ağa bana anlatmıştı.

Ahmet Ağa, oturdu. Daha doğrusu çöktü. Yüzünü Derviş Mehmet'e çevirmeden:

- Onun da gönlü var, öyle mi? diye sordu. Babanın rızası dışında, gönül başka yere uçmaz! Senin kızın olsaydı ne yapardın derviş?

- Kendi elimle tez elden evlendirirdim.

- Sahi mi söylüyorsun? Sahtekâr! Kimi avutuyorsun? Ben, Zeynep'i nerede bulup da evlendireyim?

- Elbette, nikâh kıymışlardır. Torunlarını kucağına verirlerse, dünyalar senin olur!

- Derviş, biliyor musun? Bundan sonra seni sevmeyeceğim. Zeynep'i de hiç affetmeyeceğim! Bulacağım onu, muhakkak bulacağım! Hemen yola çıkacağım!

- Kar yağıyor lapa lapa!

- Yağsın!

- Yollar kapandı, geçit vermez!

- Ben geçerim!

- Tipi kavurur insanı!

- Dayanırım!

- Sen kimsin be ağa? Kulluğunu bil. O'nun gücüne karşı koyamazsın! O, senin bu kervansaraydan uzaklaşmanı istemiyor. Haddini aşma!

Derviş Mehmet, âdeta kızmıştı. Yahut öyle görünüyordu. Karşısında soluyan ağaya baktı da,

- Biraz da gülmesini öğren, dedi. Hâline şükret. Allah'ın sana verdiği nimetleri gör! Avun, sabret. Gönül gönülü çeker. Bülbül, gülü için öter. Pervane döner ışık etrafında. Yavru kuş uçmaya alışınca, uzaklaşır yuvasından. Daha sayayım mı sana?

Ahmet Ağa, bu sefer cevap vermedi. Başını önüne eğdi. Uyuşan ellerini ovuşturdu. Bir an Zeynep'i düşündü. Onun kendisini kovuşu hatırına geldi. Zeynep, hiç istememişti babasını! Yalnız kalmıştı. Şimdi de kimin ellerindeydi?

Başını kaldırdı.

- Anlat bana Kevser Ana, nasıl oldu bu iş? diye sordu.

- Ağam, ağam! Perişanım. Seni yıkmamak için, bu kervansaraya sığınınca doğruyu söyleyemedim. Sen gidince Kamber Ağa'ya açtım.

- Nasıl oldu dedim ana?

- Elli kişi vardı. Evvela azapları bağladılar. Sonra çiftlik binasından içeri girdiler. Zeynep Hatun, sanki onları bekliyordu. Hiç kaçmıyordu, sesini çıkarmıyordu. Belki de gülümsüyordu. "Vermem ben kızımı." diye üzerlerine atılınca, beni hırpaladılar, sonra bağladılar. "Gidelim mi?" dedi içlerinden birisi. Zeynep, "Hemen!" dedi, sonra "Canımı fazla acıtma Zekeriya Beyim!" diye sözünü tamamladı. Adı Zekeriya olacak o adam yalancıktan sırtladı onu, yine Zeynep yalancıktan tepindi, yalancıktan haykırdı. Böylece gittiler çiftlikten! Yanılıyor muyum acaba? Hata mı ediyorum?

- Peki, daha evvel nasıl anlaşmışlar bunlar?

- Pek bilemem. Dayısının evindeyken bir adam uğramıştı. Sonra çiftliğe döndü Zeynep. Aynı adamı bir süre sonra çiftlikte de gördük. Azaplar kovaladı idi. Belki de o sırada Zeynep kızımızla konuştu.

- Sahiden dayısının evinden çiftliğe dönünce beni özlediğini söyledi miydi?

- Hayır ağam, sizi sevindireyim diye onu ben uydurdum.

Ahmet Ağa, artık birşey soramadı. Sendeleyerek dışarı çıktı. Ne yapması gerektiğini düşünüyor olmalıydı. Bir sonuca varamadığı anlaşılıyordu.

İçindeki kâh ezik, kâh şahlanmış duygularından kurtulamadan,

- Âşık Yörük Ahmet'e gidelim, dedi.

- Buyurun!

- Hekimi de çağırın!

Yörük'ün hücresi yarı karanlıktı. Yatağına büzülmüştü. Sazı duvarda asılıydı. Başucunda bir testi ve bir kupa vardı. Belki de durmadan su içiyordu.

- Merhaba âşık, nasılsın?

- Bildiğin gibi.

- Seninle konuşmaya geldim.

- Buyurun!

- Niye yatağına büzülmüşsün? Yakışıyor mu sana? Kalk, dolaş.

Âşık, cevap vermedi. Sadece başını sallayıp öksürdü. O sırada tabip gelmişti.

- Böyle giderse iyileşmez, dedi. Ciğerleri zayıf! Yemek yemeli, hava almalı! Benim nasihatlarımı dinlemiyor!

Ahmet Ağa:

- Siz dışarı çıkın, dedi. Bana derdini anlatacak, anlatmazsa zorlayacağım! Ne oluyorsun be âşık, dünya yıkıldı da altında mı kaldın?

Derviş Mehmet sanki güldü:

- Ya sen ne yapıyorsun ağa? diye sordu.

- Sen de çık dışarı! Bir gün senin de canına okuyacağım, bunu bilesin!

Herkes çıkınca, Yörük Ahmet'in yanına oturdu, ellerini tuttu. Gözlerinin içine derin derin baktı.

- Dışarıda kar var, dedi. Ne güzel!

- Evet!

- Birazdan seni iyice örtüp, o karı göstereceğim. İçin açılacak. Şimdi anlat!

- Yok birşeyim. Halsizim, güçsüzüm. Yaşamak bana haram!

- Yaşayacaksın! Derdini söylemeyen derman bulamaz! Sıkma benim canımı.

- Üzülür müsün?

- Hem de nasıl.

- Sahi mi?

- Şüphe mi edersin? Ben senin iyileşmeni istiyorum. Derdini gidermek istiyorum. Bir ere gam altında ezilmek gerekmez! Haydi!

Âşık Yörük Ahmet, kesik kesik öksürdü. Sonra göğsü hırlarken,

- Basit! dedi. Çok basit! Kaderim böyleymiş!

- Basit olan ne?

- Tutuldum! Gün geçtikçe daha fazla tutuldum. Köyüne gittim. İstedim onu anasından, babasından, Hacer râzıydı.

- Köyü nerede?

- Buradan bir saat ileride, Kervan köyü. Herhalde bilirsin ağam orasını.

- Bilirim! Sana Hacer'ini getirirsem, iyileşir misin?

- Kabil mi? Olur mu?

- Olur! Sen anlat. Bak, ağlamak yok. Göz yaşına dayanamam.

Fakat Âşık Ahmet, Ahmet Ağa'yı dinlemedi. Şimdi hüngür hün-

gür ağlıyordu. Bu nasıl bir sevdaydı? Bunun adına sevda da denmezdi. Bu, bambaşka bir duyguydu.

Âşığın gözyaşlarını sildi,

- Devam et, dedi. Babasından istemeye gittin de ne oldu?

- Vermediler, kovdular beni!

- Neden?

- Başlık parası istediler. İşsiz güçsüz bir adam, sadece sazıyla eşini nasıl geçindirir? dediler. Köyün en güzel kızı sana mı düştü? dediler. Bize yaslanıp, keyif mi çatacaksın? dediler.

- Başlık parasını ödesen, başka bir gelirin de olsa, Hacer'i sana verirler miydi?

- Sanırım verirlerdi.

- Ne kadar başlık parası istediler?

- Beş altın!

- Değer miydi Hacer bu kadara?

- Kalbimi kırarsın ağam! Bin altına değer o. Bine de değil, dünyaya değer o! Eşkiyalık yapıp, para toplamayı düşündüm bir aralık!

- Ne dedin, eşkiyalık mı? Bir daha eşkiya lafını alma ağzına!

Ahmet Ağa, o anda birden değişmişti. Şimdi, o da soluyordu:

- Ağam, ne oldu, ağam?

- Hiç! Anlat!

- Sazım: "Senin yolun başka, yolundan sapma" dedi bana. İşte ben bu yörede, hep dönüp dolaşırım. Hanınıza uğrar, yine de dolaşırım. Bilesin ki ağam, esen yelden onun kokusunu getirsin isterim.

- O günden sonra Hacer'ini bir daha görmedin mi?

- Bir kere ormanda yaban çileği toplarken yanına sokuldum, "Kaçırayım seni gönül kuşum!" dedim. Galiba kızdı. "Biz, anamızın, babamızın rızası olmadan yuvamızdan uçmayız!" dedi.

- Kaçırmak istedin onu öyle mi? Hacer gelmedi seninle, öyle mi?

- Evet ağam, ne oluyor sana? Neden sesin titrer?

Ahmet Ağa'nın gözünün önüne yine Zeynep gelmişti. Ne yazık, ne kötü, Zeynep, güzeller güzeli Zeynep, utanmadan kocaya kaçmıştı! Hacer ise yuvasını bırakıp, başka bir yuvaya gitmiyordu. Ne yapmalıydı Zeynep'e, onu kandırana ne yapmalıydı?

- Sen anlat! Bana bakma Yörük Ahmet! Şimdi nasılsın?

- Son gelişimde öğrendim. Hacer'e söz kesmişler. Ağam, söz kesmişler! Buna nasıl dayanılır? İşte yıkıldım, işte söndüm, bittim.

- Yine ağlama, sözüm sözdür. Hacer'le evlendireceğim seni, eğer sözlüsüyle evlenmemişse...

- Nasıl olur, nasıl olur? Ayağını öpeyim ağam, elini öpeyim ağam! Kulun kölen olayım ağam!

- Hiç bir şey olma. Göğsünü şişir, boynunu dik tut. Sözlüsünden vaz geçerler. Hacer'i verirler bana. Yine sazına el at. Konuş onunla. Fazla bekletmem seni. Hadi örtün, gel benimle.

Yörük Ahmet'i sarıp sarmaladı, koluna girdi. Âşık, sanki dirilmişti. Öksürüğü bile kesilmişti. Sendelemeden yürüyordu. Onları görenler, arkalarından hayretle bakıyorlardı.

Aralık duran taçkapının önüne gelince,

- Bak! dedi. Dışardaki karı görüyor musun? O can alır ama can da verir! Yarın sabah ben cânânını getirmek için Kervan köyüne gideceğim! Hacer'ini buraya getireceğim! Burada düğününüzü yapacağız. Davul, zurnamız var, hora tepeceğiz. Sonra sırtına bir yumruk vurup, hücrenize göndereceğiz sizi!

- Olamaz! Nasıl gidersin Kervan köyüne bu kışta, bu kıyamette? Yolda kalırsın. Gönlüm razı değil ağam. Ölürsün!

- Hangisi ağır gelir? Hacer mi, ben mi?

- Ayıptır söyleyemesi ağam, çok ayıptır. Ne yapayım ki, Hacer ağır gelir!

Ahmet Ağa güldü. Sanki keyiflenmişti, birden neşesi gelmişti. Derviş ona, "Gül!" dememiş miydi? İşte gülüyordu.

- Doğru söylersin âşık. Eğer ben ağır gelseydim, senin sevdandan şüphelenirdim. Meraklanma, gideceğim, yolda kalmadan döneceğim. Ve dönüşte, yanımda Hacer'in olacak!

Âşık Ahmet bu sefer, kaybettiği mutluluğu şimdiden yakalamış sandığı için heyecandan tökezledi, dizleri burkuldu, bir süre nefes alamaz oldu.

- Kendine gel âşık. Ayıl! Sabırla bekle, hadi geri dönelim.

Derviş Mehmet, yanlarına sokuldu.

- Bırak âşığı bana, dedi, ben hücresine götürürüm. Bal ile bir güzel karnını doyururum. Seni Enderun Ağası bekler. Yarın ben seninle gelirim.

- Ne diyorsun sen? Donarsın! Hem ne gerek var?

- Konuşma ağa! Gelirim dedim mi, gelirim! Üstelik âşığı kıskanırım.

- Neden?
- Sen hiç bana, "Derviş, senin de derdin ne?" diye sordun mu?
- Sorsam cevap verir miydin?
- Nazlanırdım! Belki de vermezdim. Yine de âşığı kıskanırım!
- Git işine! Yarın da gelme benimle!
- Gelirim, hep senin dediğin mi olur?

Derviş Mehmet, âşık Yörük Ahmet'i götürdü. Ahmet Ağa da, Enderun Ağası Silahtar Ağa'nın yanına gitti.

Silahtar Ağa, kışlık yerde yanan ocağın başındaydı. Yanında iki muhafızı duruyordu. Başında kırmızı kadifeden üsküf vardı. Üsküfün tüylüklerinde turnateli sorguç vardı. Eteklerine kadar uzanan bir kürk giymişti. Sarı sahtiyandan çizmeleri de diz kapağına kadar uzanıyordu.

- Sefa geldiniz ağa hazretleri. Bir emriniz mi vardı?
- Sen, kervansaray ağası mısın?
- Evet efendim.
- Saadetli Fatih Sultan Mehmet Han hazretleri seni beğenmiş. Mert adama benzer dediler. Öyle misin?
- Takdir sizin, ben bilemem.
- Seni sınayacağım! Evvela söyle bana, Osmanlı'sın ama Türk'sün. Türklüğünle övünür müsün?
- Hem de nasıl ağa hazretleri!
- Bu sözün makbulüm olmuştur. Biz Türkler, dünyaya nizam getirmek için yaratılmışız. Barış-severiz ama, barışı istemeyenlere haddini bildiririz. Enderun nedir bilir misin?
- Sarayın öğrenim gören erkânının bulunduğu yer, diye hocam anlatmıştı bana. Bir nevi okulmuş bu odalar.
- Doğru! Genellikle dört oda vardır bizde. Yani koğuş. Büyük, Küçük Oda'lar ile Doğancı Koğuşu'nu saymazsak, Seferî Koğuşu, Kiler Odası, Hazine Odası ve Has Oda. Buralarda sırasıyla "erkân" dediğin kişiler yetişir. Her türlü ders verilir. Musikiden tut da ilme, tarihe kadar. Türklük üzerine bilgi verilir. Silah kullanması, cirit atması öğretilir. Sonunda terfi ede ede, Has Oda'ya gelinir. Biz, Has Oda'da kırk kişiyiz. Başımız Hasodabaşı'dır. Sonra ben gelirim, yani Silahtar Ağa. Bizlere saraydan çıkınca vezirlik rütbesi verirler. Bilmem seni ilgilendirdi mi bu sözlerim? Yoksa canın mı sıkıldı?

Ahmet Ağa, ne diyeceğini şaşırdı. Silahtar Ağa, niye bunları ken-

disine anlatıyordu? Bir maksadı mı vardı acaba? Belki de makamının büyüklüğünü anlatmak içindi.

- Estağfurullah, dedi. Siz, hünkârımızın en yakın adamısınız, zevkle dinlerim. Hünkârımızın silahlarına siz bakarsınız. Gerektiğinde onun kılıcını da taşırsınız.

- Şimdi otur karşıma. Bana bu kervansarayı nasıl yönetirsin, anlat!

Doğrusunu söylemek gerekirse, Ahmet Ağa, istemeyerek oturdu. İmtihan olmak hiç hoşuna gitmiyordu.

- Kervansarayda yetişmiş elemanlar vardır. Hepsi, görevini yerine getirir. Bana pek iş düşmez.

- Yolcular rahat, endişesiz yaşarlar mı?

- Acaba size karşı bir kusur mu işledik?

- Söyle bakayım, bu kışta kıyamette, kervansarayı niye bıraktın? Bilmez misin ki, kale dizdarları gibi, kervansaray rahdârları da taşkapıdan yüz adım öte gidemezler. Yasa böyledir.

İşte, Ahmet Ağa bunu bilmiyordu. Hiç kimse de söylememişti. Silahtar Ağa'nın bilgisi bir hayli fazla olmalıydı.

- Bilmiyordum, dedi. Bilsem de kervansarayı bırakıp yola çıkardım.

- Neden?

- Zahiremiz tükenmek üzereydi. Yolcular aç kalır, dünya başımıza yıkılırdı. Zahire getirmeye gittim. Başka çarem yoktu.

- Senden başka bu işi yapacak kimse yok muydu?

- Bilesin ki, ağa hazretleri, yarın yine yola çıkacağım. Bu sefer yuva yapmak için. Gözümün önünde bir âşığın ölümünü görmeye gönlüm razı değildir.

- Sancakbeyi duymamış olsun, ben de görmedim. Eğer bey duyarsa ağalığını elinden alır, yerine kendi adamını kor. Ayrıca, yasaların çiğnenmesini hünkârımız hoş karşılamaz.

Silahtar Ağa'nın bu davranışı, Ahmet Ağa'yı memnun etti.

- Sağ olasın! dedi.

- Senin kitaplığın da vardır, değil mi?

- Evet, ağa hazretleri.

- Okuyan var mı?

- Bazen oluyor! Ben de okurum!

- Hünkâr, ilim ve irfana çok değer verir. Kendisi kurduğu medre-

sede bir oda istedi. Mollalar "Danişment olmayan, sahn medresesinde oda sahibi olamaz!" dediler. "İmtihan edin!" dedi. Kazandı, o zaman sahn medresesinde oda sahibi oldu.

- Sahn medresesi ne demek ağam?

- Sahn-ı seman medreselerinde edebiyat, ilahiyat, hukuk ve tarih okuturlar. Buradakiler molla yardımcılığı yaparlar, daha aşağı medreselerde ders okuturlar.

- Sağ olasın ağa hazretleri! Bizi aydınlattınız!

Silahtar Ağa, Ahmet Ağa'ya derin derin baktı. Onu iyice anlamak istiyordu. Aşçısından, hekiminden, hocasından, nalbantından baytarına kadar bütün hizmetleri yapan böyle büyük bir kervansarayı, böylesine aksaksız yöneten bu adam kimdi?

- Söyle, dedi, neler okudun sen? Bilgin nedir, buralara kadar nasıl geldin? Beylerbeyi sana destek verdi mi?

- Beylerbeyini hiç görmedim.

- Nasıl ağa oldun? Sancakbeyi'ni de mi aramadın?

- Sancakbeyi'ne de uğramadım. Eski mütevelli heyetinden burayı satın aldım.

- Bu serveti nereden buldun?

- Bağışlayın. Fatih Sultan Mehmet Han da sormuştu bana, nasıl ağa oldun diye. Ben, kendi kendimi ağa yaptım.

- Bu serveti nereden buldun dedim sana?

- Vardı, ödedim!

- Buna inanmam! Vakıf kurmamışsın, parayı nereden buldun?

- O bana ait, ağa hazretleri!

- Çaldın mı yoksa?

Ahmet Ağa, çok sıkılmıştı. Silahtar Ağa, ahret suali soruyordu ona. Ter dökmeye başladı. Elleri titriyordu.

- Çaldın mı diye sordum?

- Evet!

- Ne dedin?

- Eşkiyalık yaptım! İntikam almak için vurdum, yıktım. Nâmerdi devirdim. Korkudan önüme altın serdiler. Çiftliğimi yağmalayan, varımızı yoğumuzu götüren, babamı, karımı öldüren düşmanımı sonunda yakaladım, ama ne yazık ki onun kara kanını akıtamadım!

- Niçin?

- Bir ak sakallı dikildi karşıma! "Dur!" dedi bana. Onun bakışları

karşısında kılıcım havada kaldı... Merakını giderdim mi ağa hazretleri?

Silahtar Ağa, birşey diyemedi. Silahtar Ağa, sanki küçüldü! Ne yapması gerekti? Bilemedi. Üstelik, bir eşkiyayla konuşmuştu. Bir süre yutkundu, üşümüş gibi ellerini ocağa uzattı. Sonunda:

- Ne cesaretle bunu bana söyledin? diye sordu.

- Sıkıştırdın beni ağa hazretleri, bunaldım. Öğrendin işte. Ne gerekirse onu yap! Ben zaten bezmişim bu dünyadan. Sırtımdaki yük ağır gelir. Taşıyamayacağımdan korkarım. İşte sana teslim oldum.

O zaman Silahtar Ağa başını salladı:

- Allah seni affetsin, dedi. Bu sözlerini de duymadım. Suç bende, fazla sual sormamalıydım. İstersen gider, Sancakbeyi'ne teslim olursun! Benden sana şimdilik, bir zarar gelmeyecek! Daha doğrusu beylerbeyini gör. Anadolu Beylerbeyi, bilirsin, Kütahya'da. Daha evvel Ankara'daydı.

- Hayır! Benim yapacak işlerim var. Korkumdan değil, gitmem!

- İlerde ne olur, bilemem. Anadolu'da bir beylerbeyliği yeterli görülmüyor. Bu yüzden hünkârımızın emriyle araştırmak için yola çıktım. Hadi git artık. Bir daha konuşmayalım!

Ahmet Ağa, kalktı, ellerini göğsünde bağladı, Silahtar Ağa'ya selam verdi.

Ertesi sabah Taşçıların Ahmet Ağa yola çıktı. Bir kızak da hazırlatmıştı. Elinde kürek, belinde ip vardı. Kervan köyüne gidip kervansaraya gelin getirecekti. Arkasına baktı, Derviş Mehmet peşindeydi. Onun da elinde bir kürek vardı. Seslendi:

- Derviş Mehmet! Allah seni affetsin! Başka söyleyecek söz bulamıyorum.

- Allah seni de affetsin, ağa! Kervansarayda canım sıkılır da biraz hava alayım dedim.

Kar, tane tane yağıyordu. Tipi dinmişti. Ahmet Ağa, hem kürüyor, hem atın dizginlerini çekiyordu. Zaten, kızağı götüren at, öylesine sadıktı ki, Ahmet Ağa dizginleri bırakırsa da peşinden gelirdi.

Kızağın üzerinde çullarla örtülmüş urbalar, çedikler, iki kürk ve külahlar vardı.

Selam verdi kuledeki nöbetçi onlara. Hatta, mehterhane âdet olmadığı halde revanî faslından növbet vurdu...

- Böyle giderse ağam, bir saatlik yolu üç saatte alırız.

Kar bir hayli tutmuştu. Görünürlerde ne köy, ne de bir canlı vardı. Kervansaraydakilerin hiçbiri yola çıkmamıştı. Erzak getiren arabalar, develer, katırlar ve ahiler de geri dönmemişti. Silahtar Ağa sabırsızlanıyordu. Daha fazla oyalanmak istemiyordu. Ne yapsın ki, bu havada Sinop'a kadar gitmek pek güç, hatta çok tehlikeliydi.

- Ağa, çekil kenara, biraz da ben küreyim.
- Belin kamburlaşır!
- Ben secdeyi severim!
- Nefesin tükenir.
- "Allah" derim, ciğerlerim temiz havayla dolar.
- Ellerin donar!
- Uluların Ulusu'na uzanmıştır, hep sıcak kalır!

Ahmet Ağa, başa çıkamadı. Derviş Mehmet, karları küremeye başladı. Bayağı, yorulmadan kazıyordu.

- Bana bak derviş. Silahtar Ağa bana beylerbeyine teslim ol, dedi. Nasıl subaşılar kazâların idaresine bakarsa, kadılar da adâlet işlerine bakar! Beylerbeyi adâlet işine karışmaz.

Beyni, şimdi karları kürerken, hatta kızağı çekerken bile, Silahtar Ağa'yla uğraşıyordu:

- Beylerbeyinin dirliği dört yüz akçadan fazladır. Askeriyle beraber padişahın emriyle yola çıkar. Belki, Silahtar Ağa, beylerbeyi olacakmış!

Derviş Mehmet, küreğini karlara sapladı, hayretle Ahmet Ağa'ya baktı:

- Sen neler söylüyorsun ağa? dedi. Beylerbeyinin sırası mı şimdi? Niye uğraşırsın bunlarla? Hadi ağzımıza biraz birşeyler atıştıralım.
- Benim karnım tok!
- Olmaz!

Derviş Mehmet, heybesinden çökelek ve pide çıkardı.

- Afiyet olsun! dedi. Biraz da soluk alırız.

Az dinlendikten sonra yine yola koyuldular. Keşke hiç oyalanmasalardı. Bu sefer yol almakta çok daha fazla güçlük çekiyorlardı.

Ahmet Ağa, bir aralık Derviş Mehmet'in sallanmakta olduğunu gördü. İşte söz dinlememenin sonucu bu idi. Derviş Mehmet, donuyordu. Hemen tökezleyerek, koştu, dervişe bir tokat attı.

- Konuş, bağır, tepin durma!

Derviş Mehmet gözlerini açtı.

- Bana ne oldu? diye sordu.

- Ayak bağım! Kendini birşey sanan inatçı yoldaşım! Bin sırtıma!

- Olmaz! Ben kimsenin sırtında gitmem!

- Bin, dedim. Sakın uyuyayım deme. Köye çok yaklaştık. Seni kaybetmek istemem.

Derviş Mehmet diretiyordu. Ağa, onu silkeledi. Sonra bir hamlede sırtına aldı.

- Sarıl! Sık sık nefes al! Gözlerini asla kapama!

Köpek sesleri gelmeye başlayınca, sevindi. Avazı çıktığı kadar bağırdı:

- Hey köylüler, gelin buraya! Yol açın bana!

Hani rüzgâr da sertermeye başlamıştı. Karları savuruyordu.

- Köylüler, köylüler! Kervanlılar yetişin! Yol açın bize!

Köpek sesleri yaklaştı. Bir takım konuşmalar duyuldu. Evvela karlara gömüle gömüle iri bir çomar sokuldu. Arkasından üç köylü ellerinde bastonlarıyla geldi.

- Merhaba köylüler! Evvela sırtımdaki dervişi alın. Hemen içeri götürün. Sakın ocak başına yaklaştırmayın!

- Sen kimsin yolcu?

- Ben Hatun Kervansarayı'nın ağası Ahmet Ağa'yım!

- Ne dedin? Bağışla bizi! Hoş geldin. Buyurun!

Çizmelerini çıkartmadan onu muhtarın evine aldılar. Derviş Mehmet'i ocaktan uzak bir yere oturtmuşlardı. Ellerini ovuşturuyorlardı. Derviş Mehmet, şaşkın şaşkın etrafına bakınıyordu.

Muhtar dâhil, hepsi ayakta duruyordu. Merak ediyorlardı. Kervansaray Ağası'nın bu kışta köylerinde ne işi vardı?

- Sefa gelmişsin ağam! Bir emrin mi olur?

- Yok, bir dileğim olur?

- Estağfurullah!

- Tatlı konuşalım, işimiz tatlı bitsin.

- Hele bir ayranımızı iç, hele biraz dinlen ağam! Emrin başımız üzerinedir.

Bacılar, bal ile ayran getirmişlerdi. Bacıların yüzleri açıktı. Muhtar elini ovuşturarak, gelen iki kadını tanıttı:

- Bu hatun, dünya ahret ayâlimdir. Bu da kızım Hacer'dir. Sözlüdür, bahara evlenir inşallah.

Ahmet Ağa, dirildi sanki. Hacer'e derin derin baktı. Eh, doğrusu Âşık Yörük Ahmet doğru söylemişti. Kız, güzel mi güzeldi.

Ayranı kızın elinden alırken,

- Maşallah, Allah nazardan saklasın! Allah kem gözlerden esirgesin!

- Sağol ağam!

- Ne kadar başlık parası biçti damat adayı?

- Beş altın!

- Hemen verdi mi?

- Yok. Daha sonra verecekmiş.

- Ya, ödemezse?

- Biz de kızımızı vermeyiz.

- Demek ki, henüz tam anlamında söz kesilmemiş demektir.

- Öyle sayılır.

Ahmet Ağa, konuşmanın en can alıcı yerine gelmişti. Derviş de dirilmiş, hatta dizlerinin üzerine dikilmişti.

- Şimdi, dedi Ahmet Ağa, beni dinleyin, ben size başlık parası olarak yedi altın versem, kızınızı bana verir misiniz?

- Ama ağam nasıl olur? Siz kocaman adamsınız, Hacer ise küçücük. Üstelik kızım satılık değil! Canı istemediğine de varmaz! Ne diyeyim? Ama ısrar ederseniz, bir ağaya karşı boynumuz eğiktir.

Ahmet Ağa, yaptığı hatayı anladı, yine güldü. Hâlbuki gülmek o sıralarda hiç aklından geçmezdi. Derviş Mehmet ise âdeta çırpındı.

- Beni yanlış anladın muhtar. Hatunlar gitsin de daha rahat konuşalım.

Kadınlar, geri geri çekilerek çıktılar. Fakat anne ile kız şaşkındılar. Hele anne, koskoca kervansaray ağasının damadı olacağını hiç düşünemezdi.

- Bak muhtar, hele otur karşıma. Bu dostlar da otursun. Sözlerimi yanlış anladın. Ben kızını kendim için istemiyorum. Allah'ın emri, Peygaber'in kavliyle gönülden tutkun bir pak adam için istemeye geldim.

- Ya! Öyle mi? Ne yapsam, bilemem ki, bir kere de kıza sormalı! Üstelik söz kestiğimiz adama ne demeli?

- Ona da iki altın bırakırım, diretmez! Başka kız mı yok köyünüzde?

Muhtar, ağanın karşısına oturmuştu. Diğer iki kişi hâlâ ayakta duruyordu. Derviş Mehmet de yanlarına sokulmuştu.

- Peki ağam! Kimin adına kız istersiniz benden?

- Tanırsın! Kapıdan kovmuşsunuz. Yörük Ahmet denen birisidir.

- Nasıl olur? O, bu altınları nereden bulup da verir? Sonra nasıl geçinirler? Kızım nazlıdır. Üstelik benim bir damadı besleyecek varlığım da yoktur.

- Ağa, başlık parasını ben ödüyorum, hemen şimdi! Yörük Ahmet'e ise kervansarayda iş veriyorum. Kızın oraya gelin gelir. Köyünüze bir saatlik yoldur. Sen de, hatunun da istediğiniz zaman uğrarsınız.

- Peki ağam! Düşüneyim! Hatuna sorayım, Hacer'in gönlünü öğreneyim, sonra size haber salarım! Uygunsa, gelir, kızı alırsınız.

- Yok öyle şey! Kızı şimdi götüreceğim! Sen de, hatunun da gelir. Davul zurnayla karşılayacaklar bizi. İmamımız da var. Bir hoşça nikâh kıyarız. Hora teper, şenleniriz! Anladın mı beni? Çağır kızınla, hatununu buraya! Bakalım ne diyecekler?

Muhtar, şaşkına dönmüştü. Ne yapacağını şaşırmıştı. Gönlü evet diyordu da köylülere bunu nasıl anlatacağını bilemiyordu.

- Al, dokuz altın sana. Kızakta da hediyelerim var. Güle güle kullanın. Bu gece, konuğunuzuz, yarın sabah yola çıkarız.

- Peki, peki. Ben gideyim şimdi. Konuşayım onlarla.

Muhtar ve iki köylü odadan çıktılar.

O sabah kar hızını kesmişken yola çıktılar. Ahmet Ağa'nın gelirken açtığı iz, pek kaybolmamıştı. Gelin ve annesi kızaktaydı. Muhtar ve iki köylü yaya yürüyorlardı. Bir kızağa da gelin adayının çeyizi konmuştu.

Pek tehlikeye uğramadan, kervansaraya vardılar.

Mehterhanenin kösü vurdu. Davul, zurna çalmaya başladı. Konuklar hep bir ağızdan "Gelin geliyor, maşallah!" diye bağırmaya başladılar.

Fakat âşık ortalıkta yoktu. Derviş Mehmet, aradı buldu onu. Bir kenara büzülmüştü.

- Hey gafil, neredesin sen?

- Sahi mi, Hacer'imi getirdiniz mi?

- Sahi! Kalk ayağa, kayınpederinle, kaynananın elini öp! Şenlik var bu gece!

Yörük Ahmet ayağa kalktı. Hâlâ şaşkınlığı gitmemişti. Kamber Ağa'nın getirdiği yeni elbisesini giyerken bile sallanıyordu:

- Biliyor musun derviş baba?

- Neyi?

- Hacer'i uzaktan sevmek, sevip de saz çalmak ne kadar iyiymiş meğerse! Şimdi ben ne yapacağım?

- Âşık, söyletme beni. Senin yüzünden neredeyse öteki dünyayı boyluyordum. Ne yapacağını bana mı soruyorsun? Niye berbere gitmedin?

- Bilmem?

Aşağıda avluda, soğuğa rağmen davul zurna durmadan çalıyor, kışın uyuşukluğunu üzerlerinden atmaya çalışan yolcular hora tepiyorlardı.

Derviş Mehmet, kuşağından çıkardığı usturayla ayak üstü, âşığı tıraş etti. Sonra, sırtına bir yumruk indirip, "Yürü!" dedi.

Aşağıya indiler. Henüz hücrelerine çekilmemiş, eyvanda oturan muhtarla karısının yanına götürüp, "Öp!" dedi.

Halbuki âşığın el öpecek hâli yoktu, titriyor, birşeyler mırıldanıyordu.

- Öpsene gafil! İşte kaynananla kayın baban! Bu karda kışta yol katedip, kızlarının saadeti için buraya geldiler. Birazdan Hacer'ini de görürsün!

Sonunda el öptü. Muhtar:

-Yaktın kızımı Ahmet Ağa! diye söylendi.

Hacer ise eyvanın arkasındaki hücrede kapıyı aralamış, âşığa bakıyordu. "Seni kaçırayım kuşum!" diyen bu adam mıydı?

Kamber Ağa'nın karısı Kevser, başka bir hücre hazırlamıştı. Yatağa temiz çarşaflar sermiş, etrafa güzel kokular yaymıştı.

Mutfakta özel yemekler için kazan kaynıyordu. Aşçıbaşı bile külahını değiştirmiş, bıyıklarını taramıştı. Kolay değil, kervansarayda düğün vardı.

Kervansarayın garip âşığı evlenecek, bu gece gerdeğe girecekti.

İmam gözüktü, elindeki tesbihi sallayarak geliyordu.

- Buyurun, buyurun!

Davul, zurna sustu. Yolcular, eyvanın altına geldiler. Annesi kızını hücreden çıkarttı.

Ahmet Ağa uzaktan seyrediyordu onları. İyi yapıp yapmadığını düşünüyor olmalıydı. Ne de olsa yuva kuruyordu. Yörük Ahmet hep böyle davranmazdı ya, kısa zamanda düzelir, mutluluğa ererdi! Şunu herkes bilmeliydi ki, bir âşık severse, işte böyle severdi. O, Hacer'e âşık değildi; aşka âşıktı.

- Gel bakalım, Yörük Ahmet diz çök. Aç avucunu, önce dua et. İşte sana gül gibi bir kız veriyorum. Karşındaki köle değildir. Senin helâlindir! Anlıyor musun beni âşık?

Derviş Mehmet, ona böyle sesleniyordu ama, Yörük Ahmet'in anlayacak hâli yoktu. Yine de derviş onu imamın önünde diz çöktürdü. Kız, annesiyle babasının arasında yüzü örtülü ayakta duruyordu. Gelinliği evvelden hazırlandığından, sandıktan çıkarılmış, orada giydirilmişti.

İmam efendi sordu:

- Ey, Yörük Ahmet. Şu ayakta anasının, babasının yanında duran Hacer kızı karılığa kabul ediyor musun?

Âşıktan ses çıkmadı. Derviş dürttü,

- Kabul ediyorum desene. Dilin mi tutuldu?

- Kabul ediyorum!

- Üç kere söyle.

Âşık Ahmet birden ayılmış üç değil, beş kere söyledi. Derviş Mehmet, bir "Oh!" çekti.

Sıra Hacer'e gelmişti. İmam efendi, tekrar bismillah çektikten sonra, kıza dönüp sordu:

- Adın ne senin kızım?

- Hacer!

- Ey Hacer'in annesi, babası! Kızınızın Âşık Yörük Ahmet denen şu kişiyle evlenmesine razı mısınız?

Onların söyleyecek fazla bir şeyi yoktu. Başlık paralarını almışlardı. Koskoca kervansaray ağasına "He!" demişlerdi. İş işten çoktan geçmişti.

- Evet, dediler, râzıyız! Bir yastıkta kocasınlar!

- Hacer kızım! Sen de Âşık Ahmet'i koca olarak kabul ediyor musun?

Ses çıkmadı. Kız da şimdi titriyordu. Neden sonra:

- Bilmem, dedi.

- Nasıl bilmem?

- Öyle olsun! Madem annem, babam "He!" dedi. Ağa istedi. Öyle olsun!

- Dua edelim! Âmin, âmin diyelim. Allah her ikisinin de yardımcısı olsun!

- Âmin! Âmin!

Etrafta soğuk vardı. Kış, hükmünü yürütüyordu. Ama yolcular, bu gece birdenbire sazının teli kopup yere yuvarlanan gönül vurgunu şu adam için eğlenecekler, onu daldığı uykudan uyandıracaklardı.

Yuva yapanın Allah katında değeri yüksek olurdu. Böyle inanmışlardı. Bu hak esasında Ahmet Ağa'ya aitse de, onların da payı olmalıydı.

Davul, zurna yeniden çalmaya başlayınca Ahmet Ağa ilerledi, bu sefer yan yana duran gelinle damada iyice sokuldu. Kuşağından bir yüzük çıkardı.

- Al bunu kızım, dedi. Bu Allah'ın rahmetini esirgememesini dilediğim karım Âsude'nindir. Şimdi senin olsun. Güle güle kullan, sakın kederlenme!

Derviş de verecek birşeyler aradı ama bulamadı. Hacer ile Yörük Ahmet'in sırtını sıvazladı. Bir kenara çekildi. Üzgündü, o dünyayı seyrederken, şimdi dünya onu seyreder olmuştu.

Yolcular, sıra sıra dizilip karınca kararınca Hacer'e birşeyler verdiler.

Pilav ve zerde dağıtılırken bile muhtar ile karısı ağlıyor, davul zurna ise hep çalıyordu.

Ahmet Ağa ise geleceğin endişesinden uzak, eski duygulardan sıyrılmış gibi o günün etkisi altında eziliyordu.

Baskın

BAHAR gelmek üzereydi. Karlar eriyordu. Rüzgâr da dinmişti. Yolcular yola çıkmaya başlamıştı. Kervanlar ise bir kervansaraydan bir kervansaraya uğrayıp menzillerine yöneliyordu.

Silahtar Ağa, çok daha evvel handan uzaklaşmıştı.

Erzak getiren arabalar, develer, katırlar artık geri dönüyordu.

Arabacı Gaffar, gitmeden evvel ilk defa Ahmet Ağa'ya sokulmuş:

- Beni bağışla, demişti. Sen yaman adamsın! Ben ise senin yanında küçücüğüm! Gün gelir elbet benim de sana bir hizmetim dokunur.

Gidenlere "Yolun açık olsun!" diye seslenirlerdi. Gelenlere ise, "Hoş gelin, sefalar getirdin!" derlerdi. Derviş Mehmet mutfaktaki işi bitince, bir taraftan ne düşündüğü belli olmayan, uyuşmuş gibi duran Ahmet Ağa'yı gözler, diğer taraftan âşığın kamburlaşmış sırtını okşar, "Aslanım, er erliğini, âşık âşıklığını bilmeli! Sen ikisine de sahip ol!" derdi. Derdi ama Yörük Ahmet, öksürürdü, bir türlü belini doğrultamayarak! Yine de âşık mutluydu. Belki de bu mutluluk yeniden sazını ele almasından kaynaklanıyordu.

Hacer ise, Kamber Ağa'nın hatunu Kevser bacının yanında günlerini geçirir olmuştu.

İşte o sabah âşığın sazı birden sustu. Koştular, gördüler ki, dudaklarında bir gülümsemeyle âşık hareketsiz yatıyor. Yanında Hacer onu okşuyordu.

Anladılar ki, Yörük Ahmet, mutluluğa dayanamamış, sazının her telinde Hacer'ini özleye özleye bir daha çalmamak üzere aralarından ayrılmıştı!

Daha doğrusu Derviş Mehmet böyle düşünmüş, böyle bir sonuca varmıştı. O da böyle saz çalsaydı da bir sabah dünyasını değiştiriverseydi.

Bezgin miydi Derviş Mehmet? Ne düşünür, neyi özlerdi? Kimse bunu bilmezdi! Kendisine de söylemezdi. Unutmanın bir ilaç ol-

duğuna inanmıştı. Bir de erenlerin önderliğini beklemişti hep! O erenler kimdi? Derviş Mehmet buraya kadar uzanmak istemişti.

Onun bir amacı da yalancı dünyayı seyredip avunmaktı. Üstelik neden bilinmez Ahmet Ağa'ya bir kötülük gelsin istemezdi. Belki de onun riyakâr olmayışı, avunmak için sensizliğe gömülüşü, duygularını kendinde saklamaya çalışması Ahmet Ağa'ya ilgisini arttırmıştı.

Yörük Ahmet'i gömdükleri gündü. Kuledeki dîdebancı:

- Atlılar, geliyor! diye seslendi.

- Kimler? diye sordu Kamber Ağa.

- Bilemem! Sanırım ki hayıra gelmişler. Elleri kılıçlarında, dolu dizgin yaklaşırlar!

- Öyleyse taçkapı kapansın!

- Ağa, bunlar Sancakbeyi'nin adamları olsa gerek!

- Yine de kapatın kapıyı! Ne isterler, anlayalım, sonra açarız.

Taçkapı hemen kapandı. Kol demir vurulduğu sırada Sancakbeyi atlıları kapı önüne ulaştılar. İçlerinden bir atlı ileri çıktı, bağırdı:

- Ben Sancakbeyi Hamza! Neye kapatırsınız kapıyı?

Kamber Ağa kuleye çıkmıştı. Sancakbeyi Hamza Bey çok hiddetliydi.

- Cevap verin bana, niye kapıyı kapattınız?

- Âdettir beyim! Evvela silahlarınızı bırakın! Sonra ne dileğiniz var, onu söyleyin!

Bir an sessizlik oldu. Kervansarayın içinde de huzursuzluk başladı. Ahmet Ağa ile Derviş Mehmet avluda ayakta duruyorlardı. Mehmet'in elinde bir kepçe vardı, mutfaktan yeni çıkmış olmalıydı.

- Bana bakın, açın bu kapıyı! Yoksa kervansarayı başınıza yıkarım. Ağanız Taşçıların Ahmet'ini almaya geldim!

İşte bu söz bir zıpkın gibi gönüllere saplandı. Herkes şaşırdı. Bir kıpırdama başladı. Sadece Ahmet Ağa gülümsüyordu.

- Bağışlayın beyimiz! Ahmet Ağa'nın ne suçu vardır?

- Eşkiyalık! Kendisini kadıya teslim edeceğim. Cezasını çekecek!

Muhakkak, Silahtar Ağa Sancakbeyi'ne haber vermiş olmalıydı. Başka bir ihtimal yoktu. Ahmet Ağa da böyle düşünüyordu. Derviş Mehmet de.

- Kusurumuza bakmayın beyim. Ağanın eşkiyalık yaptığı nereden belli? Bir hata yapmayasınız?

Dışarıda bir duralama oldu. Sancakbeyi atının dizginlerini gev-

şetip geriye doğru baktı. Bir atlı ilerledi. Beyin yanında durdu. O zaman Kamber Ağa'nın gözleri irileşti, dudakları titredi. Sancakbeyi'nin sesi yeniden duyuldu.

- İşte, bu gördüğünüz kişi, Akkoyunlu hükümdarı uzun Hasan Bey'in en yakınıdır. Adına Zekeriya Bey derler! Sizin ağanızın geçmişini gayet iyi biliyor! Eşkiyanın burada olduğunu o söyledi. Ahmet Ağa'nın eşkıyalığını bilirdik de nerede saklandığını bilmezdik. Açın kapıyı, yoksa kırarım. Hepinizi tutuklarım! Biz gaflete düşmüşüz.

Devletin adamına karşı gelinir miydi? Fatih Sultan Mehmet Han, bunu haber alırsa hiç hoş görür müydü?

Kamber Ağa cevap vermeden aşağıya indi. Ahmet Ağa'nın yanına geldi. Ahmet Ağa sapsarı olmuştu. Hattâ terliyordu da.

Bu Zekeriya, kızını kaçıran adamdı. Hattâ Sultan Fatih'in elçisini yaralayan, Trabzon İmparatoruna götürdüğü nameyi çalan da oydu.

Ahmet Ağa yumruklarını sıkmıştı.

- Siz, dedi, siz! Beni engellediniz. Bana unut dediniz! Derviş, söyle şimdi, marifetinle övünüyor musun?

Derviş Mehmet bu sözleri duymadı sanki, Kamber Ağa' ya döndü.

- At kapattır ağa, dedi.

- Ne yapacaksın?

- Kervansarayın gizli kapısı var değil mi?

- Evet!

- Ağa atına binip kaçacak!

- Olmaz! Kaçak olmaktan bıktım ben! Suçluyum! Suçumun cezası idam olmaksa, çoktan razıyım. Açın kapıyı. Burada bekleyeceğim Sancakbeyi'ni!

Ahmet Ağa böyle bağırıyordu. Derviş Mehmet'in ise buna aldırdığı yoktu.

- Durma Kamber Ağa, dedi! Ağa'nın ölümünü mü istersin yoksa sen?

Kamber Ağa, ayrıldı, ahırlara doğru koşmaya başladı.

- Bana bak, Taşçıların Ahmet Ağası! Senin ağalığın beni hiç ilgilendirmez! Kaçacaksın. Eğer teslim olursan, beni çiğner öyle gidersin! Vallahi, billahi yakanı bırakmam. Hadi ez beni! Asıl senin dünyan yıktı beni!

Ahmet Ağa cevap veremiyordu. Bocalıyordu. Bir değerlendirme yaptığı, olurla olmazın çarpıştığı anı yaşıyordu.

- Bak ağa! Buradan doğru Söğütlüdere Ahiler Uğrağı'na gideceksin. Gizleyecekler seni. Ben er geç yanına geleceğim. Sakın ha; ben gelmeden bir yere gitmeyeceksin? Yemin et!

- Peki, bu hanın erzakları ne olacak? Tükenmek üzere!

- Onu Sancakbeyi düşünsün!

- Sen ne olacaksın?

- Aylar geçse de gelip seni bulacağım! Acı patlıcanı kırağı çalmaz!

Kamber Ağa atları getirmişti. Bir de yedek at kapatmıştı. Dua etti Kamber Ağa, evladı gibi sevdiği bu adamı okşadı, sonra ağlamaya başladı.

- Kamber Ağa, göz yaşlarını tut. Ahmet Ağa gidince de bir süre sonra kapıyı aç! Sana düşen iş budur!

Derviş Mehmet, atın yularını tuttu. Hatta Ahmet Ağa'nın sol ayağını yakalayıp üzengiye geçirdi.

- İyisini yapıyorsun. İyi günler ergeç gelecek. Bu derviş yanılmaz. Teslim olmak mertlik değildir. Haydi yolun açık olsun. Bu dünya bizimdir.

Kamber Ağa koştu, ahırların yanındaki çöp sandıklarını bir kenara çekti. Bir at boyu sığacak kadar bir dehlizin yolunu açtı.

İşte Taşçıların Ahmet böylesine kaçıyordu. Onun işi değildi bu! Yine de kaçıyordu. Demek can daha tatlıydı. Zaten bu kervansaraya sığınmakla bunca yıl kaçak yaşamamış mıydı? Yeni birşey yapmıyordu ki.

Şimdi, dağlar, ovalar onundu. Aç kalınca gizlice köylülerden ekmek dilenecekti. Silahtar Ağa'nın da günahını almışlardı. Ağa belki de geri dönmüştü, fakat bu kervansaraya uğramamıştı.

- Artık kapıyı aç, dedi. Derviş Mehmet!

- Silahlarını bıraksınlar öyle.

- Onu sen bilirsin ağam!

- Gelin Hacer kız ne olacak?

- Köyüne gider. Epice takı aldı. Bir kısmeti daha çıkar. Ne yapalım? Yörük Ahmet mutlu gitti. Tutkunun kapısı kapanmasın Ağam!

Dışardan taçkapı vuruluyordu. Bu kapıyı işleyen usta özenmiş de bezenmişti. Kapı ayaklarının köşelerindeki burmalı sütunlar, ayrıca kapının güzelliğine güzellik katıyordu. Mihranı yuvarlak kemer şeklinde oymalı bir pervazla donatılmıştı.

Kamber Ağa, dizleri burkularak merdivenleri tırmandı. Kale mazgallarının yanına geldi.

- Ne oyalanıyorsun ağa? Aç kapıyı diyorum sana!

- Bağışla bey! Silahlarınızı bırakın, öyle buyurun.

- Ne demek o? Ben Sancakbeyi'yim. Çapulcu değilim!

- Fatih Sultan Mehmet Han bile silahlarını bırakmıştır. Usûl budur.

Sancakbeyi Hamza Bey, boyun eğdi. Bir kısım adamı dışarda kalırken, kendisi ve yanındaki on kişi silahlarını kapının önüne bıraktılar. Ondan sonra o zevk kaynağı taçkapı açıldı.

- Nerede? Taşçıların Ahmet nerede?

Kamber Ağa aşağıya inmişti, ellerini uğuşturuyor, cevap veremiyordu. Derviş Mehmet sokuldu.

- Kaçtı beyim, dedi.

- Ne dedin? Nasıl kaçar? Nereden?

- İşte ilerde, gizli bir kapı varmış, oradan.

- Sen kimsin?

- Bir derviş kulunuz!

- Ne ararsın burada?

- Aşçı yamaklığı yaparım, sevaptır.

- Dîdebanbaşı cevap ver! Niye salıverdiniz ağayı? Sen söyle derviş.

- Onu dinler mi beyim? Savurdu, "Ben Zekeriya denen o ite gününü gösteririm!" diye bağırdı, atını mahmuzlayıp gitti!

Sancakbeyi Hamza Bey, orta yaşlıydı. Ama güçlü kuvvetli görünüyordu. Arkasında duran Zekeriya Beye baktı.

- Bundan sonra dikkat et, dedi. Bu adam yolunu gözleyecektir.

- Benim kimseden korkum yoktur.

- Sen benim sözümü dinle.

Sancakbeyi sonra yanındaki başka bir adamına Kamber Ağa'yı göstererek:

- Yakala şunu, dedi. Kervansarayın her tarafı aransın. Didebanbaşı kadıya teslim edilecek. Cezasını çekecek. Bir suçluyu kaçırdı o! Başka türlüsü olamaz!

Kamber Ağa hiç aldırmadı. Artık onun için bir ömür bitmiş, yaşamanın anlamı kalmamıştı.

- Birşey unutursun bey, dedi. Kervansaray ne olacak? Ahmet Ağa

zahire ve para getirecekti. Bütün bir kış var olanı tükettik. Bunca yolcu ne yapacak?

- Nereden gelirdi erzaklar?

- Ben onu bilemem! Söylemezdi kimseye.

- Ben sağlarım! Burasını, hünkârın bana bahşettiği arpalıkla öderim.

Sancak Bayi'nin yüzbin akçadan fazla "has" adıyla geliri vardı. Korkusuz kişiydi. Yalnız adlî işlere karışamazdı. Onun sancağının yeri Sivas'tı. Bir tuğlu beydi. Hünkâr'in güvenini kazanmıştı.

- Derviş, diye seslendi! Sen bana doğru mu söylersin? Taşçıların Ahmet sahiden kaçtı mı?

- Doğru söylerim beyim! İstersen yemin edeyim!

- Bizden sonra sen bu handa duracak mısın?

- İzin verirsen Sivas'a kadar sizinle gelirim, ondan sonrası Allah kerim.

Etrafı arayan beyin adamları geldiler.

- Bulamadık beyim! Yolcular da söylüyor, Taşçıların Ahmet, çifte atla gizli bir geçitten gitmiş!

- Atları kim getirmiş ona?

- Dîdebanbaşı diyorlar.

İşte böyle bitti bu baskının sonu. Eşi Kevser arkasından ne kadar yalvarırsa yalvarsın, Kamber Ağa'yı ata bindirip beraberlerinde götürdüler.

Kamber Ağa sesleniyordu.

— Kevser! Gelin Hacer'i köyüne bırakıp çiftliğe dön! Üzme kendini, hak yerini bulur! Allah büyüktür. Birgün yine buluşuruz.

Derviş Mehmet de sessiz sedasız atını sürüp peşlerinden gidiyordu. O, henüz ne yapacağını bilmiyordu.

Dîdebanlardan biri akşam ezanı okununca duasını yaptı, kale kapısını kapadı. Kesedar ortalık yerde şaşkın dolaşıyordu.

Sivas

SANCAKBEYİ'nin tuğunu önde giden bir atlı taşıyordu. Tuğun bağlı olduğu sırığın ucunda gümüş bir hilâl vardı. Sırığın baş tarafında üstü beyaz ve siyah at kıllarından örülmüş, altı kırmızıya boyanmış, dağınık şekilde tuğ sarkıyordu.

Derviş Mehmet, Sivas'ı bilirdi. Güzel şehirdi doğrusu.

Sivas, vaktiyle Hitit İmparatorluğuna dâhildi. Asur ve Babilliler gibi Sami kavimler de buralara kadar uzanmışlardı. Sakalar da bir süre Sivas'ta kalmışlardı. Çok daha sonra Roma bu çevreyi ele geçirmişti. Roma 395 tarihinde ikiye ayrılınca bu mıntıka Bizans'ın payına düşmüştü. 1071'de Malazgirt Zaferi'nden sonra Kutalmışoğlu Süleyman Şah'ın başkanlığındaki Selçuklu Oğuz Türkleri Sivas'ı zaptetmişti. Süleyman Şah dayısı Dânişmend Gazi'ye Sivas'ı bırakmıştı.

Sonunda Sultan İkinci Kılıç Aslan Danişmentlilere son verip burasını Selçuklulara ait Anadolu'nun Konya ve Kayseri'den sonra en büyük şehri hâline getirmişti. Kadı Burhanettin'in 1398'de ölümünden sonra, Sivas Osmanlıların eline geçmiştir.

Sivas'ta yüksek öğretim müesseseleri vardı. Her türlü bayındırlık eserleriyle süslenmişti. Derviş Mehmet bunları evvelce de görmüştü. Sivas şehrinde Orta Çağ Türk mimarîsinin büyük eserleri bulunurdu.

Derviş Mehmet bunları yeniden görecekti. Kimseye söylemese de kendi kendine övünecekti. Acaba bunun için mi Sivas'a gidiyordu? Kararan içini aydınlatmak mıydı amacı?

Başkalarını aldatırdı ama kendini aldatamazdı. O, Zekeriya denen adamı izleyecekti. Niçin mi? Bu konuda pek birşey diyemiyordu ama işte Zekeriya'nın nerede oturduğunu öğrenmek istiyordu.

Hâlbuki Zekeriya'nın gittiği yeri, hatta evini öğrenip de ne olacaktı? İşte bunu hiç bilmiyordu! Belki de biliyordu da kendine bile söylemiyordu.

- Gel buraya, diye seslendi Sancakbeyi.
- Buyur beyim!
- Sen Zekeriya Bey'i tanıyor musun?

Derviş Mehmet, Sancakbeyi'nin yanında giden Zekeriya Bey'e baktı. Bu adam, eğer Zeynep hayattaysa Ahmet Ağa'nın belki de damadıydı. Acaba, diye düşünüyordu, Zekeriya Bey, arzusunu gideredikten sonra Zeynep'i bir kenara fırlatmış olamaz mıydı?

- Sualime cevap vermedin derviş?
- Evet efendimiz. Pek tanımam. Şimdi görürüm.
- Akkoyunluların pek gözde bir beyidir. Kısa bir sür de olsa Sivas'ta konuğum olacaktır. Senin Sivas'ta ne işin var?
- Ben dünyayı seyrederim beyim! Dünya yıkılırsa altında kalmak istemem!
- Ne demek bu? Anlamadım!
- Öyle der pîrimiz: "Dünya bir yalandır, sen yalana kanma!"
- Sen Taşçıların Ahmet Ağa'sının nereye gittiğini biliyor musun?
— Nereden bileceğim beyim?
- Öğrenirsen bana söyler misin?
- Hiç sanmam!
- Neden?
- Hatâ yapmaktan korkarım, yanılmaktan korkarım! Üstelik bizim mezhebimiz muhbire sevgi bağlamaz! Ne işim var Ahmet Ağa'yla benim?
- Göreceğiz! Bilesin ki, suçu olan cezasını çeker! Kadı, hükmünü verir. Burası Osmanlı topraklarıdır. Fatih Sultan Mehmet Han ülkesidir.

Derviş Mehmet'in Sancakbeyi'ne söyleyeceği çok sözü vardı ama! Atalar "Söz gümüşse sükût altındır!" demişlerdi.

Hâlbuki Sancakbeyi Hamza Bey'e demesi gerekirdiki: "Sen evvela yanındaki Zekeriya Bey'i cezalandır! Ahmet Ağa'nın kızı Zeynep'i almış da götürmüştür. Çiftlik basmıştır. Fatih Sultan Mehmet Han duysa, seni de, kadıyı da ipe çeker! Gafil! Neden Zekeriya Bey'le dost olursun? Neden onun sözüne kanıp koskoca bir Ahmet Ağa'yı perişan eder, ihtiyar Kamber Ağa'yı ellerini bağlayıp götürürsün? Gafil!"

Olmazdı ki, denmezdi ki, işte o zaman dünyanın altında ezilip vaktinden evvel erenlere "Allaha ısmarladık" derdi.

Yürüdüler, konaklayıp Sivas'a vardılar. Sivas kalesi de sağlam bir kaleydi. Vaktiyle burasını Timur kuşatmış, kale muhafızının şartlı teslim olmasına rağmen çok kişinin canına kıymıştı. Sonra Ankara savaşında Yıldırım Beyazıt'ı yenmiş, Anadolu Türk birliğini dağıtmış, kendine göre Osmanlı tehlikesinden kurtulduğunu sanmıştı. Hâlbuki Oğuzlar'ın bir kültürü, bir amacı, bir sanata bağlılığı, hatta kardeşçe yaşama arzusu vardı. Oğuzlar sevgi nedir bilirlerdi!

Fatih Sultan Mehmet Han'ın dedesi Mehmet Çelebi evvela hayat pahasına Timur'un yıkıntılarını toplamaya çalışmış, ondan sonra Fatih'in babası ikinci Murat babasının yolunda ilerlemiş, şimdi de Fatih Sultan Mehmet Han, şanlı tarihini yeniden canlandırmak için uğraşır olmuştu.

Fatih Sultan Mehmet Han her ne kadar adalet üzere davranırsa da, her ne kadar bilgiye saygı gösterirse de, sırasında çok acımasızdı. Öfkesini yenemediği anlar yıkar deviridi. Derviş Mehmet, bir kere daha Fatih Sultan Mehmet Han'la karşılaşmak istiyordu. Bu sefer ondan Kervansaray için bir altın almayacaktı. Diyecekti ki, "Ey ulu hünkâr, burada hak yenir, adalet çiğnenir, Taşçıların toprakları yağmalanır, insanlar öldürülür de kadı ses çıkarmaz, Sancakbeyi yerinden kıpırdamaz, dost olmayan Akkoyunluların adamları senin topraklarında cirit atarken intikam için çırpınan bir yiğit yakalanmak istenir... Ben senin adaletinden de şüphe ederim ulu hünkâr!"

Derviş Mehmet haksızlık yapmıyor muydu acaba? Haberi olmayınca kimi cezalandıracaktı hünkâr? Üstelik Derviş Mehmet, adaşına bu lafları söylemeye cesaret edebilir miydi? Fatih, dervişi dinleyip de sırtını sıvazlar, "Hatâ etmişiz, bağışla, şimdi ben kadılar ile sancak beylerinin hatta beylerbeyinin canına okurum!" der miydi?

Derviş Mehmet, olsa olsa Fatih Sultan Mehmet Han' ın önünde diz çöker, "Ahmet Ağamla Kamber Ağam'ı bağışla!" diye yalvarırdı.

O da, solakları yarıp ketküdaya aldırmadan hünkâra yaklaşabilirse, hatta Silahtar Ağa oradaysa, evvela onun önünde diz çökebilirse, üstelik sultan onun konuşmasına izin verirse, ancak derviş bu kadarlık konuşabilirdi!

Hayır, ne yapar eder, Derviş Mehmet, adaşına sokulur, daha fazlasını da söylerdi. Ne olurdu, Sultan Mehmet Han'ın elinden dünyanın altında kalsaydı? Bir padişah, dervişi adam yerine koyup yarılmış çarığının altına çakıl taşı sokmuşsa bu bir şeref değil miydi?

Fatih Sultan Mehmet Han, vatanına ihanet edeni affetmezdi. Veziri Çandarlı Halil Paşa'yı niye öldürmüştü? Derviş Mehmet bunu da biliyordu.

Ah! Bir ulu hünkârı görseydi! Kardeşlik adına konuşacaktı onunla!

Derviş Mehmet, Sivas'ta bir hanın önüne gelince ayıldı. Kendi kendine konuştuğunu anladı. "Ben galiba bunadım!" dedi.

Hanın yanında Ulu Cami vardı. Minarenin ortasında çinilerle süslü kûfi hat ile yazılmış bir kemer bulunmaktaydı. Kırkbeş yontma ayak üzerine oturmuş kemerler, bu büyük eseri tutmaktaydı.

Hanın kapısında duran bir adam dervişe baktı da güldü. Derviş kulakları yorgunluktan düşmüş atından güçlükle indi:

- Ne gülüyorsun hemşerim? dedi.

- Dervişe at yakışmaz! Ayakların ne güne durur?

- Yarınlara saklarım onu, bilirim iğreti ata binen tez iner. Bizimki bir hayli uzadı!

- Nerede kalacaksın bu gece? Paran var mı?

- Yok!

- Han parasız olmaz, orası kervansaray değil. Ben bu caminin müezziniyim. Allah'ın evinde kal. Bizim hatun da sana bir tas çorba pişirir!

Akşam ezanından sonra namazlarını kılıp çorbalarını içtiler. Caminin halılarla döşeli bir köşesine oturdular. Müezzin:

- Anlat bakalım, dedi, neler gördün, yolculuk nasıl geçti? Meraklanma, atını avluya bağladık, yemini de verdik. Kimse dokunmaz.

Müezzin iyi adama benziyordu. Altı çocuğu vardı. Camiye ait bir evde oturuyordu.

- Ne düşünüyorum, biliyor musun müezzin efendi?

- Ne düşünüyorsun, nereden bileyim?

- Onun dış yüzü kaya gibi sağlam, kafanı vurursan yarılır. Gel gör ki, içi yumuşak mı yumuşak, içi hep sızlıyor, o zaman içini susturabilmek için, dış yüzü her türlü sıkıntıya, hatta tehlikeye katlanıyor. Yapmadığı marifet kalmaz!

- Kimden bahsediyorsun sen?

- Aldırma! Aklım bazen böyle karışır! Sen söyle, ne havadisler var?

- Fatih Sultan Mehmet Han, buraya gelecekmiş diyorlar.

- Sahi mi? Niçin?

- Belki barış için, belki savaş için. Ama bu bir rivayet. Bir de Akkoyunlularla Karakoyunluların araları çok açılmış. Çatışacaklarmış. Ne dersin, iyi mi olur, kötü mü olur?

Ne bilsin Derviş Mehmet? O, zaten savaş istemezdi ki. Onun bildiği birşey varsa Zekeriya Bey'in ne vakit Sivas'tan ayrılacağı idi.

- Sen Akkoyunlu Zekeriya Bey'i tanır mısın müezzin efendi?

- Adını işitirim. Yüzünü görmedim. Niye sordun?

- Hiç, ben onu çok severim de.

- Acayip! Tuhaf adamsın sen derviş! Kaç gün kalacaksın burada?

- Zekeriya Bey'e bakar. O, Sancakbeyi'nin misafirliğinden ayrıldığı zaman, ben de giderim.

- Atınla mı?

- O atla giderse ben de atla, o yaya giderse ben de yaya!

- Amid'e kadar yaya gitmek, her yiğidin harcı değil.

- Ne olur bana öğrensene, Zekeriya Bey Sivas'tan ne vakit ayrılacakmış?

- Bakarız. Seni anlamak çok güç. Benim bildiğim dervişler lâf ederler, gönül alırlar. Sen durmadan Zekeriya Bey tutturmuşsun. Başka sözün yok mu?

- Severim dedim ya Zekeriya Bey'i.

- Koy şuradaki yastığı başının altına. Hadi yat.

O gece Derviş Mehmet pek rahat uyuyamadı. Zekeriya Bey, beyninin içinde tepindi durdu. Sanki Zekeriya Bey'in dünyasının altında ezilecekti. Hâlbuki o, dünyayı seyrederdi, çarıkları delininceye kadar yine seyrine devam ederdi. Hiç dünyanın altında ezilmek işine gelmezdi. Şu iç âlemi yumuşak olanı adamı tanımasaydı, neden Zekeriya denen adamı seyretmek istesindi? İşte, altında ezilmemek için rüyasında bile çırpınıyordu.

Öğleye doğru şadırvanın yanında otururken müezzin geldi.

- Zekeriya Bey yarın sabah yola çıkacakmış, dedi. Subaşından öğrendim.

- Sizin subaşı nasıl bir adam?

- Serttir ama, ehl-i namustur. Hırsızları, kopukları şehirde barındırmaz. Kimsenin namusuna el sürdürmez! Geceleri gizlice şehri dolaşır... Subaşı demişler ona, inzibat işlerinin âmiridir.

- Sağolasın müezzin efendi. Ben öyleyse akşama kadar şehri şöyle bir dolaşayım.

- Namaz kılmayacak mısın? Yoksa sen, bizim namazımız kılındı diyenlerden misin?

- Hâşâ! Ben beş vakit secdeye yatarım. Zaten "Bizim namazımız kılındı" diyen kimse de yoktur. Varsa da kendini aldatmaktadır. Görmedim, göstermesin Uluların Ulusu! Bizi yarattı. Akıl da verdi. "İşte kendini yen!" dedi. İrade-i cüz'iye, İrade-i külliye hep kendimizdedir, Şeytanla savaşta şeytanı yenersek, nefsimizi susturmasını bilirsek, irade-i cüz'iye, İrade-i Külliye olur. Yoksa Tanrı böyle istedi demek kendimizi aldatmaktan başka birşey değildir. Amma lâf ettim değil mi? Hâlbuki ben vaaz vermesini pek beceremem. Oldu bir kere, heyecana kapıldım.

Müezzin ona, hayretle baktı, sonra "Haydi namaza!" 'edi

Namazdan sonra Derviş Mehmet yola koyuldu. Evvela Gök Medrese'ye uğradı. Burası 1271 yıllarında Selçuklu vezirlerinden Sâhip Ata tarafından yapılmıştı. Taçkapısının iki tarafında iki minare vardı. Cephesinde hayvan kabartmaları, bitki motifleri bulunuyordu.

Derviş Mehmet baktı baktı da öyle haz duydu ki, adeta Zekeriya Bey'i unuttu.

Sıra Çifte Minare'ye gelmişti. Yine burası Selçuklu vezirlerinden Şemseddin Mehmet tarafından yaptırılmıştı. Taçkapı, anlayanlar için taş oymacılığının bir şaheseriydi. Yirmi metre kadar yüksekliktеydi.

Bürûciyye Medrese'nin önünde de bir hayli oyalandı. Avlunun etrafındaki sütunlar pek canlı, pek oyalayıcı idi. Medresenin içinde bir türbe vardı. Derviş Mehmet Türbe'nin önünde durdu, Türk ulusuna böyle bir eser kazandıran, ilme böylesine hizmet eden kişiye bir fatiha okudu. Elinden gelen buydu.

Geri dönerken kendisini bir adamın takip ettiğini anladı. Durdu, önlerinden geçenlere aldırmadan:

- Peşimden niye geliyorsun be adam? diye sordu.

- Sana ne ? Sen dolaşırsın, ben de dolaşırım!

- Ben daha çeşmeler, köprüler göreceğim. Şeyh Çoban türbesini ziyaret edeceğim. Güdük Minare'ye bakacağım. Yine peşimden gelecek misin?

- Demek Sivas'ı bilirsin!

- Bilirim!
- Niye geldin buraya?

Derviş Mehmet bu sefer şaşkın şaşkın baktı adama:

- Dervişler dolaşır, dedi. Ama sen dolaşma; ayakların dolaşır!
- Ne vakit gideceksin?
- Yarın sabah.
- Hangi yoldan?
- Onu ben bilemem. Gönül nereyi çekerse oraya.
- Bak sana söyleyeyim. Tokat yolunda "Yeni Kervansaray" vardır. Malatya yolunda ise Tecer, Serçe, Yazı Kervansarayları bulunur. Buralara uğrarsan karnını doyurursun. Sözümü dinle, sakın bir kötülük yapayım deme! Yolunu şaşırma!

Hani gücü yetse, Ahmet Ağa gibi olsa, dervişliğini unutup bu adamı altına alır, bir güzel pataklardı.

- Hadi işine git be adam, dedi. Benimle uğraşma.
- Sen, dediğimi dinle. Sonra canın yanar! Yarın sabah da hemen yola koyul. Buraya Sancakbeyi ile beraber geldin değil mi?

Derviş Mehmet artık cevap vermedi, kendi kendine söylendi. "Sabrın sonu selâmettir. Hiddetle kalkan zararla oturur. Demiş ki atalar, en kısa yol, ana yoldur. Derviş, sen ana yoldan ayrılma!"

- Ne söyleniyorsun?
- Seni çok seviyorum. Yoldaşım! Kal sağlıkla!

Uzaklaştı. Arkasına baktı, yine o adam peşinden geliyordu.

Sabah erkenden yola çıktı. Amid (Diyarbakır) yolu üzerinde bir hayli oyalandı. Sonunda Zekeriya Bey'in adamlarıyla gelmekte olduğunu gördü.

- Bey! Günün aydın olsun. Yolun açık, gönlün pak olsun!

Zekeriya Bey, atının dizginlerini yavaşça kastı. Doğrusu yakışıklı adamdı. Sarığının ucunu omuzuna doğru sarkıtmıştı.

- Ne ararsın derviş buralarda? diye sordu.
- Yola yolcu gerek demişler, buraları tekin değilmiş, izin verirsen yanında giderim.
- Sana kim ne yapsın?
- İnsan bu, can taşır. Bizim de canımız vardır.
- Canını sıkmazsam, kal yanımızda.
- Amid'e mi gidersin?
- Kısmetse. Uzun Hasan Beyi'mize uğrar, emirlerini alırım.

- Sonra nereye?
- Gerekirse çiftliğime! Gerekmezse Diyarbakır'da kalırım.
- Evlisin değil mi beyim?
- Evliyim!
- Kaç tane?

Zekeriya Bey, bu sefer dervişe dik dik baktı. Ne acayip kişiydi? Sanki ahret suali soruyordu. Maksadı neydi? Şüphelendi. Bağırdı.

- Yıkın şu adamı yere!

İki atlı koştu, Derviş Mehmet'i atından alaşağı ettiler. Derviş Mehmet'in arakiyesi düşmüş, kuşağı çözülmüştü. Atlılar tükürdü ona, sonra yollarına devam ettiler.

Haddini aşmıştı, farkına varmadan içindekini dışarıya çıkarmak üzereydi. "Bir çuval inciri berbat ettim." dedi.

Karşısında kendisini Sivas'ta izleyen adamı görünce büsbütün şaşırdı. "Vur be adam bana, vur! Bu mankafaya ne yapsan yeridir."

Adam atından indi, dervişi yerinden kaldırdı:

- Kendi düşen ağlamaz ama, dedi. Sen kendin düşmedin, istersen ağla! Ne yapmak niyetindesin? Kötülükten sakın demiştim sana! Şimdi de kötülerden sakın diyorum.

Şimdi Derviş Mehmet kızıyordu. Doğrusunu söylemek gerekirse bu adamı artık biraz biraz seviyordu.

- Sen söyle, dedi. Niye peşimden gidersin? Benim kötülük yapacağım nereden çıkartırsın? Ben bir karıncanın ezilmesini bile istemem.
- Öyleyse yolunu değiştir. Karışmam sonra.
- İnadına Amid'e gideceğim. Var mı bir diyeceğin?
- Sözümü dinle. Oraya gitmekten vaz geç. Biliyor musun? Sancakbeyi Taşçıların Ahmet'inin çiftliğine çeri gönderiyor. Orada olduğunu sanıyor, yakalatacak. İstersen, sen de o çiftliğe git, nasibini alırsın.
- Benim Ahmet Ağa'yla işim yok. Çiftliği de nerededir bilmem.
- Sen benimle niye uğraşıyorsun? Niye peşime düştün?
- Gün gelir anlarsın! Madem inat ediyorsun, ben geri dönüyorum. Sahi, Ahmet Ağa nerede?

Derviş Mehmet, ellerini göğe kaldırdı.

- Allahım, dedi, ne günahım vardı da bu adamı başıma saldın? Tövbe sana, kışala bu adamı.

Adam, Mehmet'in sırtını okşadı.

- Ben senin düşmanın değilim, dedi. Belki meraklı biriyim. Belki de bir yardımsever! Yerin kulağı vardır. Ben yerin sesinden haber alırım. Bak sana söyleyeyim, yakında Akkoyunlularla Karakoyunlular arasında savaş çıkacak. Sakın aralarında dolaşma. Ayaklarının altında ezilirsin. Hadi güle güle.

Adam sahiden gitti. Derviş Mehmet arkasından seslendi.

- Adın ne senin? Benimkisi Mehmet!

- Adam de, yeter! Eğer adamsam!

İnsanlar yaşadıkça neler görüyordu. Böylesine hiç rastlamamıştı. Deli miydi, akıllı mıydı? Dost muydu, düşman mıydı? Keşke müezzine böyle bir adamla karşılaştığını söyleseydi. Belki onun nasıl bir insan olduğunu anlardı.

Atına binmeye çalıştı. Sırtı ağrıyordu, vaz geçti. Çarıklarının altına baktı, delinmemişti. Ucu açılan kuşağını bağladı. Heybesinde müezzinin verdiği azık vardı. Canı yemek istemedi. Öğleye doğru belki karnını doyururdu. Atının dizginlerini çeke çeke yürümeye başladı. Muhakkak Amid'e gidecekti.

Diyarbakır

DİYARBAKIR'a Harput Kapısı(Dağ kapısı)'ndan girdi. Hemen orada gördüğü bir binek taşının üzerine oturdu.

Diyarbakır'a ilkbahar çabuk gelirdi. Karla örtülü günler Aralıkta başlar, Martta sona ererdi.

Diyarbakır'ın batıda "Urfa", güneyde "Mardin", doğuda "Dicle" olmak üzere üç kapısı daha vardır. Biraz ötede, doğusunda Dicle akardı. Kalesi, dünyanın en uzun kalelerinden biriydi. İç kalede Akkoyunlu Beyi Uzun Hasan Bey otururdu.

Derviş Mehmet başını yukarı kaldırdı. Surun üzerindeki devriye yolunda nöbetçilerin çoğalmış olduğunu gördü.

Bayağı yorulmuştu. Geceyi nasıl geçireceğini de bilmiyordu. Şehirde bir telaş seziyordu. Askerler, yayalar bir tehlike varmış gibi süratli adımlarla gidip geliyorlardı.

Bir Akkoyunlu Türkmen ona dikdik bakmaya başlayınca oturduğu yerden kalktı.

- Eyvallah, dedi, sefa geldin!
- Doğrusu sefa buldum!
- Nereden geliyorsun sen?
- Sivas'tan.
- Ne işin var Kara Amid'de?
- Dervişiz ya, gezeriz!
- Zararın dokunmasın kimseye. Atın da nalları dikmek üzere! Yıkıldı yıkılacak!
- Şey, birşey sorsam, ayıp mı?
- Sor!
- Zekeriya Bey'imizi ararım! Kara Amid'de mi?
- Ne yapacaksın Zekeriya Bey'i?
- Peşimden gel demişti de.
- Uzun Hasan Bey'imize uğradı, çiftliğine gitti.

- Nerededir çiftliği?

- Güneyde Kara Su'yun yanında! Ama geri döner. Uzun Hasan Bey'imizin kızkardeşi Hatice Begüm'ün Şeyh Cüneyd'le evlenmesinden doğan Şeyh Haydar'ın[3] doğumu kutlanacak, onun için Zekeriya Bey çabuk döner, döner de sonrasını Allah bilir. Sırada Karakoyunlular var.

- Aman ne güzel ne güzel! Acaba diyorum Zekeriya Beyimizin kaç tane haremi var? Adlarını biliyor musun?

Akkoyunlu Türkmen birden ayılmış gibi yeniden Derviş Mehmet'e dik dik baktı:

- Çok sordun, dedi. Maksadın ne?

- Hiç, ne olsun ki, merak!

- Sen casussun! Vay alçak!

- Aman etme yoldaşım! Ben kim, casusluk kim?

Akkoyunlu Türkmen, Derviş Mehmet'i dinlemedi. Avazı çıktığı kadar bağırmaya başladı:

- Yetişin! Gelin! Burada bir casus var! Vurun, acımayın!

Etraftan hemen koşuştular. Kimisi ayaklarından, kimisi kollarından yakalayıp Derviş Mehmet'i silkelemeye, tekme tokat indirmeye başladılar.

Kadidi çıkmış atı bu gürültüde titredi de yere çöküverdi. Derviş Mehmet'i de sürükleye sürükleye kale dışına attılar.

Derviş Mehmet ayılınca ilk işi çarıklarına bakmak oldu. Yerlerinde duruyordu. Altına da baktı, çarıkları daha delinmemişti. Demek ki dünyayı seyretmeye devam edebilirdi.

Üzüntüsü yediği dayaktan değildi. Şehri gezememişti. Amid'de bir ulu cami vardı. İki tane han olduğunu söylerlerdi. Şadırvanları, sebilleri, çeşmeleri, medreseleri de meşhurdu. Hamamı beğenilirdi. Roma devrinden, hatta Abbasîler zamanından kalma eserlerin olduğu da söylenirdi. Arapların Bekr ibn Vâil boyu göçebelerinin buralarda dolaşmaları yüzünden bu şehre "Diyar-ı Bekir" de denmişti.

Derviş Mehmet'in her tarafı sızlıyordu. Matarası da, heybesi de içerde kalmıştı. Atının ne olduğunu bilmiyordu. Gidip onları arayamazdı. Bir daha dayak yerse hiç kıpırdayacak hâli kalmaz, belki de istemediği halde dünyanın altında ezilirdi. Sevinilecek bir şey de

[3] Şeyh Haydar'ın oğlu Şah İsmail Çaldıran'da Yavuz Sultan Selim'e yenilmişti.

olmuştu. Bu sefer arakiyesi başında duruyordu. Yapışmıştı da s 'i çıkamamıştı.

Sonra daha fazla dayanamadı, uzandı, olduğu yerde, kara toprak üzerinde uykuya daldı.

Sabah olmuştu galiba, birisi onu ayağıyla dürtüyordu. Gözlerini açmadan, "Yine dövmeye geldiler!" diye düşündü. Hata etmişti, dayaktan sonra emekleyerek de olsa buradan uzaklaşmalıydı.

- Uyan! Niye yatıyorsun? Hasta mısın? O zaman gözlerini açtı. Şaşkın şaşkın etrafına bakındı. Sonra karşısında duran, elindeki asasıyla başındaki tülbentli külahıyla kervanbaşı olduğu anlaşılan bir adamın farkına vardı.

- Yatacak başka bir yer bulamadın mı?

Ne diyecekti? Doğruyu söylemesi en hayırlısıydı.

- Dövdüler beni, işte buraya attılar, dedi.

- Neden dövdüler?

- Casusmuşum sözde. Çok sual sordum da...

- Şimdi ne yapacaksın?

- Yürürüm! Ayaklarım dayanır çok şükür!

- Biz uzak doğudan geliyoruz. Batıya ipek götürüyoruz. Katıl bize, seni istediğin yere bırakalım. Şehirde bir tüccardan alacağımız var. Onu alayım, hemen dönerim.

- Aman çabuk ol. Akkoyunlularla Karakoyunlular nerede olur bilmiyorum, çarpışacaklarmış. Oralarda kalmıyasın. Yağmaya da uğrarsın.

Kervanbaşı memnun oldu.

- Ne yapmak gerek? diye sordu.

- Bu yolu bırakın, kuzeye gidin. Osmanlı topraklarından yolunuza devam edin.

- Pekâlâ! Bir hayli gecikirsek de olsun. Kalk ayağa yahut ver elini bana. Hadi bakayım! İyi misin? Yürüyemeyeceksin galiba!

Kervanbaşı ilerde duran çomakçısına seslendi.

- Hey! Abbas, koş, gel! Taşı şu garibi. Götür kervanın yanına. Karnına da doyurun!

İşte böyleydi bu dünya, bir kapı kapanırsa bir kapı açılırdı. Hani Kırk Haramîler'in Keloğlan'la ilgili bir masalı vardı ya. Keloğlan perişan dolaşırken eşkiya başının "Açıl susam, açıl!" seslenmesini duymuş, o da kimse yokken böyle seslenmiş, mağaranın kapısı bir-

den açılmış, büyük bir hazineyle karşılaşmıştı... Derviş Mehmet'in karşılaştığı elbette hazine değildi. Ama yol yürümekten, açlıktan kurtulmuştu. Onca, elde ettiği bu nimet, hazineden de kıymetliydi.

Kuzeye doğru çıkıyorlardı. Kervanbaşı ona bir at da vermişti. Bir heybe bulmuş, içine azık doldurmuştu.

- Adın ne senin?
- Mehmet, Derviş Mehmet!
- Dergâh nerede?
- Uzaklarda kalır.
- Kaç kere uğradın dergâhına?
- Hiç uğramadım!
- Neden?
- Vaktim olmadı.
- Seni nereye bırakacağım?
- Canının sıkıldığı yere!

Kervanbaşı güldü. Doğrusu, bu derviş hoşuna gidiyordu. Şimdilik yalnız yol almaktan kurtulmuştu. Ona başka sualler de sorar, avunurdu. Hâlbuki, bu sefer derviş ona sual sordu:

- Bana yardımı dokunanın kulu, kölesi olurum. Yolunda yolu, aşında aşçı, yanında yoldaş olurum. Adını bağışlar mısın kervanbaşı?
- Zekeriya!
- Ne? Olmaz!
- Olmayan ne?
- Hani diyorum ki, başka ad bulamadın mı?
- Ben bulmadım ki, babam koymuş adımı. Beğenmedin mi?
- Beğendim de hoşlanmadım! Bir mübarek adam daha vardır. Onun da adı Zekeriya'dır. Çok sevişiriz!
- Bana bak! Ne demek istiyorsun sen? Alay mı ediyorsun benimle?
- Bağışla kervanbaşım! Ben işte böyle ipe sapa gelmeyen bir acayip adamım! Canını sıktımsa hemen gideyim!
- Kal! Daha yolumuz çok uzun. Gerçekten canım sıkılırsa isteğin üzerine seni bırakırım.

Sivas'a yaklaşırlarken bu sefer batıya döneceklerdi. Sonra, iki menzil ötede Hatun Kervansarayı vardı. Ama Derviş Mehmet oraya kadar gitmezdi. Artık Söğütlüdere Ahiler Uğrağı'na varırdı. Bakalım, Taşçıların Ahmet Ağası ne yapıyordu?

Heyecanlandı. Ona Zeynep'ten, Zekeriya Bey'den bahsedecek miydi? Şimdilik bunu düşünmek istemedi, Kervanabaşına bir sual daha sordu:

- Acap diyorum, kervanabaşım, sen hangi ülkedensin? Türkçeyi güzel konuşursun!

- Oğuzlardanız! Dağılmışız! Harzemşahlılar'ın yanında bir süre kalmışız. Yassı Çimen'de Selçuklu Sultanı bizi hizmetine almış. Dedelerimi kervancılıkla görevlendirmiş. O günden bu güne babadan oğula geçe geçe bu mesleği yürütürüz. Senin anlayacağın biz Türk'üz.

- Hey! Aslan Türk! Derler ki, bir atın olsa, atı olmayana ver, sen yaya git. Bu Türk'ün şiarıdır Sen de öylesin! İyilik nedir bilirsin. Ne biçim bir adam olduğumu anlamadan dinlemeden beni yanına aldın.

- Şımartma beni derviş!

Derviş Mehmet düşündü. Biraz bilgiçlik taslasa mıydı acaba? Nasıl olsa ilerdeki kervansarayda konaklıayacaklardı. O zamana kadar lâflamak gerekti.

- Mevlevîler ne der bilir misin kervanbaşı?

- Ne der?

- Her daim, her yerde söylenir ya, ben de söyleyivereyim. Allah âşıkmış, kul maşuk! Maşuğun âşığını memnun etmesi için dürüst davranması, hak yememesi, kardeşlerini sevmesi, birliği beraberliği bozmaması, iyilikten kaçmaması gerekmiş. İşte sen de iyilikten kaçmıyorsun. En çökük hâlinde beni kucakladın. Sen olmasaydın, onlar beni tekrar yakalar, bu sefer arakiyem de düşer, çarıklarım da delinirdi!

Çan sesleri duyuluyordu, develer geviş getiriyordu. Uzak doğulardaki bulutlar rengini kaybetmek üzereydi. Burası Osmanlı topraklarıydı.

Söğütlüdere

DERVİŞ MEHMET, kervandan artık ayrılacaktı. Küçük bir tepenin üzerinden üç atlı doludizgin aşağıya indi! Kervanbaşı:

- Dur! dedi.

Atlılar yaklaştılar, içlerinden bir tanesi yanlarına geldi.

- Yolunuz açık olsun!

- Eyvallah! Buyurun, ne istersiniz?

- Baç ödemen gerek!

- Hemen! Ne kadar?

- Bir altın.

Kervanbaşı kuşağından kesesini çıkardı, adama uzattı. Adam bir altın aldı, keseyi iâde etti.

Özellikle yabancı kervanlardan bazen de yerlilerden geçiş vergisi olarak baç adıyla para alınırdı. Bu Osmanlı'nın yasalarındandı.

Derviş Mehmet, bu adamı tanıyordu. Adam da onu tanısa gerekti. Dervişin yüzüne baktı da:

- Demek yaşıyorsun? diye sordu.

- Eh, ne yapalım ağa? İşte ayaklarımın üzerinde duruyorum.

- Dayakla mı kurtuldun?

- Nereden bildin?

- Ben sana gitme demiştim. Ölmediğine şükret.

Karşısındaki, dervişi Sivas'ta izleyen, "Dön geri!" diyen adamdı. "Dost mu, düşman mı?" diye düşünmüştü. Onun için, şimdi anlıyordu ki, bu adam Sancakbeyi'nin kolcusu olsa gerekti. Kolcu, daha ziyade Subaşı'nın emrinde çalışırdı.

- Nereye gidiyorsun şimdi?

- Sivas'a bir uğrayayım dedim.

- Yine yolunu değiştir. Benden sana dost nasihati. Ne yapacaktın Sivas'ta? Sancakbeyi senden şüpheleniyor.

- Şey, dedi. Yani ben Kamber Ağa'yı çok severim de... Sancakbeyi

Hamza Bey onu, elleri bağlı götürmüştü de... Ne oldu acaba diyecektim?

Kolcu, dervişe dik dik baktı. Hatta gülümsedi de. Taşçıların Ahmet Ağa'yı dervişin tanımadığına artık inanmıyordu. Vaktiyle o da Taşçıların Ahmet'inin şöhretini çok işitmişti.

- Sana yalan söylemek yakışmaz derviş! Beni kandıramazsın!

- Yalanın yolu yokuşsa da, düzlüğü de olur, ağam!

- Neyse, merakından kurtul. Kamber Ağa'yı kadı beraat ettirdi. Sancakbeyi'miz direttiyse de "Suçu yoktur!" dedi. Üstelik "Hatun Kervansarayı'nın bedelini ödemeden devralamazsın." dedi. "Sahibi eşkiya da olsa zorla bir mülkü elde etmek câiz değildir." diye hüküm verdi.

Derviş Mehmet, neredeyse kolcunun boynuna sarılacaktı. Bu kadı'nın alnı öpülürdü. Fatih Sultan Mehmet Han'ın ülkesinde adalet ayaklar altında çiğnenmiyordu. Ah! Fatih Sultan Mehmet Han'ı bir kere daha görseydi, eski düşüncesinden vaz geçip bu sefer ondan bin altın isteyecekti. Ya bin altın, ya da Taşçıların Ahmet Ağası'nın affını! Esas suçlu Sancakbeyi'ydi.

Bir çiftlik yağmalanır da yağmacıların peşinden koşulmaz mıydı? Dışı kaya gibi, içi yufka gibi bir adam böylece yollara salıverilir miydi? Hayır, bin altın değil, Taşçıların Ahmet'inin affı konusunda direnecekti. Daha doğrusu Molla Güranî'yi bulsa, ondan aracılık etmesini istese daha iyi olurdu. Acaba bunun için Âsitane'ye mi gitseydi?

- Ne duruladın derviş? Bana Taşçıların Ahmet'inin nerede olduğunu söylemeyecek misin?

- Bilsem de söylemem, bilmesem de hiç söylemem! Ne derim bilir misin ağam?

- Ne dersin?

- Kamber Ağa acaba nereye gitti?

- İşte onu bilsem de söylemem, bilmesem de hiç söylemem! Çok merak ettinse ara bul! Sivas'a gitme; sana bir kötülük gelsin istemiyorum.

- Ben söz dinlerim! Elin, ayağın dert görmesin! Gözünün nuru da, nefesin de sönmesin! Bir gün bizim ocağa düşersen sana bir tas çorba veririm. Kal sağlıkla ağam. Hu diyelim, hu!

Daha fazla konuşmadılar. Kolcu yanındaki iki adamıyla atını sürdü. Giderken de elini havaya kaldırdı.

- Çorbanı içmeye geleceğim, diye seslendi.

Kervandan ayrılmıştı. Gelsin de bu dünyanın cilvesine inanmasındı. Karşısına bir kervanbaşı çıkmıştı, elini uzatmıştı; üstelik onun kulağını bükmüştü. İşler hayıra gidiyordu. Şimdi Taşçıların Ahmet'i görecekti. Acaba ona Zeynep'in nerede olduğunu söylemeli miydi?

Bin altını Fatih Sultan Mehmet Han'dan kervansaray için istemekten tamamen vazgeçmişti. Bundan cayışının sebebi Ahmet affedilirse bu bin altından fazlasını bulurdu. O zaman Hatun Kervansarayı'na yerleşir, mutfağında bulaşık yıkar, yahut at nallar, beşere yararı dokunurdu. En önemlisi, gönülden ayrı kalmış gönülleri birleştirirdi. Her gönüllü Yörük Ahmet gibi tabansız olmazdı, pes etmezdi. Gönül gönülle birleşirse, dünya bayram ederdi. Hani bu dünyanın içinde hasetinden çatlayanlar da olurdu ama bu da dünyanın başka bir yönüydü.

Bir at sesi duyunca arkasına baktı. Kolcu doludizgin geliyordu. "Eyvah," diye düşündü, "adam fikrinden vaz geçti, beni yakalayıp Sancakbeyi'ne götürecek!" Fakat düşündüğü gibi çıkmadı. Kolcu yanına gelince:

- Beni dinle, dedi. Merakını yen. Kadı, Kamber Ağa'yı Hatun Kervansarayı'na kayyum tayin etti. Kervansarayı Ahmet Ağa adına o yönetecek. Nasıl iyi mi?

- Ne diyeyim ağam, sen Hızır mısın? Burası deniz kenarında olsa İlyas'sın derdim. Hani bu iki kardeş yılda bir kere gece yarısında deniz kenarında buluşurlar, hem hasret giderirler, hem de iyilik yapmak için birbirlerine söz verirlermiş. O güne Hıdırellez derler. İlyas denizlerde, Hızır ise karada insanların yardımına koşarmış!

- Bana bak derviş, artık doğru söylemenin zamanı geldi. Taşçıların Ahmet nerede?

- Ne yapacaksın ağam? Nerede olduğunu bilirim ama, ihanet olur! Bana bunu yakıştırır mısın?

- Öyleyse sakın ola ki, çiftliğine gitmesin! Orada yakalarlar. Yazık olur!

- Sen Ahmet Ağa'yı neden kayırırsın?

- O, bir yiğittir. Zorla eşkiya olmuştur. Şeyh Hüseyin'in peşinde koşarken, karşısına çıkanlarla çarpışmak zorunda kalmıştır. Şeyh Hüseyin'i yakaladığı zaman, neden bilinmez, düşmanını salıvermiş-

tir. İstemem öyle bir yiğidin öldürülmesini. Adalet bu değildir! Anladın mı şimdi beni?

- Ver elini öpeyim ağam! Sancakbeyi bunu bilmez mi?

- Bilir de, eşkiya sandığı birisinin, topraklarında serbestçe dolaşmasını istemez!

- Ya, Ahmet Ağa'nın çiftliğini yağmalayanlara, hatununu, babasını öldürenlere ne demeli?

- Sancakbeyi Akkoyunlularla bir mesele çıkmaması için ses çıkarmaz! Hadi söyle, Ahmet Ağa nerededir?

Derviş Mehmet yutkundu. Neredeyse ağzından baklayı çıkaracaktı. Yine de vaz geçti. Dünyada ikiyüzlüler çoktu. Bu korucu'nun içindeki adam, dudaklarındaki gibi davranmayan birisi olamaz mıydı?

- Baklayı ağzından çıkartma benim ağam?

- Ne demek o?

- Sen Nasrettin Hoca'nın bakla hikâyesini bilmez misin?

- Bilmem!

- Nasrettin Hoca, Türk dünyasının yetiştirdiği en ulu kişilerdendir. Gariptir ki, Yunus Emre, Mevlana Celalettini Rumi, Hacı Bektaş Veli de aşağı yukarı aynı çağda yaşamışlardı. Türk'ün fikir ve iman dünyasına saldığı bu insanların, sadece Türk'e değil, beşeriyete yaptığı hizmetler unutulmaz

Kolcu şaşırmaya başlamıştı. Bu Derviş Mehmet göründüğü gibi değildi. İçinde öyle bilgi birikimi vardı ki, kimse ondan bunu ummazdı. Atından indi:

- Sen de in dedi, oturalım şuraya, anlat.

Derviş Mehmet isteneni yaptı. Oturdular, anlattı:

- Nasrettin Hoca, kimsenin üzülmesini, kimsenin kederlenmesini istemezdi. Güldürerek insanı avutmaya çalışırdı. Kişileri mutlu görmek isterdi. Bir fikir kaynağıydı o. Onun bir çömezi vardı. Çok küfürbazdı. Olur olmaz şeylere bile farkında olmadan küfür ederdi. Hoca, buna bir çare aradı. Çömezin ağzına bir bakla koydu. "Bu baklayı ağzından çıkarma." dedi. "Ne vakit küfür etmeğe kalkışırsan, bakla sana küfür etmek üzere olduğunu hatırlatır, hemen vazgeçersin." Gerçekten, bakla ağzındayken çömez küfür etmez oldu. Yağmurlu bir gün mescitten çıkıp, bir evin önünden geçerken bir kadın pencereyi açıp onlara seslendi. "Aman Hocam, Allah rızası için biraz

burada durur musun? Yardımına ihtiyacım var!" Hoca iyilik seven bir insandı. Beklediler. Yağmur sıklaştı. Bardaktan boşanırcasına yağmaya başladı. Kadın bir türlü görünmedi. Onlar öylesine ıslandılar ki, sular iliklerine kadar işledi. Neticede yağmur dindi. Kadın da pencereyi açıp başını uzattı. "Gidebilirsiniz Hocam!" dedi "Abe hatun, bizi niye beklettin? Hani yardımıma ihtiyacın vardı?" Kadın gülümsedi. "Sağ olasın Hocam," dedi. "Kuluçkada tavuklarım var da. Yağmurlu bir günde kapının önünde bir sarıklı beklerse civcivlerin paçalı çıkar dediler de onun için beklettim seni, merakın gitti mi Hocam?" Nasrettin Hoca çömeze bakmış o, hiç sesini çıkarmıyormuş. O zaman Hoca, "Çıkar şu baklayı ağzından çömez!" demiş "Tam zamanıdır!" İşte benim de ağzımda hâlâ bakla var. Söylemem!

Koruyucu büsbütün şaşırdı. Ayağa kalktı.

- Bir gün yine görüşürüz, dedi. Ama ne zaman, nerede? Bilinmez. Sakın yolunu şaşırma. Çalılar ayaklarına dolaşmasın!

Ayrıldılar...

Düşünüyordu. Kervansaray'a gidip Kamber ağayı mı görseydi? Yoksa Ahmet Ağa'ya varıp olanı biteni anlatsa mıydı? Ya, Taşçıların Ahmet Ağa'sı sözünü dinlemeyip Söğütlüdere'deki Ahiler Uğrağı'ndan başka yerlere gittiyse, hele çiftliğe uğradıysa! Ne yapardı? Dünya işte o zaman başına yıkılırdı. Heyecanını bastırmaya çalıştı, Söğütlüdere'nin yolunu tuttu.

Altındaki at canlıydı, yola alışık olmalıydı. Kervanbaşı Zekeriya, bu hayvanı derviş'e vermekte bir sakınca görmemişti.

Böylece günler geçti. Söğütlüdere'ye yaklaşmak üzereydi ki, yolunu bir acayip adam kesti.

- Uydurma derviş, dedi, nereye gidiyorsun?

- Derviş ne yapar, dolaşır; ben de dolaşıyorum.

- Derviş yaya gider, sen altındaki atı çaldın mı?

Ne cevap verecekti? Bu adamla oturup konuşmak belki de tehlikeli olurdu. Adamın üzerinde rengârenk bir şalvar vardı. Mintanının yarısı başka, diğer yarısı başka renkti. Başında bir yeniçeri börkü vardı.

- Ne bakıyorsun bana dik dik? İn atından da konuşalım.

- İnmezsem?

- Zorla indiririm!

Bu adam muhakkak deliydi. Deliye direnmek onunla deli olmak demekti. Boyun eğdi, atından indi:

- Konuşalım, dedi. Ama ben zındık değilim, Allahımı tanırım!

- Öyleyse cahilin tekisin!

- Tanrı katında herkes cahildir.

- Öyleyse söyle bana: Siz Tanrı'ya nasıl ulaşmak istersiniz? Akıl ve ilim yoluyla mı?

Bu adam bayağı bilgi sahibiydi de. Akıl ve ilmin Allah'a ulaşmanın bir yolu olduğunu biliyordu.

- Hayır, dedi. Biz, Allah'a akıl ve ilim vasıtasıyla değil, ilham ile duygularla, sezgilerle varılacağına inanırız. Eski hükümlere bağlı kalmayı düşünürüz.

- Vay canına, sen cahil de değilmişsin! Tamamla sözlerini. Susarsan döverim!

- Akıl ve ilim yoluyla Allah'ın duyulabileceğine inananlar, Allah'a insan vasıfları vermek istemez!

- Daha ne biliyorsun?

- Allah'ın ilham ile duyulabileceğine inananlar, Allah'ı Allah olmayandan ayırmayı düşünmez. Allah'ı olduğu gibi duymaya çalışır.

- Öyleyse siz ruh hastası, tembel ve miskinsiniz!

- Kim demiş? Biz çalışkan, faal insanlarız. İdrakin tek yolu kalp yoludur. Bize göre başka yol yoktur. Söyle bana, sen kimsin? Adam gülmeye başladı. Dizlerine vura vura, katıla katıla gülüyordu. Gülmesi bitince:

- Ben bir deliyim, dedi. Allah'a nasıl varırım diye düşüne düşüne aklım benden uzaklaştı. Belki de seni şu anda boğabilirim!

Derviş Mehmet, adama bir kere daha baktı. Kabil değil, onunla boğuşamazdı. Eh, ne yapalım, başa gelen çekilirdi. Diretir, diretirdi de sonu ne olur, bilemezdi.

Fakat, yine imdadına yolunun o kutsal rehberi yetişti. Üç adam kendilerine doğru koşarak geliyordu.

- Kaçma! Tutun! Yakalayın!

Adam:

- Allah kahretsin, dedi! Yine peşime düştüler. Bana bak sen erişebildin mi?

- Ne haddime! Belki bir gün gördüklerime görmediklerimi ekleyebilirsem, biraz erişebilirim.

- Hadi bana Allah'a ısmarladık. Bir gün karşılaşırsak, o zaman seni boğarım!

Adam koşmaya başladı. Onu kovalayanlar da hızlarını artırdı.

Derviş Mehmet şimdi hatırlıyordu. Şu tepenin arkasında bir islâhhane vardı. Orasını da ahiler beslerdi. Adam bu islâhhaneden kaçmış olmalıydı.

Kovalayanlardan birisi yanından geçerken:

- Geçmiş olsun, dedi. Canını iyi kurtardın.

- Nesi var bu adamın?

- Vaktiyle papazdı. İslamiyeti kabul etmiş, hatta sünnet de olmuş. Camide yatıp kalkmaya başlamış. Bir taraftan kitap okuyor, bir taraftan da vakitli, vakitsiz namaz kılıyormuş! Sonunda bu hâle gelmiş! Hadi yolun açık olsun.

Adam, arkadaşlarına yetişmek için daha fazla koşmaya başladı. Menziline yaklaşmak üzereyken aklına geldi, kolcu ona Kamber Ağa'yı kadı *kayyum yaptı* demişti. Hangisi hata yapmıştı acaba? *Kayyum,* Allah'ın doksan dokuz adından biri idi. Kelimenin doğrusu "Kayyım" olmalıydı. Yetişeceğini bilse, kolcunun arkasından koşar, "Kadıya selam söyle, o kelime kayyum değil, kayyım olacak!" derdi. Derdi de, bir de kadı hiddete kapılıp, "Sen kim oluyorsun a cahil, bana mı akıl öğreteceksin, yakalayın şunu." derse ne yapardı?

Yok, o kadı, hak yemeyen, hak yedirmeyen o kadı böyle bir şey yapmazdı, "Aferin oğlum" derdi. "Gel seni öpeyim. Beni ayılttın! İstersen kâtibim ol!"

Der miydi kadı? Derdi de Derviş Mehmet kâtip olur muydu? O zaman Taşçıların Ahmet Ağası ne yapardı? Belki de böyle bir mansıp ağır basar, Ahmet Ağa'ya sırt çevirirdi. O zaman kâtiplik cübbesini giyer, çarıklarını çıkarır, arakiyeyi atıp abani dolanmış sarığını başına geçirir, salına salına gezinirdi.

Atı tökezleyince birden ayıldı. Kafasına bir yumruk indirdi. "Ey gafil Derviş Mehmet" dedi, "sen kim kadı kâtibi olmak kim? Daha doğru dürüst uçkurunu bağlamasını bilmezsin, kendi aklın kendine yetmez, sırtın kaşınır da kaşımasını beceremezsin, nasıl kadı kâtipliği yaparsın? Kadı sana bir fetva verirse hangi aklınla cevaplarsın? Sana arakiye ile şu çarıklar yakışır! Hadi git işine..."

Söğütleri görünce sevindi. İşte Söğütlüdere Ahiler Uğrağı'na gelmişti. Atından indi. Derede elini yüzünü yıkadı. Tahta köprüyü geçti.

- Merhaba, dedi.

Ona cevap veren olmadı. Görünürlerde de kimse yoktu. Neden

bilinmez, atını başıboş bırakıp çınarların yanında toprağa gömülü çomağa doğru koştu. O, kuru dal, yine olduğu yerde kupkuru duruyordu. O zaman yine seslendi:

- Kimse yok mu?

Hoca Rıza Efendi'nin hatunu Şahkulu, ak yemenisi ve ak yüzüyle kulübeden çıktı:

- Vay dervişim, diye cevap verdi. Sen sefa gelmişsin! Ayağının uğuruyla gelmişsin. Hele otur şuraya! Sana bir ayran getireyim, dinlen!

- Efendiler, çelebiler nerede?

- Hepsi iyiler! Şu an, düşünce, inanç ve iman tazeleme zamanıdır. Biraz sonra gelirler!

- Ya Ahmet Ağam yok mudur?

- O da buradadır. Bir yerlere gitmesini engellediler. İlerdeki kuyunun başında oturup dizlerini döve döve günlerini geçirir.

- Vah ağam! Benim garip ağam! Ne yapsam, bilmem ki? Ama yine rahatladım. Sağ olasın!

- Niye bu kadar geciktin dervişim? Aylar geçti! Ahmet Ağa çok meraklandı.

- Bağışla bacım! Yollar uzun, yolcu yorgun. Soluk ala ala dolaştım!

Hoca Ragıp Efendi, kapıda gözüktü. Gülümsedi, hatta Derviş Mehmet'i alkışladı. Sonra kucakladı onu.

- Kademinin uğuruyla geldin dervişim! Gel şöyle sohbet edelim. Beni kınamazsan bir şey soracağım: Bilgini alacağım.

- Efendi hazretleri ben sana ne bilgi veririm ki?

- Sen gizli bir hazinesin! Kayyum olmayıp kelimenin aslının kayyım olduğunun bile farkındasın!

İşte buna şaşmamak kabil miydi? Bu hoca, neyin hocasıydı? Kafasının içinden geçenleri ona kim, nasıl ulaştırmıştı?

- Şaştın mı dervişim? Biraz evvel rüyamda gördüm. Az kaldı geri dönüp hata yapanların peşine düşecektin. Rüya bu, çıkar da çıkmaz da. Çıktı mı?

- Allah Allah! Çarpıldım ya Resûlallah! Döndüm sağıma, eğildim toprağıma, kovaladım şeytanımı: Sana sığındım Ululaların Ulusu!

Hoca Rıza Efendi, onu elinden tutup çardağın altına getirdi. Tahta sıraya oturttu.

- Biliyor musun? diye sordu. Kayyımın diğer manası da cami

hademesidir! İkisini birbirinden ayırmak gerek ama, bize düşmez! Neyse, anlat bakalım! Neler gördün, neler işittin?

Derviş Mehmet bu soruya cevap vermedi. Endişesini yenmek için sordu.

- Ağa'mın sağlığı iyi mi?

- Oldukça; birazdan gelir, görürsün.

- Çomak hâlâ yeşermemiş.

- Belki de hiç yeşermez! Avunacağız! Umacağız. Olmazı olur yapar o kudret. Şimdi ben sana bir şey soracağım. Eski Türkler öyle kelimeler kullanmış ki, hayran olmamak mümkün değil. Şimdi bunlar unutuldu. Arapçanın, Farsçanın peşine düşer olduk. Mevlâna'ya baksana! Farsça yazmış! Yakışmıyor ona!

- O kelimeler nedir ki, efendim?

- Aklıma geleni sıralayayım. *İl* devlet demektir, *kağan* hükümdar. *Toy* devlet meclisi, *ayguci*, veziriazam, *buyruk* vezir, *üge* divan üyesi, *yabgu* kağandan sonra gelen kişi, *bodun* millet, *töre* ana kanun! Belki daha da sayabilirim. Sen hiç gittiğin yerlerde bu dilimizi kullanana rasladın mı?

Derviş yine şaşırdı. Karşısında öyle bir hazine vardı ki, ona asla erişilemezdi:

- Raslamadım, dedi. Yahut tek tük. Beni başka konularda ayıltın.

- Söz aramızda. Zekeriya Bey'in izini buldun mu? Zeynep'i gördün mü?

- Evet Zekeriya Bey Amid'in, öteki unvanıyla Kara Amid'in güneyinde Karasu denen bir yerde otururmuş. Zeynep'ten haber almaya kalktım, başaramadım, dayak yedim.

- Sakın bunları Ahmet Ağa'ya söyleme, Karasu dediğin yere gitmeye kalkar.

- Beni ayılttın efendi. Nasıl davranmam gerektiğini bilemiyordum.

Şahkulu Hatun ayranları getirmişti. Uzaktan da Taşcıların Ahmet'inin geldiği görülüyordu. Ayranları içerken Ahmet Ağa yanlarına geldi, ilk sorusu:

- Zeynep'ten ne haber? oldu.

- Sefa bulduk ağam!

- Kusura bakma derviş, sefa geldin. Zihnim karışık, seni beklemekten de bunaldım. Bıraksalardı başımı alıp gidecektim.

- Ağam! Ben Zekeriya Bey'i Abid'e kadar izledim. Dövdüler beni, az kaldı Akkayonlular'ın altında ezilecektim. Bildiğim bu kadardır.

- Yalan söylüyorsun!

- Doğru, yalan söylüyorum, var mı bir diyeceğin?

- Anlat!

- Hele otur, daha sonra konuşuruz. Sana anlatacak hiçbir sözüm de yok!

- Küserim!

- Peşini bırakmam ki!

Bu sırada, çitin öteki tarafında at kişnemeleri duyuldu. Ahmet Ağa irkildi, Hoca Rıza Efendi sarardı:

- Sancakbeyi'nin adamlarıdır. Kaç oğlum!

- Hayır, yetti artık, dövüşeceğim!

Fakat endişeleri boşa çıktı. Atlılardan bir tanesi, çiti geçip yanlarına geldi.

- Bağışlayın, dedi hayvanlar yorgun, biz yorgunuz! Bir tas su ile bir dilim ekmek verebilir misiniz?

Hoca Rıza Efendi, ellerini uğuşturdu:

- Sefa geldiniz dostlar, dedi. Ne demek, size şimdi bir sofra hazırlatırız. Atlarınıza da yem veririz. Buyurun! Yanınızdakiler de buyursun! Acaba kimle tanışıyorum?

Adam, atından inmişti. Ayağında sarı çizmeler, başında omuzuna dolaması sarkmış kallâvisi vardı. Alelâde bir insan olmadığı anlaşılıyordu. Tereddüt ediyordu, herhalde kimliğini söylemek istemiyordu. Sonunda vaz geçmiş olacak ki,

- Ben Karaman Beyi İshak Bey'im, dedi.

- Aman efendim! Bir saygısızlık yaptıksa bağışlayın!

- Hayır! Daha doğrusunu söyleyeyim size. Babam rahmetli İbrahim Bey ölünce, kardeşlerimle anlaşamadık. Onlar benim beyliğimi kabul etmediler. Üzerime yürüdüler. Akkoyunlu Uzun Hasan Bey, bana gelirse ona yardım ederim diye haber göndermiş. Uzun Hasan Bey de, ben de Osmanlılar'ı sevmeyiz. Bu yüzden birleşeceğiz.

İshak Bey, bulunduğu yerin Osmanlı toprakları, karşısındakilerin de Osmanlı olduğunu unutmuş görünüyordu. Hoca Rıza Efendi:

- Biz bu işlerden anlamayız, dedi. Şimdi hatun yemeklerinizi getirecek. Arkadaşlarınız da gelsinler. Giderken size azık da veririz.

İshak Bey işaret etti, çitin öteki tarafındaki beş atlı içeri girdi. Hayvanları bağladılar.

Bir ahi göründü. Hoca,

- Evladım, atlara su ve yem ver, dedi.

Ahi Ocağı, hep yanardı. Yanardı da aşı da beraber kaynardı. Gelen dost da, düşman da olsa onlara sunulacak birşeyleri bulunurdu.

Nitekim, Şahkulu Hatun'la gelin bacılar ellerinde tepsiyle gözüktüler. Buyur edildi sofraya ayranlar konukların yanık bağırlarını söndürdü. Taze aşlar midelerini dinlendirdi. Dua ettiler. Şükrettiler. Sağlık dilediler ev sahiplerine. Giderken Karamanoğlu İshak Bey, çınarların önünde toprağa gömülmüş kuru dalı görünce:

- Bu ne? Dedi. Kuru bir dalın işi ne orada?

- Uğurumuzdur. Ümidimizdir.

- Anlamadım?

- Biz garip kişileriz bey! Yolunuz açık olsun! Meraklanmayın, sizin buradan geçtiğinizi de kimseye söylemeyiz. Memleketimize ihanet bile olsa!

İshak Bey boynu biraz eğik, dirilmiş atları, heybelerine doldurulan yolluklarıyla ve hiç konuşmayan adamlarıyla Ahiler Uğrağı'ndan uzaklaştı. Yol yolcunun, gönül gönüllünündü, böyle derdi Derviş Mehmet. Derdi de, bazen susar, boynunu eğer, şu dertli dünyanın hâline şaşardı.

- Niye konuşmazsın derviş? Ne dersin?

- Allah derim. Ya Allah derim. Şaşırmış kullarına yol göster. Bizlere de akıl, fikir ihsan et! Hele şu garip dervişe şaşmamazlığı öğret!

Pir Ahmet Bey

ARADAN epeyce zaman geçti. Hatun Kervansarayı'nın kayyımlığını yapan Kamber Ağa artık bastonla dolaşıyordu. Hep Taşçıların Ahmet Ağa'sının döneceği günü bekliyordu. Karısının ölüm haberini çiftlik azaplarından biri getirdiği zaman bile üzüntüsüyle birlikte yine Ahmet Ağa'ya duyduğu hasreti yaşamıştı.

İhtiyar imam son defa Âsude Hatun için hatim indirmişti. Sonra da gözlerini kapatmıştı.

Hatun Han çöküyordu. Daha doğrusu eski yaşantısını, eski itibarını kaybetmişti. Hekim gittiği için hastalar iyi bakılamıyor, nalbant öldüğü için hayvanlar nallanamıyordu. Hele Sancakbeyi'nin arpalığından ödediği gelirler giderleri az karşıladığından, yemekler de az ve tatsız çıkıyordu.

O sabah imamın yerine namaz kıldıran Kamber Ağa kapıyı açmak için giderken çok halsizdi. Yolcular dualarıyla uzaklaşırken, onları inancıyla birlikte uğurlamış, sonra bir taşın üzerine âdeta çökmüştü.

Nöbetteki dîdeban, "Gelenler var!" diye bağırınca uykudan uyanmış gibi silkindi. Ayağa kalktı, bastonuna dayandı:

- Kim ola ki? diye sordu.

- Aman yarabbi! Ağa yetiş! Koş! Tuğundan, sancağından, atından, kavuğundan anladığım kadarıyla Fatih Sultan Mehmet Han olsa gerek!

Kamber Ağa sanki dirildi. Evvela sallandı, sonra bastonunu fırlattı, yine de sendeleye sendeleye taçkapıya doğru koştu.

- Hünkârım! Hakanım! Padişahım! Efendim! Sizi Allah gönderdi! Yetiş!

Kervansarayın mehterhanesi dağılmıştı. Kös vurmuyordu. Yalnız taçkapının önüne mızraklar saplandı. Bir ses bağırdı:

- Fatih Sultan Mehmet Han!

Kamber Ağa diz çöktü, içerdekiler de dışarıdakiler de eğildiler,

salaklar dizildiler, Fatih Sultan Mehmet Han atından indi. Yanında yine hocası Molla Güranî, Veziriazam Mahmut Paşa ve Silahtar Ağa vardı.

- Niye bana yetiş dedin ağa? Dur bakayım sen kimsin?

- Ben Kamber kulunuz. Bu kervansarayın kayyımıyım.

- Burada bir kervansaray ağası vardı. Adı Ahmet idi galiba. Ona ne oldu?

- Padişahım, buyurun, lütfedin! İstirahat edin. Size anlatırım!

Hepsi silahlarını bıraktılar. Bir kısım solak dışarıda kaldı.

Âdetti, büyüklere şerbet sunulurdu. Öyle de oldu. Hünkâr, yanında oturan hocasına sonra ayakta duran Veziriazam Mahmut Paşa ile Silahtar Ağa'ya baktıktan sonra Kamber Ağa'ya

- Anlat, dedi. Ahmet Ağa denen o yiğit ne oldu?

- Hünkârım, nasıl söylesem? Bir gün Sancakbeyi Hamza Bey geldi. Ağamı götürmek istedi. Ağam teslim olmayıp Derviş Mehmet'in zoruyla kaçtı. Sancakbeyi, beni de yakalayıp Sivas'a götürdü. Kadı Efendi beratıma karar verdi, üstelik beni kayyım tayin etti.

Fatih Sultan, sadrazama döndü:

- Mahmut, dedi. Şu adamı ayağa kaldır. Eline de bir boston versinler, öyle konuşsun benimle.

- Baş üstüne padişahım!

Molla Güranî,

- Otursa daha iyi olur hünkâr! dedi.

- Mahmut, hocamın dediğini yapsınlar.

Kamber Ağa'yı hünkârın karşısına oturttular. Onun bir süre titremesinin dinmesini beklediler. Sonra Fatih Sultan Mehmet Han sordu:

- Ağa, Ahmet Ağa ne yaptı da Sancakbeyi yakalamaya kalkışmış?

- Şey padişahım, yani! Affedin beni!

- Söyle çekinme! Hırsızlık mı yaptı, ırza mı geçti? Zevk ve sefaya mı daldı?

- Değil padişahım!

- Adam mı öldürdü?

- Size yetiş dedim sultanım! Taşçıların Ahmet Ağa vaktiyle eşkiyalık yapmıştır, ama sebebi vardır!

- Kim haber verdi Sancakbeyi'ne eşkiyalık yaptığını?

- Akkoyunlulardan Zekeriya Bey denen birisi Sancakbeyi'ne gel-

miş, ihbar etmiş. Sancakbeyi de Zekeriya Beyi de yanına alıp buraya geldi... Söyleyeceklerim bu kadardı padişahım. Ben artık yaşamak istemem! Ayrıca bu Zekeriya Bey Trabzon Kralı'na gönderdiğiniz çavuşu yolda çevirip yaralayan adamdı.

Fatih, yumruğunu sıkıp ayağa kalktı. Mahmut Paşa'ya baktı:

- Senin bundan haberin var mı paşa?

- Hayır sultanım!

- Bir Sancakbeyi nasıl olur da bir Akkoyunlu'nun lâfına kanıp, bir kervansaray ağasını yakalamaya kalkar. Ayrıca bize diş bileyen Akkoyunlu beyini konuk edip yanına alır? Üstelik o Zekeriya denen adam, benim çavuşumu yaralamış, elindeki nameyi almış! Dışarıda oyalanan Beylerbeyi'ni çağırın buraya!

Koştular... Beylerbeyi eğilerek geldi.

- Paşa! Senin haberin var mı? Sancakbeyi Hamza Bey bir Akkoyunlu beyinin lafına kanıp bu kervansarayın ağasını yakalamaya gelmiş!

- Asla haberim yoktur padişahım!

Fatih Sultan Mehmet evvela Silahtar Ağa'ya baktı, sonra Molla Güranî'ye baktı, döndü:

- Ne dersin hocam? diye sordu.

- İsabet olur hünkârım!

O zaman, hünkâr Silahtar Ağa'ya seslendi.

- Mustafa Ağa! Seni Sancakbeyi yaptım. Hamza'yı azlettim. Derhal ılgar ile Sivas'a gideceksin. Hamza da ılgar ile buraya gelecek. Asla vakit kaybetmeyecek. Senden ayrılmak istemezdim Mustafa! Lâkin Akkoyunluların karşısında direnecek, onların oyunlarına gelmeyecek bir kişisin sen!

- Emredersiniz padişahım! İzin verin eteğinizi öpeyim!

- Elimi öp Mustafa! Yolun açık olsun. Beylerbeyi'ne bağlılığını da unutma!

- Efendim! Bendenizin Taşçıların Ahmet Ağa'sının eşkiyalığını duymuşluğum vardı. Lâkin öyle bir yiğitin eşkiyalığa zorlandığına inanmazlığım da vardır.

Fatih Mehmet durakladı. Hemen Silahtar Ağa'ya cevap vermedi. Bu sırada Kamber Ağa'nın yorgun sesi işitildi:

- Hünkârım, padişahım! Bir durumu daha arzetmek isterim!

- Nedir o?

- Akkoyunlular, Taşçıların çiftliğini basmışlar. Oğuz Bey ile Ahmet Ağa'nın eşi Âsude Hatun'u öldürüp bunca malını, mülkünü yağmalamışlar, davarlarını götürmüşler, topraklarının büyük bir kısmına el koymuşlardı.

- Ne diyorsun? Kim vardı baskıncıların başlarında?

- Geçen sefer gelişinizde size karşı direnen Şeyh Hüseyin!

- Sancakbeyi bunu duyunca ne yapmış?

- Hiçbir şey padişahım! Üstelik çiftliğin geri kalan kısmını da Ahmet Ağa'yı yakalama pahasına o da yağmalamış! Helalim, bu yüzden ölmüştür.

- Ahmet Ağa'yı yakalamış mı?

- Sanmıyorum efendimiz!

- Şimdi Ahmet Ağa nerede?

- Bilmiyorum padişahım! Bilsem de söylemem. İşte Şeyh Hüseyin'i ele geçirmek için Taşçıların Ahmet Ağa' sı dağa çıktı. Fakat intikamını alamadı.

Kamber Ağa'nın son sözü bu oldu. Birden yere yıkıldı. Hemen onu kaldırdılar.

Fatih bayağı üzülmüştü. Olmamalıydı, kendi ülkesinde böyle işler asla yapılmamalıydı. Birden hatırladı. Vaktiyle Hatun Kervansarayı'na erzak getiren arabalar kaybolmuştu. Belki de bu güne kadar gelmemişti! Tekrar Silahtar Ağa'ya döndü

- Mustafa! Dedi. Yanına bir çavuş da al, şimdi yola çık. O gafil Hamza da dediğim gibi buraya gelsin. Üstelik kaybolan erzak arabalarını da orada araştır.

Silahtar Ağa eğildi, el bağladı sonra geri geri gitti. Derviş Mehmet orada olsaydı "Bu dünya hiç uslu durmaz, oyuncaklarını kırar, parça parça eder, etrafa dağıtır!" derdi.

Fatih Sultan Mehmet Han tekrar seslendi!

- Mustafa! Taşçıların Ahmet Ağa'sını bulursan elbet kadıya teslim edesin!

Sultan Mehmet, şimdi düşünüyordu. Karşısındakiler, elpençe ayakta duruyorlardı. Molla Güranî ise ona sevgiyle, takdirle bakıyordu.

- Mahmut Paşa!

- Buyurun sultanım!

- Bu Karaman Beyi Pîr Ahmet'e benim ulağımın ulaştığına emin misin?

- Elbette padişahım! Ulak geri döndü ve sizin namenizi Pir Ahmet'e verdiğini söyledi. Ayrıca şifahen de Hatun Kervansarayı'nda kendisini beklediğinizi de bildirmiş. Gününü, saatini de söylemiş! Pîr Ahmet sizden aman istiyor!

- Pekâlâ! Yalnız gecikirse oyalanmam! Bilesiniz ki, Karamanlılara benim güvenim yoktur. Bu Pîr Ahmet'in babası, yani halamın kocası İbrahim, Akkoyunlularla bizim aleyhimize anlaşma yapmıştır. Ölmeden evvel de devletimin yönetimini halamdan olmayan diğer oğlu Ishak'a bırakmıştır. İşte iki kardeşin çatışması bu yüzden başlamıştır.

Yıl 1464'tü. Sivas'a oldukça yakın bu kervansarayda tarihin bir yaprağı daha çevrilecekti.

Nitekim Solaklar Kethüdası içeri girip hünkârın karşısında eğildikten sonra:

- Padişahım, dedi. Karaman Beyi, huzurunuza kabulünü diler.

- Gelsin!

Silahlarını çıkarmış olarak Karaman Beyi Pîr Ahmet iki adamıyla birlikte Sultan Fatih'in önünde eğildi:

- Hünkârım! Yardımınıza sığınıyorum! Kardeşim İshak Akkoyunlularla anlaşıp beni perişan etmiştir.

Fatih, yerinden kıpırdamadı bile. Sert bir sesle:

- Siz ne biçim kardeşsiniz? diye sordu. Neden rahat durmazsınız? Sen benim halamın oğlusun; ayrıca, öteki kadından olma kız kardeşin Sitti Hatun da benim haremim! Bunca yakınlık, üstelik Türk olmamız sizi kötülük yapmaktan alıkoymuyor! Canınızı acıtmak istemiyorum! Ama bir zaman gelir ki, duramam! Bunu böyle bilesiniz! Haberim olduğu halde yine de ne olup bittiğini anlat bana!

Pîr Ahmet Bey, suç işlemiş insanların çekingenliğiyle kısaca sıraladı:

- Babam rahmetli İbrahim Bey, yönetimi İshak'a bırakınca diğer öz kardeşlerimle ben buna katlanamadık. İshak Silifke'ye geçti, ben Konya'ya yerleştim. İshak Akkoyunlu Uzun Hasan Bey'in ayağına kadar gidip yardım istemiş! Geldiler, beni yendiler. Konya'yı elimden aldılar. Canımı zor kurtardım. Üstelik ana-baba bir diğer kardeşim Kasım da benimle uğraşır!

Pîr Ahmet sustu. Bayağı üzgün görünüyordu; sözünün sonunu nasıl getireceğini pek kestiremiyordu.

- Efendim, dedi. Niyaz ederim! Dileğim şudur ki, beni bu badi-

reden kurtarınız! Yardım ediniz, Ishak'ı yenip beyliği elde edeyim. Topraklarımızın arzu ettiğiniz yerleri sizindir.

Fatih güldü, Molla Güranî'ye döndü:

- Hocam, dedi, lütfet, fikrini söyle. Zaten istesem benim olan Karamanlı topraklarının bir arpalık gibi bana verilmesine gerek var mı? Acaba şu garip Pîr Ahmet Bey'e yardım etsek mi dersin?

- Fena olmaz hünkâr! Yardım etmek Türk'ün şiarıdır. Yine de hüküm senin hünkâr!

O zaman Fatih Sultan Mehmet Han, Pîr Ahmet'e döndü:

- Hocamı işittin Pîr Ahmet Bey, dedi. Sana yardım edeceğim. Nişancım fermanımı yazacak, seni iki çavuşumla Antalya Sancakbeyi Köse Hamza Bey'e gönderiyorum. Hamza'nın kuvvetleriyle beraber İshak'ın üzerine yürüyeceksiniz. Fakat kardeşini öldürmeye kalkışma. Yine Silifke'ye sığınırsa, bırak orada kalsın! Sen de Karaman topraklarına yerleş.

Sonra veziriazam Mahmut Paşa'ya seslendi:

- Mahmut, Pîr Ahmet Bey'i nişancıma götür, fermanı yazsın. İki de çavuş görevlendirsin! İsterse bir kaç muhafız da kat yanına, gitsin Köse Hamza Beyi bulsun!

- Başüstüne padişahım!

- Pîr Ahmet Bey! Sen Anadolu'yu tanır mısın?

- Evet sultanım!

- Mesela, Konya-Aksaray yolu üzerinde hangi kervansaray vardır?

- Sultan Kervansarayı bulunur!

- Ya Kayseri-Sivas yolu üzerinde hangi kervansaray vardır?

- Onu bilemem efendim!

- Öğren! Sultan Kervansarayı, Ağzıkara Kervansarayı, Karatay Kervansarayı neresidir? Özellikle Ağzıkara ve Karatay Kervansarayı'nı bilmen gerekirdi. Sana önerim, kardeş kavgasından öte Anadolu'da neler var, neler yok, bunu bil! Öyle, taht kavgasıyla ülke yönetilmez! Hadi git!

Pîr Ahmet Bey, eğildi! Eliyle göğsünü bastırdı. Buna rağmen gözlerinde bir sevinç değil, hiddet ve kin okunuyordu. Anlaşılıyordu ki, Pîr Ahmet Bey dayıoğlu Sultan Mehmet'i hiç sevmiyordu. Onun bu duygusunu Fatih gayet iyi anlamıştı.

Sadrazam Mahmut Paşa, işini bitirip huzura gelince Fatih Sultan:

- Lala, dedi, bilir misin; ben hocam Molla Güranî'ye veziriazamlık önerdim, kabul etmedi. "Bunca işbilir, bu makamı gözler vezirlerin varken bana sadrazamlık ne gerek? Haksızlık edersin hünkâr!" dedi

- Efendim Molla Güranî hazretleri ulu bir kişidir. Biz ona daima saygı beslemişizdir. Her dâim mühür onundur.

- Şimdi gelelim bu kervansarayın durumuna! Vaktiyle burası en bakımlı bir handı. Şimdi harap olmuş, hizmetler aksamış! Sanırım bütün gayretine rağmen kayyım bu için altından kalkamamış! Neden böyle, anlayacağız! Bana kesedarı çağırın! İhtiyar kayyım herhalde konuşamayacak.

Koştular, titriyerek gelen kesedarı huzura çıkardılar:

- Söyle bana kesedar efendi: Niye bu kervansaray bu hâle geldi? Civarın en büyük, en değerli hanı olduğu için Karaman Beyi Pîr Ahmet'i buraya çağırdım. Hâlbuki hata etmişim. Bu handa konuk kabul edilmez!

Kesedarın cevap verecek hâli yoktu. Yutkundu, kekeledi, sonunda:

- Padişahım, sultanım, benim.

- Niye sustun? Neden çekiniyorsun? Anlat!

- Şey! Yani! Ahmet Ağa gittikten sonra bu han Sancakbeyi'nin gönderdiği akçalar ve erzakla beslenir oldu. Fakat yetmedi. Hiç bir tanesi yapılamadı. Çalışanların ücretleri eskisi kadar verilemedi. İmam öldü, yerine kimse alınamadı. Mehterhane dağıldı, nalbant dahi gitti. Hekim işini bıraktı. Daha çok şeyler eksik kaldı. Bağışlayın beni. Erzaklar bile azaldı.

- Yani, kayyımın kusuru yok mu?

- Asla! Çok çırpındı Kamber Ağa! Ama elden gelen bu kadar!

- Hadi git! Bu kervansaray yaşayacak, bunu bilesiniz!

Kesedar, geri geri çekilip uzaklaştı. O zaman Sultan Mehmet Veziriazam Mahmut Paşa'ya seslendi:

- Lala! Hazine-i has'tan buraya bin altın göndereceksin! Enderun'dan da bir imamla iki muhafız ve bir kayyım yardımcısı gelecek. Bunların yevmiyeleri benim hazinemden ödenecek. Sancakbeyi'nin arpalığına gerek yok. Bunu ona ilet. Kervansarayın bütün giderlerini ben karşılayacağım. Ahmet Ağa yakalanır, kadı beraat ettirir de buraya gelirse eski görevine başlar. Şunu da bilesiniz ki, kim olursa olsun, ne sebepten olursa olsun, bizim topraklarımızda eşkiyalık yapan biri yargılanmadan asla yaşayamaz!

O gün böyle geçti. Fatih Sultan Mehmet Han, dışarıda kurulan otağına çekildi. İki gün sonra, kan ter içinde eski Sancakbeyi Hamza Bey göründü:

Bu sefer Fatih Sultan Mehmet otağda kabul etti eski Sancakbeyi'ni

Hamza Bey, yerlere kapanmıştı. Titriyordu, yorgun ve perişandı:

- Affedin sultanım, bir hatam olmuş, bağışlayın beni!

- Hamza! Sen ne âciz adammışsın! Osmanlı'nın şerefini nasıl ayaklar altına alırsın? Zekeriya denen o adamın sözünü dinleyip kervansaray basmaya kalkışır, üstelik evinde konuk edersin? Kastin nedir?

- Padişahım, sultanım! Hiçbir kastim yoktur! Akkoyunlularla bir sürtüşme olsun istemedim. Onların topraklarında da vurgun yapan, adam kovalayan Taşçıların Ahmet'ini Zekeriya Bey'in gözü önünde cezalandırmak istedim.

- Ya Taşçıların topraklarında yağma yapan, adam öldüren, beyin malını külkünü götürenlere ne yaptın?

- Bir şey yapamadım efendim!

- Sen bostan korkuluğu musun? Akkoyunlulara topraklarımızı nasıl çiğnetirsin? Üstelik hakkını korumak için dağa çıkan Ahmet Ağa'nın peşine düşüp, Zekeriya Bey'in öncülüğüyle onu yakalamaya çalışmışsın!

Hamza Bey, büsbütün çöktü, başına gelecek cezayı şimdiden kestirir gibiydi. Yalvarmaktan başka çare yoktu:

- Padişahım, sultanım! Hamza kulunuz bir cahillik yaptı. Bir daha tekrarlanmaz! Akkoyunlularla aramız bozulmasın, bir tatsızlık çıkmasın diye ilgilenmedim. Ahmet Ağa'yı da adaletinizin hüküm sürdüğü ülkemizde cezasız bırakmak istemedim! Şimdi de Ahmet Ağa'nın izini buldum. Bunu yeni Sancakbeyi'nize söyledim.

- Köpek! Asıl cezasız kalmayacak olan sensin! O Taşçılar ki, Selçuklu Sultanına bunca hizmet etmiş, bu yüzden erimiş, Selçuklu yıkılınca derhal biz Osmanlılara katılmış, şerefiyle yaşayan bir aşiret idi. Şimdi kökü kurudu. Son beyi, ağa adıyla bir kervansaraya sığındı. Sen ne yaptın? Arpalığından gönderdiğin akça bile hanın masraflarına yetmeyip burasını harabeye çevirttin! Defol! Dışarda vereceğim cezayı bekle!

- Padişahım! Ulu hükümdar! Her türlü cezaya razıyım! Fakat beni

sevginizden yoksun bırakmayın! Dileğim budur! Ahmet Ağa'nın da izini buldum dedim size! Yakında yakalanır.

- Beylerbeyini de cezalandıracağım! Seni başıboş bırakmış, hiç ilgilenmemiş! Anlamıyorsun, büyük ülke, hakkını çiğnetmeyen, dosta dost olan, düşmanına yüz vermeyen ülkedir. Bizim dünyayı titreten bir ordumuz var! Sizler yüzünden küçülemeyiz! Defol dedim!

Hamza Bey'i kollarından tutarak götürdüler. O zaman Fatih Sultan Mehmet ayakta duran veziriazama seslendi:

- Mahmut! Bu âcizin cezasını sen ver! Beylerbeyinin de kulağını bük. Kütahya'da uyumasın! Biliyor musun; Ahmet Ağa nereye sığınmış?

- Hamza Beyin yanında gelen ketküda söyledi. Söğütlüdere Ahiler Uğrağı'nda kalıyormuş. Sanıyorum Mustafa Ağa yakalatır onu.

- Acırım! Yine de kadı'nın hükmü geçerlidir!

- Ben de acırım efendim!

- Bu gün dönüyoruz. O köpek yüzünden oyalandık.

Mahmut Paşa selam verdi. Fatih hocasıyla yalnız kaldı.

Kaçış

O GÜN Söğütlüdere Ahiler Uğrağı pek sessizdi. Daha doğrusu Hoca Rıza Efendi, çardakta oturmuş, karşısında duran iki ahiye yavaş sesle bir nevi ders veriyordu.

- Hanginiz daha pahaya mal satmaya kalkıştı?

İkisi birden cevap verdi.

- İftiradır pîrimiz. Asla biz ahilerde hile yoktur. Bunu yaptığımız anda belimize dolanan kuşak çözülür, çıplak kalmış gibi dolanırız ortalıkta.

- Peki dükkânınızı yağma etmeye kalkışırlarsa ne yaparsınız?

- Kimse ahileri yağmalayamaz! Yağmacıları cezasız bırakmayız!

- Bak, size ne anlatacağım. Bundan iki yüz yıl evvel Moğollar Anadolu'ya hâkimdi. Selçuklular erimiş bitmişti. Biz ahiler dahi zülmün karşısında dükkânlarımızı kapatmıştık. Anadolu Genel Valisi Abuşka aldığı haracın ötesinde eyer, gem gibi altınla süslenmiş eşyalara, altın gerdanlıklara da el atmıştı. Âdeta Moğollar ahileri yağmalamıştı. İşte biz o zaman da dükkânlarımızı kapatmış, Moğol'a normal haracın dışında bir şey vermemeye çalışmıştık. Bir daha iftira bile olsa pahaya mal sattığınızı duymayacağız! Haklı da olsanız haklılığınızı kanıtlayacaksınız, kanıtlayamazsanız cezanızı çekeceksiniz.

- Biliriz pîrimiz, razıyız efendimiz!

- Söyle bakayım, sen dükkânının önüne ne yazdın?

- Sizden örnek alarak, şunu yazdım:

"Ehl-i aşka müptelâyım nemelâzım kâr benim
Mal ve mülküm yoktur amma kanaatim var benim!"

- Ya sen ahi? Dükkânının önüne yazdın?

- Pîrim, şöyle dedim:

"Dolandım misl-i cihânı bulmadım başıma bir taç
Ne eğride tok gördüm, ne doğruda aç."[4]

---

[4] Prof. Dr. Neşet Çağatay'ın *Ahilik* adlı eserinden.

Hoca Rıza Efendi'nin hoşuna gitti:

- Artık görevinizin başına gidin. Açı doyurun, toka haset bağlamayın!

Esnaflar ayrıldı. Hoca ise çok ilerlemiş yaşına rağmen şuurunun parlaklığını asla kaybetmemişti. Yine de bastonuna dayanarak yürüyordu. Kendisi gibi ömrünün sonunu Söğütlüdere'de geçirmeye karar veren can dostu Mevlevî Yahya Çelebi'yle bu sonu, inançlarından bir şey kaybetmeden bekliyorlardı. O sırada kulübeden eşi Şahkulu Hatun çıkmış, ona ak ak bakmaya başlamıştı. Sonra seslendi:

- Rıza Efendi! Efendim! İnsaf buyurun, gelin de biraz dinlenin. Bütün gün uyumadınız!

Hoca Rıza Efendi, güçlükle ayağa kalktı, tam çardaktan çıkacaktı ki, at kişnemeleri duydu. Birisi yüksek sesle seslendi:

- Ben Sancakbeyi Mustafa! Hoca Rıza Efendi'yle görüşeceğim, başka kimse bulunmasın!

Hiç buraya sancakbeyi uğramazdı. Bunca yolu, bir sancakbeyi neden göze alsın da gelsindi?

- Hatun, sen içeri gir! Destur de. Hayırdır inşallah!

Şahkulu Hatun, dua ede ede kulübeye girdi. O zaman Hoca Rıza Efendi gücü yettiği kadar cevap verdi.

- Buyurun beyim! Benden başka kimse yok. Emrinizdeyim!

"Acaba" diyordu Hoca Efendi, "Taşçıların Ahmet için mi gelmişti sancakbeyi? Keşke ona izin verseydi de burada bulunmasaydı!"

Sancakbeyi Mustafa Bey, çitin ötesindeki atlıları bırakıp yalnız geldi. Atından da inmişti:

- Efendi, dedi, ben yeni sancakbeyiniz Mustafa! Sakın ikrama kalkma! Hemen gideceğim. Taşçıların Ahmet Ağa'sının sana sığındığını söylediler. İnanmadım; onun için araştırma yapmayacağım.

- Aman beyim! İnsaf edin, anlatayım!

- Sakın fazla konuşma, bir şey de anlatma. Eğer bir gün Ahmet Ağa sana gelirse sakın kabul etme. Önerim şudur ki, ağa dolaşırsa kolay kolay yakalanmaz! Eğer burada kalırsa, ihbar da doğru çıkarsa, sen de cezalanırsın! Bilmiş ol!

Rıza Efendi söyleyecek söz bulamadı. Sancakbeyine teşekkür mü etmeli, yoksa "Hemen göndereceğim" mi demeliydi?

Mustafa Bey, çınarlara doğru yürüdü. Kuru dalı gördü.

- Bu ne? diye sordu. Kuru bir dalı toprağa niye soktunuz?

- Beyim! O dal ümidimizdir!

- Ne demek o?

- Gün gelir yeşerirse, Tanrı katında birisi günahlarından sıyrılmış olacak!

- Olur mu böyle şey?

- Olmaz ama, ümit kesilir mi? Ulu Allah'ım neye kadir değildir ki?

Sancakbeyi Mustafa Bey geri döndü, çıkarken arkasından güçlükle gelen Rıza Efendi'ye seslendi:

- Efendi, unutma! Burada sakın Taşçıların Ahmet'ini barındırma. Bir kaç gün içinde adamlarımı gönderip Söğütlüdere'nin her yerini araştıracağım.

Hoca Rıza Efendi, Sancakbeyi'nin arkasından hayretle baktı.

*
* *

Evvela Derviş Mehmet gözüktü. Gülümsüyordu, birşeyler sezinmiş olmalıydı.

- Bu adam Silahtar Ağa, değil mi?

- Yeni sancakbeyi imiş!

- Ötekisi ne oldu acaba?

- Bilemem derviş! Ahmet Ağa nerede?

- Yine kuyunun başında yumruklarını sıka sıka oturuyor.

- Çağır, gelsin! Hemen buradan gidiyorsunuz.

- Bizi kovar mısın efendi?

- Anlamamazlıktan gelme. Ne olup bittiğini sezinlemedin mi?

- Ummak istemedim! Benim zaten ayaklarım karıncalanmaya başlamıştı. Oturup yemek içmek benim harcım değil efendi. Yolculuk iyi oldu.

Derviş Mehmet'in gitmesine gerek kalmadı. Ahmet Ağa gözüktü. Yorgun ve huzursuz görünüyordu:

- At kişnemeleri duydum, dedi. Kimlerdi acaba?

- Yeni sancakbeyi! Seni sordu ve gitti. Artık burada kalamayacaksınız. Çok üzgünüm Ahmet oğlum. Sancakbeyi, dolaşsın, bir yerde oyalanmasın diye tembih etti.

Taşçıların Ahmet Ağa âdeta buna sevindi. Bir de sancakbeyinin âdeta kendisini koruduğuna şaştı.

- Kimmiş bu yeni sancakbeyi? diye sordu.

- Derviş Mehmet'e göre Silahtar Ağa'ymış vaktiyle.

Ahmet Ağa durakladı, geçmişi hatırladı. Ona Hatun Kervansarayı'nda eşkiyalık yaptığını itiraf etmişti. Hatta hanı baskına gelen eski sancakbeyine onun ihbar ettiğini sanmıştı.

- Borçlandım, dedi. Bilir misin hocam; artık yaşamak istemiyorum! Bu dünya beni sıkıyor. Bundan sonra hiç bir amacım olmadan dolaşacağım! Yalnız Zekeriya Bey'i unutmuş değilim.

- Sakın oğlum elini kana bulama. Bir defa yaptın bunu bir daha tekrarlama. Bak, Derviş Mehmet sevincinden yerinde duramıyor. Otura otura ayakları karıncalanmış. Bir de kuru dala bak ve bekle! Derviş Mehmet, "Beraber dolaşacağız" dedi, "yeniden dünyayı göreceğiz! Dağ, taş bizimdir. Yanına kamanı al, başka silah taşıma!"

Orada helallaştılar.

Ertesi sabah yola koyuldular. Rıza Efendi'nin hatunu Şahkulu onların heybelerine azıklarını doldurmuş, Hoca Efendi de bir miktar akça vermişti.

Yollar tenha, hava çok güzeldi. Güneş âdeta göz kırpıyordu. Derviş Mehmet:

- İstersen Karaman'a doğru gidelim, dedi. Yahut bizim dergâha. Yıllar geçti aradan, uğramadım!

- Hayır! Akkoyunlu topraklarında dolaşalım!

- Gel beni dinle ağa. Derler ki, gör Konya'yı bil dünyayı! Ne yapacaksın Akkoyunlu topraklarında?

- Zekeriya'yı yakalatmayacak mısın bana?

- Hayır. Akkoyunlu topraklarında üstelik iki dev arasında kalırız. Akkoyunlularla Karakoyunlular birbirlerine diş bilerler, savaş hazırlığı yaparlar.

- Şimdilik ertelenmiş bu çatışma. Geçenlerde gelen ulak söyledi, duymadın mı?

Yine de Derviş Mehmet atının başını Karaman'a doğru çevirdi.

- Haydi hayırlısı, dedi. Bilir misin ağa? Aklıma gelmişken söyleyeyim: Derler ki, "Diriğa ahdinde durmaz, sanırsın ki Karaman-

lı'dır."[5] Elbette, topraklarını Osmanlı'ya vermek istemezler. İstemezler de neden Osmanlı'nın ayağına çelme takmaya kalkışırlar?

Taşçıların Ahmet Ağa'sı istemeyerek dervişe uydu. Şimdiden başına ne geleceği belli değildi:

- Bana bak derviş, dedi, ben seni hiç sevmiyorum!
- Ben seni çok seviyorum.
- Neden her işime karışırsın, neden beni yolumdan alıkoyarsın?
- Benim de işim alıkoymaktır. Var mı bir diyeceğin ağam?

Daha fazla konuşmadılar. Günler geçti. Yolda derviş, "İstersen Suluca Karahöyüğe uğrayalım," demişti. "Ben de yıllardan beri hasret kaldığım ocak yoldaşlarımı görmüş olurum." Nedense buna Ahmet Ağa yanaşmadı. İnsanlardan kaçıyordu. Orada ona dervişin "can yoldaşlarım" dediği kişiler iltifatta bulunacak, kendilerine has konukseverlikleriyle yatmasına, kalkmasına bile karışacaklar, belki de avunması için kolbastı âyinlerine katacaklardı.

Bir gölün kenarına gelince Derviş Mehmet bir "Oh!" çekti. Ahmet Ağa'nın günlerce süren suskunluğundan kurtulacak, gölün o berrak sularının, söğütlerin hışırtısının, hatta esen yelin etkisiyle ağasını avutabilecekti.

- İşte buraya Çavuşçu Gölü derler. Küçüktür ama bak ne kadar güzel! İstersen balık da tutarız. İstersen şu ağaçların altında yatarız. Serinlersin! Köylüler istediklerimizi verirler bize...

İlerden doludizgin bir atlının kendilerine doğru geldiğini görünce sustu.

Atlı onların yanına sokulunca durdu. Bu bir saray çavuşu olmalıydı. Yahut daha üst rütbeli bir kişi de olabilirdi. Atının eğer takımlarının mükemmelliği, kılığının şekli alelâde bir insan olmadığını belli ediyordu.

- Yolcular! dedi. Ben galiba yolumu şaşırdım. Afyonkarahisar'a gideceğim. Tarif edin bana. Konya'ya giderken bu göle raslamamıştım.

Derviş Mehmet, atlının atının dizginlerini tuttu. Ondan pek hoşlanmıştı.

- Doğru yoldasın çavuş ağam! dedi. Belki, Çavuşçu Gölü'nü ağaçlar arasında kaldığı için farketmedin. Bak, çavuş ağam! Kuşlar

[5] "Öylesine sözünde durmaz biridir ki sanki Karamanlı sanırsınız!"

da uçuşur gölde. Kan ter içinde kalmışsın, in atından, biraz dinlen. Heybemizde azığımız da var. Kabul buyur, paylaşalım.

Adam, hiç itiraz etmeden atından indi, hayvanı bir ağaca bağladı. Sordu:

- Sen dervişsin değil mi?

- Öyle dediler bana. Dervişlik hırkada, çarıkta, arakiyede değildir. Gönlümüzde yatar. Allah kabul etsin.

- Yanındaki, asık suratlı adam kimdir?

- Gönülden vurgundur. Onu da Allah kabul etsin.

Yolcu da dervişten hoşlanmıştı. Okşadı onu sonra çimenlerin üzerine oturdu. Yerden bir papatya kopardı, göğsüne iliştirdi. Gölden gelen tertemiz havayı kokladı. Bir kaç balıkçı göle ağ atmışlardı, kısa bir süre onları seyretti:

- Fazla oyalanamam, dedi. Hadi bakalım karnımı doyur. Akça da vermeyeceğim, bunu bilesin!

Derviş Mehmet sevincinden, âdeta uçacaktı. Hemen koştu, heybesinden köylülerin verdiği kara ekmek, çökelek, kaynamış bulgur ve mısır ezmesini saray ağasının önüne koydu. Ahmet Ağa hiç sesini çıkarmadan onları seyrediyordu.

Adam ilk lokmayı ağzına attıktan sonra:

- Doğru söyle derviş, dedi, ne öğrenmek istiyorsun benden? Gözlerinden anlıyorum!

- Vallahi ağam çavuşum! Fatih Sultan Mehmet Han'ın sıhhatini soracaktım. Nasıldır?

- Çok sağlıklıdır, başka?

- Şey! Ne desem ki? Sultanımız şimdi nerede?

- Afyonkarahisarı'nda beni bekler?

- Ne?

Derviş Mehmet neredeyse şaşkınlığından dilini yutacaktı. Ahmet Ağa da diz çökmüş, âdeta heyecanlanmıştı.

- Doğuya sefer mi var? Akkoyunlulara mı?

- Hünkârın nereye sefer yapacağını evvelden kimse bilmez! Ben de bilemem! Belki kendisine götüreceğim haberle, ordularını Karamanlılara çevirir.

- Kuzum çavuş ağam! Elini, ayağını öpeyim, fazla alakoyamam seni, ne olur anlat. Ahmet Ağa da merttir, yiğittir, hepimiz gibi o da Fatih Sultan Mehmet Han'ın hayranıdır.

Yolcu, bir an düşündü. Pek sakınca görmemiş olacak ki, ayağa kalkarken:

- Kısaca söyleyeyim, dedi. Pîr Ahmet Bey, İshak Beyi bizim yardımımızla yenip Konya tahtına oturduktan sonra, Akkoyunlular'a sığınan İshak Bey de orada ölünce Pîr Ahmet Bey büsbütün şımarmış. İşte ben Konya'ya bu yüzden gittim. Padişahın maksadı Pîr Ahmet Bey'in kendisine katılmasıydı. Lâkin Pîr Ahmet Bey katılmak şöyle dursun, "Akkoyunlularla ağabeyisinin ölümünden sonra anlaştığını, Venediklilerle ilişki kurduğunu, Ilgın taraflarını toprağına katacağını, Sultan Mehmet'ten asla korkmadığını" söyledi bana. Merakınız gitti mi?

- Efendim, sağolun! Fatih Sultan Mehmet Han'ımızın şimdi yanında kimler var?

- Veziriazam Mahmut Paşa, bu sefer diğer hocası Molla Hüsrev ve bir de büyük şehzade Manisa Sancakbeyi Mustafa Bey!

- Sağol, çavuş ağam! Yolun aydınlık, bileğin güçlü, gönlün zengin, uykuların renkli olsun.

Yolcu, tekrar Derviş Mehmet'i okşadı. Hatta onun elini tutup sıktı, atına binerken:

- Hiç bu kadar lezzetli yemek yememiştim, dedi. Heybene aşı koyan da, sen de, hatta gönülden vurgun olduğunu söylediğin şu ağa da sağ olasınız!

Sonra, yine doludizgin uzaklaştı. O zaman derviş, Ahmet Ağa'nın elinden tuttu:

- Sana niye bağlandım? diye sordu. Bazen insanın kendisinin kendisine bile aklı ermiyor!

Gölün kenarına kadar yürüdüler.

*
* *

Konya'ya vardıkları zaman, şehrin bir telaş içinde olduğunu gördüler. Pîr Ahmet Bey oradaydı. Bir taşın üzerine çıkmıştı. Yanında muhafızları duruyordu. Sesleniyordu.

- Ey Karamanlılar! Ey Konyalılar! Osmanlı'nın bize saldırmak üzere olduğunu öğrendim, ulaklarımız biraz evvel haber getirdiler.

Korkmayınız; Osmanlı'yı yeneceğiz, onların baskısından kurtulacağız!...

Hiç de "Yaşa!" sesleri gelmedi. Derin bir sessizlik oldu, sonra yine o acayip telaş ve endişe başladı. Pîr Ahmet Bey, tekrar konuştu:

- Şimdi ben Lârende'ye[6] çekileceğim, Konya kendini koruyacaktır. Lârende'den geri dönüp Osmanlı'yı arkadan vuracağım!

Ahmet Ağa dudak büktü.

- Hadi gidelim, dedi.

- Niçin? Nereye?

- Hoşlanmıyorum!

- İstersen Mevlevî dergâhına uğrarız. Yahya Çelebi'nin selamlarını getirdiğimizi söyleriz.

- Mevlana Celaleddin-i Rumî'nin türbesine sığınalım. Fatih Sultan Mehmet Han'ı gözleyelim.

Burası işte Konya idi. Tarih o sırada burada bir yaprağını daha çevirmek üzereydi. Konya'nın çok eski adı "İkonium" idi. Konya'dan çok devletler gelip geçmişti. Hititliler, Romalılar, Bizans ve Selçuklular. Şimdi de Karamanlılar'dan sonra Osmanlılar Konya'ya hâkim olmak üzereydi. Derviş Mehmet:

- İstersen, dedi, Selçuklulardan Emir Şemseddin tarafından yaptırılan İplikçi Medresesi'ne gidelim. Kütüphanesi de var. Ben başka zaman gelişimde uğramış, bayağı oyalanmıştım.

İstemedi, nedense Ahmet Ağa'nın huysuzluğu üzerindeydi. Hiçbir şeyeden haz etmiyor, hiçbir olaydan etkilenmiyordu. Bekliyordu, kafasındaki düşünceleri silmeyi, ümidi yakalamayı istiyor, kendisini âciz ve zavallı hissediyordu.

Bu sefer Derviş Mehmet diretti:

- Açık söyle ağa! Seni sıkıyorsam, sana ağır geliyorsam giderim!

- Kim demiş? Sen beni nasıl bırakırsın? Anlamıyor musun, çırpınıyorum! Paslanıyorum, bu hayata dayanamıyorum!

- Gel ağam, gel efendim. İstersen şuraya oturalım, yasla başını göğsüme. Sana gözüm gibi bakarım. Sen hem yiğitsin, hem ilim, irfan sahibisin. Karatay Medresesi'nin kapısında okumuştum. *"Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?"* diye yazıyordu. Sen de hiç başkalarıyla bir olur musun?

---

6 Lârende, bugünkü Karaman şehridir.

- Şımartma beni derviş!

- Benim gibi cahille yolculuk ediyorsun, bana katlanıyorsun! Sağolasın.

- Bana bak derviş, sen mi cahilsin? Alay mı ediyorsun benimle? Bilesin ki, böyle konuşursan dünyadan evvel ben senin üzerine yıkılırım

Birden gürültüler çoğaldı, bir top patladı. Bir ses avazı çıktığı kadar bağırdı:

- Fatih Sultan Mehmet Han şehri kuşatıyor. Kapılar kapansın! Dayanın! Beyimiz Pîr Ahmet imdadımıza gelecektir.

Derviş Mehmet'le Ahmet Ağa oldukları yerden kıpırdamadılar. Geleceği beklediler, ümitleri Fatih'in en kısa zamanda şehri ele geçireceği idi.

Dışarda yedi kat mehterhane ahlat faslından növbet vuruyordu. Sonra çember faslına geçti. Fakat direnme çok sürmedi, çocukların feryadı, kadınların çırpınmaları arasında kapılar devrildi, Sultan Mehmet'in askerleri dövüşe dövüşe şehre girdi.

Sonra Fatih Sultan Mehmet Han gözüktü, yine beyaz atının üzerindeydi. Sadrazam Mahmut Paşa arkasından geliyordu. Daha sonra Manisa Sancakbeyi Şehzade Mustafa onları izliyordu.

Zaman hünkârın yararına çalışmıştı. Solaklar yol açarken, silahtar ağa hünkârın kılıcını havaya kaldırıp yürürken Molla Hüsrev'i de getirdilir. Bir ses bağırdı:

- Ulu hünkâr Fatih Sultan Mehmet Han çok yaşa!

Şehirde direnecek hal kalmamıştı. Eğiliyorlardı. Hatta dua edenler bile vardı.

Alaattin Tepesi'nin önünde Fatih atından indi. Solaklar kethüdası, hünkârın yine rahat etmesi için elinden tutmuştu. Halbuki genç hükümdarın buna ihtiyacı yoktu. Usuldendi. Silahtar Ağa eğilip taşıdığı kılıcını Fatih'e uzattı. Derviş Mehmet o zaman gölün kenarında rasladığı adamı tanıdı. Bu, o andaki Fatih Sultan Mehmet Han'ın silahtarıydı.

Derviş, Ahmet Ağa'yı geride bırakıp biraz daha yaklaştı. Şimdi Fatih'in önünden şehrin tanınmış kişileri geçiyordu. Sırasıyla eğilip ulu hünkârı selamlıyorlar, sonra el öpüyorlardı.

Derviş Mehmet de sıraya girdi. Bir solak itti onu, Kethüda "Dokunma!" dedi.

Sıra kendisine gelince Derviş Mehmet etek öptü.

- Çok yaşa padişahım! Dünya durdukça dur!

Kethüda "Git!" diye işaret etti. Fatih:

- Dur! dedi. Ben seni tanıyacağım; yine mi karşıma çıktın?

- Affınıza sığınırım! Dileğim vardır. Sultanım hem de iki tane.

- Dileğin senin hiç bitmez mi? Nedir onlar?

- Bu sefer bin altın isterim, yahut beş bin altın!

- Ne yapacaksın bu parayı?

- Hatun Kervansarayı kesedarına göndereceğim!

Fatih gülmeye başladı. Etrafındakiler şaşırdılar. Padişah hiç herkesin yanında böylesine davranmazdı.

- Kardeşlik payından mı istiyorsun bu parayı?

- Hayır! Kardeşlik payı olsa bir altından fazla vermezsin!

- Öyleyse hiç bir şey vermeyeceğim!

- Aman sultanım! Hatun Kervansarayı ne olacak?

- Geç kaldın derviş! Oraya zaman zaman senin istediğinden fazlası gidiyor. Sen ikinci dileğini söyle. Bana ilettiler, senin Ahmet Ağan, eşkiya imiş! Onun affını mı isteyeceksin?

- Evet padişahım! Nasıl bildiniz, keramet buyurdunuz!

- Bana bak derviş, bu benim işim değil. Söyle ona kadıya gitsin! Cezasını çeksin!

- İnsaf buyurun! Padişahlar dilerse her kulu affederler. Ahmet Ağa masumdur.

- Bunu sen söylersin! Var işine git derviş! Bulursan Ahmet Ağa'ya dediklerimi anlat.

Sonra Sultan Fatih, kethüdaya işaret etti.

- Şuna beş altın ver, dedi.

- Aman efendim, beş altıncık mı?

- Fazlasını ne yapacaksın?

- Bu sefer kardeşlerime dağıtacağım!

- Bu kadarı yeter, alışırlar sonra! Kardeşlerine benden selam söyle!

Derviş Mehmet'i kolundan çekip uzaklaştırdılar. O giderken Fatih yine gülmeye başlamıştı.

Derviş, Ahmet Ağa'yı bulunca hemen yere çöktü. Hayret ediyordu, hünkârın karşısında böyle nasıl konuşmuştu? Ne cesaretti bu? Elini göğsüne bastırdı. Kalbi gümbürdeyerek atıyordu. Yanağını

çimdikledi. Rüya görmediğini anladı. Bu sefer ölmediğine şükretti. Ters tarafına gelseydi, dünya yerine Fatih'in altında ezilirdi.

Bastonuna dayana dayana bir ihtiyar geçiyordu. Belki de Fatih'in geldiğine memnun olmuştu. Seslendi:

- Kocamış adam, bana bak!

- Ne istersin? Bırak, yoluma gideyim!

- Al sana bir altın!

- Yapma, alay etme benimle!

- Kim demiş? Fatih Sultan Mehmet ihsanıdır! Buyur!

Adam bastonunu bile bıraktı. Âdeta uçtu. Altını kaptı, dişleriyle ezmeye çalıştı. Sahi olduğunu anlayınca bayıldı.

Derviş onu ayıltmakta çok güçlük çekti. Yaşlı adam altını avucunun içine almış, bir türlü bırakmıyordu.

- Kalk dede, sevaba gireyim derken günaha sokma beni. Ne vardı yığılacak yere?

Yaşlı adamın bastonunu eline sıkıştırdı.

- Hadi güle güle, dedi. Sakın bir daha böyle oyunlar oynama, kırılırım, bilmiş ol!

Adam gücü yettiğince hızlı hızlı yürümeye başladı. Evine yetişecekti. Müjde verecekti. Sonra belki de uyanmamacasına yatacaktı.

Derviş, bir altın daha verecek adam aradı. Sonra vaz geçti. O da bayılırsa belki de ayıltamazdı. Kaş yapayım derken göz çıkarırdı.

Ahmet Ağa, dervişe hayretle bakıyordu. Derviş Mehmet'i bunca zamandan beri hâlâ anlıyamadığına şaşıyordu.

Bu sırada bir kös vurdu. Bir münadi bağırdı.

- Ey ahali! Bildik, bilmedik demeyin! Herkez canından, malından emin olsun! Zülüm yok, yağma yok, kardeşlik var! Bundan böyle Fatih Sultan Mehmet Han'ın büyük şehzadesi Mustafa Bey, Konya Beyi olmuştur. Herkes saygı gösterecektir. Veziriazam Mahmut Paşa da çerisiyle birlikte Lârende'ye gitmiştir. Pîr Ahmet Bey'in üzerine yürüyecektir. Bildik, bilmedik demeyin!

Kös bir kere daha vurdu:

- Ey ahali!...

Onların yapacak işleri kalmamıştı. Ahmet Ağa nereye gittiğinin farkına varmadan yürümeye başladı. Şehir hâlâ durulmamıştı. Konyalılar Pîr Ahmet Bey'i boş yere beklemişlerdi. Pîr Ahmet Bey belki de Lârende'den kaçmıştı. Veziriazam Mahmut Paşa'yla çarpışsa ne

olurdu? Vezir başaramazsa, yahut Pîr Ahmet'i kaçırırsa padişah, çadırının içindeyken Mahmut Paşa'nın üzerine çadırını yıktırırdı. Bu sadrazamın azledildiği anlamına gelirdi. Türk' lerin geleneksel bir davranışıydı bu. Bir dükkânın önünden geçerken Derviş Mehmet, durdu:

- Şu yazıyı okuyalım ağam, dedi.

Camekân'a bir levha asılmıştı. Derviş okudu: *"İlim ve sanattan haberdar olmıyanlar aç olur, müflis ve bivâye kalır herkese muhtaç olur."* Burası bir ahi dükkânı olmalıydı. Ne satıyordu acaba? Dükkân açıktı, sahibi Konya'nın işgaliyle hiç ilgilenmemişti.

Derviş, Ağa'yı dışarda bırakıp içeri girdi:

- Merhaba, dedi. Ne satarsın? Biraz alsak gerek!

- Görürsün! Baklavalarımız, tatlılarımız var! Siz uzaktan gelirsiniz, anlarım. Yorgunsunuzdur. Şöyle buyurun. Çırak atlarınızı bağlasın! Yemlerini versin. Bu kalfa hemen karnınızı doyursun. Sonra baklavamızdan da yersiniz!

- Kaç akça tutar?

- Ey yolcu paranın lâfı mı olur? Para gelir gider! Gönül kalıcıdır. Hele oturun! Sizi hoşnut edersek zengin oluruz.

Usta al peştemal sarmıştı beline. Kalfanınki beyazdı. Çırak Ahmet Ağa'yı da getirdi. Sofraya buyur ettiler. Börekleri, pilavları, ayran ve balları vardı.

Derviş Mehmet baklavayı pek beğendi, sonra cebinden bir altın çıkardı:

- Fatih Sultan Mehmet Han ihsanıdır, kabul et!

- Ne yapayım ben bu parayı? Gönlümü yıktın! Soframız satılık değildir.

- Sana vermem, dağıt muhtaç olanlara. Kuşağımda fazla kalırsa ağırdır, taşıyamam!

Usta anladı.

- Gider yerlerine, dedi. Şimdi, uyku zamanıdır. Birazdan bizim haneye uğrar, altımıza yatak sereriz! Lâkin sormam; halinizi anlatırsanız dinleriz.

- Peki usta! Söğütlüdere Ahiler Uğrağı'ndan yola çıkıp Konya'ya kadar geldik.

- Ne dediniz? Pîrimiz hocamız Hoca Rıza Efendimizin yanında mıydınız?

- Evet, onun ocağında bir süre avunduk. Selamını getirdik dersek yalan olur!

Usta ayağa kalkıp eğildi.

- Bağışlayın, dedi. Bir hata ettimse hoş görün. O ulu kişi, şeyhlik, pîrlik unvanlarını istemez. Efendi kalmak ve böyle hakka kavuşmaktır niyeti! Derdinizi de sormayacağım, buyurun gidelim haneme.

O geceyi pek rahat geçirdiler. Ertesi sabah karşılıklı eğilip kucaklaştıktan sonra yola koyuldular. Derviş Mehmet:

- Sulucakarahöyüğe gidem ağam, dedi.

- Niçin?

- Kış gelir, bir yere sığınmamız gerek. Hem çarığım delinmek üzere. Dergâhımı da görmeliyim. Kırma beni!

- Hep beni sen yönetiyorsun! Bir gün gelir, ben de senin kulağından çekerim. Eyvallah, dediğin olsun.

Derviş Mehmet'e dünya renkli görünmeye başlamıştı. Şimdilik altında ezilmeyecekti. Biraz ilerlemişlerdi ki, at sesleri duydular. Durdular, beklediler. Üç atlı yaklaştı onlara. Öndeki Sultan Mehmed'in yeni silahtarıydı:

- Sizleri tanıdım, dedi. Verdiğiniz ziyafetin tadını hâlâ unutamadım!

- Heybeye yenilerini doldurdu bir ahi ustası! İster misin ağam? Buyur!

- İşim acele! Başka zaman inşallah. Benden bir dileğiniz var mı?

- Fatih Sultan Mehmet Han ne kadar kalacak Konya'da?

- Kendisi bilir!

- Bir de sultana söyle, kardeşlerinin hakkını yemesin!

- Sen söylesene

- Ezsin mi beni?

- Senin yerine beni mi ezsin?

- Sen güçlü kuvvetlisin ağam! Dayanırsın!

Silahtar Ağa, atını mahmuzlarken gülüyordu.

Balöz Bacı

YOLDA başka bir engele takılmadılar. Sulucakarahöyük uzaktan görününce Derviş Mehmet bayağı sevindi.

Yıllar sonra ocağına kavuşuyordu. Evvela dergâhtaki dut ağacına sarılacaktı. Bilinmez neden, o ağaçtan ürkerdi. Sanki üzerine yürüyüp, "Dünyadaki görevini neden gereği kadar yerine getirmezsin?" diye soracak sanırdı. Bununla yetinmeyip o ağaç "Bir bilmeli, bir tanımalı, bir görmeli. Sen bunu biliyor musun?" diyebilirdi.

Ne cevap verecekti Derviş Mehmet? O sadece Allah'ı bilir, Muhammed'i tanırdı. Görmeliye pek aklı ermezdi. Görmeliye saygı gösterdi ama o kadardı. Hacı Bektaş Veli'ye inanmıştı. Rivayete göre Hünkâr demişti ki, *"Er odur ki, ölmeden ölür, kendi cenazesini kendisi yıkar!"* Öyle er olmak o sırra ermek demekti. Bizim Derviş Mehmet bundan çok uzak görürdü kendisini.

Yine Derviş Mehmet, Hacı Bektaş'ı Türklüğe saygı gösterdiği, hatta Türklüğüyle övündüğü, düşünceleriyle beşeriyete yararlı olduğu için severdi. Demişti ki, *"Himmet istersen cömertlikte bulun! Konuğa hizmet gerek. Şeytan gibi kendini görme! Yatan birini boş yere uyandırıp kaldırma. Huzuru sağla!"*

Derviş Mehmet şimdi de Hacı Bektaş Veli'nin postuna oturan Dede Baba'ya ne diyeceğini düşünüyordu. Ona, "Git, dolaş, gör ve gel!" demişti! Ama bu kadar uzat dememişti. Düşkün sayarlar, dervişlikten uzaklaştırırlar mıydı onu? Hayır, düşkün olamazdı. Cani olmamış, zina yapmamış, batakçılık, hırsızlık yapmamış, sebepsiz yere karısını boşamamıştı.

Atının dizginlerini çekti, Ahmet Ağa'ya seslendi:

- Beni dinler misin ağam?

- Söyle!

- Bilesin ki, biz sevdiklerimizi ne olursa olsun bağrımıza basarız. Yalnız içimizden biri, yoldan çıkıp ahlaksız hareketlerde bulunursa,

hemen önce nasihat, sonra tekdir, şayet uslanmazsa, ona ayrılık yolunu gösteririz. Sana bir nefes okuyayım mı?

- Oku!

- *"Eğer mümin isen inad eyleme*
Kâmile teslim ol, eyle itaat
Nafile ömrünü berbat eyleme
Fena amellerden eyle feragat.

Sakla imanını, uyma Şeytan'a.
Aklını başına devşir, divane
Yüzü kara çıkma ulu divana
Belki sana haktan olmaz şefaat

Gördüğün şeyi, ben gördüm deme
Gördüğünü sakla, yalan söyleme
Hak rızayı gözet, haramı yeme
Sakın emanete etme hiyanet."

Derviş Mehmet şimdi seviniyordu.

- Hayat güzel, diyordu. Hasret kaldığına kavuşmak daha güzel. İşte geldik bereket kapısına, koşun a dostlar kucaklayın beni. Ezilmedim, ezmem de, varın yanıma hoş görün beni!

Dergâhın giriş kapısı önüne gelince derviş seslendi:

- Hey âşıklar ben geldim. Vardım kapısına, niyaz ettim Allah'ıma. Hak dost, erenler, sadıklar, âşıklar dost!

Atlarından indiler, açık olan kapıdan içeri girdiler. Ahmet Ağa yine tedirgindi, hiç hoşlanmadığı yüzünden belliydi.

Onları bir muhib karşıladı. Elindeki torbayı hemen yere bıraktı:

- Sen, sen ha? Sefa gelmişsin, sefalar getirmişsin! Neredeydin? Neden bu kadar geciktin? Seni kara toprak bağrına bastı diye düşündük. Çok şükür, ayağının uğuruyla vardın!

Sarıldılar. Koklaştılar. Sonra gözyaşları arasında Derviş Mehmet konuştu:

- Yanımdaki yiğidin gönlü dolu, yüreği çelik gibi, gadre uğramış, yılmamış. Bu kış konuğumuz olacak.

- Ne demek? Buyursun! Bize şan, şeref verir.

- Sen şimdi mihman evinde yiğidimi ağırla, ben ahdim vardır, dut ağacına sarılacağım!

Atını bıraktı, zaten bazı âşıklar da gelmişti. Ahmet Ağa'yı götürürlerken Derviş Mehmet koşmaya başladı. İkinci avluyu, yani meydanı geçti. Hazret avlusuna geldi. Hacı Bektaş'ın türbesi son avludaydı. Türbenin sağ tarafında dervişin ürktüğü dut ağacı vardı. Asırlık bir ağaçtı bu. Rivayete göre Hacı Bektaş'ın hocası Lokman Perende istemiş, Hacı Bektaş da elindeki *köşeğe*'yi fırlatmış, köşeğe orada toprağa saplanınca dut ağacı olmuş. Hacı Bektaş da araya araya dut ağacını bulmuş, Sulucakarahöyüğe yerleşmiş. Derviş Mehmet bu ağacın karşısında saygıyla eğildi. Bilinmez nasıl bir duygudur, sanki karşısında Ulu Hünkâr var sanıyordu. Sonra iyice yaklaştı, ağacı kucakladı, yarısına kadar kolları yetiyordu. Gören birisi olsa, bu dervişin aklından zoru var derdi. Belki de o, duygularının kaynağını burada bulduğuna inanıyordu.

Ahmet Ağa'yı mihman (konuk) evine götürmüşlerdiki, arkalarından nefes nefes bir derviş geldi:

- Yetişin! Yardıma koşun! Kurtarın! Aygır Kâzım, Balöz Bacı'yı kaçırıyor! Bir elinde kama, bacıyı da sırtına vurmuş, ağzından salyalar akıyor. Benim tek başıma gücüm yetmez ona.

Bu dervişin başında tacı, sırtında hırkası, ayaklarında kundura, belinde meşin kuşağı, boynunda teslim taşı ayrıca derviş dağarcığı sofrası vardı. Yolculuktan yeni döndüğü anlaşılıyordu. Derviş Mehmet gibi değil, dervişliğin tam kılığına bürünmüştü.

Dervişler fırladılar, Ahmet Ağa da onlarla beraber koşmaya başladı.

Dışarı çıktıkları zaman Aygır Kâzım denen adamı yokuşun başında gördüler. Balöz Bacı'yı omuzuna vurmuştu. Kadın çırpınıyor, imdat istiyordu. Aygır Kâzım ise elindeki kamayı sallayarak karşısına çıkanlara "Yakarım ha!" diye bağırıyordu.

Ahmet Ağa adeta soludu. Hatta titredi. Sanki kaçırılan Balöz Bacı değil de Zeynep'ti. Daha fazla koşmaya başladı, Aygır Kâzım'a yetişti:

- Bırak Bacı'yı! diye bağırdı.

Nefes nefeseydi, her tarafı titriyordu, belki de gözlerini kan bürümüştü. Aygır Kâzım ona hemen cevap verdi:

- Yaklaşma it kurusu! Barsaklarını delerim! Sen kim oluyorsun?

İşte ne olduysa o anda oldu. Ahmet Ağa atladı, Kâzım'ı ensesinden yakaladı, Balöz Bacı yere düştü, fakat Aygır Kâzım'ın kaması da Ahmet Ağa'nın göğsüne saplandı. Kan fışkırıyordu. Etraftan feryatlar geliyordu.

Aygır Kâzım kaçmaya başlamıştı. Fakat o haliyle bile Ahmet Ağa arkasından yetişti, yıktı onu yere, tekmeledi, yumrukladı. Âdeta kafasını ezdi. Sonra eğildi, hâlâ elinde kaması duran Aygır'ın bileğini dizinin üzerine koydu. "Çat!" diye bir ses çıktı. Hepsi bu kadardı. Bundan sonra Aygır Kâzım yaşar mıydı, yaşamaz mıydı, kimse bilmezdi ama, Ahmet Ağa'dan da pek ümit yoktu. O da yere yığılmıştı. O anda bu dünyadan göçmüş gibiydi.

Balöz Bacı ise perişandı. Saçları dağılmış, urbası yırtılmış, ayağından çedikleri fırlamış, belki de Aygır'dan dayak yediği için yanakları şişmişti. Gözlerinden akan yaşlar daha sıklaştı, birden Ahmet Ağa'nın üzerine kapandı, inlemeye başladı:

- Ağam! Yiğitim! Anaların kolay kolay dünyaya getiremediği aslanım! Bir yıkılası Balöz için canını ortaya koymak değer miydi? Ben şimdi ne yapacağım? Öldürün beni kardeşlerim, canlarım! Yaşamak istemem!

Balöz'ü zorla Ahmet Ağa'nın üzerinden kaldırdılar. Gördüler ki, Ahmet Ağa'nın yarası durmadan kanıyor. O anda Balöz Bacı herkesin şaşkın bakışları arasında fistanını tamamen yırttı, yaraya bastırdı.

- Götürün, bize götürün! diye bağırdı.

Sesi boğuk çıkıyordu, gözlerinden yaşlar durmadan akıyordu.

Vaktiyle yedi hane olan Sulucakarahöyük gittikçe büyümüş, Hacı Bektaş Veli'nin hayranlarıyla dolmuştu. Şimdi orası bir tarih taşıyordu. Babalarla Çelebiler taraftarları birbirlerine sitemde bulunsalar da yine de kardeşçesine yaşıyorlardı. Çelebiler, Hacı Bektaş'ın sülalesinden gelenler posta otursun isterlerdi, Babalar ise nesilen, hak eden postun sahibi olsun derlerdi ama dervişler buna hiç önem vermezler, her ikisine de saygı gösterirlerdi. Balöz Bacı duldu.

Yaşı yirmi civarında olmalıydı. Genç yaşta kocası ölmüş, bir daha evlenmemişti. Hep kocasının hasretini çektiğini söylerlerdi. İhtiyar babasıyla beraber otururdu. Babası Hamdi Çelebi hastaydı, hatta yatalaktı. Balöz Bacı, babasına baktığı gibi konu komşusunun yardımına da koşardı.

Çok güzeldi Balöz Bacı! Hayranları çoktu. Aygır Kâzım da ona talip olmuş, fakat geri çevrilmişti. Hınçlanmıştı. Aygır, onuruna yedirememişti. Beldenin kabadayısıydı. Her gittiği yerde, "Bana hayır demenin ne demek olduğunu görürsünüz yakında!" diye bağırırdı. Balöz de, Aygır Kâzım da Bektaşi değildi. Zaten Sulucakarahöyük' de yalnız Bektaşiler oturmazdı.

Aygır Kâzım o gün Balöz'lerin kapısını kırmış, direnen Balöz'e iki tokat atmış. "Kahpe! Görürsün sen gününü!" diye bağırarak sırtladığı gibi sokağa fırlamıştı. İnine götürecekti, inadına nikâhsız onunla yaşayacaktı. Yolda koşarken hep bağırıyordu. "Ayaklarımı da yıkayacaksın, yat dedim mi yatacak, kalk dedim mi kalkacaksın! Beni nasıl red edersin kahpe?"

Olmamıştı, emeline erişememişti. Fakat bir hasretliyi de ölümün kucağına atmıştı.

Şimdi Ahmet Ağa dünyadan habersiz, Balöz'lerin evinde yatıyordu. Gelen cerrah akan kanı dinlendirmişse de giderken, "Allah'tan ümit kesilmez!" demişti.

Yandaki odada Balöz'ün babası Hamdi Çelebi inliyor, dergâhtan nefes nefese gelen Derviş Mehmet ise kanadı kırılmış bir kuş gibi çırpınıyordu.

- Nasıl kıydın ağama? Ah, canı çıkası Mehmet, neden ağanı yalnız koyup dut ağacına koştun. Ben şimdi ne yapacağım? Yanımda olsaydın, sarılırdım beline, bırakmazdım onu Aygır Kâzım'ın karşısına çıkmaya!

Bir an duraladı, bu sefer başka türlü üzülmeye başladı.

- Ya o zaman Balöz Bacı ne olacaktı? Kadını Aygır, rahat rahat götürse miydi? Kimse çıkmadı karşısına! Tabansızmış bu beldenin insanları!

İşte böylesine söyleniyordu Derviş Mehmet. Balöz Bacı ise Ahmet Ağa'nın yanında saçları dağınık, ağlamaktan gözleri şişmiş, yediği tokattan yanakları kıpkırmızı olmuş ne yapacağını bilemeden oturuyordu.

Bir aralık, Ahmet Ağa'nın elini tuttu, kolunu havaya kaldırdı, sonra bırakınca kol, olduğu gibi yatağa düştü. O zaman Balöz Bacı farkında olmadan o eli öptü, hatta kokladı. Sonra yanağını okşadı yaralının, daha da ileri gitti başını yasladı göğsüne.

Derviş Mehmet yaralının odasına girince onu bu halde buldu.

- Bacı irkildi, sonra omuz silkti.

Destur Bacı! Örtün! Ben nöbete geldim!

- Aldırma dervişim! dedi. Ne olacak? Ben benden geçmişim! Bundan sonra dünya bana haram!

- Bak, başını göğsüne dayamışsın ağa'nın, içinden mi gelir?

- He ya! Dayarım da okşarım da, günah mıdır?

- Yok, okşa! Sevaptır!

- Dervişim, babacığım! Yol göster bana, yiğidimizi nasıl diriltiriz? Kırk gün durmadan secdeye mi yatsam? İlerde bir tarlam vardır. Onu satıp fakir fukaraya, kazan kaynatıp aş mı dağıtsam? Ya da Hacı Bektaş Veli'nin türbesinin başında dua edip yüz mü sürsem? De bana dervişim?

Derviş Mehmet diz çöktü. O da ağlıyordu.

- Ver elini bana kadınım! dedi. Bir bilsem söylerdim sana. Bu kalın kafaya hiç bir çare girmedi. Dua edelim yalnız! Belki de gönülden gelen sevgi ona can verir.

- Verir mi? Canım canına kurban olsun, gönlüm gönlüne yaslansın! Dünya durdukça kapısında nöbet tuttuğum, saçının bir teline hayran kaldığım, sesine, sedasına, nefesine, türküsüne kurban olduğum, aç gözlerini yiğidim!

- Kadın, sen benden de daha fazla yıkılmışsın, konuşma böyle, beni büsbütün harap edersin! Var git dinlen! Ağamız iyileşecek, adım gibi bilirim bunu. İyileşecek de bir daha Aygır Kâzım gibi biri karşısına çıkarsa onu da alt edip, yolcu edecek! İnan bana hatun!

- Sahi mi söylersin? Sen okutulmuş kişisin! Geleceği de bilir, inanmışa inanmışlık katarsın! Gel sarılayım sana, gel elcağızlarını öpeyim.

Bir baba, kız gibi sarıldılar, sonra karşılıklı dövündüler.

Yavaş yavaş akşam oluyordu. Gölgeler düşmüştü beldeye. Bir komşu bacı, eriyle birlikte aş getirmişti onlara. Evvela yatalak Hamdi Çelebi'yi doyurdular. Onun altını temizleyip yatırdılar. Sonra yaralının odasına girip gül suyu serptiler.

Balöz Bacı, dervişin elini durmamacasına öpüyor:

- Doğru mu söylüyorsun derviş babam? diye soruyordu. Yaşayacak değil mi koç yiğidim?

- Yaşayacak ya, yaşayacak! Kim bilir, kaç haftalar geçecekti böyle. Ahmet Ağa yatağında yaşama savaşı verecekti. Ağzına, Kâbe'den

gelmiş zemzem suyunu güçlükle akıtıyorlar, durmadan terini kurutuyorlardı.

Cerrah tekrar tekrar geldi, yarasına kuruladı, sardı. Her gidişinde sordular:

- Yaşayacak mı yiğidimiz?

- Bilinmez! Allah yardımcısı olsun!

*

* *

Kar lapa lapa yağıyordu. Derviş Mehmet aşağıda taşlıkta hasır üzerinde yatıyordu. O sabah nasib verip nasip almaktan dönen bir derviş uğradı. Derviş Mehmet ona:

- Hoş geldin yoldaşım, dedi.

- Boş gelmedik canım! Ayağımın karıyla sana haber getirdim.

- Hayırdır inşallah!

- Dede Baba'ya el öpmeye uğramıştım. "Git, Derviş Mehmet'i gör." dedi. "Aşçı Baba, bundan oldu. Bundan sonra dinlenmeye çekilecek. Derviş Mehmet, baba olup onun yerine geçecek!" İşte böyle, hayırlı uğurlu olsun! Artık bir üstümüzdesin. Değersin kardeş! Tören yapılacak.

Derviş Mehmet duraladı. Hemen cevap veremedi. Kendini bir an yokladı. Gururlanmadı. Baba olmaya hiç de hevesli değildi. Yollar onundu, dünya onundu. Üstelik Ahmet Ağa'yı kimlere bırakırdı? Bir de şimdi karşısına Balöz Bacı çıkmıştı. Çok yazık olmuştu bu hatuna. Babası inmeliydi, bugün var, yarın yoktu. İnşallah Ahmet Ağa iyileşir de yola koyulursa, yalnız kalırdı bu güzeller güzeli bacı! Aygır Kâzım gibi biri çıkarsa karşısına nasıl korunurdu o zaman?

Esasında, doğru söylemek gerekirse, bunların hepsi bahaneydi. Maksadı Balöz Bacı ile Ahmet Ağa'yı başgöz etmekti. Şimdiden görüyordu, Balöz Ahmet Ağa'ya tutulmuştu. Başını göğsüne yaslamalar, durmadan çırpınmalar nedendi? Yapardı, yapacaktı da. Gün gelir, Allah çok büyüktür, Ahmet Ağa hayata döner, o zaman her ikisinin başını bir yastığa koyardı. Bu sefer her ikisi diyar diyar dolaşır, Derviş Mehmet de nasibini başka yerde arardı. Dayanır mıydı acaba? Kabul ederlerse yanlarında da giderdi.

- Niye cevap vermiyorsun, derviş kardeş?

- Niye mi? Şey diyorum! Destur verin bana. Ben sonra gider, Dede Baba'nın da elini öper, özür dilerim. İşte bu kadar!

- Kabul etmiyor musun yani?

- Ağır geliyor, taşıyamayacağımı sanıyorum. Üstelik beceremem de. Ben kim, babalık kim?

- Ne oluyor sana? Babalığı kim istemez?

- Ben istemem! Daha ehli, daha imanlısı vardır! Dede Baba'ya böyle söyle, affetsin beni.

Nasib alıp nasib vermekten dönen derviş, baş eğdi:

- Söyleyeceğim, dedi. Sen çok yaşa e mi?

- Ne düşünüyorum, biliyor musun? Benimki de lâf mı, nereden bileceksin? Birgün gelir, bizimkiler şeytana uyup çıkar peşinde koşarlarsa, cehaletle kucaklaşıp yalanla dolanla yaşarlarsa, kemiklerim toprak altında bile sızlar. Bunu bilesin!

- Nereden çıkarttın bunu şimdi? Olmaz böyle şey!

- Olur kardeş, olur. Kişi dediğin kendini yıkamazsa herşey olur! Adam olmak kolay değil!

Nasib'den dönen derviş, artık cevap vermedi. Birşey düşünmüş olmalı ki, çekinerek sordu:

- Bağışla kardeş! Sormazsam sana karşı ilgisiz duruma düşerim. Sakın buna kırılma! Senin Gülten kız ne oldu?

Derviş Mehmet birden irkildi. Hatta dudakları bile titredi. Sonra karşısındakinin elini tuttu. Âdeta yalvardı.

- Sus kardeşim, sus! Gülten kızı senden başka kimse bilmez. Kapısına beraber gitmiştik. Sakın bir daha ağzına alma. Yerin kulağı var derler. Sen bil, ben bileyim o kadar!

- Söz! Bir daha sormam! Ne oldu?

- Bilmem! İyidir inşallah! Arkamdan teneke çalmışlardı benim! Yuh borusu öttürmüşlerdi. İyi de yapmışlardı. Tabanı yarık bir derviş kim, onlar kimdi?

- Bir daha görmedin mi?

- Hayır, beldelerinin civarından bile geçmedim!

- İçin ne diyor?

- Orası mı? Bir zamanlar tel tel olmuştu. Şimdi artık konuşturmuyorum. Bastım gırtlağına, nefes aldırmıyorum!

- İnanayım mı?

Bir kere derin derin bakıştılar. Sonra kucaklaştılar. Nasib alıp nasib veren derviş giderken Derviş Mehmet kesesinde duran üç altından ikisini uzattı,

- Al bunları, dedi, Fatih Sultan Mehmet Han'ın kardeşlerine hediyesidir. İstersen ocakta kaynat, istersen istemeyenlere dağıt.

Tekrar kucaklaştılar sokak kapısı kapanınca, taşlıkta, hasırın üzerinde ayakta durup yandaki pencereden lapa lapa yağan karı bir süre seyretti Derviş Mehmet!

Sonra mutfağa girdi, sabah kahvaltısı hazırlayacaktı yukarıdakilere, evvela Hamdi Çelebi'nin ağzına kaşık kaşık çorba akıtacaktı. Sonra gecikmiş namazını kılacaktı.

Elinde tepsiyle odaya girdiği zaman Balöz Bacı'yı ayakta gördü. Saçları yine dağınıktı. Yüzünü elleriyle kapatmıştı. Çıplak ayakları sanki yere değmesin diye ayak parmaklarının ucuyla duruyordu.

Derviş Mehmet dikkat etti, yüzünü elleriyle kapattığı halde kadın yine ağlıyordu. Gözyaşları avuçlarından aşağıya doğru sızıyordu.

- Bacı, ne oldu yine sana, ne oldu?

Balöz elini yüzünden çekti, süratle dervişin boynuna sarıldı. Yemek tepsisi yere düştü.

- Dervişim, babam! En büyük babam! Müjdem var sana!

- Ne oldu kızım, ne oldu?

- Ağamız gözlerini açtı. Aman Allah'ım, yetiş, sana sığındık. Ben şimdi dergâhın kapısına çarşaflar mı assam, kırk gün böyle parmaklarımın ucunda durup dua mı etsem, yoksa kırk yetime kırk pabuç mu alsam? Söyle bana baba dervişim! Koyundan süt çıkartan, topraktan buğday yetiştiren, ağaçtan sakız üreten, koçtan kuzu devşiren Tanrım, yalvarırım, sana gönlümü açtım, önünde diz çöktüm, ağama yardım et! Dudakları kıpırdasın, kelam etsin, ne olur bu Balöz kulunu şâd eyle!

Derviş Mehmet yere dökülen yemeklere hiç aldırmadı. Şöyle Ahmet Ağa'ya bir baktı, onun gözlerini kırptığını görünce;

- Beni dinle, dedi, günden de güzel, baldan da tatlı, kirpikleri ok, gözleri hayat taşıyan, nefesi bahar yeli gibi ılık ılık insanı saran, parmaklarının ucunda bir ceylan gibi seken Bal Hatun, söyle bana, gönlünü Tanrına açtın, bana da aç! Saklama!

- Açamam, utanırım, ancak Allah'ıma söylerim. Sen sevda nedir,

bilir misin, babadan da büyük babam? Gönül ferman dinlemez, gönül gönüllüyle konuşur! Affet beni, bunu anlar mısın?

- Hatun! Balöz Bacı! Anlamam mı sanırsın? Sevda rüzgârı öyle bir eser ki, zamanı da yoktur mekânı da yoktur. Eğer yâr olmazsa kavurur geçer. O zaman dayan dayanabilirsen!

- Sen hiç sevdalandın mı babam? Söyle bana, söyle!

- Hayır! Vaktim olmadı kızım!

- Babamdan büyük babam! Yalan lâf edersin. Yakıştıramam sana. Senin de başından geçmiş, anladım; dayanmasını bilmişsin. Nerede şimdi o? Ben de dayanabilir miyim?

Derviş Mehmet, Bacı'yı yeniden süzdü. Ah, ne hoş ağlıyordu. Bu sevinç yaşları, belki de ümit yaşlarıydı. Tanrı onu ağlatmasındı. Buna çok üzülürdü Derviş Mehmet. Bu pembe yanaklar solarsa, şu canlıymış gibi titriyen göğüs cansız kalırsa, şu ömrünü haykıran dudaklar kup kuru olur, bahar yeli gibi ılık ılık insanı saran nefesi kış rüzgârına dönüşürse, ne yapardı Derviş Mehmet? Kimsenin hasret kalmasını istemezdi o!

- Bal Bacı, güzellerden güzel kadın, bana bak. Ben seni hiç öksüz bırakır mıyım? Ağa da ister ya, belki "hayır" dersin diye sesini çıkarmasa da ben sizi everirim!

- Sahi mi, babamdan da büyük babam! Avutmak için söylemiyorsun ya?

- Kim demiş? Yalnız biraz sabret. Bak neler olur!

Daha fazla konuşmadılar, hastanın önünde diz çöktüler. Seyrettiler onu. Şimdi Ahmet Ağa gözlerini kapatmıştı, fakat soluğu âdeta dinlenmiş gibi çıkıyordu. Beklediler, dudakları da kıpırdasın, bir kaç kelimecik söylesin, ümitleri büsbütün artsın istediler. Fakat umdukları gibi olmadı, Ahmet Ağa konuşmadı. O zaman Derviş Mehmet:

- Kalk, git, giyin, dedi.

- Nasıl, niçin?

- Ayılınca ağa seni bu halinle görmesin, saçlarını tara, kaşlarını düzelt, fistanın "al beni" desin. Ne bileyim, kısmetini bekleyen gelin adayı gibi ol. Tut ki, görücüye gelenlerin karşısına çıkacaksın!

- Peki babam, dediğini yaparım. Şimdi, şimdi!

Balöz Bacı koşarak çıktı. Derviş arkasından seslendi:

- Sakın ayaklarına bir şey giyme! Emi?

- Heya, giymem! Sen istemezsen giymem!

Birkaç gün sonra Ahmet Ağa'nın dudakları da kıpırdadı, daha sonra, "Su!" diye seslendi.

İşte o zaman Derviş Mehmet, diz çöktüğü yerden fırladı, ellerini çırpa çırpa, gözlerini süze süze oynamaya başladı.

- Oynarım ya! Şöyle şöyle, böyle böyle. Hadi kız ne duruyorsun? Yakışır mı sana? Sen de oyna!

- Ben beceremem babacığım!

- Hadi dedim, durma!

Balöz Bacı da dervişe taş çıkarıyordu. Ayaklarını öne arkaya bir atışı, belini bir kıvırışı vardı ki, gören hayran olurdu.

Hatta her ikisi de sevinçlerinden ağanın su istediğini bile unutmuşlardı. Nihayet akılları başlarına geldi, bir taraftan okşayıp bir taraftan yudum yudum su vererek onun çatlayan dudaklarını ıslatmaya çalıştılar.

- Öp kızım, öp ağanı. Ne dursun? Daha erken dirilir! Ne oyalanırsın?

- Sahi mi? Hemen! Ben şimdi, Hacı Bektaş Veli'nin türbesine gidiyorum! Önünde eğileceğim, bir ipekli mendil bırakacağım.

- Ne diyeceksin ona?

- Ne mi diyeceğim? Hiç!

- Söyle!

- Utanırım! Varma üstüme babacağım!

- Söyle dedim, sallarım seni şimdi dut ağacı gibi.

- Şey! Yani! Diyeceğim ki, "Ey ulu hünkâr! Sen sevda nedir bilirsin, Kadıncık Ana'ya tutkundun! Benim de derdime bir çare bul" İşte böyle deyip yüz süreceğim.

- Ağa'nın da biran evvel iyileşmesini de dilemeyecek misin?

- Dilemem mi? Evvela, bunu isteyeceğim!

- Bana bak kızım! Herşey Allah'tan gelir. Hacı Bektaş Veli dahil, kul ne yapar ki? Ama bir inançtır, hadi git, durma.

Balöz Bacı evvela Ahmet Ağa'nın açık bağrını öptü, sonra koşarak odadan çıktı.

Derviş arkasından ona acıyarak baktı. Başını salladı.

- Vah, diye söylendi. Ben ateşi büsbütün körükledim. Yaktım kadını. Sen hiç akıllanmayacak mısın kafası kopası Mehmet?

Aradan çok az zaman geçti. Artık Ahmet Ağa yatakta oturur hâle geldi. Derviş Mehmet, onu yıkıyor, gül suyuyla yüzünü göğsünü

siliyordu. Balöz Bacı da el pençe ayakta duruyordu. Hatta Derviş Mehmet yan gözle baktığı zaman onun göz kırptığını da görüyordu.

Biraz daha vakit geçince yorgun sesine rağmen Ahmet Ağa sordu:

- Neredeyim?

Balöz'den evvel Derviş Mehmet cevap verdi.

- Bu Balöz Hatun'un evindesin! Nasıl? Ne güzel, ne edepli, ne sevimli, ne fedakâr değil mi bizim Bal kızımız?

- Benim kurtardığım hatun mu?

Bu sefer Balöz Bacı cevap verdi:

- Heya! Yiğidim! Balöz sana kurban olsun! Canını ortaya koydun da beni ele güne rezil etmedin! Emret, ne istersen yapayım! Seni sırtımda taşıyıp Kâbe'ye mi götüreyim?

Ahmet Ağa gülümsedi. Kadına bu sefer dikkatle baktı. Beğendi mi, beğenmedi mi, bilinmezdi ama, hoşuna gitmişti doğrusu söyledikleri.

- Bacım, sağolasın! Bana sen mi baktın?

- Heya! İnledim de, Allah'ıma yalvardım da baktım. Derviş baba da hep yanımdaydı. İçerdeki yatalak babama koştum, sonra yine koşup sana geldim. Çok şükür bu günlere eriştik. Daha iyi olacaksın! Seni ayağa kaldıracağız! Koluna girip gezdireceğim! Hoşlanmazsan Derviş Babam gezdirir.

Derviş Mehmet atıldı:

- Kim demiş? Elbet hoşlanır! Sevincinden yerinde duramaz! Nasıl, beğendin mi Bal Hatun'u? Böyle güzelini bulamazsın ağam!

O zaman Ahmet Ağa başını çevirdi, cevap vermedi. Bayağı hoşlanmamışa benziyordu. Üstelik huysuzlandı.

- Beni yalnız bırakın, dedi.

- Bana bak ağa! Senin karşında kulun kölen yok! Balöz Bacı'yı sakın üzme!

İkisi birden dışarı çıktılar. Kadın neredeyse ağlayacaktı. Derviş'in elini tuttu.

- Ne yaptım ben? diye sordu. Ne suç işledim? Derviş babam, babamdan büyük babam, söyle bana, şimdiye kadar sormadım, koç yiğidim kimdir?

- Kızım, evvela koç yiğidim deme! Başkaları duyarsa dedikodu olur etrafta. Bunu sizi başgöz ettikten sonra sonra söylersin. Gele-

lim ağa'nın kim olduğuna. Büyük bir çiftliğin sahibi imiş. Baskına uğramış. Hakkını aramak için dağa çıkmış! Sonra büyük bir kervansarayın ağası olmuş. Sonunda da benimle dolaşmak zorunda kaldı.

- Evli miymiş?

- Evet. Karısı ölmüş!

- Sever miymiş hatununu?

- Yok! İşte öyle geçinip giderlermiş! Çelik gibi bir vücudu, yufka gibi bir gönlü vardır. Girersin içine, hiç üzülme! Ben ne güne duruyorum?

- Ver, elini öpeyim babam!

O sırada cerrah geldi. Hastanın yanından dışarı çıkınca:

- Şaştım, dedi. Ne güçlü bünyesi varmış! Zannıma göre kama kalbine kadar dayanmıştı. Hiç ümidim yoktu. Artık yoklamaya gerek yok. Bir daha gelmem.

Cerrah öyle usta bir kişi değildi. Ayakta yetişmişti. Yine de bu beldede başkası yoktu. Derviş Mehmet, kesesindeki son altını da verdi ona:

- Buyur, kabul et! Fatih Sultan Mehmet Han emanetidir. Kısmet sanaymış.

- Çok para bu! İstemem!

- Fazlasını dağıtırsın adamım! Hakkını helal et.

Biraz sonra başka bir komşunun karısıyla kocası geldi. Hem yemek getirdiler, hem de hatır sordular. Varlıklı insanlara benzemiyorlardı, gönülden zengin olmalıydı. Balözün yatalak babası Hamdi Çelebi'ye uğramışlardı da, herhalde çekindiklerinden olacak Ahmet Ağa'nın yanına gitmemişlerdi.

O gün ziyaretçinin arkası kesilmeyecekti galiba. Konukları uğurladıkları sırada Emine Ana geldi.

Emine Ana, sohbeti yerinde, saygılı, dediğini yaptıran, sözü geçen, semtin yaşlı kadınlarından biriydi.

- Sefa geldin Emine Ana!

- Sefa bulduk, Balöz!

- Buyur, yukarı çıkalım.

- Gerekmez, burada, ayakta konuşalım. Derviş sen de kal!

Şaşırdılar! Sanki Emine Ana ateş almaya gelmişti.

- Size diyeceklerim var, beni iyi dinleyin.

- Buyur Emine Ana! Ne emredersin?

- Evvela bana cevap ver Balöz; ev içinde niye böyle süslü gezersin? Ayakların da çıplak.

- Derviş baba söyledi. Belki de, konuklar geliyor, ayıp olur, dağınık dolaşmamamı istedi.

- Ya! İnandım mı buna sanıyorsun?

- Başka ne olabilir?

- Unutalım! Şimdi söyle bana: Sen Hacı Bektaş Veli'yi de ziyaret etmişsin. Ne istedin ondan?

- Ne istenir ki?

- Doğru söyle kız bana! Yalana sapma!

Balöz Bacı birden cevap veremedi. Ne demeliydi, bu dimdik duran, semtin anası Emine Ana'ya?

- Kız, niye susuyorsun? Bir suç mu işledin sen?

- Vallahi değil ana? Dua ettim, sağlık, sıhhat ver dedim.

- Kime?

- Hem babama, hem yukarıda yatan yaralıya!

- Bir de ipekli mendil bırakmışsın, o kim için?

- Senin için, bizim için, hepimiz için!

- Sen kimi kandırıyorsun? Bilesin ki, etraf çalkalanıyor! Sonra seni tefe koyup çalarlar!

- Ben ne yaptım? Beni neden suçlarlar?

- Daha ne yapacaksın? Elalemin adamının yanına da mı böyle çıktın?

- Çıktım ne olmuş? Yaralıya bakılmaz mı? Beni kurtaran adamın eli öpülmez mi?

Emine Ana, adeta tepindi. Çok kızmış görünüyordu. Balöz Bacı'dan böyle cevap beklemiyordu. Bu sefer Derviş Mehmet'e döndü.

- Bana bak derviş, dedi. Sen niye izin verdin bu kadının çıplak ayak dolaşmasına? Niye izin verdin Hacı Bektaş'a gidip ipek mendil bırakmasına? Şimdi ayıkla pirincin taşını.

- Ne olmuş Emina Ana, ne olmuş ki?

- Ne olsun? Namus der, konu komşu! Genç bir kadın yaralı da olsa bir adamın yanında durur mu? Süslü püslü ortalıkta dolaşır mı? Bunu temizlemek gerek!

- Nasıl?

- Ya bu yaralıyı alıp götürürsün, ya da bir imam çağırır şahitler huzurunda ikisini evlendirirsin!

- Çok yaralıdır. İyileşmemiştir. Yolda ölür! Götüremem!

- O zaman hemen bir imam çağır, nikâhları kıyılsın.

Derviş Mehmet neredeyse göbek atacaktı. Hani kıpırdadı da yerinden, ellerini uğuşturdu, dudakları yayıldı, gözleri parladı:

- Sen çok yaşa e mi anaların anası! Bakalım Balöz Bacı ister mi?

Yarı işitilir, yarı işitilmez bir ses çıktı Balöz'den:

- Ne yapalım? Kısmetse olur! Emine Ana'nın hatırı büyük, nasıl hayır derim?

- Peki, Balöz Bacı, hatır için "Evet!" dedi. Ya Ahmet Ağa nasıl razı olur?

- İstemezse onu alıp götürürsün. Başka yolu yoktur. Bilsin ki bu kadın gitse de, kalsa da lekelenmiştir. Size bir gün izin, olmazsa kapıya dayanırım!

Emine Ana, biraz hiddeti geçmiş, hatta biraz da memnun kapıyı açıp gitti. Onun sevinci belki de bir yuva kurmaya sebep olacağı içindi.

*

* *

Ahmet Ağa adeta bağırdı:

- Olmaz? Bırak nikâh lâfını. Aklıma gelmişken sorayım: Benim ezdiğim adam ne olmuş?

Derviş Mehmet, Ahmet Ağa'yı bir türlü kandıramıyordu. Yine de cevap vermek zorunda kaldı:

- Aygır Kâzım denen o herifin eli tutmuyormuş, boynu eğilmiş, burnu ezilmiş, güç ayırtmışlar, bu haliyle onu bir merkebe yükleyip ilerde köyü varmış, oraya göndermişler. Gelelim, şu nikâh meselesine.

- Hiç gelme!

- Bak ağam! Masum bir kadının kanına girersin. Bütün bu civar Balöz Bacı'yı ayıplıyor. Daha vakit geçerse artık buralarda tutunamaz!

- Öyleyse götür beni burdan.

- Fark etmez, olan oldu bir kere. Hem sen nasıl yola çıkarsın? Gücün yok, dermanın yok.

- Dayanırım ben!

- Hayır, ben göz göre göre senin kanına giremem!

- Derviş, canımı sıkıyorsun! Benim melek gibi bir karım vardı. Onun anısı çok büyük. Üstelik kızım da kaçtı. Siz ne kadar engellerseniz engelleyin ben onu bulacağım. Zekeriya denen o herifi yakalayacağım.

Derviş Mehmet yeniden düşündü. Ayıp yapmıştı doğrusu, Bal Kadın'ın kanına girmiş, ona ümit vermişti. Şimdi işin içinden nasıl çıkacaktı? Bir daha denedi:

- Bilir misin ağam? Balöz Bacı da istemiyor bu nikâhı "Benim yatalak babam var, ona bakacağım, ağanın yanına bir daha uğramam, en kısa zamanda gidersiniz." diyor.

- İyi ya ne üsteliyorsun? İş burada bitmiş.

- Diyor ama, gel Emine Ana denen o kadına sor. Gırtlağına yapışıyor Balöz Bacı'nın, "Ya bu adamla evlenirsin, ya da seni taşa tutarız!" diye ayak tepiyor. İster misin senin yüzünden masum bir hatun, gözlerini kapasın?

- Benim ne suçum var, derviş? Allah rızası için çekil karşımdan.

- Canım ağam! Niye ürküyorsun? Bu nikâh zaten göstermelik. Almazsın yanına. Sonra gün gelir boşar, keyfine bakarsın! Kadın da dedikodudan kurtulur.

Bu sefer Ahmet Ağa düşündü. Belki de en uygun yol, Derviş'in bu son önerisiydi. Bir kaç kere soludu, sonra yorgun sesiyle:

- Peki, dedi. Çağır imamı, bitsin bu dedikodu. Balöz Bacı'ya da söyle, bu iş şakacıktandır. Bunu böyle bilsin.

- Elbette, o da istemiyor, dedim ya ağam!

Derviş Mehmet hem sevindi, hem üzüldü. Ümidin kapısını ne de olsa, biraz aralamıştı. Ancak anlayamadığı bir husus vardı. Ahmet Ağa neden kadından kaçardı? Balöz Bacı tepilir miydi? İstememesinin nedenleri pek inandırıcı değildi. Başını salladı Derviş Mehmet, kendi kendine, "Elbet bir gün anlayacağım!" diye düşündü.

- Tamam mı ağam? Sözünden dönmek yok ya?

- Yok! Yalnız bilmeliyim, sen bu işin üzerine niye bu kadar düşüyorsun?

- İnsaniyet ağam! Hani ne demişler, "İyilik yap denize at, balık bilmezse Hâlik bilir!"

Oh! Şimdi daha da rahatlamıştı Derviş Mehmet. Şu Ağa'da hiç bir şüphe kalmayacaktı. İlerde başına kakmayacaktı. Yalnız zaman

gelir Ahmet Ağa Balöz'ü boşamaya kalkarsa ne yapacaktı? Dahası vardı, ayrılırlarken kadını nasıl yalnız bırakacaklardı? Hani yaralılık bahanesiyle gerdek olmasa da, ağa tamamen iyileşince kadın kocasının elini bile tutmayacak mıydı? Doğrusu Derviş Mehmet'in işi çok güçtü. Nasıl kalkacaktı altından?

Balöz Bacı'ya bu nikâhın göstermelik olduğunu söylese miydi acaba? O zaman da kadın yıkılırdı. Yıkılırdı da bir balon gibi sönerdi. Ya kaçan ümidin karşısında, ya da beklenenin, özlenenin gelmeyişi karşısında kişilerin nasıl davranacağı bilinemezdi. Derviş Mehmet bunların hepsini yaşamıştı. Diyar diyar dolaşması, dünyanın üzerine çökmesinden korkusu, çarıklarını deldirişi biraz da bu yüzden değil miydi? İşte yine içi sızladı. Şaha kalkmıştı şimdi oradaki.

- Kımıldama, diye bağırdı. Otur, oturduğun yerde!

Ahmet Ağa, irkildi, hatta hayret etti:

- Niye bağırdın, ne diyorsun sen? diye sordu.

- Hiç, zaman zaman gelir bana iyi saatte olsunlar!

- Ne demek o? Seni anlamakta güçlük çekiyorum derviş! Yoksa sen de gönülden yaralı mısın?

- Kim demiş? Bu dünyada dertsiz bir insan varsa, o da benim! Gönül girmez ki, buraya! Kapısı kapalıdır.

- Öyle olsun!

Konuşma burada bitmişti. Derviş Mehmet âdeta koşarcasına odadan çıktı. Dışarda Balöz Bacı onu bekliyordu.

- Ne oldu, babamdan büyük babam? He dedi mi?

- Demez mi? Balöz istemezse de kandır onu zorla, Balözsüz dönmez bu dünya! İşte böyle dedi ağa!

- He mi? Essah mı? Allahım! Ver elini öpeyim babam!

- Sonra öpersin kadın! Niye ağlıyorsun? Ben sulu gözlüyümdür, beni de ağlatırsın! Yakışır mı? Ben şimdi imama giderim. Emine Ana'ya da haber salarım! Yarın biter bu iş! He mi?

Güldüler, bu sefer katıla katıla güldüler. Görenler delirdi sanırdı bunları. Hâlbuki yanındaki odada yatalak Hamdi Çelebi vardı. Şimdi onu unutmuş gibiydiler!

*

* *

Ertesi gün İmam geldi, Emine Ana da geldi. Bir kese ufak para getirdi. Yandaki komşu sandığından çıkardığı gelinliğini, öteki komşu ise bir tepsi baklava getirdi.

Ahmet Ağa'ya Derviş Mehmet, Balöz Bacı'ya Emine Ana vekâlet ediyordu.

Mutafakta ise zerde, pilav pişiyordu. Bunu da daha öteki komşu üstlenmişti. Bir çalgıları noksandı ama, yukarıda yatalak bir adam vardı. Belki de bu işin farkında değildi. Olmazdı! Ayıptı!

Nikâh bitince, Balöz öteki konuklarla beraber babasının elini öpecekti. Duâsını alacaktı. İhtiyar adam konuşabilirse, kızını kutlardı.

İmam sakalını sıvazladı,

- Bir yastıkta kocasınlar, âmin diyelim, âmin! dedi. Hepsi ellerini havaya kaldırdılar, imama uydular.

Şimdi Derviş Mehmet çok pişmandı, neden altının bir tanesini saklamamıştı? İmama ne vereceklerdi? Konu, komşuya el açacak hâli yoktu. Fakat o Hızır imdadına yetişti. Dergâhtan bir baba gelmişti, Emine ona paraları serperken imama küçük bir kese uzattı.

- Dede Baba'nın ceremesidir. Geç kaldık imam efendi, bağışla!

İşte dışarda tane tane yağmur yağıyordu. Bu berekete alâmetti. Belki de kış bitmek üzereydi. Hepsi taşlıkta yanan ocağın başına üşüştü. Zerde pilavlarını yemeğe başladılar. Birazdan baklavayla da ağızlarını büsbütün tatlandıracaklardı.

*
* *

Ahmet Ağa, artık dolaşıyordu. Derviş Mehmet Çelebi onu kolundan tutup odanın içinde gezdiriyordu.

Balöz Bacı, buna üzülerek bakıyordu. Ne vakit gezdirmeye kalksa, Ahmet Ağa ona, "Derviş gezdirsin!" diyordu.

Balöz Bacı, cesurdu da ne vakit ağanın elini tutmaya kalkışsa, "Sırası değil!" cevabını alıyordu.

Bu sırada Hamdi Çelebi, hayata gözlerini kapadı. Konu komşu doldu ev, Balöz'e hiçbir şeye el sürdürmediler. Yıkadılar, temizlediler, helvalar dağıttılar.

Balöz'ün gözyaşlarını kurutmaya çalıştılar. Zaman, yaraların

merhemidir derlerdi. Doğruydu, kalan bir süre sonra unuturdu. Öyle de olsa, Balöz babasını hatırladıkça içi sızlasa bile, eski üzüntüsünden sıyrıldı, yine koç yiğidinin derdine düştü. Neden Ahmet Ağa onu yanına yaklaştırmıyordu? Bir gün dayanamadı, dervişe sordu:

- Babam! Bağışla beni! Birşey sorsam, yeri midir?

- Hayırdır! Ne soracaksın kız?

- Koç yiğidim, yaklaştırmaz beni yanına! İçim parça parça olur. Ben ne yaptım ona? Hani, Balöz'süz olmaz bu dünya demişti.

- Demişti ya, demişti de, söylemeye unuttum sana. Yemini varmış, hemen bir hatun kişiye el sürmek istemezmiş. Rahmetli eşi Âsude Hatun'a öyle söylemiş!

- Nasıl olur? Akla sığar mı bu? Ben onun helâli değil miyim?

- Helâlisin, hamdolsun helâlisin de, bu adamın işine akıl sır ermez. Hele bekle bakalım, daha neler olur.

Balöz Bacı, inandı mı inanmadı mı, bilinmez ama:

- Beklerim, dedi, beklerim de ne vakte kadar? Sorsam mı kendisine?

- Asla! Sakın ha! Olmaz! Bu sırrı bir o biliyor, bir ben! Anladın mı yavrum?

- Anladım, anladım da yine de pek inanmadım. Acep benden başka bir eteği zilli kişinin mi yolunu gözler? İçim titriyor babam?

- Nereden çıkardın bunu? Hele bekle dedim sana. Gün gelir, bu gökyüzünden neler yağar.

Balöz Bacı sustu, ne diyebilirdi? Derdini bağrına bastı, bekledi. Her gün onlara dergâhtan yemek geliyordu. Ahmet Ağa'nın kesesinde de bir kaç akçası vardı. Artık yola çıkma hazırlıkları içindeydiler.

Baharı bitirip yaza girdikleri zaman derviş, dede babanın ziyaretine gitti. Ertesi gün yola çıkacaklardı. İzin istedi ondan:

- Yola çıkacağız, dedem. Destur ver!

- Bana bak, nasib alıp nasib mi vereceksin, yoksa bir bağrı yanığın peşinden mi koşacaksın?

- Her ikisi de olur dedem.

- Bu sefer olmasın, yalnız dolaş! Ne demek istediğimi anladın mı? Kişileri özgür bırak.

- Yapamam. Benim yolum böyle çizilmiş. Yol ver yolcuya.

- Düşüneceğim. Sana haber gönderirim. Harama el sürdün mü?

- Asla! Şimdi destur ver! Vaktimiz yoktur.

- Zina yaptın mı, komşunun malına göz diktin mi, yoksulu kollamadın mı?

- Hiç birini yapmadım! Yoksa beni düşkün mü kılacaksın ulu kişi? Hacı Bektaş Veli postunda oturan efendim, niyetini söyle.

- Açıkçası sana kızgınım. Babalığı kabul etmedin, ocağına sırt çevirdin. Neden?

- Söyledim kardeşime. Ağırdır, omuzlarım zayıftır. Taşıyamamaktan korktum.

- Sebep bu mudur? İnanmam. Tanrı seni affetsin. Ben affetmem. Neyse izinim olmuştur. Yolunda yolcu ol. Eğriyi eğri gör, doğruyu doğru. Karıştırma birbirine. Dön dolaş, yine gel!

Derviş Mehmet Şeyh'inin elini öptü. Geri geri dönerken Dede Baba seslendi:

- Ocağa iki altın bağışlamışsın!

- Benim değildi, Fatih Sultan Mehmet Han emânetidir. Kardeşlerime dağılıp ağırlıktan kurtuldum.

- Senin kardeşlerin, yalnız bu ocakta yaşayacaklar değildir. Cümle âlem, hiç ayırmadan hele Osmanoğullarının topraklarında yaşıyanların hepsi öz kardeşindir. Derviş, gittiğin yerde bunu söyle, kimseyi kimseden ayırma! Bu gece yapılacak âyin-ı Ceme katılmayacak mısın?

- Hayır. Hazırlık gerek.

- Kesedar babaya da uğra, sana yolluk versin. Heybene aş, matarana su doldursunlar.

- Uğrarım!

- Bir de yanındakine söyle, içindeki kini atsın! Kinin ağırlığı insanın dünyasını zindana çevirir. Yol dilinde "Abdal" tebdil dolaşmak, bir durumdan başka bir duruma geçmektir. Onu da abdal görmek isteriz. Bir de değere kıymet versin, o değerin kim olduğunu bilsin. Değer, yirmi dört ayar altındır. Hadi git! Duâmız seninledir.

Derviş Mehmet dergâhtan ayrılırken üzüntülüydü. Bunca dostu bırakıp, kim bilir nerelerde dolaşacaktı? Yine de dost diyen insan, dost yolunda başka dostlar da bulurdu. Nitekim bulmamış mıydı?

Eve geldiği zaman aşağı taşlıkta Balöz Bacı'yı yolluğunu hazırlamış, çıkınını bağlamış gördü. İşte şimdi yeniden yanmıştı derviş! Ne olacaktı, Bal kız onlarla mı gelecekti?

- Ağa ne yapıyor? diye sordu.

- Odasında dolaşıyor. Hiddetlidir. Bir şeyler düşünür olsa gerek.

- Ben gidip bir bakayım. Niye kızgın acaba?

Derviş Mehmet yukarı çıktı. Ahmet Ağa'yı yumruklarını sıkmış gördü:

- Ne oldu sana ağam? Nedir derdin?

- Bana bak, bu kadını boşamak zamanı geldi. Sakın ha bizimle yola çıkmasın!

- Boşamak mı? Nasıl olur?

- Sen demedin mi, ahdimiz böyle değil miydi?

- Dedim, dedim ama, zamanını yanlış seçiyorsun.

- Neden? Boşanmanın zamanı mı olur?

- Elbette! Şimdi boşarsan bu kadın yeniden dul kalır! Konu komşu, "Bir suç işledi de kocası onu boşadı, Balöz kadın göründüğü gibi değilmiş!" derler.

- Desinler, bana ne?

- Yazık değil mi? Senin ağalığın nerede kaldı? Hiç insafın yok mu? Niye perişan kılarsın sana bunca hizmet etmiş bir garibi?

- Ne yapmamı istiyorsun derviş, açık söyle!

- Bunun yolu, yordamı vardır. Madem doğuya gitmek istiyorsun, nasıl olsa Söğütlüdere Ahiler Uğrağı'na uğrayacağız. O zaman boşarsın, Rıza Efendi'nin hatunu Şahkulu, onu bağrına basar, avutur. Olur, biter!

- Pekala, son defa istediğin olsun. Başka zaman işime karışırsan, bozuşuruz.

Böyle yola çıktılar.

Çapakçur[7]

YOLDA bir hayli oyalandılar. Kervansaraydan kervansaraya konuk oldular.

Derviş Mehmet imamdan bir kâğıt almış, kuşağına sokmuştu. İmam istemeyerek vermişti. Şimdiye kadar böyle bir şeye mühürünü basmamıştı.

Derviş Mehmet yalnız kaldığı bir yerde imamın yazdığını bir kere daha okudu:

"Bilesiniz ki, Oğuz Bey'den doğma Ahmet Ağa ile Hamdi Çelebi'den olma Balöz Hatun evlidirler. Nikâhları tarafımdan kıyılmıştır. Aslâ haramzede değildirler. Kimse kötü gözle bakmasın!"

Şimdi ana yolun son kervansarayına gelmişlerdi. Bundan sonra güneye inerken başka kervansaray yoktu. Bu kervansaray küçük bir kervansaraydı, bu yüzden haremi yoktu. Evli olmayan kadınları, mecbur kalmadıkça almazlardı.

Balöz Bacı ayrılırken konu komşuyu ziyaret etmiş, onlarla helâlleşmişti. Emine Ana'nın elini öperken:

- Anam, demişti, evim ve tarlam sana emânet, ne istersen yap.

- Kız, sen hiç merak etme, yalnız beni dinle, bu adama pek yüz verme. Onu gözüm tutmaz, ne yapacağı belli olmaz.

Ah, Bal kadın, derdini bir anlatabilseydi Emine Ana' dan öğüt alıp öyle davranabilseydi, fakat cesaret edemezdi.

- İyi adamdır, merttir! Ağadır. Kısmetmiş Emine Ana!

- Kız, pek mutlu görünmüyorsun. Birşey mi geçti aranızda?

- Ne geçsin ki, hiç, yuvarlanıp gidiyoruz.

- Öyle olsun! Hadi, selâmetle gidin. Yolunuz açık olsun!

Böylece ayrılmıştı Balöz Bacı Sulucakaraköyük'ten.

---

[7] Çapakçur: Bingöl'ün eski adı.

Bu son kervansaraya girdikleri zaman bevvabbaşı onları durdurdu:

- Mecbur olmadıkça hatun kişi almıyoruz, dedi. Evli değilse hiç almayız.

- Evlidir.

- Nereden biliriz? Şahidi var mı?

Derviş Mehmet, kuşağından imamın mektubunu çıkardı:

- Al, oku, dedi. Yalan mı söyleriz sana?

Bevvabbaşı, kâğıdı okudu, katladı;

- Geçin öyleyse, dedi. İki gözümüz boş, birisinde karı koca yatarlar, birisinde sen! Başka bir dileğiniz var mı?

- Sağ olasın dîdebanbaşı. Atlarımız da yorgundur.

- Şimdi onları dinlendirirler! Siz rahatınıza bakın.

Derviş Mehmet, dergâhtan Balöz Bacı için bir at almıştı. Çünkü kadını Ahmet Ağa terkisinde taşımayı şiddetle red etmişti.

Bu kervansaray küçüktü ama pek şirindi. Etraf çinilerle süslüydü, ufak bir mescidi vardı. Develerin homurtusu yanında ahırdan nal sesleri geliyordu.

Bir de nereden gelmişse gelmiş, bir yolcu bir kenara çekilmiş, yüksek sesle Yunus'tan bir şiir okuyordu:

"İlim ilim bilmektir, ilim kendin bilmekdür,
Sen kendini bilmezsin ya nice okumakdır?

Okumaktan ma'na ne kişi Hakk'ı bilmekdür
Çün okudun bilmezsin, ha bir kuru emekdür

Okudum bildüm dime, çok tâat kıldım dime
Eger Hak bilmez isen abes yire yilmekdür.

Dört kitabun ma'nası bellüdür bir elifte
Sen elifi bilmezsin bu nice okumakdur?

Yunus Emre dir hoca gerekse var bin hacca
Hepisinden eyüce bir gönüle girmekdür."

Derviş Mehmet koştu, adam Yunus'u okumayı bitirince elini tuttu:

- Yolcu, dedi. Yunus'u okumak nereden hatırına geldi?

- Şuradaki hoca, bana bir sual sordu, bilemeyince "Cahil" dedi.

- Aldırma, sen gönüle girmeye bak!

- Senden mi öğreneceğim? İşinize baksanıza siz, benimle ne uğraşıyorsun?

Derviş güldü, adam doğrusu burnundan soluyordu. Üstüne varmamak gerekti.

Ahmet Ağa'nın yanına vardığı zaman ağa:

- Niye oyalanıyoruz? dedi. Sen şimdi Balöz'le kalırsın! Ben bu hatunla bir odada geceyi geçirmek istemem!

- Aman ağam, yapma ağam, etraf ne der, dîdebanbaşı ne der? Sen bugüne bugün Allah'ın emri, Peygamber'in kavliyle Balöz Bacı'nın erisin. Yazıyı da gösterdik kapıcıbaşına. Sonra sana başka gözle bakarlar!

- Allah seni bildiği gibi yapsın derviş! Bir gün bu yaptıklarının acısını senden çıkaracağım, bilmiş olasın!

- O, bir gün gelmez inşallah. Ben mâsumum!

O gece meşaleler yanıp, yemek yendikten sonra odalara çekilinince avluda derin bir sessizlik başladı.

Balöz Bacı, başı önüne eğik, ayakta duruyordu. Galiba hafifçe titriyordu.

- Bana bak bacı! Ben şu sedirde yatarım, sen de yatakta. Anladın mı?

- Neden ağam? Gel seni soyayım! Şurada ibrik de leğen de var. Ayakcıklarını bir güzel yıkarım!

- Olmaz! Ben kendi işimi kendim yaparım. Sen soyunmadan yat. Papuçlarını çıkar, yeter.

O zaman Balöz Bacı isyan etti:

- Ağam, kurbanın olduğum ağam! Ne kötülük gördün benden? Suçum nedir, de bana? Sen gönlüme taht kurdun oturdun. Çıkartamam oradan seni! Ben senin gözlerinde rüya, dudaklarında nefes, başına yastık, yolunda yoldaş olurum! Hergün seni yıkar, kurular, bağrıma basarım. Kaçma benden koç yiğidim. Derdin varsa bu garip Balöz'e söyle, derman olayım.

Ahmet Ağa susuyordu. Böylece ne kadar zaman geçti, bilinmez. Balöz Bacı yatağa oturmuş, için için ağlıyordu. Sonunda Ahmet Ağa konuştu:

- Dinle beni Balöz! Şu Derviş Mehmet yok mu, ikimizi de aldattı. Sözde sen hatır için benimle evlenmişsin, ben ise dedikodu olmasın diye evlenmeye razı oldum. Ona seni boşayacağımı söyledim. Nitekim bu kararımdan vaz geçmiş değilim. Söğütlüdere Ahiler Uğrağı'na gidince bunu gerçekleştireceğim!

- Neden? Benden iğreniyor musun? Ben güzel değil miyim? Adım mı çıkmış? Bir kabalık mı yaptım sana karşı?

- Hiçbirisi değil! Çok güzelsin, adın da çıkmamış! Hiçbir suçun da yok. Suç bende, sana ümit mi verdim diye düşünürüm kendi kendime.

- Hiç değil! Bu his başka his! Hiç gelmemişti başıma. Birdenbire kapıldım. Şimdi ben ölmek isterim.

- Aslâ, sakın böyle birşey yapayım deme! Çok üzülürüm, kendimi asla affetmem.

— Öyleyse neden yaklaşmassın bana?

Hücrede iri bir mum yanıyordu. Gölgeler serilmişti yerlere. Ümit ayaklar altında eziliyordu. Ahmet Ağa'nın boğuk sesi işitildi:

- Kimseye söylemeyeceğine dair yemin et. Beni, bilesin ki, ne kadar engellerse engellesinler, doğuya gidip o iki kahpeyi, muhakkak yere sereceğim. Bu çarpışmada ölmek de var! Geri dönemem! Eğer seni seversem, bir çocuğumuz da olursa bir günahsızı babasız bırakır, sen de ikinci defa dul kalır, bu yükü omuzlarında taşıyamazsın. Halbuki, yakınken, alışmak daha kolayken, ayrılırız. Sen de unutursun, ben de.

- Boşama beni, ne olursa olsun, boşama beni! Ben de unuturum dedin. Yoksa seviyor musun beni?

- Eski eşim Âsude'nin zaman zaman aziz varlığı gözlerimin önünde canlanırsa da seni beğeniyorum, Balöz kadın! Daha fazlasını isteme benden.

Balöz diz çöktü. Ahmet Ağa'nın dizlerine sarıldı.

- Yine de boşama beni. Ne ziyanım dokunur sana? Dua ederim arkandan. Sağ salim gider gelirsin.

- Olmaz! Böyle karar vermişim, ayrılacağız.

- Yine de Söğütlüdere denen yerde bekleyeceğim seni! Kovmazlar beni sanırım. Çamaşırlarını yıkarım, yemeklerini pişiririm, hastalarına bakarım.

O zaman Ahmet Ağa, eğildi, Balöz'ün alnından öptü! Balöz hiç ummuyordu, sendeledi:

- Ne olur yanaklarımdan öp, dedi.

Ahmet Ağa bunu da yaptı. O yanaklar şimdi al al olmuştu. Balöz Bacı, neredeyse sevincinden uçacaktı.

- Hadi git kadın, dedi. Beni günaha sokma, yat. Bir suç işletme bana.

Balöz, Ahmet Ağa'nın dediğini yaptı. Karşıdaki yatağa gitti, dizlerini kıvırdı, örtünmeden gözlerini kapadı uyuyabilir miydi? Hiç sanılmazdı. Belki sabaha kadar öylece kalacaktı. Mum titreye titreye sönüyordu. Büsbütün karanlık çökmüştü hücreye. Ahmet Ağa ise kerevette, sırtını duvara dayamış, bekliyordu. Neyi mi? Gelecek günlerin neler getireceğini.

*

* *

Söğütlüdere Ahiler Uğrağı'na yaklaşıyorlardı. Yolda Ahmet Ağa'ya Derviş Mehmet sokulup:

- Biliyor musun ağa? dedi.

- Neyi?

- Senin için dede baba "Değere kıymet versin, o değerin kim olduğunu bilsin, değer yirmi dört ayar altındır." dedi. Bir de seni abdal görmek istiyor. Bir halden başka bir hâle geçmektir abdallık, tebdil dolaşmaktır. Bunu da bilesin.

- Anlamaya çalışırım. Bilmesem ne olur?

- Ayrıca dede baba dedi ki, "Yanındakine söyle, içindeki kini atsın. Kinin ağırlığı insanın dünyasını zindana çevirir!" İşte böyle dedi dede baba!

- Ne kini? Sen mi birşeyler söyledin ona?

- Aslâ! Ağzımı bile açmadım!

- Bilesin ki ben bir kinin peşinde değil, cezasız kalmış bir suçlunun peşinden gideceğim. Yeter beni engellediğiniz.

Derviş Mehmet cevap vermedi. İlerde bir ağaçlık vardı, biraz dinlenmek için attan indiler.

Balöz Bacı bir ağaca sırtını dayayıp oturdu, üzgündü. Derviş Mehmet yanına gelince:

- Bilir misin derviş baba? Karar verdim, ben bu evliliği bozacağım!

- Ne diyorsun sen? Benim bunca emeğim boşa mı gidecek?

- Bıktım ben bu Ahmet Ağa'dan! Ayrılırız, oh keyfimce yaşarım! Irlarım, yan gelip yatarım

- Kadın sen kimi kandırıyorsun? Otur oturduğun yerde.

- Ben otursam da o oturmuyor babam. Dün gece açıkça söyledi. Söğütlüdere'ye gidince boşayacağım seni dedi.

- Vay dönek! Ben ona gününü göstermez miyim? Ben ona haddini bildirmez miyim? Bakalım, ay mı aydınlıkmış, güneş mi? Ha! Anladın mı, ne demek istedim ben?

Derviş Mehmet dövünecekti ama, karşıdan üç atlı doludizgin gözüktü. Yanlarına gelince durdular. Yol sordular onlardan.

Derviş Mehmet artık iyice biliyordu. Kılıklarından anlıyordu, bunlar Osmanlı sarayı erkânıydı: Öndeki ulak, arkasına bol yenli kantaş kürk giymiş, beline donluk sarmıştı, kırmızı şalvarı, sarı yemenisi vardı.

- Şu dereyi geçin, ana yola çıkarsınız, daha Karaamid'e varmak için günler gerek!

- Sağol derviş! Sizin de yolunuz açık olsun!

- Bir şey sorsam ağalarım, beni bağışlar mısınız?

- Sor!

- Niçin gidersiniz Karaamid'e?

- Fatih Sultan Mehmet Han'ın Uzun Hasan Bey'e bir nâmesini götürürüz. Sultanımız Karamanlıları kışkırtmamasını, bir de Karakoyunlularla çatışmamasını ister. Ayrıca Venediklilerle anlaşmasını bozsun der. Bilesiniz ki, bu Uzun Hasan nedense hiç rahat durmaz. Kalın sağlıcakla!

Atlarını sürdüler. Onlar da yeniden atlarına binip yollarına devam ettiler. Tam, Söğütlüdere Ahiler Uğrağı'nın çitleri önüne gelmişlerdi ki, Derviş Mehmet irkildi, "Allah'ım sana sığındık!" diye ellerini havaya kaldırdı. Çünkü çitin önünde iki atlısıyla Sancakbeyi Mustafa Bey duruyordu. Eskinin Silahtar Ağası, Mustafa Ağa, nedense silahtarlık kılığını değiştirmemişti.

Başındaki Silahtar Ağa börkünün üzeri kırmızı zemin üstüne som altın işlemeliydi. Börkün arkaya çevrilen kısmı da kırmızıydı.

Arkasına altın sırma işlemeli bir üstlük giymişti. Kırmızı şalvar, sarı yemenisi vardı.

Sancakbeyi onları gördü. Derviş Mehmet:

- Hemen kaç ağam, dedi.

- Hayır! Bitsin artık bu kovalamaca!

Sancakbeyi onlara yaklaştı:

- Kimsiniz? diye sordu. Ahiler Uğrağı'na mı geldiniz?

- Ağam! Beyim! Bizi tanımadın mı?

- Hayır! İlk defa görüyorum sizi! Nereden gelirsiniz?

- Şey, ne diyelim? Biz garip kişileriz! Dolaşırız!

- Ahiler Uğrağı'nda fazla oyalanmayın! Kocamışlara yük olmayın. İki gün yeter! Fazla kalırsanız sonra karışmam!

Ahmet Ağa donmuş kalmıştı. Balöz Bacı ise bir şey anlamamıştı. Fakat Derviş Mehmet atından atladı, Sancakbeyi Mustafa Bey'in ayaklarını tuttu:

- Ver elini öpeyim ağam! Beyim! dedi.

- İstemez, hoşlanmam! Bu kadın kim?

- Ahmet, şey, bağışla. Yanımdaki yol arkadaşımın helâlinden hatunudur!

- Onu dolaştırmayın yollarda. Buralarının ne olacağı bilinmez. Saldıranlar olur. Akkoyunlular tek durmuyor.

- Hadlerine mi düşmüş? Bize yan gözle bakanı bile paralarız!

- Sakın ha, cana kıyanın canına kıyarım, bunu böyle bilmiş olun.

- Emrin olur beyim! Yapmayız.

- Yolda gelirken kimlere rasladınız?

- Üç atlı gördük. Bizden yol sordular. Uzun Hasan Bey'e padişahımızın namesini götürüyorlarmış.

- Keşke görseydim onları! Neyse! Hadi dediğimi dinleyin, fazla oyalanmayın!

Sancakbeyi atını sürdü. Derviş Mehmet, arkasından hayretle baktı:

- Allahım! Sen nelere kadirsin? Senin işine akıl ermez! Bazen fakiri büsbütün fakir, bazen de zengini büsbütün zengin edersin. Haydi bismillah!

*

* *

Hoca Rıza Efendi büsbütün çökmüştü. Soluyarak oturuyordu. Onları Rıza Efendi'nin hatunu Şahkulu Kadın karşıladı. O da, dura dura yürüyordu.

Ahmet Ağa evvela çınarların yanında toprağa gömülü, kuru dala baktı. Hiç yeşermemişti. Sanki alay eder gibi dimdik duruyordu.

Biraz sonra, Yahya Çelebi de geldi. Hepsi kucaklaştılar. Derviş Mehmet:

- Size bir gelin getirdik, dedi.

- Maşallah, maşallah, pek de güzelmiş! Ahmet Ağa oğlum mübarek olsun! İyi bir can yoldaşı seçmişsin!

Bu sefer Yahya Çelebi sordu:

- Niyet yine kalmak mı? Burada fazla kalamazsınız. Umarım Sancakbeyi'yle karşılaşmamışsınızdır.

- Karşılaştık, dedi Ahmet Ağa. Sözde bizi tanımadı. Borçlu kaldık. Balöz Kadına gelince, sizlere emanet ediyorum. İyi bakın ona, hizmet eder size. Ben anlaşmamız üzere, onu huzurunuzda boşayıp öyle yola çıkacağım!

Hepsi birden atıldılar, âdeta bağırdılar:

- Olmaz böyle şey! Buldun da bunadın mı? Böyle bir nimet tepilir mi?

- Ahdimiz vardır. İsterse Derviş Mehmet de kalsın sizinle. Ben yarın sabah doğuya gideceğim.

- Doğunun neresine?

- Karaamid'e. Belki daha doğuya, belki de oradan güneye. Bilemem.

- Niyetin ne Ahmet Ağa? Sana nasihat kâr etmez mi?

- Bu Derviş Mehmet, bana gerçeği söylemedi. Zekeriya'nın nerede oturduğunu biliyor. Beni aptal yerine koydu. Belki buralara geri dönmem. Bir daha Sancakbeyi Mustafa Bey'le karşılaşırsak, bu sefer tanır beni.

- Tanımaz, dön! Bırakma bu Balöz kızı.

Balöz Bacı, Şahkulu Kadına sarıldı. Hafif hafif ağlıyordu. Şahkulu, onun duygularını hemen anladı:

- Kızım, yavrum! Üzme kendini, bu insafsız adamı yola getirmesini biliriz. Gitse bile geri gelir! Pişman olup gelir! Sen bizim emanetimizsin!

- Anam, anam! Ben size hizmet ederim, su taşır, bu dedelerin

ayaklarını, ellerini, yüzlerini yıkarım. Pişmiş aşına su katmam. Ocağınızı canlandırır, ne isterseniz yaparım. Benim artık sığınacak yerim kalmadı.

- Burası senin yuvan yavrum! Salına salına gezersin! Süslenir, oyalanırsın! Hiç biz sana hizmet gördürür müyüz? Bu adamdan hayır gelmezse, seni başkasıyla başgöz de ederiz!

O zaman Balöz Bacı âdeta bağırdı:

- Hayır anam! Olmaz anam! Ben başka bir ere yâr olmam! Yan gözle dahi bakarsam bir erkek kişiye, Tanrı tezelden canımı alsın!

Fakat Ahmet Ağa, o akşam dediğini yaptı, Balöz'ü boşadı. Ertesi sabah giderken de Derviş Mehmet'e:

- Sen kal, dedi. İstemiyorum seni yanımda.

- Geleceğim! Sen ağa, çekilmez adamsın ama, yine de sana acırım, bırakmam peşini. Bunu böyle bilesin.

Yahya Çelebi de ağanın kolunu tuttu:

- Dinle beni, dedi. Nasıl, Şeyh Hüseyin'i ezerken karşına ben çıktımsa, Zekeriya'yı bulsan bile yanına biri sokulacak, seni cana kıymaktan alakoyacaktır.

- O adam çıkmayacak ve ben bu azaptan kurtulacağım!

- Bak, beni dinle. Mevlana Celaleddin Rumî efendimiz, daima tekrarlarmış. *"Sen öyle bir evvelsinki, senden önce hiçbir şey yoktur. Sen öyle bir nihayetsin ki, senden sonra da hiç bir şey yoktur!"* Bunu kafandan çıkarma, sen bir kudret değilsin! İnanmak inanmamak onlara aittir.

Ahmet Ağa cevap vermedi, atına bindi, elleriyle yüzünü kapadı ve sonra uzaklaştı. Derviş de peşinden geliyordu, Balöz Bacı da "Bekleyeceğim" diyordu, "hep bekleyeceğim!"

*
* *

Yol gitmekle bitmezdi. Nitekim yol tükenmiyordu. Derviş Mehmet'in canı sıkılıyordu. Belki lâf olsun, belki ağayı bir kere daha ayıltmak için konuştu:

- Beni dinle ağa, fütuvvet ehlinin dört ana kuralı vardır. Birincisi kuvvetli ve galip durumdayken affetmek, ikincisi hiddetli zamanında yumuşak davranmak, üçüncüsü düşmana karşı iyilik etmek, dör-

düncüsü ise kendi ihtiyacın varken başkasına vermek. Anladın mı ne demek istediğimi?

- Sen bunları nereden buluyorsun? Ahi olan Hoca Rıza Efendi söylese dinlerdim.

- Ağa! Beni yabana atma. Ben de kitap karıştırmışımdır. Mürekkep yalamışlığım vardır. Nasib alıp nasib verirken öğrendiklerim olmuştur. Nereye gidiyoruz?

- Bilmiyor musun? Karaamid'e! Sen hemen söyle, Zekeriya nerede bulunuyor? Yoksa ben nasıl olsa bulacağım.

- Sıkıldım senden! Öğren de boyun büyüsün, Karaamid'in güneyinde, Karasu denen bir yerde çiftliği varmış! İçin rahat etti mi? Sıkıldım dedim, anladın mı?

Taşçıların Ahmet Ağası hiç cevap vermedi. Yalnız Derviş Mehmet'e dik dik baktı. Sonra atını mahmuzlayıp tırısa kalktı.

Derviş Mehmet arkasından adeta acıyarak baktı. Sonra üzüldü, daha sonra ürktü.

Bir gün, Taşçıların Ahmet Ağa'sına böyle ters, hatta azarlarcasına konuşursa, Ahmet Ağa da "Ya Settar!" deyip Aygır Kâzım'a yaptığı gibi iki yumruk indirirse hâli nice olurdu? Aygır Kâzım kolu kırık, boynu eğik, burnu ezik, zar zor ayılıp köyüne gitmişti. Ya Derviş Mehmet ne yapardı? Hiç dayanamazdı, bir daha ayılmamacasına öteki dünyanın yolcusu olurdu. Acaba dünyanın altında ezilmek buna mı denirdi? "Vay başıma gelen!" diye söylendi. "Akılsız Mehmet, kendine gel! Henüz çarıkların delinmedi, henüz arakiyen başında duruyor. Çeneni tut, uyuyan devi uyandırma. Uçar canın bir süre daha sende kalsın!"

Atını sürdü, Ahmet Ağa'ya yetişti,

- Vur, dedi, ama yavaş vur, yere devirirsen bir daha ayağa kalkamam.

- Neler sayıklıyorsun sen? Fazla güneş de yok ki, başına vurdu diyelim!

- Dövmeyecek misin beni?

- Niye döveyim?

- Hani biraz evvel kafa tuttum ya sana!

- Bana bak derviş! Sen ne yaparsan yap senin kılına bile dokunamam! Destursuz bağa girsen bile sadece kızarım. Anladın mı?

Derviş Mehmet atının dizginlerini çekti. Ellerini havaya kaldırdı, dua etti.

- Aman yarabbi! Hamd olsun sana! Kurtuldum! Dünya daha başımın üstüne çökmeyecek!

- Sus geveze, sus! Daha fazla konuşursan sözümden cayarım. Bilmiş ol!

Güldüler! Gülmek ne güzel şeydi. Buna ihtiyaçları vardı. Bayağı rahatlıyorlardı. Daima gergin duran sinirleri gevşiyordu.

- Gel okşayayım seni derviş!

- Okşa! Ne güzel! Sen dünya durdukça yaşa emi?

- Nasıl olur o? Ben işimi bitireyim, sonrası Allah kerim. Hiç fazla yaşamaya niyetim yok.

- Ağzından çıkanı yel alsın! Hadi şurada oturup bir kaç lokma bir şey yiyelim.

Ufak bir çağlayan vardı. Sular şırıl şırıl akıyordu. Havada sanki dost bir rüzgâr esiyordu. Attan indiler, bağdaş kurdular. Karınlarından çok gözlerini doyurdular...

*

* *

İşte Karaamid'e gelmişlerdi. Fakat şehrin kapısından içeri giremediler. Kolcular göğüsledi onları.

- Uzaklaşın!

- Ne oluyor?

- Savaş var. Efendimiz Uzun Hasan Bey, Karakoyunlar'ın haddini bildirmeye gitti.

- Nerede?

- Çapakçur'da olsa gerek. Şimdiden bilinmez. Ezecek onları!

- Kimde suç?

- Sana ne behey gafil? Hadi durmayın burada.

- Bu sefer söze Ahmet Ağa karıştı.

- Zekeriya Bey'e gidecektik. Karasu'da oturuyormuş! Çok sayarız onu, ne yoldan gidelim?

- Behey cahil! Zekeriya Bey çiftliğinde durur mu? Uzun Hasan Efendimizle yola çıktı. Elbet savaşa katılır. Hadi dedim size! Kaybolun.

Kayboldular. Şimdi yolları Çapakçur'du. Sora sora bulacaklardı orayı. Zaten bir grup insan da önlerinden akıp gidiyordu.

Çapakçur'a vardıkları zaman savaş başlamıştı bile. Karakoyunlular daha güçlü görünüyordu. Kılıç sesleri, naralar bir topun gürültüsüyle uzaktan duyulurdu.

1467 yılı Ekim ayının otuzuydu. Soğuk vardı etrafta. Üşüyorlardı. Fakat Taşçıların Ahmet Ağa'nın amacı bu kargaşalık içinde Zekeriya Bey'i yakalamaktı. Nasıl yapacaktı bunu? İstiyordu ki, Karakoyunlu Cihân Şah'ın çerileri Uzun Hasan'ı tepelesin, kaçarken o telaş içinde Zekeriya'nın önüne geçebilsin!

Bunda başarısızlık da vardı. Razıydı, bir kurt gibi içini kemiren o duygu böylece sona ererdi. Herkes bilirdi ki Cihân Şah daha güçlüydü. Hiç macera peşinde koşmamış, Osmanlılarla daima dost geçinmişti. Onu kışkırtan, rahat durmayan Uzun Hasan Bey olmuştu. Cihan Şah Tebriz'de otururdu. Hani Mevlâna Celalettin'e yeni bir ateş yaktıran Şems'in memleketiydi burası. Uzun Hasan'ın Tebriz'de de gözü vardı.

Çapakçur'un batı ucu Göynük'e dayanırdı. Murat Suyu geçerdi oradan. Dağlarında meşe ormanları vardı.

Bir atlı geçti yanlarından. Hırslı ve üzgündü.

- Kaçılın, dedi onlara. Ayak altında durmayın, ezilirsiniz. Uzun-Hasan Bey savaşı kaybetmek üzere.

Derviş Mehmet, atlıyı bırakmadı:

- Söyle bize nereye gidelim? Yanımdaki yol arkadaşım Zekeriya Bey'i görmek istiyor!

- Hiç bulamazsınız! Siz şimdi meşe ormanlarına gidin. Savaşı oradan seyredin! Sonu bilinmez, koruyun kendinizi.

Atlı daha fazla oyalanmadı, hayvanını sürdü, uzaklaştı. Meşelikler pek uzakta değildi. Akkoyunlu bir asker sokuldu yanlarına:

- Geri dönün, dedi.

- Neden? Meşeliklere gidip dua edeceğiz.

- Uzun Hasan Bey'imiz için mi? O zaman olur! Bizim beyimiz yamandır. İşini bilir. Karakoyunlulara da yenilmez. Bunu aklınızdan çıkarmayın! Karamanlı Pîr Ahmet Bey bize sığınmıştı. Osmanlı'nın şerrinden onu kurtarmak için asker verdi. Osmanlı'nın paşası Gedik Ahmet Konya'ya çekilmek zorunda kaldı. Bunu biliyor muydunuz? Hadi uğurlar olsun. Görürsünüz!

Bu çeri bir şeyler biliyordu. Görevli olarak bir yere gitse gerekti. Fazla düşünecek vakitleri yoktu.

Atlarını sürdüler, meşeliklere geldiler. Heyecan doruktaydı. Çünkü meşeliklerde, ağaçların arasına sığınmış, yalın kılıç çeriler vardı. Bir tanesi:

- Geri, dedi onlara. Kaybolun! Yakarız sizi şimdi.

Derviş Mehmet, doğrusunu söylemek gerekirse bu işlerden hiç hoşlanmıyordu. Elinden gelse, hemen buradan uzaklaşır, bir daha uğramazdı. Gel gör ki, Ahmet Ağa'ya artık lâf anlatmak mümkün değildi.

- Ah yiğidim! Şuracıkta, arkanızda birazcık dinlenip Uzun Hasan Beyimize dua edelim.

- Geç öyleyse! Sesinizi çıkarayım demeyin.

Ağaçların arkasına sinmiş olan bu çerilerin bir kısmının ellerinde ok da vardı.

Vakit, sanki birbirine yapışmış gibi ağır ağır ilerliyordu. Yine de o çeriler, biraz sabırsız, biraz heyecanla bekliyorlardı. Kimdi, niye gizlenmişlerdi?

Bunun cevabı, biraz sonra anlaşıldı. Evvela beyaz bayraklı bir atlı gözüktü, arkasından Uzun Hasan Bey geliyordu. İşte yanında Zekeriya Bey de vardı.

Uzun Hasan doğrusu yakışıklı insandı. Atının üzerinde dik duruyor, arada bir etrafına bakınıyordu. Sanki ağaçların arkasında gizlenen çerilerin farkında değildi.

Derviş Mehmet, Ahmet Ağa'nın koluna yapıştı:

- Aman Ağam, sakın yanlış bir iş yapayım deme. Zekeriya Bey'i vurmanın zamanı değildir. Parçalarlar bizi, kendine acımıyorsan bana acı!

- Bundan sonra ben ne vakit bulurum bu Zekeriya itini?

- Zamanı gelecek! Bekleyeceksin. Başka çaren yok.

- O beni ihbar etmiştir. O kızımı kandırmıştır. O ocağımı söndürmüştür. Elinden gelse beni bir kaşık suda boğar. Yıllarca onun yüzünden serseri dolaşırız biz!

- Sus ve bekle ağam, Allah rızası için sus!

Nitekim hiç umulmayan başka bir olay daha oldu. Beyaz bayraklı bir atlı daha göründü. Arkasında bir kaç atlı vardı. Bir ses:

- Cihan Şah hazretleri geliyor! dedi.

Cihan Şah, kazanmakta olduğu savaştan emin olmalıydı. Endişesiz atını sürüyordu. Meşeliklerin ortasındaki küçük alana gelince karşısında duran Uzun Hasan'a seslendi:

- Ey Akkoyunluların Beyi! Teslim oluyorsun demek! Seni cezalandırmayacağım. Yalnız sürgüne göndereceğim. Niye beni buraya çağırdın? Ne söyleyeceksin bana?

Uzun Hasan Bey gülümsedi, dörtnala geri dönerken bir elini havaya kaldırdı:

- Vurun! dedi.

İşte o zaman meşe ağaçlarının arasından oklar vınladı. Kılıçlar parladı.

Cihan Şah neye uğradığını anlayamadı. Yanındaki koruyucular kılıçlarını çektikleri zaman çok geç kalmışlardı. Cihân Şah elini göğsüne bastırdı. Saplanan bir oku çıkarmaya çalıştı. İkinci bir ok alnına gömülünce, atından yuvarlandı.

Şimdi Cihan Şah'ın koruyucuları kaçıyordu. Bir taraftan da bağırıyorlardı.

- Cihan Şah öldü. Mahvolduk. Yenildik!

Bu ses ta uzaklara kadar yayılıyordu. Ellerindeki silahlarla bu buluşmanın sonunu bekleyen Karakoyunlu askerleri birden şaşırdı, sonra panik başladı. Şimdi onları Akkoyunlular kovalıyordu. Uzun Hasan Bey böylece amacına ulaşmıştı. Artık Tebriz onundu.

Taşçıların Ahmet Ağası ileriye atılmak istedi. Hayatı pahasına, vahşi bir kahkaha atan Uzun Hasan Bey'in yanındaki Zekeriya Bey'i ezmek istedi. Bunu da başaramadı. Derviş Mehmet onun ayaklarına sarılmıştı. Öylesine yapışmıştı ki, bir türlü kurtulamamıştı.

- Ne yapıyorsun? Yerler seni! Nasıl kurtulursun, Uzun Hasan'ların elinden? Öldür de beni öyle git!

Onlar uzaklaştı. O zaman Derviş Mehmet, ağayı bıraktı. Taşçıların Ahmet Ağa'sı olduğu yere çöktü. Ağlıyordu.

Karasu

YOLDA bir merkebin üzerine binmiş bir Akkoyunlu, eliyle işaret etti:

- İşte uzakta gördüğünüz yer Zekeriya Beyimizin Karasu çiftliğidir dedi. Haremi buradadır. Ama kendisi çoğu zaman Uzun Hasan Efendimizin yanında bulunur.

Derviş Mehmet sordu:

- Şimdi Zekeriya Bey, çiftliğinde midir?

- Onu bilemem.

Akkoyunlu merkebini topuklayarak uzaklaştı. Bu sefer Derviş Mehmet boyun eğmişti. Ahmet Ağa meşelikte bir süre hırsından ağladıktan sonra "Zekeriya'nın oturduğu Karasu çiftliğine gideceğiz!" deyince Derviş Mehmet ses çıkaramamıştı.

Yolda bir hayli oyalamıştı onu. Yine de "Karasu" çiftliğine varmışlardı. Şimdi ne olacaktı? Bu işin sonunda ölüm vardı. Derviş Mehmet ölümden tiksinirdi. Zekeriya Bey ne olurdu, Zeynep ne yapardı? Ahmet Ağa bu işleri nasıl başarırdı? Zekeriya Bey'in adamları Ahmet Ağa'yı rahat bırakırlar mıydı?

Derviş Mehmet boncuk boncuk terlemeye başladı:

- Ne olur, dönelim, diye yalvardı.

- Ne dedin? Git yanımdan. Yahut bekle beni burada!

- Sağ kalırsan beklerim. Seni parçalarlar, parçalarını da savururlar. Önüme belki bir kolunun ya da bacağının bir teki düşer! Yalvarırım dönelim geri! Zekeriya Bey'i yalnızken yakalamalısın!

Ahmet Ağa artık Derviş Mehmet'i dinlemedi, atını sürdü. Zekeriya Bey'in çiftliği çok büyük olmalıydı. Uzaktan beyaz boyalı bir kaç ev göze çarpıyordu. Sığırlar etrafa yayılmıştı. Koyun sürüleri yamaçlarda otluyordu.

Biraz ilerde bir levha duruyordu. Levhada "Girilmez" yazılıydı. Derviş Mehmet, Ahmet Ağa'ya yetişti:

- Okudun mu? dedi. Bak, girilmezmiş, hadi başka zamana bırakalım bu işi.

- Derviş, ben kararlıyım, bırak peşimi.

Bir araba geliyordu kendilerine doğru. Önünde yağız bir ata binmiş bir adam yürüyordu. Adam onları gördü. Atını süratle sürdü, yanlarına geldi, levhayı göstererek sordu:

- Bunu görmediniz mi? Okumanız, yazmanız yok mu sizin?

Derviş Mehmet cevap verdi:

- Var yiğidim de, yol arkadaşım Zekeriya Beyimizi görmek ister.

- Siz Osmanlısınız! Biz Osmanlıyı sevmeyiz. Derhal uzaklaşın buradan. Zaten Zekeriya Beyimiz yok çiftlikte.

- Ya! Peki nereye gitti?

- Bana bak! Ben bu çiftliğin kâhyasıyım. Çok lâftan hazetmem. Hadi gidin! Sonra zararım dokunur size!

- Ne olur söyle, yalvarırım söyle!

- Ne yapışkan adamsın sen! Zekeriya Bey gelmeyecek bir daha buraya. Zaferden sonra Uzun Hasan Efendimizle Tebriz'e gitmiş. Haberi geldi. Haremini de çağırmış, onlar da gittiler.

Derviş Mehmet bir rahatladı ki, âdeta kuş gibi uçası geldi. Neredeyse atının üzerinde oynayacaktı:

- Ver elini öpeyim kâhya hazretleri, ne iyi adamsın sen!

- Hadi defol! Delirdin mi sen?

Derviş Mehmet, Ahmet Ağa'ya yan gözle baktı. Hani bir yumruk kâhyanın burnuna inerse, kâhya atından aşağı yuvarlanır, bir daha yerden kalkamazdı. O zaman kâhyayı olduğu gibi bırakıp kaçmak gerekecekti. Fakat, şu Ahmet Ağa denen adam yok mu, gururundan kaçmazdı da arabadakiler, arkadan gelen atlılar yetişir, burası bir savaş meydanına dönüşürdü, sonu ne olur bilinmezdi!

Kendisinin elinden ne gelirdi ki, Ahmet Ağa'yı ancak yerden toplayıp atının üzerine kor, uzaklaşırdı. O da, bırakırlarsa yapabilirdi bunu.

Çok şükür, dervişin umduğu gibi çıkmadı. Ahmet Ağa, atının başını çevirmiş, hiç arkasına bakmadan uzaklaşıyordu.

Ne büyük Allah'tı o, nelere kadir değildi? İşte bir kere daha o büyüğün sayesinde Ahmet Ağa insafa gelmiş olmalı ki, hiç kimseye ilişmeden geldiği gibi gidiyordu. Derviş Mehmet, ona yetişti:

- Ağam, dedi. Aklıma ne geldi bilir misin?

- Ağam deme bana! Benden uzak dur!

- Ağam, buradan hemen kaçalım, Osmanlı topraklarına girelim. Sonra güneye inelim. Sulucakarahöyük'e uğramadan Nevşehir'e varalım. Biraz da oralarda oyalanalım. Hacıbektaş'a varırsak, Balöz bacıyı sorarlar. Ne cevap veririz onlara?

- Aklınla bin yaşa!

- Bak, hava da bozuyor. Kış bastırmadan menzilemize varmalıyız.

- Ben Tebriz'e gideceğim. Sen istersen Nevşehir'e yollan!

- Olmaz ağa! Tebriz nire, burası nire? Yolda donarız. Akkoyunlular devirir yolda bizi! Vakitsiz gideriz. Osmanlı'ya diş biliyorlar!

Ahmet Ağa'nın cevap vermesine vakit kalmadı, çiftliğin kâhyası at sürüp yetişti onlara. Eyvah şimdi zorla bela aramış olmalıydı bu adam, fakat derviş yine yanıldı. Kâhya:

- Bana bak, dedi, derviş bozuntusu merakını gidereyim: Karakoyunlu denen bir devlet kalmamış ortalıkta. Tebriz de bizim, Irak da bizim. Daha neler neler bizim. Uzun Hasan Bey'imizden büyük hükümdar yok bu yer yüzünde.

- Başka birşey sorayım mı? Şeyh Hüseyin denen mübarek bir zat vardı. Nerede acaba, bilir misin?

- Bilirim! Ne yazık! Attan beyni üstüne düşmüş, göç etmiş. Büyük kayıp.

- Oh! Oh! Ne güzel olmuş! Bizim ağaya iş kalmamış!

- Ne dedin? Ağzından çıkanı kulağın duyuyor mu?

- Şey yani. Ne güzel olmuş derken, Allahına kavuşmuş demek istedim. Acıdım doğrusu.

- Sana bir şey söyleyeyim mi? Senin Fatih Sultan Mehmet'in var ya, yakında işi bitiktir. Uzun Hasan Beyimiz, onun da hesabını görecek, boynuna zincir takıp ayı misali yollarda dolaştıracaktır.

İşte şimdi Derviş Mehmet, bir yumruğun inmesini bekledi. Fakat boşunaydı. Allah şu Ahmet Ağa'ya bir soğukkanlılık vermişti, yerinden bile kıpırdamıyordu.

- Bana bak, derviş bozuntusu, padişahını görürsen söyle, paçalarını toplasın da öyle dolaşsın! Hiç değilse etekleri çamurlanmaz! Anladın mı mankafa?

Eh, hani Ahmet Ağa ses çıkarmadıysa, Derviş Mehmet Allah'ına sığınıp şu adama bir yumruk indirmez miydi? Olmadı, yapamadı, yutkuna yutkuna atını topukladı. Arkalarından kâhya kahkahalarla gülüyordu.

Ağzıkara Han

GERÇEKTEN Hacıbektaş'a (Sulucakarahöyük) uğramadılar. Derviş Mehmet üzülmüştü ama, olmazdı ki! Balöz'ü ne yaptınız diye sorarlarsa ne cevap verirdi? Hâlbuki, dede babayı görse, babalarla koklaşsa, dervişlerle kucaklaşsa ne iyi olurdu!

Kış gerçekten bastırıyordu. Üşüyorlardı, elbiseleri de eskimiş, çok yıpranmıştı. Üstelik Derviş Mehmet'in çarıkları da delinmek üzereydi.

Nevşehir'e[8] varmadan, büyük bir kervansaray olacaktı. Kapılar kapanmadan yetişmeliydiler.

Ümitlerinin kırılmasına az zaman kalmıştı ki, kervansarayı gördüler. Hayvanları güç yürüyordu. Yorgun ve bitkindiler. Zorlukla kervansaraydan içeri girebildiler.

Bu, hana "Ağzıkara Han"[9] kervansarayı diyorlardı. Çok büyük bir kervansaraydı. Kitabeye göre Hoca Mesut adlı bir hayırsever yaptırmıştı. Erkek-kadın yerleri ayrı olduğu gibi, kışlık ve yazlık yerleri de vardı. Mescidi, hamamı, ahırları, hücreleri, yemekhanesi, kitaplığı, hatta mehterhanesi de bulunuyordu. Tahminen bundan ikiyüz otuz yıl evvel yapılmış olmalıydı. Anadolu Selçukları yapısıydı. Vakfiyesi o zamandan beri devam ediyordu.

Derviş Mehmet kıskandı.

- Bizim Hatun Kervansarayımız bundan aşağı değil ki, eksiği yok, fazlası var, diye söylendi.

İşte mehterhane nöbet vuruyordu. Nakış faslından çalsa gerekti.

Dîdebanbaşı,

- Sefa geldiniz, dedi. Görüyorum ki, çok yorgunsunuz. Atlarınız da öyle. Şimdi sizi dinlendiririz.

Dîdebanbaşı, Ahmet Ağa'ya derin derin baktı. Bir an düşündü, sonra,

---

8 Nevşehir: O zamanki adı Muşkaralı.

9 Sayın Kemalettin Nomer'in etütlerinden.

- Sen, Taşçıların Ahmet Ağa'sın değil mi? diye sordu.
- Evet, geçmişte öyleydi!
- Ne demek o? Ver elini öpeyim ağam.
- İstemem, öpülecek el değil bu! Beni hücreme götür!
- Öyle olsun ağam! Sonra konuşuruz. Ağaya da haber veririm!

Ağzıkara Han, asıl cephesi yandan olup ağır kuleleri ile kale manzarası gösteren bir kervansaraydı. Köşk mescidi ve hol kubbesinin süslemeleri ile güzel bir görüntüsü vardı. Avlunun ortasında bulunan köşk mescidi sekiz dilimli basık kubbeliydi. Handa nebatî süslemeler ve figürler yoktu.

Dîdebanbaşı onları hücrelerine götürürken bir adam sokuldu yanlarına:

- Sen Taşçıların Ahmet Ağası değil misin? diye sordu.
- Evet!
- Yanındaki de Derviş Mehmet olacak!
- Öyle! Niye soruyorsun?
- Sonra görüşürüz, sonra!

Adam koşarak uzaklaştı. Ahmet Ağa, dervişe baktı. Derviş Mehmet, belki soğuktan olacak sallanıyordu. Hatta yumruklarını sıkmıştı. Onun bu hâlini Ahmet Ağa hiç görmemişti.

- Ne oluyor sana?
- Hiç! Arada bir gelir!

Gece, Ahmet Ağa battaniyeye sarılıp uyumaya çalışırken, hanın ağası, dîdebanbaşıyla beraber yanına geldi:

- Kusura bakma Ahmet Ağa, dedi, dîdebanbaşı, kervansarayımızı şereflendirdiğinizi geç bildirdi bana. Dayanamayıp rahatsız ettim seni. Nasılsın?
- İyiyim. Biraz yorgunum! Seni gördüm memnun oldum.
- Bilmem haberin var mı? Osmanlı, Niğde ve Alaiye'yi Karamanlılardan aldı. Gel gör ki, işler kötüye gitti.
- Ne gibi?
- Akkoyunlu Uzun Hasan veziri Bektaşoğlu Emir Beyle yeğeni Yusuf Mirza ve Zekeriya Bey denen birisine asker verip Karamanlı Pîr Ahmet Bey ile beraber Tokat'ı ve Sivas'ı yağmalatmış. Sonra vezirimiz Gedik Ahmet Paşa'yı da yenmişler. Gedik Ahmet Paşa Konya'da Şehzade Mustafa'nın yanına sığınmış.
- Nasıl bilirsin bunları ağa?

- Ulaklar gelip giderler. Halk huzursuzdur. Fatih Sultan Mehmet Han buna nasıl katlanır? Bak, göreceksin gelecek günlerde neler olacak!

Taşçıların Ahmet Ağa kalkmıştı. Çok hırslı ve üzgündü. Hatun Han ne olmuştu, Sivas Sancakbeyi Mustafa Bey ne olmuştu, Söğütlüdere Ahiler Uğrağı ne olmuştu? İşte, Zekeriya denen o adam yine meydana çıkmıştı!

- Ben gitmeliyim, dedi.

- Nereye gideceksin ağam?

- Dostlar var, bunca emek sarf ettiğim Hatun Han var. Yardımlarına koşmalıyım. Bir şekilde yakalamama engel oldukları Zekeriya denen o adam var! Ben nasıl burada rahat ederim?

- Bir yere gidemezsin. Kış bastırıyor. Yollarda donarsınız. Sizi bahara kadar bırakmayız.

İçeriye nefes nefese bir dîdeban girdi. Çok sevinçli görünüyordu:

- Ağam, dedi, müjdemi isterim.

- Nedir o? Ne müjdesi?

- Şimdi bir haberci geldi. Akkoyunlular yenilmiş.

- Çabuk, haberciyi getir buraya.

Bevvap çıkarken Ahmet Ağa hayretle sordu:

- Haberci nasıl girdi içeri? Han kapısı kapalı değil miydi?

- Şimdi, yatsıdan sonra kapatıyoruz. Bazen, sığınmak isteyenlere vakit geçse bile kapımızı açıyoruz. Yalnız içerden dışarı çıkmak yok. Sana acayip sualler soran bir adam varmış, yarın sabah maksadını anlayacağız.

Dîdeban haberciyi getirdi. Ağzıkara Han'ın Ağası,

- Anlat, dedi. Sevindir bizi.

- Konya Beyi Şehzade Mustafa Akkoyunlulara yenilen Gedik Ahmet Paşa'yı da yanına alıp Kilikya'ya doğru ilerleyen Akkoyunlulara karşı çıkmış. Beyşehir Gölü'nün kuzeydoğusunda Kıreli denen yerde karşılaşmışlar. Yenmiş onları. Yusuf Mirza'nın boynuna ip takarak Âsitane'ye, babası Fatih Sultan Mehmet Han'a göndermiş!

- Ne vakit olmuş bu?

- Epeyce! Biz ancak yeni haber aldık.

Ahmet Ağa, dayanamayıp sordu.

- Bektaş oğlu Emir Bey'le Zekeriya Bey ne olmuş? Özellikle Zekeriya Bey?

- Bilmeyiz. Kaçmışlar. Yakalanan Türkmen beylerinin birçoğu idam edilmiş. Belki de Zekeriya Bey de idam edilmiştir.

Taşçıların Ahmet Ağası hiç de sevinmemiş, sevinememişti. Zekeriya kurtulsa da, ölse de makbulü değildi. Onu kendisi yakalamalıydı. Olmadı, olmuyordu! Sanki Zekeriya Bey'in yanında bilinemeyen bir koruyucusu vardı; her tehlikede onu kolundan çekip uzaklaştırıyordu.

Ağzıkara Han'ın ağası ayağa kalktı,

- Artık biz gidelim, dedi. Yarın yine görüşürüz. Bu zafer için mehtarhaneye nöbet vurduracağım. Rahat uyu ağam, emrindeyiz.

Geceyi Ahmet Ağa yine keyifsiz geçirdi. Gözünün önüne hep Zekeriya Bey ile kızı Zeynep geldi. Fakat ne tuhaf, Zeynep'e karşı eski sevgisini, eski duygularını pek yaşayamamıştı. Âdeta uzaklaşıyordu ondan!

Sabah, mehterhanenin nöbetiyle uyandı. Aptest aldı, namazını kıldı. Dervişi bekledi. Fakat Derviş Mehmet gözükürlerde yoktu. Merak etti, sordu:

- Benim yanımda yol arkadaşım bir derviş vardı. Gözükürlerde yok. Hasta mı acaba?

- Gitti, dediler.

- Ne, nasıl olur?

- Size selam bırakıp erkenden yola çıktı. Engellemek istedik, donarsın dedik. Dinlemedi.

- Çabuk koşun arkasından yakalayın, zorla da olsa getirin buraya. Ata binmiş miydi?

- Hayır!

- Durmayın! Çok kötü.

Taşçıların Ahmet Ağası da koşmaya başladı. Hafif karla kaplanmış yolda dervişin ayak izlerini görebiliyordu. Dîdebanlardan evvel ona yetişti. Derviş, bir taşın üzerine oturmuş, göğsüne heybesini bastırmış, üzüntü ile etrafına bakınıyordu.

- Ne yaptın sen? Deli misin?

- Bırak yakamı. Bıktım senden.

- Ben ne yaptım sana?

- Hiç bir sözümü dinlemezsin! Ne dersem aksini yaparsın. Çok zaman somurtur, konuşmazsın! Daha sayayım mı? Gül gibi Balöz'ü gözün görmez, mutluluğu ayağınla tepersin! İşte bu!

- Yani, handan kaçışın benim yüzümden mi?

- Evet, başka sebep yok!

- Yalancı! Şimdi sana bir yumruk indiririm, aklın başına gelir! Doğru söyle bana.

Derviş Mehmet göğsündeki heybeyi bırakıp elleriyle yüzünü kapadı. Sanki o müthiş yumruk inmek üzereydi ve Derviş hemen yere yıkılacaktı.

Düşündüğü gibi olmadı. Aksine, Ahmet Ağa, okşadı onu:

- Hadi, dedi, dönüyoruz. Kervansarayda gerçeği söyleyeceksin bana.

Bu sefer Derviş Mehmet direnmedi. Boynunu eğdi, heybesini omuzuna vurdu, yürümeye başladı.

Hana vardıkları zaman soğuktan eli, ayağı morarmıştı. Belki de çarığı delinmiş, ya da delinmek üzereydi.

Hücresine götürdü onu Ahmet Ağa:

- Anlat, dedi.

- Neyi?

- Niçin handan kaçtın?

Derviş Mehmet, derin bir soluk aldı. Bir an düşündü, sonra:

- Bir sual soracağım, dedi.

- Sor! Yalnız bahane arama!

- Söyle bana, en büyük sanatkâr kimdir?

- Ne bileyim ben? Sen bilirsen söyle.

- Önce bana "Yuh!" de. Demeyecek misin? Bilesin ki, en büyük sanatkâr yukarıdakidir!

- Derviş sen aklını mı kaçırdın?

- Dinle. O, en büyük sanatkârdır, biz de onun eseriyiz!

- Peki! Ne anlatmak niyetindesin?

- En büyük sanatkâr, eserinin de sanatkâr olmasını ister. Hani senin eserin?

- Ne yapayım? Şiir mi yazayım? Mimar mı olayım? Taş işçiliğine mi başlayayım?

- Hiç biri değil! Balöz'le evleneceksin. Bir evladın olacak. İşte senin eserin!

Hiç keyfi olmadığı halde Taşçıların Ahmet Ağası gülmeye başladı. Sonra dervişin elini tuttu:

- Bana bak, dedi. Burnuna yumruğu indirmek zamanı geldi. Hani senin eserin?

- Yok!

- Niçin yok? Niye oyalandın bu güne kadar?

- Kısmetin çıkmadı. Bu konudaki nasibim düğümlenmiş! Elimden ne gelir?

- Şimdi lâfı değiştirme! Yakanı bırakmam. Niçin kaçtın handan?

- Senden öğrendim! Bu gece ona iki yumruk attım. Deviremedim ama, yine de aferin bana!

- O kim? Niçin kavga ettin?

- Gülten'in kocasıymış! Benimle alay etti. Nereden biliyorsa, senin de eşkiya, haydut olduğunu söyledi. Dayanamadım. Sabrın da bir sonu vardır. İşte bu, anladın mı?

Taşçıların Ahmet Ağası anlamamıştı. Herkes'e öğüt vere vere, ya da tabanlarının altı deline deline dolaşan derviş aklını kaçırmış olmalıydı!

- Bana bak, dedi. Gülten kim? O adam kim?

- Hım! Merakından çatlayacaksın değil mi? Öğren de için rahat etsin. Gülten benim eski âşnâmdı. İstetmiştim de teneke çalmışlardı arkamdan, yuhlamışlardı. İşte bugüne kadar sustuk, orasını susturduk.

- Derviş, sen de yaralısın! Benim içimi didik edersin de seninkine neden kilit vurursun?

- Benim gönlüm yukarıya dönük olmalıydı. Öyle de sanırdım. Şeytan girdi araya. Beşerin esiri oldum. Şimdi aklım başımda ama, ne çare iş işten geçti.

- Peki! Gülten'in kocası dediğin o adam kim?

- Dün hücremize giderken bir adam sokulmuştu yanına. Senin Ahmet Ağa, benim de Derviş Mehmet olup olmadığımızı sormuştu. İşte o, Gülten'in kocasıymış!

- Niçin dövdün onu?

- Niçin mi?

Derviş Mehmet birden cevap vermedi. Ayağa kalkmış sallanıyordu. Hatta yumruklarını da sıkmış, karşısında bir düşman varmış gibi soluk alıyordu:

- Anladım! Bu dünya gönül dünyasıymış! Âmenna, bir şey diyemeyiz! Zaten gönül olmazsa insanda ne olur ki... İyi de niye gönül-

leriyle konuşanlara çelme takmaya çalışırlar? İşte ben buna dayanamadım!

- Adam sana ne yaptı da dayanamadın?

- Dün gece hücreme geldi. "Ulan!" dedi bana. "Gül gibi karın, şimdi hatunlar kısmında hüngür hüngür ağlıyor. Ne yaptın yine ona? Senin gibi tabanı delik, kedi tırmalamış gibi yırtık yüzlü bir serseriye kız verirler miydi? Bu hana girerken görmüş seni karım, eski acı günleri hatırlamış! O vakitler sulanmışsın ona! Kapılarından bir türlü uzaklaşmamışsın. Başından aşağıya apteshane suyu dökmüşler, yine vazgeçmemişsin. Taşa tutmuşlar, kertenkele gibi yerde sürünmeye başlamışsın. Üstelik şimdi bir haydutla dolaşıyorsun! Kimleri soyuyorsunuz?"

- Sen bu adamı daha evvel tanıyor muydun?

- Tanırdım. Kesme sözümü! Hızımı almışken anlatayım. Bu sözlerle de yetinmedi o namussuz. Âdeta bağırdı. "Ben bunun acısını çıkarmaz mıyım sanıyorsun? Şu hâline bak, kıçında şalvarın delinmiş, burnun çarpılmış, sakalın keçi sakalı gibi olmuş, dizlerin titriyor. Hâlâ gözün karımda mı senin? Yerim ulan seni, yerim!" Herif yamyam mıydı, bilmem ama, ben büsbütün solumaya başladım. O bunun farkına varmadı. "Yarın olsun, hayır olsun." dedi "meydana çıkacağım. Hem senin rezaletini, namussuzluğunu anlatacağım, hem de içimizde bir haydut var, donumuza kadar soyar! Yakalayın ey ahâli diyeceğim."

- Sahiden yapacak mısın bunları? diye sordum.

- Elbette, dedi. Benim kimseden korkum yok!

- Âkibetini düşünmüyor musun?

- Bir şartla vazgeçerim!

- Nedir o?

- Bana on altın verirseniz!

- İşte ne olduysa, o zaman oldu! "Ya Settar! dedim. Yumruğumu havada döndürüp yüzünün ortalık yerine indirdim. Bir daha indirdim. Hiç beklemiyor olmalı ki, karşı koyamadı. Yine de senin gibi devirememiştim. Sendeledi de kaçtı. İşte bu! Sabah kapılar açılınca pılımı pırtımı toplayıp handan uzaklaştım. Bilirim handa kavga edenden pek hoşlanmazlar. Yine de peşimi bırakmadın! Ne olacak şimdi?

Taşçıların Ahmet Ağa'sının cevap vermesine vakit kalmadı. Dışarda bir uğultu oldu. Bir adamın bağırdığı duyuldu.

- Ey ahali! Ey saygı değer yolcular! Bilesiniz ki, içimizde kana susamış bir haydut ile sahtekâr, dolandırıcı bir derviş vardır. Yakalayın, acımayın, cezalarını verin!

- Hadi, dedi derviş, çık işin içinden.

Derviş Mehmet hiç de yumuşak konuşmuyordu. Yutkunması, hava alıp vermesi bile başka türlüydü.

Taşçıların Ahmet Ağası yavaş yavaş hücreden çıktı. Hiç telaş etmiyordu. Yolcular bağırıyordu:

- Nerede o haydut, nerede namussuz derviş?

- Şimdi hücresinde olmalı! Bastıralım, derviş bozuntusuyla eşkiyayı yere yıkıp çiğneyelim!

Yolcuların, niyeti kötüydü. Dîdebanların engellemesine aldırmıyorlardı. Harekete geçmek üzereydiler. "Gidelim, hemen ezelim!" diye bağırıyorlardı. Esasında Gülten'in kocasının bir gözü morarmıştı. Belki de kapanmak üzereydi.

- Biz bu handa güven içinde yaşamak isteriz! Canımız, malımız, namusumuz ne olacak? Hanın ağası böylelerini içeri niye sokar? Durmayın, yürüyün!

Yürüyemediler. Birisi önlerine geçti. "Durun!" diye bağırdı. Bu Taşçıların Ahmet'ti.

- Bu adamın eşkiya dediği benim! Hadi, durmayın, paralayın beni!

Derin bir sessizlik oldu. Ahmet Ağa ilerledi, sordu:

- Adın ne senin?

- Ben eşkiyaya ad vermem!

- Benim eşkiya olduğumu nereden biliyorsun?

- Dayım Zekeriya Bey'in düşmanısın sen!

İşte, o zaman adamın yüzüne bir yumruk indi ve adam sırtüstü yere düştü. Bir daha kıpırdayamadı. Arkadan Derviş Mehmet'in sesi duyuldu:

- Eline sağlık! İnen yumruk dert görmesin!

Vakit öğleye yaklaşıyordu. Bütün yolcular şaşkındı. Bu eşkiyaya karşı mı koymalıydılar, yoksa hücrelerine çekilseler miydi? Hani daha fazla oyalanamazlardı, soğuk gittikçe bastırıyordu.

Ağzıkara Han'ın ağasının kalabalığı yarıp Ahmet Ağa'nın yanına geldiği görüldü.

- Kimse kıpırdamasın! Beni dinleyin. Bu handa asla kavga ol-

maz! Bir şikâyetiniz varsa ya bana, ya da dîdebanbaşına söylersiniz. Dağılın! Yerdeki adamın yalan söylemediğini nereden biliyorsunuz? Cevap veren çıkmadı. Yalnız bir kervanbaşı sordu:

- Yerdeki adam ne olacak?

- Onu hekim ayıltmıya çalışır! O bizim işimiz! Namusunuza, malınıza, canınıza dokunan oldu mu?

- Hayır!

- Öyleyse dinlenin! Namaz ve yemek vakti gelmek üzeredir!

- Yerdeki adamı bayıltan ne olacak?

- Anlayacağız! Kışkırtılmıştır, şerefiyle oynanmıştır. Yine de suçlu ise icabına bakarız.

Dağıldılar. Yine de pek memnun görünmüyorlardı. Tedirgindiler. Kış bastırdığı için de yollarına devam edemeyenler bulunacaktı. Uzun kış geceleri nasıl geçerdi?

Hanın ağasının sesi tekrar duyuldu:

- Bize güvenin! Kılınıza bile zarar gelmesini istemeyiz. Dîdebanlarımız bile geceleri kapı arkasında yatarlar. Görevimiz sizleri memnun etmek, bütün ihtiyaçlarınızı gidermektir.

Artık meydanda kimse kalmamıştı. Han ağası dîdebanlara:

- Yerdeki adamı hekime götürün, dedi. Ayıltsın, gerekirse tedavi etsin.

Adamı götürdüler. Derviş Mehmet, yanlarına sokulmuştu. Ahmet Ağa sordu:

- Dervişim, bu adamın dün gece senin aleyhinde söyledikleri doğru mu? Gülten dediğinin kapısı önünde sürüngün mü? Başından aşağıya pis su döktüler mi?

- Bu iş kapandı ağam. Varma üzerime!

- Kapanmadı. O hatun, kadınlar bölümünde oturuyor. Kocasının âkibetini soracaktır. Belki seni de görecektir.

- İstemem! Bırak yakamı ağam!

- Bırakmam, söyle! Gerçekten pis suları yedin mi, kertenkeleler gibi sürüngün mü?

Cılız bir ses çıktı:

- Evet!

- Ne dedin? Evet mi? Nasıl katlandın buna?

Derviş başını önüne eğdi, kalbinin üzerine elini bastırdı,

- Gönül, dedi. Susturamadım, şimdi ise düğümledim.

- Bana bak, sen benim yaşantımla uğraşıp beni avutmaya çalışacağına, kendi derdini niye gizledin?

- Benimkisi rezillik!

- Gülten'i görmek ister miydin?

- Asla! Ben harama el sürmem! Uykum geldi, sonra görüşürüz. İzin ver bana.

Derviş Mehmet koşarak uzaklaştı. O zaman hanın ağası sordu:

- Ne yapmamızı istersin Ahmet Ağam?

- Ben derim ki, bu handa daha fazla kalamayız. Buranın sancakbeyi duyarsa peşimi bırakmaz. En önemlisi senin canın yanar. Ben buna katlanamam!

- Hayır, bir yere gidemezsin! Nereye sığınacaksın? Bu kışı burada geçireceksin.

- O iftiracı adam ne olacak?

- Yaşamasını dilerim. Fazla vurmadın değil mi?

- Sanmıyorum!

- İyileşince elbet bir çaresine bakarız.

*

* *

Derviş Mehmet artık görünmüyordu. Hücresine kapanmış, asla dışarı çıkmıyordu. Yemeklerini dîdebanlar getiriyordu. Dîdebanlar durmadan namaz kıldığını söylüyorlardı.

İftiracı yolcu ise ancak iki günde ayılabilmişti. Bir hafta sonra yatağında doğruldu ve zorla konuştu.

Ağzıkara Han'ın ağası Hasan Ağa'nın yanında Ahmet Ağa da vardı. İftiracı yolcu Ahmet Ağa'yı görünce irkildi, sanki yüzüne bir yumruk daha inecek sandı.

- Bana bak yolcu, evvela adını ve kim olduğunu söyle bana.

Adam kekeliyordu. Soluyor, gözlerini kırpıyor, ağzını çarpıtıyordu.

- Söyle be adam! Susarsan daha kötü olursun.

- Adım! Şey! Yani! Bayram!

- Kimsin? Maksadın neydi?

- Rahat bırakın beni!

- Kimsin dedim?

- Ben, Akkoyunluyum. Dayım Zekeriya Bey'in intikamını almak

istedim. Bu adam dayımın peşini bırakmıyormuş! Hepsi bu! Hadi öldürün beni!

Bu sefer Taşçıların Ahmet Ağa'sı sordu:

- Dayın nerede şimdi?

- Bilemiyorum! Kıreli savaşında Şehzade Mustafa'ya yenilip öldü diyorlar, çok yazık!

- Peki, senin buralarda işin ne?

İşte buna, yolcu Bayram kolay kolay cevap veremezdi. Lâfı değiştirmek istedi.

- O derviş bozuntusu var ya, vaktiyle benim hatunu istemişti. Kovmuşlardı da gitmemişti. Üstüne aptest suyu dökmüş, arkasından teneke çalmışlar, taşa tutmuşlardı. Arsızın, yüzsüzün biridir.

- Bunu sonra anlatırsın bize.

- Bizim hatun, onu görmüş, "İntikamımı al!" dedi bana. İşte hepsi bu kadar. Bahar gelsin, bir dakika durmam bu handa. Uyuyacağım! Çok kötüyüm.

- Sorumuza hâlâ cevap vermedin. Buralarda işin ne senin?

- Söylemem!

- Söyleyeceksin!

Ahmet Ağa silkeledi yolcu Bayram'ı. Bayram sarsıldı. Öksürdü.

- Yapma, diye yalvardı. Dayanamayacağım! Dokunmayın bana, söyleyeceğim! Ben!...

- Sen? Ne arıyorsun buralarda?

- Ben Akkoyunlu Uzun Hasan Beyimizin hesabına çalışırım. Gittiğim yerlerde efendimizin büyüklüğünü Karakoyunluları nasıl yendiğini anlatırım, Horasan hükümdarı Ebu Sait'i nasıl devirdiğini söylerim. Gizlice efendimizin "Bu diyarın serdarları yiğitliğimi gördüler. Fırsat çıkarsa cüret ve hışmımı Osmanlı'ya da gösteririm." dediğini de fısıldarım. Doğrusu da budur. Uzun Hasan Han çok büyüktür. Size bir iyiliğim dokunsun. Sakın Osmanlı'dan yana olmayın. Buraları yakında Akkoyunlu ülkesi olacaktır. Sonra canınız yanar!

Bu adama karşı ne yapılırdı? Burası yargı makamı değildi. Üstelik kervansaraya gelen herkes ne olursa olsun, hiristiyanı, dinsizi, hatta casusu bile korunurdu. Kervansarayda herkes güven içinde yaşamalıydı. Akkoyunlu Bayram bu güveni bozmuş, bir kinin peşinde koşmuş, kişileri karalamaya kalkışmıştı. Yine de ona dokunmayacaklardı.

Ağzıkara Han'ın ağası Hasan Ağa dayanamayıp sordu:

- Neden hatununu da yanında taşırsın? Kadının ne işi var yollarda?

- Bana inansınlar isterim. Osmanlı'nın şerrinden kaçtığımızı, yakalanırsak işkence yapacaklarını, köyde, kentte herkese söylerim. Beni öldürecek misiniz?

- Seni Allah affetsin. Biz dokunmayız. Bahar gelir gelmez, derhal buradan uzaklaşman iyi olur. Bir kere de hatununla konuşacağız. Adı neydi onun?

- Gülten! Çok nazlıdır, ilişmeyin. Benim zorumla bu yolculuğa katlanmıştır.

Ah! Kabil olsa da Ahmet Ağa bu adama bir yumruk daha atsaydı. O zaman hiç kalkamazdı, çıkan canı uçup gitseydi. Fakat bu adam artık korkmuyordu. Nereden cesaret almışsa almış, tehditlerine devam ediyordu.

- Bana bakın, sakın bana dokunmaya kalkmayın, sonra bu kervansaray da başınıza yıkılır. Uzun Hasan Efendimiz ordusuyla buralara gelecek. Anadolu'yu baştan aşağıya çiğneyip Âsitane'ye yerleşecek. Fatih Mehmet dediğiniz adamın tahtına oturacak.

- Sus, namert, yeter!

- Venediklilerle böyle anlaşıldı. Âsitane bizim, Fatih'in Rumeli'nde aldığı bütün ülkeler Venediklilerin olacak. Tebriz'de bir Venedik elçisi var, Venedik'te de bir Akkoyunlu elçisi var. Biz yakında Fatih'e saldırdığımız zaman Venedik donanması Ege sahillerini vuracak, Çanakkale Boğazı'nı kuşatacak, karaya asker çıkaracak. Venedikliler bize top ve tüfek de gönderiyor. Yaşasın Uzun-Hasan Bey'imiz!

İşte o zaman Ahmet Ağa'dan bir tokat patladı, Akkoyunlu sırtüstü düştü. Tekrar bayıldı.

Ağzıkara Han'ın ağası Hasan Ağa,

- Başından aşağıya bir kova su döksünler, dedi. Bir de bu adamın hatunu Gülten kadınla konuşalım. Onun da söyleyeceği bir şey var mı acaba?

Gülten Hatun'u harem kısmında hizmet eden Saffet kadınla çağırdılar.

Gülten Hatun nazlanmadan geldi. Yüzü açıktı. Vaktiyle güzel bir kadın olduğu anlaşılıyordu.

- Benden ne istiyorsunuz ağalar? diye sordu.

- Evvela şunu söyle bize, adını Bayram olarak söyleyen Akkoyunlu senin kocan mı?

- Hayır!

Bu cevap bir gülle gibi çöktü. Hiç ummuyorlardı. Derviş Mehmet olsa, "Yalancı dünyaya güvenmeyin." derdi. "Sonra yolunuzu şaşırırsınız!"

- Hayır mı? O halde neden dolaşırsın onunla?

- Beni ailemden parayla satın aldı. Yollarda yalnız dolaşmamak için!

- Ne demek bu?

- Biz varlıklı kişilerdik. Bayram Bey bizim eve gelir gider, babamla sohbet ederdi. Sonra akçamız tükendi, konu komşuya muhtaç olduk. Bir çok talibim çıkmıştı, babam hiç birine vermemişti beni. Bir gün Bayram Bey, geldi. "Kızınızı parayla satın alacağım." dedi, "Yalnız nikâh kıymayacağım! Herkes karım bilsin. İlerde hoşlanırsam, belki nikâh kıydırırım. Onunla Anadolu'yu dolaşacağız." Babam çok muhtaçtı. Razı oldu. Her ikimiz de gözyaşlarıyla birbirimizden ayrıldık.

- Hâlâ evlenmediniz mi? Yani, nasıl beraber oldunuz?

Gülten Hatun, bu suale cevap vermedi. Başını önüne eğdi.

Galiba gözlerinden iki damla yaş süzülmüştü. Bu sefer Ahmet Ağa sordu:

- Derviş Mehmet'i tanır mısın bacı?

- Evet, efendim!

- O seni istedi mi?

- Evet efendim!

- Onun başından aşağı pis su döktünüz mü? Yerlerde süründürdünüz mü?

- Evet efendim! O zaman ağabeyim sağdı. O yaptı bunları, zaten ağabeyim yüzünden biz fakir düştük.

- Bayram Bey seni döver miydi?

- Hem de nasıl? Bazen yaşamak istemezdim!

Kadın çekinmeden konuşuyordu. Çok çekmiş olmalıydı. Yine Ahmet Ağa konuştu.

- Gülten kadın! Seni Bayram Bey'den ayırsak, daha doğrusu, o adamın seni yanında taşımasını önlesek, Derviş Mehmet'le evlenir misin?

- Bilmem! Sanmam! Olamaz!

- İyi düşün! Dayak mı, Mehmet mi?

- Her ikisi de değil! Bağışlayın beni, hor görmeyin. Ben şu anda karnımda Bayram Bey'in çocuğunu taşıyorum!

İşte olanlar oluyordu. Dünya zelzeleye tutulmuş gibi sallanıyordu. Hiç ummadıkları olaylarla karşılaşıyorlardı. Ahmet Ağa yine sordu:

- Bayram Bey'in çocuğunu taşımasan Derviş Mehmet'le evlenir miydin?

- Bilemem! Ne diyeyim?

- Derviş Mehmet'i görmek ister misin?

- Evet! Ondan özür dilerim.

Bir dîdebanı çağırdılar, Derviş Mehmet'i getirmesini söylediler. Dîdeban gecikince ikincisini gönderdiler. Biraz sonra her ikisi de şaşkın şaşkın geri döndü.

- Ne oldu? Niye dervişi getirmediniz?

- Gelmedi! Direttik! Bu sefer, heybesiyle kovaladı bizi! Hatta küfür etti. "Ağalara söyle, ben onların oyuncağı değilim!" dedi.

Yapılacak başka birşey yoktu. Gülten kadın, dayak yemekte devam edecek, çocuğunu da ya doğuracak, ya doğuramayacaktı! Üstelik yalnız da kalabilirdi. Bayram Bey denen adam bu yolculuğu uzun süre devam ettirmezdi. Bir gün yakalanır, hapse atılırdı. O zaman bu kadının hâli ne olurdu?

- Hadi git, dediler ona. Dinlen, belki sonra yine görüşürüz.

Kadın, haremde görevli Saffet Bacı'yla ağlayarak gitti. Şimdi, her iki ağa da şaşırmış gibi biribirlerine bakıyor, ne yapacaklarını düşünüyorlardı. Ahmet Ağa:

- Bir yol var, dedi. Bu kadını Bayram Bey denen herifle evlendirelim. Belki parasız kaldığı için de, Derviş Mehmet'den rüşvet istemiş. Eğer verseymiş, bizi ihbar etmeyecekmiş!

- Doğru söylersin ağam. Hem evlendirelim, hem de bir kaç altın verip defedelim. Bahar nasıl olsa gelecek.

Öyle de yaptılar. Bayram Bey ayılınca:

- Evlen, dediler ona.

- Nasıl, kimle?

- Gülten kadınla.

- O benim karım zaten. İki kere nikâh kıyılır mı?

- Yalan söyleme. Gülten Kadın'la ya evlenirsin ya da baharı beklemeden atarız seni dışarıya. Üstelik Gülten Kadın karnında senin çocuğunu taşıyormuş!

- Uyduruyor! Yok böyle birşey!

- Evlen! Namussuzluk etme. Bir yavruyu babasız bırakma. Sana para da vereceğiz. Sonra casusluktan vaz geç! Sığının bir yere ya da Akkoyunlu ülkesine git. Uzun Hasan'a orada hizmet et.

Bayram Bey'in tokatı yedikten sonra eski cesareti kaybolmuştu:

- Peki, dedi, peki! Allah belânızı versin sizin! Yakında göreceksiniz. Bakın o zaman neler olacak. Yalvaracaksınız!

Neredeyse Ahmet Ağa'dan bir tokat daha gelecekti, Hasan Ağa engelledi.

İmamı ve Gülten Kadını çağırdılar. Oracıkta nikâhları kıyıldı. İkisi de hiç memnun değildi, üstelik Derviş Mehmet'in hücresinden bir inilti geliyordu.

Yalnız, Bayram Bey'e verilen birkaç altın onu pek fazla sevindirmişti.

*

* *

Bahar yavaş geliyordu. Bu yıl Hasan Ağa, Ağzıkara Han'ın önünde pazar kurdurmayacaktı. Çünkü gelecek ayların neler getireceği bilinmiyordu.

Handa fazla bir olay olmadı. Bütün ısrarlara rağmen Derviş Mehmet hücresinden çıkmadı.

Handan ilk yolcu edilen Bayram Bey'le Gülten Kadın oldu. Nereden haber almışsa almış, Derviş Mehmet ilk defa gidenlerin arkasından acı acı baktı.

Akkoyunlu Bayram Bey giderken bile tehdini savurdu:

- Göreceksiniz! Bu ülke bizim olacak. O zaman bana yaptıklarınızın cezasını çekeceksiniz!

Sonra daha üzücü bir olay oldu. Yeni çarığı, yeni şalvarıyla Derviş Mehmet hücresinden çıktı. Heybesi omuzundaydı kuşağına bir tahta kaşık sokmuştu. Arakiyesi, başına büyük geliyordu.

- Ben gidiyorum, dedi.

Ahmet Ağa hayretle sordu:

- Nereye? Biraz oyalan, beraber çıkacağız.

- Hayır ağa! Ben sana bundan sonra yâr olmam!

- Niçin?

- Dünyam yıkıldı. Altında kaldım. Ezildim, ufaldım!

- Hata ediyorsun Derviş Mehmet. Herkesin başına gelir. Sen benim yoldaşımsın. Bırakma beni.

- Olmaz! Yapamam. Kimsenin yüzüne bakamam.

- Nereye gideceksin?

- Bilemem. Rezil oldum. Meğerse ben derviş bile değilmişim. Bağışla. Allaha emanet ol.

- Derviş beni yıkarsın! Ben sensiz ne yaparım?

- Sen güçlüsün. Benim gibi âciz değilsin. Belki birgün buluşuruz. Eğer sağ kalırsam.

Dervişi bir türlü alakoyamadılar. Belki de ağlaya ağlaya handan uzaklaştı.

- Atını al da git, dediler.

- Gerekmez! Çarıklarım yeni. Dizlerimde derman var. Bana yaya yürümek yakışır!

Fakat Ağzıkara Han'ında olaylar burada bitmedi. Ahmet Ağa da bu eski dostuna veda etmek üzereydi ki Âsitane'den bir haberci geldi. Haberci telaşlıydı, haberci heyecanlıydı.

- Fazla oyalanmayacağım, dedi. Fatih Sultan Mehmet Han ordusunu Bursa'da Yenişehir'de topluyor. Savaş var!

- Kiminle?

- Akkoyunlularla! Bu sefer nedense savaşacağı ülkeyi gizlemedi. Ben bunu bütün ülkeye duyurmakla görevliyim. Üstelik Hünkâr, Uzun Hasan'a bir de name gönderdi. Bunu da bütün kalelere, hanlara okuyacağım!

- Bize okuyacak mısın?

- Elbette, görevim bu.

Haberci kuşağından Fatih Sultan Han'ın namesinin bir kopyasını çıkardı. Sık sık soluk alarak okumaya hazırlandı. Kimbilir buraya gelinceye kadar kaç yerde okumuştu?

- Daha evvel şunu söyliyeyim ki, Uzun Hasan bu kış, Hünkâr'ımıza bir nâme göndermiş, Nâmesinde, Mehmet Bey diye hitap edip Kapadokya'yı ve Trabzon'u istemiş! Güler misiniz, ağlar mısınız?

- Fatih Sultan Han'ın nâmesini oku ağam! Sabırsızlanırız!

Haberci Fatih'in nâmesini okudu:

"Bundan önce annenin ricasıyla gazabımın pençesinden kurtulmuştun. Biz de seni uslanmış sanıp affetmiştik. Hâlbuki senin gibi imansız bir Türkmenin saltanat ve istiklâl davasında bulunması haramdır.

Senin kendin gibi birkaçına, şiddet yoluyla galip gelmene, kendi topraklarında gösterdiğin gurur ve azametine, hatta bütün kudret ve ululuğuna bizim müsaade ve hoşgörümüz sebep oldu. Buna rağmen gurur şarabı ile şaşırarak iyilikseven padişahlığımın hukukunu unutup adaletli idarem altında yaşayan Tokat'a ve sonra da Karaman ülkelerine askerlerini göndererek ahaliye zulmettiğin, bir takım şiddetlere başvurduğun ve rezaletlere sebep olduğun malûmumuzdur. Onun için seni öldürmek ve memleketini yıkmak üzere bu yılın baharında harekete karar verdik.

Seni affetmek katiyen düşünülmemektedir. Boş yere zahmet çekme. Sen vilayet yıkmayı padişahlık mı zannettin? Çekinmeden, korkmadan topraklarımıza saldırdığın için kılıcımız senin göğsünde kana bulanmalıdır.

Er isen meydana gel. Kadın gibi delikten deliğe girme. Hazırlıklarını yap, haber verilmedi deme. Zira kötü vücudun ortadan kaldırılmalıdır ve bu babda özür ve bahane kabul edilemez.

Ben ki şâh-ı serveran Sultan Mehmet bin Murad bin Mehmet bin Bayezıd hanım."

Hepsi gururlandılar. Zaten Fatih Sultan Mehmet Han' dan ancak böyle cevap beklenirdi. Hatta bu güne kadar geç bile kalmıştı.

Haberci kimbilir bu nâmeyi buraya gelinceye kadar kaç kere okumasına rağmen heyecanlanmıştı.

- Ben gitmeliyim, dedi. Yalnız atımı değiştirin. Bir de bana yolluk verin.

- Başımızın üstüne.

- Biraz fodla, biraz çökelek yeter.

- Olur mu ağa? Daha fazlasını veririz. Yalnız söyler misin? Ordumuza kimler katılıyor?

- Hünkâr, küçük oğlu Cem Sultan'ı saltanat nâibi olarak Âsitane'de bıraktı. En büyük oğlu Konya Valisi Şehzâde Mustafa ile diğer oğlu Amasya Valisi Beyazıt'ı yanına alacakmış. Rumeli'nden akıncılar geliyor. Yine Rumeli Beylerbeyi Has Murat Paşa ile Anadolu Beylerbeyi Davut Paşa da orduya katılıyor. Bildiklerim bu kadar. Bir de bütün sancak beyleri.

Habercinin atını değiştirdiler. Heybesini doldurdular. Duâlarla yolcu ettiler.

O zaman Ağzıkara Han'ın ağası Hasan Ağa, Ahmet Ağa'ya sordu:

- Ne düşünüyorsun ağam? Bence ordumuzun başarısı için hep beraber dua edelim. Sen de İhlara vadisini dolaş. Peri bacalarını gör, avun! Yanında derviş olsaydı yalnızlık hissetmezdin.

Ahmet Ağa hemen cevap vermedi. Kısa bir süre düşündü.

- Ben de bu savaşa katılacağım! dedi.

- Aman ağam! Hatâ edersin! Sen çeri değilsin, savaş nasıl olur bilmezsin. Sonra seni yakalarlar, kendi ayağınla tuzağa düşmüş olursun!

- Ne yapayım? Yıllarca dolaşmaktan bıktım. Ülkeme hiçbir yararım dokunmadı. Rahat değilim, huzursuzum!

Hasan Ağa önleyemedi. Ahmet Ağa'ya bir yedek at vererek gözyaşlarıyla uğurladı.

Sanki Ağzıkara Han ıssız kalmış gibiydi. Gelenler vardı, gidenler vardı. Hasan Ağa ilgilenmiyordu. Hep Ahmet Ağa'yı düşünüyordu.

Burası Ağzıkara Han'dı. Dışardan bakılınca bir kale gibiydi. Yolculara iyi hizmet verir, huzur ve sükûnu sağlamaya çalışırlardı.

Ağzıkara Han'ın hayratı, henüz kesilmemişti.

YOLDA giderken Ahmet Ağa düşünüyordu. Acaba Zekeriya Bey ölmüş müydü? Doğrusu onu kendi eliyle yıkmalıydı. Hele Ağzıkara Han'a gelen yiğeni Bayram'ın tehditleri karşısında Akkoyunlulara duyduğu kini de fazlalaşıyordu. Zekeriya Bey de Akkoyunlu değil miydi?

Etrafında Türk ordusundan bir iz bulamıyordu. Yalnız bazı atlıların hayvanlarını doludizgin sürdüğünü görüyordu. Onlara yetişmeyi, sual sormayı uygun bulmuyordu. Bir de Derviş Mehmet'i özlüyordu. Keşke ne olursa olsun derviş'i alıkoysa mıydı? Fakat derviş o kadar kararlıydı ki, kolay kolay gitmesine engel olamazdı.

Zaman, 1473 yılının Nisan ayını yaşıyordu. Türk ordusu Bursa'da toplanacağına göre üç veya dört aydan evvel doğuya varamazdı.

Nasıl avunması gerektiğini de pek bilemiyordu. Sulucakarahöyük yakınındaydı. Acaba oraya uğrasa, dervişi sorsa mıydı?

Şimdi gözlerinin önüne Balöz'le Zeynep geldi. Âdeta ikisini birbirine karıştırdı. Hangisi değerliydi? Nedense kızı Zeynep'i eskisi kadar değerli göremiyordu. Hırçın bir kadındı o! Babasını bile azarlamaktan, hatta sırtını dönmekten vaz geçmemişti.

Hâlbuki, Balöz böyle miydi? Kendisine ne kadar düşkündü. Üstelik duygularını söylemekten, hattâ yalvarmaktan çekinmemişti.

Bir erkeğin bir kadına ihtiyaç duyduğunu şimdi daha iyi anlıyordu.

Bir ağaçlık gördü, atları bağladı. Bir ağaca sırtını dayayıp yine düşünmeye başladı.

Doğrusu Balöz güzel kadındı. Zeynep de güzeldi, hem de çok güzeldi. Üstelik kızıydı. Onun bütün hatâsına rağmen perişan olmasını istemezdi. İmkân olsa, Zeynep'i görebilse yine bağrına basardı. Bu fırsat belki günün birinde karşısına çıkacaktı. Üstelik Zekeriya Bey ölmüşse kızı dul kalmıştı. Kalmıştı diyordu, acaba Zekeriya Bey

kızını nikâhına almış mıydı? Ya Balöz? Şüphe yok onu hâlâ bekliyor olmalıydı. Hatâ mı etmişti? Neden, bulduğu bahânelerin dışında başka bir sebep yokken Balöz'ü istememişti? Esasında gönlünde sevgili eşinin ılık duyguları ötesinde başka bir kadın yoktu.

Böyle oyalanamazdı. Büsbütün yalnızlığı artıyordu. Ne olursa olsun Sulucakarahöyük'e gidip dervişi sorucaktı. Sulucakarahöyüğün diğer adı Hacıbektaş'tı.

Ayağa kalkmıştı ki, bir ses duydu:

- Kıpırdama! Paralarını sökül!

Saçı sakalı biribirine karışmış bir adam çıktı karşısına. Elinde bir pala vardı.

- Gel de al, dedi. Hepsi senin olsun, kıyma canıma!

Adam gülümsedi, hemen yaklaştı. İşte o zaman burnuna öyle bir yumruk yedi ki, dünyasını şaşırdı, elindeki pala düştü, kendisi de kolay kolay ayılmamak üzere yere yığıldı. Adam hiç ummamış, karşısındakinin nasıl bir insan olduğunu anlayamamış olmalıydı.

Evet, Sulucakarahöyük'e gidecekti. Hayvanlarını çözdü, yerdekini olduğu gibi bırakıp yola koyuldu.

Sulucakarahöyük pek uzakta değildi. Yine de varıp varmamakta tereddüt ediyordu. Eşkincilere rastlasa yolunu değiştirir, onlara katılırdı. Sanki savaş olmayacakmış gibi bir durgunluk vardı ortalıkta.

Sonunda tereddüdünü yendi, Sulucakarahöyük'e vardı. Dervişi soracak, bulamazsa hemen gidecekti.

Bir ses işitti, daha doğrusu yaşlı bir kadın dikildi karşısına:

- Hey! Çifte atlı! Dur bakayım, ben seni tanıyacağım! Ben Emine Ana.

- Benden ne istersin kadın?

- Balöz kız nerede? Niye yanında yok? Boşladın mı onu yoksa?

Yalan söyledi, istemeye istemeye, utana sıkıla yalan söyledi:

- Niye boşlayayım?

- Nerede peki? Seni o zaman da gözüm tutmamıştı. Şimdi de tutmuyor! Yalan söylemeyesin sakın.

- Niye yalan söyliyeyim?

- Bak bakayım gözlerime! Doğru söyle, kız nerede?

- Söğütlüdere Ahiler Uğrağı'na bıraktım.

- Burada ne işin var?

- Derviş Mehmet'i arıyorum. Gördün mü?

- Görmedim. Kaçtı mı? Bıkmıştır senden derviş! Dergâha sor. Hadi güle güle.

Emine Ana, doğrusu sert bir kadındı işte, sözünü esirgemezdi. Ömründe çok az yalan söyleyen Ahmet Ağa onun karşısında ezilmişti sanki. Doğruyu söyleseydi, "Boşadım!" deseydi, kadın ne yapardı ona? Döver miydi? Yüzüne mi tükürürdü? Yoksa atından aşağı alıp, "Ey! Hacıbektaşlılar bu adam gül gibi bir kızı, utanmadan boşamış, yuh deyin ona!" diye bağırır mıydı?

Neyse şu veya bu, elinden kurtulmuştu. Dergâhın önüne gelince atından indi. Yine giriş kapısı açıktı. Nerden aklına geldi, bilemiyordu, galiba Derviş Mehmet söylese gerekti. Dede baba demişti ki, *"Er odur ki, ölmeden ölür, kendi cenazesini kendisi yıkar!"* Bu, ne demekti? Anlamını bir türlü kavrayamamıştı. Bir de dede baba onun için, *"Değere kıymet versin, ayrıca abdal dolaşsın!"* demişti. Yahut buna benzer nasihatta bulunmuştu.

Atları yedeğinde, dergâhın giriş kapısından içeri girdi. Bir muhip karşıladı onu. Fakat tanımadı Ahmet Ağa'yı yine de:

- Sefa geldin yiğit, dedi. Kapımız da, gönlümüz de sana açıktır. Ayağının uğuruyla geldin, buyur!

- Rahatsız etmeyeyim?

- Ne demek? Adını bağışlar mısın bize?

- Ahmet! Derviş Mehmet'in yol arkadaşıydım!

- Hatırladım. Balöz Bacı'yı kurdun elinden kurtaran yiğitsin!

- Yiğitlik nerede, ben nerede?

- Şey, Balöz Bacı nasıl? Niye yanında yok?

Keşke, Sulucakarahöyük'e gelmeseydi. Herkes Balöz'ü soruyordu. İşte yine yalan söyleyecekti:

- Bir dostun yanına bıraktım. Ben Derviş Mehmet'i aramaya geldim. Nerede olduğunu biliyor musun?

- Derviş Mehmet mi? Ne diyeyim? Görmedim.

- Dergâhtaysa, saklama benden.

- Bilmem. Sanmam. Senden niye ayrılmıştı?

- Kavga ettiğimizi sanma. Gönlü öyle istedi. Belki vaz geçmiştir diye düşünüyorum.

- Bir kere de ekmekçi babaya sor. Buyur, mihmanhaneye gidelim.

Dervişler atlarını aldılar. Muhip onu mihmanhaneye götürdü.

- Ekmekçi babaya haber veririm, şimdi yanına gelir.

Konuk evinde kendisinden başka kimse yoktu. Ahmet Ağa kendisini çok yalnız, hatta âciz hissetti. Bu hayat böyle yürümezdi. Ne yapması gerektiğine kesin karar vermeliydi. Evet savaşa katılacaktı. Sonra gidip teslim olacaktı. Kadı'nın kararına boyun eğip rahatlayacaktı. Derlerdi ki, "Şeriatın kestiği parmak acımaz!"

Karşısında ekmekçi babayı görünce düşüncelerinden uzaklaştı.

- Sefa geldin yiğit. Seni elimizden geldiğince rahat ettiririz. Derviş Mehmet'i ararmışsın. Bizde çok Derviş Mehmet var! Hangisi?

İşte bu Bektaşîler, işi yokuşa sürüyorlardı. Kendisini oyalamanın, hatta avutmanın yollarını bulmuşlardı.

Endişesi büsbütün arttı. Derviş Mehmet'e belki de bir hal olmuştu. Üzülmesin diye oyalıyorlardı. Eliyle yüzünü kapattı. Sonra titrek bir sesle:

- Doğru söyle baba, dedi. Ben Derviş Mehmet'i çok severim. Bana bunca hizmeti dokunmuştur. Sağlığını haber alayım, yeter. Buradan hemen giderim.

- Birkaç gün kal yiğit! Sabır yiğitliğin şanıdır. Hangi Derviş Mehmet olduğunu söyle, sana cevap verelim.

- Bundan ne kadar evveldi, şimdi hatırlamam. Beraber gelmiştik onunla. Sonra ben Balöz Hatunu bir canavarın elinden kurtarmıştım. İşte o Mehmet!

- Unutmuşum! İhtiyarladık. Hadi hoşçakal! Hiç canın sıkılmasın. Burası senin evin sayılır.

Ekmekçi baba gitti. Kendisini yine yalnız hissetti. Bu dergâhta kime sorarsa aynı cevabı alacağına emindi. Artık burada kalmanın hiç yararı yoktu. Şimdi daha iyi anlıyordu. Derviş Mehmet meğer ona ne büyük hizmetler yapmış, yılların birbirinin üzerine devrilişini fark ettirmemişti. Üstelik, belki de onun gönlünü kırmıştı.

Mihmanhaneden çıktı. Dervişlerin koşuşmakta olduğunu gördü. Bir tanesinin önüne geçti:

- Ne oluyor? diye sordu. Derviş Mehmet'in başına bir hal mi geldi?

- Yok öyle bir şey! Aradığın Derviş Mehmet kim ki? Onu da bilmeyiz.

- Öyleyse bu telaş ne?

- Bir çocuk, bostan kuyusuna düşmüş. Haber geldi. Bizden yardım istiyorlar. Ama elimizden bir şey gelmiyor.

- Derviş Mehmet'in kim olduğunu bilmezseniz bir çocuğa yardım da etmezsiniz! Nerede kaldı sizin insanlığa yapmak istediğiniz hizmetler?

- Bir kuyudan insan nasıl çıkar, beceremeyiz. Biz işte o insanlık denene barış, sevgi, içindeki canavarı yenmesini öğretmek için yollara dökülmüşüz. Yiğit, kınama bizi!

- Öyleyse beni o bostan kuyusunun başına götürün.

- Ne yapacaksın?

- Kuyuya ineceğim, çocuğu kurtaracağım. Ölü veya diri onu dışarı çıkaracağım.

- Kuyu çok derindir. İnemezsin, insen çıkamazsın! Üstelik senin için de yas tutturma bize!

- Konuşma daha fazla, götür beni. Yalnız uzun bir halat bulun.

Kuyunun başına vardılar. Halk toplanmıştı. Bir kadınla bir erkek dizlerini dövüyordu.

- Gitti! Söz dinlemedi! Şimdi babası gelirse ne cevap vereceğiz?

Burası kör bir kuyu olsa gerekti.

- Çekilin, dedi. Üç, hatta dört kişi ipin ucundan tutsun. Beni yavaş yavaş aşağıya salıversinler.

Emine Ana da ordaydı. Hayretle Ahmet Ağa'ya bakıyordu. Hatta merakını yenemeyip sordu da:

- Sen böyle iyilik yapar mıydın? Bana bak, dikkat et, buraya vaktiyle bir adam inmişti de bir daha çıkamamıştı. Kafan patlarsa hiç şaşmam!

Emine Ana'ya gülerek baktı. Sonra ipin bir ucunu beline doladı. "Ya Allah!" dedi. Bu onun, ikinci defa bir çukurdan insan çıkarışı olacaktı.

Herkes heyecan içindeydi. Kimisi dua ediyor, kimisi alkışlıyordu.

Hafif hafif de yağmur yağıyordu. Nisan yağmuru. Şimdi hatırlıyordu. Ağzıkara Han'dan çıkarken iki atlı gelmiş, "Burada bir kaçak varmış!" demişti. Cevap vermeden atını sürmüştü. Bu Zekeriya Bey'in yeğeninin marifeti olsa gerekti. Kendisini ihbar etmişti. Yakalarsa bu sefer elinden kurtulamazdı.

Şimdi yavaş yavaş aşağıya iniyordu. Ayaklarıyla duvarları yokluyor, çarpmamaya çok dikkat ediyordu.

Gittikçe kuyu kararıyordu. İp biraz ince olsa gerekti. Ellerini kesiyordu.

Bir inilti duyunca bayağı sevindi. Demek çocuk hâlâ yaşıyordu. Bu Allah'ın bir lütfuydu. Nasıl olmuş da bu kadar derin bir yere düşen insan sağ kalabilmişti?

Ayakları suya gömüldüğü zaman üşüdüğünü anladı. Çok az su vardı kuyuda. İyi ki çocuğun üzerine basmamıştı.

Elleriyle yokladı, duvara yapışmışcasına duran çocuğu buldu. Hemen onu sırtına aldı. Daha doğrusu omuzlarına oturttu. Çocuk konuşamıyordu, sadece inliyordu.

Bir an ne yapacağını şaşırdı. Sonra evvelce anlaştıkları gibi ipi üç kere çekti. İpe sarıldı. Ayaklarını da ipe doladı. Sonra yaptığı hatayı anladı. Ayaklarını duvara vura vura yükselmeye başladı. Bütün kuvvet ellerinde kalmıştı. Şimdi ellerinin de uyuşmakta olduğunu hissetti. Eğer bırakırsa ikisi de parçalanırdı. Allah'ına yalvardı. "Bu yavruya acı!" dedi. Sonunda ışık göründü. O zaman daha canlandı, çeneleri soğuktan ve yorgunluktan biribirine vurduğu halde yukarı çıkabildi.

Bir alkış koptu. Diz çöküp ağlayanlar vardı. Hemen çocuğu ondan alıp bir battaniyeye sardılar, kendisi de sırt üstü yere uzandı.

Böyle ne kadar kaldı, hatırlamıyordu. Bildiği bir şey varsa, eski gücünü yitirmekte olduğuydu.

Başından ayrılmıyorlardı. Gözlerini açtı, doğruldu. Her tarafı ıslaktı. Yine de sordu:

- Bu çocuğun annesi babası nerede? Bu ne ihmal? Bir çocuk yalnız başına bir kuyunun başına bırakılır mı?

Bir kadınla bir adam yanına sokuldu:

- Yiğit, dediler. Biz emanetçiyiz. Bu çocuğu babası bize getirip bıraktı. Çok para da verdi. Halbuki bu çocuğu zaptetmek çok zor. Söz dinlemez.

- Babası kimmiş?

- Akkoyunlu Zekeriya Bey!

- Ne dediniz? Nasıl olur? Anasının adını da biliyor musunuz?

- Bilemiyoruz!

İşte kaderin cilvesi buna derlerdi! Bu hâle göre bu çocuk onun torunu olabilirdi. Bayağı titredi, sanki deprem olmuştu! Yaşamalı mı, yaşamamalı mıydı? Kestiremiyordu.

- Adı ne?

- Hasan

- Ya! Hasan mı? Doğru mu?

- Bilemeyiz ağam! Öyle dedi babası!

Ayağa güçlükle kalktı. Battaniyeye sarılı çocuk soluyordu. Demek yaşıyordu. Ona hiç de bir ilgi duymuyordu. Sokağa atılmış bir kedi yavrusu gibi geliyordu ona. Merakını yenemedi, tekrar sordu:

- Neden size getirdi, bu çocuğu babası?

- Biz vaktiyle onun sürülerini güderdik.

- Karasu'da mı?

- Evet! Sonra yaşlandık. Daha doğrusu yorulduk. Hacıbektaş'a geldik. Geldiğimiz yeri biliyordu. Oğluna suikast yapılmasından korkuyormuş! Bunca yol tepip buraya getirdi, bu yaramazı. Keşke kabul etmeseydik. Şimdi ne yapacağımızı bilemiyoruz. Zorla bu kuyuya ineceğim diye tutturdu. Dediğini de yaptı!

Demek ki, Zekeriya Bey Osmanlı topraklarında cirit atıyordu.

Ahmet Ağa, yaralı çocuğa bir kere daha baktı. Evet, ona karşı en ufak bir şefkat, en ufak bir sevgi duymuyordu. Halbuki çocuğun ne günahı vardı?

Bir Hacıbektaşlı:

- Kolu kırılmış, dedi. Bir ayağını da oynatamıyor. Çıkıkçı Raziye'ye götürmeliyiz.

Öyle de yaptılar. Hiç ilgilenmedi.

Dergâha döndüğü zaman onu karşıladılar. Hatta yıkanmasına yardım ettiler. Galiba ateşi vardı. Başı ağrıyordu. Yatarken bir dervişe yine sordu:

- Derviş Mehmet nerede?

- Bilemeyiz!

- Buraya uğramadı mı?

- Bir şey diyemem!

Bu sefer, "Hangi Derviş Mehmet?" diye sormamıştı. Yarın sabah, dede babayı görecekti. Belki de ondan gerçeği öğrenecekti.

Gece hep, karanlık bir âlemde dolaştı. Zaman zaman yaralı çocuk gözlerinin önünden geçti. Acaba torunu muydu? Olamaz mıydı? Bilemedi, inledi.

Yalnız sabahleyin dede babaya gidemedi. Daha doğrusu yattığı yerden kalkamadı. Ateşler içinde yanıyordu. Gözlerini kapadı, belki de bayıldı. Sayıklıyordu. "Kuyu!" diyordu. "Torunum!" diye kekeliyordu. Sonra yine derin bir sessizliğe gömülüyordu. Onu, Balöz'ün

Emine Ana'ya bıraktığı eve götürdüler. Alnına, vücuduna sirkeli bez sardılar. Bir aralık gözünü açtığı zaman baş ucunda bir imamın dua etmekte olduğunu farketti. İmamın arkasında kadınlar vardı. Onlar da ellerini havaya kaldırmışlardı. Üstelik Derviş Mehmet de aralarındaydı. Yahut öyle sandı. Yalnız Emine Ana:

- Duanızı eksik etmeyin, diyordu. İyileşsin bu adam. Yazık olur!

Emine Ana merhamete gelmişti. Bir taraftan da:

- Çürükmüş, diye söyleniyordu. Kalıbının adamı değilmiş!

Son defa gözlerini açtığı zaman Derviş Mehmet'in terlerini kurulamakta olduğunu fark etti.

- Mehmet'im!

- Ağam!

- Sen var ol e mi?

- Sen daha çok var ol ağam.

Birden hatırlamış gibi sordu:

- Osmanlı ordusundan ne haber?

- Yoldaymış diyorlar. Yalnız akıncılar dün geldi. Anadolu'yu tarıyorlar.

- Keşke beni ayağa kaldırsaydın. Aralarına katılsaydım.

- İlâhi Ağa! Zamanı mı? Bu akıncılar Mihailoğlu akıncılarıymış. Başlarında Ali Bey Sivas'a, kardeşi İskender Bey Niksar'a subaşı olmuş! Akşar ve Bayburt'a akınlar yapacaklarmış.

Ahmet Ağa heyecanlanmıştı:

- Hiç değilse görmek isterdim onları.

- Hepsi de yağız kişiler. Atlara bir binişleri var, atlarını bir sürüşleri var; insan hayran oluyor.

Ahmet Ağa yorulmuş olmalıydı. Soludu, bir süre konuşmadı.

- Yorgun hissediyorum kendimi, dedi. Hiç gücüm yok. Yalnız sen bana cevap ver, nerelerdeydin?

- Sana bal yedireceğim, pekmez yedireceğim. Birkaç gün içinde eski gücüne kavuşursun.

- Sualime cevap vermedin. Nerelerdeydin?

- Nasıl söylesem. Çiledeydim. Bu yüzden yoldaşlar seni oyalamışlar. Ama çileyi de beceremedim. Senin hastalığını duyunca hemen vaz geçip buraya koştum. Yani Balöz'ün evine! Anladın mı Balöz'ün evindesin, unutma bunu; iyileşiyorsun, hamdolsun. Çok korkuttun bizi. Neden hastalandın?

- Bilmiyorum, ben çürümüşüm!

- Bir şey soracağım: Kuyuya düşen çocuğun Zekeriya Bey'in oğlu olduğunu bilseydin, kurtarır mıydın onu?

Ahmet Ağa hiç düşünmeden cevap verdi:

- Elbette! Benim alış verişim Zekeriya Bey'le! Bir oğlanın ne günahı var?

Derviş Menmet şimdi daha iyi anlıyordu. Ahmet Ağa'yı sevmesinin, hatta takdir etmesinin sebeplerinden birisi de onun mertliği, insanî duygularıydı.

- Şimdi sen bana cevap ver derviş! Hâlâ dünyanın altında eziliyor musun?

- Evet! Ne vakit kurtulurum, bilemem. Senin yüzüne nasıl baktığıma da şaşıyorum. Eğer bana Bayram denen o itin benim hakkımda söyledikleri "Doğru mu?" diye sormasaydın, ben de sana "Hayır" demeyi bilseydim, belki hâlâ yanındaydım.

- Bundan sonra benimle beraber gelmeyecek misin?

- Hayır!

- Derviş, senin suçun ne? Geçmişte nefsini yenemeyip bir hata etmişsin. Unut, gitsin! Beni yalnız bırakma.

- İçim öyle demiyor. Ben kendimi affetmiyorum. Sen de affetme. Belki bir gün unutabilirsem, belki bir gün "Ne varmış, herkesin başına gelir!" diyebilir ve kendimi kandırırsam o zaman yanında olurum. Bir Ahmet Ağa hiç benim düştüğüm bu zavallılığa düşer mi?

Derviş Mehmet de çok konuşmuştu. Ağır bir yük taşımış gibi yorulmuştu.

- Gidiyorum, dedi. Belki bir daha gelmem.

- Gel!

- Ruhumu yıkamalıyım. Gönlümü bu pislikten temizlemeliyim. Daha yolun başındayım.

- Seni özleyeceğim. Gel. Bana yine yol göster.

- Sana bu sefer o yol gösterecek. Allah'a emanet ol! Unutma Balöz Hatun'un evindesin. Vaktiyle o seni burada iyileştirmişti. Değerini bilemedin.

- Ne demek istiyorsun?

- Balöz Hatun güzeldir, tutkundur, inan ki seni beklemektedir. Balöz Hatun gibi yoktur.

Derviş Mehmet sallana sallana uzaklaştı. Ahmet Ağa onu bir

daha görmedi. Dergâhtan başka bir derviş gelmişti. O baktı ağaya. Mehmet'in yerine, bal yedirdi, pekmez yedirdi.

Ahmet Ağa içinde bir eziklik, bir ufalmışlık, hatta neden bilinmez bir pişmanlık olduğu halde ayağa kalkıp dolaşabildi. Sonra yedek atını dergâhta bırakıp yola koyuldu.

Nereye gidecekti? Savaşa nasıl katılacaktı? Bilemiyordu. Zaten eski gücü de yoktu.

Onu, başta Emine Ana olduğu halde Sulucakarahöyüklüler uğurladı.

- Yolun açık olsun! Yine gel! Tanrı seni korusun. Balöz'e bizden selam götür.

*
* *

Şimdi yine yolda yalnızdı. Yorgunluğunu hâlâ üzerinden atamamıştı. Avunmak istedi, böyle düşündü: "Kendisinin eşkiyalığı nasıl unutulmamışsa, Derviş Mehmet'in de sevdası öylesine canlılığını korumuştu." Bunu dervişe söylemeli, geçmişi durmadan canlandırmanın anlamsızlığını ona anlatmalıydı. Üzülecek bir şey yoktu. Çile çekmesi de gerekmiyordu. Belki kandırabilirdi. Olmamıştı. Derviş, o sürüngenliğini, o aczini Ahmet Ağa öğrendi diye üzülmüş, çökmüştü.

Hafif hafif yağmur yağıyordu. Zararı yoktu; ıslandıkça serinlediğini anlıyordu.

Nal sesleri duyunca durdu. Kenara çekildi. Savaşa katılmak için olacak, bir tuğ'la bir beylerbeyi geliyordu. Çerileri arkasındaydı. Bekledi. Atlılar geçtikten sonra geriyi kollayan çavuşun yanına sokuldu.

- Merhaba, dedi. Savaşı muhakkak kazanacağız!

- Benden ne istiyorsun?

- Ben de bu savaşa katılacağım. Nerede toplanıyoruz!

- Ordu, Rumeli Beylerbeyleri, Kapıkulu askerleri Bursa'da Yenişehir'de birleşti. Sivas'a doğru geliyorlar. Biz, yani bir çok sancakbeyi de Sivas'ın batısındaki Hatun Kervansarayı'nın civarında Fatih Sultan Mehmet Han'a katılacağız.

- Beni yanınıza alsanıza.

- Bu benim işim değil. Fazla oyalandım. Hoşçakal.

Çavuş uzaklaştı. Ahmet Ağa yine düşünceye daldı. "Hatun Kervansarayı!" demişti. O mutlu günler, elinden çabuk gitmişti. Orasını kendi öz yuvası gibi sevmişti. Hizmet ettikçe, insanlara yardımı dokundukça huzur duymuştu. İşte uzaktan da olsa eski mekânını görecekti. Bu düşünce bile ona canlılık verdi. Fakat birden heyecanlandı.

Önden iki atlı koşuyordu. Arkadan gelen dört atlı onlara yaklaşıyordu. Nitekim yetiştiler. Öndeki atlının birisi kılıcını çekti. Fakat kullanmaya vakit olmadı. Onu attan aşağıya indirdiler. Âdeta paraladılar.

Yanlarına sokulunca onları tanıdı. Alaşağı edilen Zekeriya Bey'in yeğeniydi. Ötekisi ise Derviş Mehmet'in Gülten'i idi. Derviş ona "Gülten kız!" demişti. Gülten kız atının üzerinde hüngür hüngür ağlıyordu.

- Yaklaşma, dediler. Bu iti tanıyor musun?

- Evet! Ağzıkara Han'da rastlamıştım. Muteber kişi değildir.

Bu dört atlıdan biri subaşı olacaktı. Hâlâ öfkeliydi.

- Marifetlerini biliyordun da niye bize haber vermedin?

- Bilirsiniz, kervansaraya gelen kim olursa olsun, el sürülmez. İhbar edilmez! Yoksa kervansarayın kıymeti kalmaz, emniyeti kaybolur!

- Bu it, Akkoyunlular lehine köylüleri, hatta kentlileri kandırmaya çalışıyor, Fatih Sultan Mehmet Han hakkında akla gelmedik sözler söylüyordu. İşte cezasını çekti. Devirdik onu. Birazdan akbabalar üşüşür, didik didik ederler.

- İyi de yanındaki hatun ne olacak?

- Haremi miydi?

- Evet. Üstelik hâmiledir!

Biraz evvel giden sancakbeyinin subaşısı olan adam, bir an düşündü. Bayağı üzülmüştü. Daha doğrusu kadına acımıştı:

- Kente götürürüz, bir iyilikseverin hanesine bırakırız!

- Bana verin! Ben onu Kırşehir'e uğramadan Söğütlüdere Ahiler Uğrağı'na bırakırım.

- Sana güvenebilir miyim? Kadına bir kötülük yaparsan...

- Yanındakilerden birisi benimle gelsin.

- Pekâla, yolunuz açık olsun.

Tekrar yola koyuldular. Gülten hem atının üzerinde sallanıyor, hem de ağlıyordu.

Ahmet Ağa atının dizginlerini çekti, Gülten'in iyice yanına sokuldu.

- Ağlama Gülten kız, dedi. Derviş Mehmet sana böyle dermiş! Kaderin cilvesi bu, ayrıca hatanın cezasını çekiyorsun.

- Ben şimdi ne yapacağım?

- Söğütlüdere Ahiler Uğrağı'nda sana bakacaklar. Oradaki kişiler merhametli, insanlara yardıma hazır yaşarlar. Yavrunu doğurursun. Sonra da istersen kendin seçeceğin bir yere gidersin.

- Benim hiç bir yerim yok.

- Sil gözlerinin yaşını. Belki de böylesi daha iyi oldu. Bu hayatı daha fazla yaşayamazdınız.

Kadın, yine ağladı. Belki de bu sefer sevincindendi.

- Öldü mü? diye sordu.

- Evet, parçaladılar.

Subaşının adamı yanlarında olarak Söğütlüdere'ye doğru ilerlemeye başladılar. Birden hatırına geldi. Ya Derviş Mehmet Söğütlüdere Ahiler Uğrağı'na gelirse ne olurdu?

Derviş Mehmet büsbütün küserdi ona. Galiba hata etmişti. Keşke Gülten kızı subaşı alıp götürseydi. Ama olan olmuştu. Şu anda yapacak başka bir şey yoktu.

Gülten Hatun'a bu sefer çok dikkatle baktı. Derviş Mehmet bu kadının nesini sevmişti? Şu görünüşüyle pek güzel değildi. Yalnız yanılabilirdi. Kadın çok meşakkat çekmişti. Yollarda yıpranmıştı.

Üstelik gönül ferman dinlemezdi. Kuzgunun yavrusu gibi seven sevileni zümrütü anka görürdü.

Düşüncelerinden sıyrılabilmek için yanındaki adama sordu:

- Şu rezil Bayram Bey neler yaptı?

- Akkoyunluların Osmanlı topraklarını yakında ele geçireceğini, şimdiden ayaklanıp Uzun Hasan Bey'i karşılamalarını, önünde diz çökmelerini öğütlüyordu. Uzun Hasan Bey'in ayağına Fatih Han su bile dökemezmiş! Daha neler!

Geceyi de at üzerinde geçirdiler. Galiba kadın rahatsızlanıyordu. Sık sık karnını tutuyor, inliyordu. Söğütlüdere Ahiler Uğrağı'na epeyce vardı. Ahiler Uğrağı, Kırşehir'in kuzeyinde Çiçekdağı'nı geçince biraz ilerdeydi. Daha ilerde Delice Irmağı akardı.

Kadın:

- Gidemiyeceğim, dedi, bırakın beni.

- Dayan bacı. Geliyoruz. Az kaldı.

- Hayır! Başım dönüyor, bana bir hâl oluyor!

Kadın, attan düşmek üzereydi. Ahmet Ağa anladı bunu. Sarıldı. Hatta, kendi atına, kucağına aldı.

Ne tuhaftı! Gülten Kadın şimdi başını Ahmet Ağa'nın göğsüne dayamıştı. Dişlerini sıkıyordu. Derviş Mehmet görseydi bu hâli ne derdi acaba?

Halbuki Ahmet Ağa Allah'ına yalvarıyordu. Bu işkence bitsin, bir an evvel Söğütlüdere'ye varsınlardı. Anlıyordu, kadın doğurmak üzereydi. Yolda olursa bu iş, ne yapardı? Ahmet Ağa herşeyi yapardı. Kuyudan adamı çıkartır, çukura gömülmüş arabayı omuzlar, garipleri evlendirir, göğsüne saplanan bir kamaya rağmen bir canavarı yere sererdi. Fakat çocuk doğurtamazdı. Allah göstermesindi!

- Hadi hatun, dayan! Arkadaş, sür atını, az kaldı. Varıyoruz Söğütlüdere'ye.

Şimdi, kadının ağrıları dinmiş olacak ki, sesi çıkmaz olmuştu. Sonunda, Söğütlüdere'ye vardılar. Ahmet Ağa bağırdı:

- Yetişin! Çabuk gelin buraya!

Çardağın altında kimse yoktu. İlerdeki çınarlar hafif sallanıyordu. İşte o kuru dal hâlâ orada duruyordu.

İki ahi koştu. Ahmet Ağa'nın kucağında kadını görünce durakladılar.

- Alın, götürün! Çekinmeyin, doğuracak bu zavallı! Hatunlarınız nerede?

Balöz Bacı gözüktü. Arkasından elindeki bastona dayana dayana Şahkulu Kadın geliyordu.

Balöz, Ahmet Ağa'yı görünce sevinmiş miydi? Pek belli etmemeye çalışıyordu. Yalnız hafifçe sarardığı görülüyordu.

- Sefa geldin ağa! Hayırdır.

- Bu kadının yolda kocasını öldürdüler. Kendisi hâmile imiş. Doğurmak üzere. Yetişin!

İki ahi kadını da gelmişti. Gülten'i kucakladılar. Peşlerinden Şahkulu Kadın da yürümeye başladı. Yalnız Balöz Bacı yerinden kıpırdamadı. Durmadan Ahmet Ağa'yı seyrediyordu.

- Bir de konuğumuz var, bir gece dinlenir burada.
- Dinlenir!
- Sen nasılsın?
- Çok iyiyim!
- Canın sıkılmıyor ya?
- Niye sıkılsın? Yiyiyorum, içiyorum. Keyfime bakıyorum. Oh, ne rahatmış! Bu kadın olmasa uğramayacak mıydın buraya?
- Sanmıyorum. Ben savaşa katılacağım.
- Ne dedin? Olmaz. Bir yere gidemezsin.
- Kim karışır?
- Ben! Yani biz!
- Siz kim?
- Hiç! Ne istersen yaparsın.
- Özledin mi beni?
- Şey! Ne diyeyim? Niye özleyecek mişim? Aramızda bir bağlantı mı var? Dediğim gibi yiyiyorum, içiyorum. Keyfime bakıyorum. Bir de kısmetim çıktı, düşünüyorum.
- Bak ya! Sevindim. Düşün, iyi düşün.
-Düşünüyorum!

Balöz Bacı daha fazla Ahmet Ağa'nın yanında kalamadı. Geri döndü, olanca hızıyla koşmaya başladı.

Atlarını ahiler almıştı. Çardağa oturdular. Yahya Çelebi geldi. Onun da beli kamburlaşmıştı. O da bastonuna dayanarak yürüyordu.

- Sefa geldin ağa. Özletirsin bizi. Seni zayıflamış görürüm. Bir derdin mi var?
- Yok! Hastalandım. Savaşa gideceğim.
- Git ya! Ben de genç olsam katılırım! Akıncılar geldi, geçti. Şimdi sancak beyleri toplanıyormuş!
- Biliyorum. Hocam Rıza Efendi nerede? Göremiyorum. Elini öpmek isterdim.
- Artık yataktan kalkamıyor. Balöz yanından ayrılmaz. Terini kurular, çorbasını içirir. Ne iyi kız o! Boşamakta çok hata ettin. Yeniden evlen onunla. Mutlu olursun.
- Kısmeti çıkmış. Düşünecekmiş!
- Kim demiş? Nerede? Kimseyi kabul etmiyor.

- Öyle mi?

Ayranlar geldi. Tandır ekmeği, bal ve çökelek getirdiler. Yorgunlukları yavaş yavaş gidiyordu.

- Bu yolcu kim? Sen de sefa geldin oğlum!

- Yolda karşılaştık. Ben istedim. Hamile kadını beraber getirdik. Yalnız taşımayı uygun bulmadım.

- Çok güzel! Biraz dinlenirsiniz! Çiftliğine çekilmeyi düşünmüyor musun?

- Sanmam! Savaştan sonra teslim olacağım.

- Sakın böyle bir şey yapma. Artık unutulmuşundur.

- Hayır. Hâlâ o şöhretimle yaşıyorum.

Ahmet Ağa ayağa kalktı. Biraz başı dönüyordu. Anlıyordu, o da ihtiyarlıyordu.

- Hocamı göreceğim, dedi. Duasını almalıyım.

Fakat, evvela Rıza Efendi'nin yanına gitmedi. Kısa bir süre ilerdeki kuru dalın yanında kaldı. Dal, yeşillenmek nerede, büsbütün kurumuş gibi geldi ona!

Ne umuyordu? Gerçekten Tanrı onu affedince kuru dal yeşillenecek miydi? Acı acı güldü.

İşte burası ahilerin uğrak yeriydi. Yorulan, yaşlanan ahiler buraya gelir, günlerce oturur, hatta ömür boyu kalır, huzur duyardı. Kulübeler vardı. Dere, Söğütlere gönül açmıştı. Rüzgâr çimenleri okşar, taze toprak kokusu etrafa yayılırdı. Koyunlar meler, tavuklar gıdaklardı. Kötülük buraya uğrayamazdı. Kin ve düşmanlık yaşıyamazdı. Birisinin başı ağrısa, herkesin başı ağrırdı sanki!

Başı eğik, Rıza Efendi'nin yanına vardı. Balöz bacı da oradaydı. Efendinin ellerini uğuşturuyordu.

- Sen mi geldin Ahmet oğlum?

- Evet hocam, elinizi öpeceğim.

- Öp ya! Fazla kalacak mısın? Savaş varmış! İnsanlar niye birbirlerine düşerler? Birlik, sevgi, kardeşlik varken boğuşmak neden? Kavgadan kaç oğlum! İnsanlığa hizmet etmek, kişinin yaralarını sarmak çok büyük sevaptır. Allah katında değeri yüksektir! Senin kuru dal, yeşermedi değil mi?

- Yeşermedi hocam, yeşermez de.

- Belli olmaz! O ulu, nelere kadir değildir ki?

Ahmet Ağa, diz çöküp Hoca Rıza Efendi'nin elini öptü.

- Beni bağışla hocam, dedi! Ben savaşa gidiyorum.

- Biliyorum! Balöz kızımız söyledi. Bir de hamile bir kadın getirmişsin! Neyin nesi?

- Şey! Yolda kocasını sancakbeyinin adamları öldürdü. Mecbur kaldım.

- Evvelce tanıyor muydun onu?

- Nereden tanıyacağım hocam?

- Olur ya! Neyse. Burada çok kalmayacaksın değil mi?

- Yarın sabah gideceğim.

- İnşallah kazasız, belasız dönersin. Bir de senin Yahya Çelebi'de emanetin var. Ahiler bazen onu sermaye yapıyorlar. Sonra fazlasıyla getirip veriyorlar. Ne olacak o paralar?

- Hocam istediğinize verin. Yuvasızlara yuva yapın! Yetimleri sevindirin! Siz daha iyi bilirsiniz!

- Sana lâzım olmaz mı?

- Sanmıyorum! Ben işimi bitirmişim!

- Ne demek o? Bir daha ağzından böyle laf işitmiyeyim. Sana karamsarlığa kapılmak yakışmaz.

Tam, gidecekti ki, hoca elini kaldırdı. Durmasını işaret etti.

- Derviş Mehmet nerede? Seninle gelmedi mi?

- Hayır!

- Neden?

- Bir süre dinlenecekmiş!

- İnanmam! Seni yalnız bırakmazdı o? Yoksa kalbini mi kırdın?

- Asla! Sulucakarahöyük'te zannıma göre çileye yattı.

- Öyle olsun! Anlarız. Hadi git oğlum! Yoruldum! Ayrılırken yine gel! Herkes, Balöz kız da dâhil yolunu gözler.

Ahmet Ağa oda kapısının önüne gelmişti ki, Şahkulu Kadın bastonuna dayanarak içeri girdi:

- Müjde Efendi, dedi. Bir kızımız oldu. Anası çok acı çekti.

- Vah zavallıcık! Adını ne koydunuz?

- Sen söyle.

- Yavru olsun diyelim! Sonra getirin kulağına ezan okurum. Bahtı açık olsun!

- Nerede yatıracağız onu?

- Marangoz ustalarına haber sal, gelsinler iki odalı bir kulübe

yapsınlar. Bizimle beraber yaşar! Ahmet Ağa'nın Yahya Çelebi'de emaneti var. Masrafı oradan çıksın.

- Ya benim Balöz'üme niye bir kulübe yaptırmazsın?

- Balöz bizim kızımız! Evladımız olmamıştı. Tanrı verdi. Üstelik Ahmet Ağa'nın emâneti, bu kulübede yaşar! Şikâyetin mi var?

- Ne demek? Onun gibisi bulunur mu? Esas "Yavru" o! Dediğin gibi Allah bize böyle bir evlat kısmet etti.

Balöz evvela başını önüne eğdi, sonra ağlayarak dışarı çıktı.

- Bu kızı ağlatıyorsun Ahmet Ağa, sonra pişman olacaksın!

Ahmet Ağa, hocasının elini tekrar öptü.

Tercan

SABAHLEYİN hocasının, Yahya Çelebi'nin, hattâ Şahkulu Kadın'ın elini öpüp yola çıktı.

Balöz Bacı, ona derin derin bakmıştı. Kekelercesine:

- Yolun açık olsun yiğit, demişti. Senin için dua edeceğim!

- Et ya! Belki dönemem.

- Olmaz. Ağzından yel alsın. Bekliyoruz.

Arkasına bakmadan uzaklaştı. Yanında subaşının adamı da vardı. Yol başında ayrıldılar. Kendisi kuzey doğuya yöneldi.

Yeniden Hatun Kervansarayı'nı hatırladı. Orada mutluydu. İşte hayatını çalmışlardı. Eşkiyalık yapmasaydı, Şeyh Hüseyin'in peşine düşmeseydi daha mı iyi olurdu? Zeynep de kocaya gidemez, beraber mutlu yaşarlardı. Şimdi ise yıllardan beri ne yaptığını bilmeden dolaşıyordu.

Eski Silahtar Mustafa Ağa hatırına geldi. Sivas'a sancakbeyi olmuştu. Acaba hayatta mıydı? Uzun Hasan Bey' in Sivas'ı yağmalattığı zaman her halde çarpışmıştı onlarla. Mert adamdı doğrusu Mustafa Ağa. Kendisini tanımamazlıktan gelmiş, gizlenmesini sağlamıştı. Bu davranışı Fatih Sultan Mehmet Han'ın arzusu dışındaydı. Fatih haber alsa onu muhakkak cezalandırırdı.

Bu karışık düşünceler içinde böylece yürüdü. Köyler vardı önünde, bereketli topraklar vardı. Sıcak yayılmıştı ortalığa. Zaman zaman yağmur yağıyordu. Ekinler toplanmıştı.

Çeriler de geçiyordu önünden. Savaş zamanı yaklaşıyordu herhalde. Geç kalmamalıydı. Bu savaşa katılması bu topraklar içinse de, şuur altında da olsa, biraz da öteki adam içindi. Onunla orada karşılaşabilirdi. Hesabını görürdü. Zeynep'i kurtarırdı elinden. Yalnız, Zekeriya Bey'in gücünü düşünmemişti. Kendisinden daha baskın çıkabilirdi.

Doğrusu böyle bir adamın elinden yenilmeyi hiç istemezdi. Ölüm, böyle bir sonuçtan daha iyiydi.

Karnı acıktı, atından indi. Heybesinden azığını çıkardı. Lokmalar ağzında zorla döne döne güçlükle yemeğini yedi.

Bu sefer yine Derviş Mehmet'i düşündü. Eski sorusunu yeniledi. Derviş, kazaen Söğütlüdere Ahiler Uğrağı'na varırsa, Gülten Kadınla karşılaşırsa neler olurdu? Ne yapardı zavallı derviş? Çöker miydi, sevinir miydi? Hiç bilemezdi! Ama istenmeyen olurdu!

Şimdi de yuva hasreti duymaya başladı. Bu dünya niye vaz olmuştu? Kişiler nesillerini üretsinler, devamlılık yok olmasındı.

O, şimdi devamlılığın ötesinde ılık bir yuvada dinlenmeyi çok isterdi. İşte bu huzuru onun elinden zorla almışlardı. Acaba Balöz Bacı'yla evlense aradığını bulur muydu?

Bütün düşüncelerini kovdu, atını daha hızlandırdı. Gece oluyordu. Bir ağacın dibinde yattı. Ertesi sabah yine aynı hızla yoluna devam etti.

Nihayet Hatun Kervansarayı'nın civarına vardı.

Ordunun bir kısmı toplanmıştı orada. Atlar kişniyor, çavuşlar emirler götürüp getiriyordu.

Birden içine, ne yapacağının ötesinde ne yapması gerektiğini sağlayan bir güven geldi.

Eski Silahtar Ağa Mustafa Ağa oradaydı. Atının üzerinde sağa sola emirler veriyordu. Çadırının önünde iki tuğu gözüküyordu. Demek Sivas Sancakbeyi Mustafa Bey Paşa olmuştu.

Atını sürdü. Yere atladı:

- Paşam, dedi, beni yanına al.

- Sen kimsin?

- Beni tanımadınız mı?

- Hayır!

- Ben eski eşkiya Taşçıların Ahmet'iyim. Savaşa katılacağım. Sonra size teslim olacağım. Yargılanırım, cezama razıyım. Kaçak dolaşmaktan bıktım.

Mustafa Paşa gülümsedi. Sonra Ahmet Ağa'ya derin derin baktı.

- Ben böyle bir eşkiya hatırlamıyorum, dedi. Yine de seni yanıma alacağım! İyi savaşacağına, bana çok yararın dokunacağına inanıyorum. Bana değil kadıya teslim olursun. Ama senin silahın yok.

- Kuşağımda bir kamam var.

- Olmaz. Sana bir kılıç versinler. Hey çavuş! Bu yiğite bir kılıç getir.

Çavuş kılıfıyla beraber bir kılıç getirdi. Mustafa Paşa sordu:

- Yaya mı çarpışmak istersin, yoksa atlı mı?

- Atlı olmayı uygun bulurum paşam!

- Pekâla! Sen benim yanımdasın. Koruyucumsun! Sana güveniyorum. Biz Rumeli Beylerbeyi Has Murat Paşa'nın emrindeyiz. Fatih Sultan Mehmet Han böyle uygun bulmuş. Çok yakında burada olurlar.

- Ama siz de paşasınız.

- Fatih Sultan Han, böyle lütfetti! Ben, paşa olmama rağmen sancakbeyi görevime devam ediyorum.

Mustafa Paşa daha fazla konuşmadı:

- Sana bir de cebe versinler, börk giy. Yanımdan ayrılma, dedi.

- Beni hâlâ tanımıyor musunuz?

- Hayır!

Atlılar gidiyor, atlılar geliyordu. Ahmet Ağa hâlinden memnundu. Yalnız uzaktan hayal gibi gözüken Hatun Kervansarayı'na bakınca içinde bir eziklik hissetmişti.

*
* *

Sonunda ordu gözüktü. Toplar da geliyordu. Padişahın tuğu altı adetti. Vezirler üç tuğlu, sadrazam dört tuğluydu.

Orduda yeniden veziriazam olan Mahmut Paşa Anadolu Beylerbeyi Davut Paşa, Rumeli Beylerbeyi Has Murat Paşa, Kapıkulu askerleri, Şehzade Mustafa, Şehzade Beyazıt, Arnavut ve Eflaklılar da vardı.

Yedi kat mehterhane vuruyordu. Hiç bir çerinin itaatsizliği görülmüyordu. Böyle bir şey olsa, acımasızca cezalandırılırdı.

Ayrıca, Şeyhülislam olan Molla Hüsrev ile Molla Güranî de gelmişti. Molla Güranî Bursa kadısı iken Fatih'in bir fermanını yırtmış, *"Adâlete uymayan bir emir padişahtan da gelse dinlenmez!"* demişti. Sonra, *"Hakka saygı göstermeyen bir padişahın ülkesinde yaşanmaz!"* diyerek Mısır'a gitmiş, Fatih onu yalvararak zorla geri getirmişti.

Öyle bir devirdi o, ruh, gönül ve saygı, hak hüküm sürer, yalnız hatâ yapan bağışlanmazdı.

- Fatih Sultan Mehmet Han geliyor!

Böyle bağırıyorlardı. Bir çok sivil halk da katılmıştı orduya. Mevlevîsi, dervişi, ahisi de vardı aralarında. Ordunun, yüzbinin ötesinde olduğu söyleniyordu.

Ruh ve iman birliğine rağmen, hak ve adaletin koruyucusu Fatih'in iki hocası Molla Hüsrev ile Molla Güranî padişaha duydukları sevgi yüzünden birbirlerini çekemiyorlardı. Bir defasında Sultan Mehmet, Molla Güranî'yi sağına oturttuğu için, Molla Hüsrev, Fatih'in soluna oturmamış, bir bahane bulup meclisi terketmişti.

Kişilerin zaafıydı bu! Genç hükümdar bunu anlıyordu. Hatta bu duyguyu saygıyla karşılıyordu. Bir yolunu bulup Molla Hüsrev'i de avutmuş, gönlünü almıştı.

Ovada öyle bir uğultu vardı ki, kulakları rahatsız ediyordu. Atlılar koşuyor, çavuşlar emir götürüp cevap getiriyorlardı.

Yüzün üzerinde sancakbeyi tuğlarını dikmişler, gelen emirlere göre hazırlıklarını yapıyorlardı.

Sonunda, Fatih'in otağında divan toplantısı yapıldı. Fatih'in yanında Veziriazam Mahmut Paşa vardı, ayakta duruyordu. Bu sefer Molla Hüsrev sağında, Molla Güranî solundaydı. Fatih, Molla Güranî'ye:

- Bağışla hocam, dedi. Bu seferlik böyle oldu.

- Anlıyorum. Bağışladım!

Divanda herkes görüşünü söyledikten sonra şu karara varıldı.

Ordunun sağ koluna Şehzade Beyazıd bakacak, emrinde Rumeli Beylerbeyi Has Murat Paşa ile kırk sancakbeyi, yirmi bin azap bulunacaktı.

Ordunun solunda büyük Şehzade Mustafa olacak, emrinde de Anadolu Beylerbeyi Davut Paşa, otuz sancakbeyi ve yirmi bin azap olacaktı.

Ortada Fatih Sultan Mehmet bulunacak, Veziriazam Mahmut Paşa yanında olacaktı. Önde Yeniçeriler gidecek, iki yanda da sipahi ve silahtar bölükleri görev yapacaktı.

Fatih Sultan Mehmet Han, ayağa kalktı. Etrafını derin derin süzdü. Sonra dinç sesiyle şöyle konuştu:

- Paşalar, beyler, efendiler! Şunu bilesiniz ki, düşmanınız güçlüdür, asla küçük görmeyesiniz. Ben aslında, bir Müslümanın, bir Türk'ün birbiriyle savaşmasını hiçbir zaman istemedim. Fakat Uzun Hasan Bey rahat durmadı. Düşmanlarımızla anlaştı, toprak-

larımızda yağmalar yaptı, çifliklerimizi bastı, bunlar yetmiyormuş gibi benden Trabzon ve Kapadokya'yı istedi. Ne kadar name gönderdimse de, sulh içinde yaşamasını istedimse de islah olmadı. Bizim gücümüzü hiçe sayıp gururumuzla oynadı. Artık ona ders vermek zamanı gelmişti.

Bunu cümle âlem bilsin diye, beni kınamasınlar diye, âdetim olmadığı halde bu savaşı herkese duyurdum. Şimdi sizden şecaat istiyorum. Yılmak yok, aslâ geri çekilmek yok! Kim ki emirlerimi dinlemezse, düşmandan yüzgeri ederse, o gaddar Türkmen'den korkarsa, bilsin ki acımasızımdır.

Biz Bizans'ı devirmiş, batının kapılarını açmış bir devletiz. Batı da bizim aleyhimizdedir. Biz burada savaşırken, o şaşkın Türkmen'in kışkırtmasıyla Venedikliler bizi arkadan vurmaya kalkışacaktır. Hiç şüpheniz olmasın gerekli tedbir alınmıştır. Yüzgeri edeceklerdir! Rumeli Beylerbeyi Has Murat Paşa öncü olarak ileri gidecektir. Şimdilik lalam Mahmut Paşa yanında olacaktır.

Dikkat edersiniz, bu ovadan sonra arazi dağlıktır, bu yüzden baskına uğrayabiliriz. Aslâ harp nizamını bozmadan yürüyeceksiniz! Allah'ın inayetiyle zafer bizimdir. Şimdi birliklerinizin başına gidiniz. Yarın sabah yürüyüş vardır.

Fatih sözünü bitirmişti ki, içeriye otuğ muhafızı girdi. Eğildi, sonra:

- Efendim, dedi. Akıncı beylerinden haber var. İzin verirseniz ulak huzurunuza çıkmak istiyor.

- Gelsin!

Ulak içeri girdi. Bunca yol teptiği halde hiç de yorgun görünmüyordu. O, çünkü akıncı erlerinden biriydi:

- Efendim müjde getirdim!

- Nedir o?

- Hünkârım! Niksar'da Uzun Hasan'ın kuvvetleriyle karşılaştık. Onları devirip Şebinkarahisar ve Koyunhisar yönlerini dolaşıp Erzincan'a vardığımızda yine Akkoyunluların sanırım beş altı bin kişilik kuvvetiyle karşılaştık. Turahanoğlu Ömer Bey onları da yendi. Birçok esir aldık. Şimdi emirlerinizi bekleriz.

- Biraz dinlen, geri dön akıncı! Biz de arkanızdan geliyoruz. Zinhar düşmanın hilesine aldanmayasınız. Bütün akıncı beylerinin, bütün akıncıların alınlarından öperim. Bunu böyle bilesiniz!

Akıncı eğilerek çıktı. O zaman padişah huzurdakilere:

- Oyalanmayın, siz de gidin, dedi.

Birden gözü eski silahtar Mustafa Paşa'ya ilişti:

- Mustafa, diye seslendi.

- Buyurun sultanım!

- Gel yanıma! Seni göreceğim gelmiştir. Uzun Hasan'ın adamları Sivas'a saldırdığı zaman iyi dayanmış, onları püskürtmüşündür. Makbulüm olmuştur. Şimdi, ilerdeki Hatun Han'a ya sen git, ya da güvendiğin birisini gönder. Ne durumda olduğunu öğren. Han, hazinemden beslenmektedir.

- Efendim! İzin verirseniz o kervansarayın eski ağası Ahmet Ağa yanıma gelmiştir. Bizimle beraber savaşacaktır.

- Eşkiyalık yapan mı?

- Evet sultanım!

- Yakalanmadı mı? Ne yaptın ona?

- Şimdilik tanımamazlıktan geldim. Esasen savaştan sonra teslim olacakmış!

- Eğer kendi teslim olmazsa yakalarsın. Hiç kimsenin eşkiyalık yapıp serbest dolaşmasına izin vermem!

- Evet padişahım, emrinizi yerine getiririm. Şimdi uygun bulursanız hana onu göndereyim, durumu bize anlatsın.

- İznim olmuştur. Haberini beklerim.

Mustafa Paşa, eğilerek çıktı. O zaman hâlâ huzurda olan hocalarına Fatih sordu:

- Bir hatam olmuş mudur? Yanlış bir iş yaptım mı?

İkisi birden, "İyi yoldasın!" dedi. Yalnız Molla Güranî ekledi:

- Hünkâr! Ben o Ahmet Ağa'yı da tanımışımdır. Peşini bırak!

- Sen mi bunu söylersin hocam? Hani adâlet, hani hak? Bir eşkiya cezalandırmalıdır.

- Zaman geçmiştir. Ben onu yargılasam beraat ettiririm. Sen de öyle yaparsın.

- Bunu kadı düşünsün, beni bağışla hocam!

Molla Güranî daha fazla üstelemedi

- Bize de izin ver, dedi. Yine de iyi düşün, günaha girme.

Çıktılar Fatih bir süre yalnız kaldı. Derin bir düşünceye daldı. Sonra:

- Kim var orada? diye seslendi.

*
* *

Ahmet Ağa, Hatun Han'a yaklaştıkça heyecan duyuyordu. Bir yavrusu gibiydi orası! Orada avunmuştu. Acı ve tatlı duygular içinde insanlığa hizmet etmeye çalışmıştı. Ama peşini bırakmamışlardı. Kimliğini unutturamamıştı.

Handan içeri girdi. Hiç kimse sormadan silahlarını bıraktı. Gözü Kamber Ağa'yı aradı. Han tenhaydı. Kamber Ağa ise yoktu.

Başka bir dîdebanbaşı sokuldu yanına.

- Sefa geldin, dedi. Fatih Sultan Mehmet Han'ın çerisinin değil mi? Ne istersin?

- Sultan'ın emriyle Kervansaray'ı yoklamaya geldim.

- Buyur! Bir eksiğimizi gördün mü?

- Elbette, taçkapı toz toprak içinde. Her gün neden yıkanmaz?

Fatih Sultan Mehmet Han'ın gönderdiği kayyım yardımcısı şimdi ağalık yapıyordu. Ahmet Ağa bundan sonra Kamber Ağa'yı hiç göremeyecekti. Bunu biliyordu, anlıyordu. Bir dev devrilmişti. Kamber Ağa onun hocasıydı. Silah kullanmasını, ata binmesini öğretmişti. İçi sızladı. Hatta bir an karşısında görüp elini öpmek istedi. Olmadı, olamazdı.

Yanında yeni ağayı görünce ayıldı. Gülümsemeye çalıştı.

- Ben bu hanın ağasıyım! Dileğinizi bana söyleyin.

- Fatih Sultan Mehmet Han'ın emriyle geldim. Hanın noksanları varsa arzedeceğim.

- Yoktur sanırım. Hünkârın emri olur. Buyur!

- Dolaşalım.

Gezdiler, hanın her köşesini gördü. İçi titreyerek ağaya seslendi. Neler yapmamıştı ki, burada şimdi bu emeğinin karşılığını göremiyordu.

- Ağa, dedi, kusura bakma. Han iyi temizlenmiyor. Hamam yosun kokuyor. Eyvanlarda çatlaklar var. Mutfak kirli. Mescidin halıları tozlu. Çadırvan muslukları oğulmamış. Bilmem yemeğiniz nasıl çıkar? Hatunlar kısmının kapısına kilit vurmuşsunuz!

- Hatun almıyoruz. Evli olan kocasıyla yatıyor.

- Nasıl olur? Hata edersiniz! Bu han civarın en büyük hanıdır. Tam geçit yerindedir. Hiç bir eksiği olmamalıdır. Bir Sultan Han'ı kadar değerlidir. Selçuklu Sultanı ikinci Gıyasettin Keyhüsrev'in an-

nesi Sultan Melike Mahperi Hatun yaptırmıştır. Amasya, Tokat, Sivas güzergâhındadır. Görmüşsündür, sivri kemerli tonoz şeklindeki dış portal bütün süslemelerin kaynağıdır. Kitabesini okumadın mı? Bundan iki yüz kırk yıl evvel yapılmıştı. O günden bu yana yaşamıştır. Sen de yaşat.

Han Ağası şaşırdı. Bir çeri bu kadar bilgiyi nasıl sağlamıştı? Hayretini gizlemedi.

- Sen çok şey biliyorsun, dedi. Nereden öğrendin?

- Sancakbeyi Mustafa Bey söylemişti. Ben onun hizmetindeyim.

- Öyle olsun, inanmak güç! Şimdi beni hünkâra şikâyet mi edeceksin?

- Asla. Sancakbeyime çok iyi gördüğümü söyleyeceğim. Allah rızası için noksanlarını bir an evvel tamamla... İyi ki bu sefer sultan buraya uğramadı.

- Sağolasın! Lâkin sen kimsin?

- İşte gördüğün gibi bir çeri! Ahırı da gözden geçir. Avluyu her gün yıkat. Taçkapı da öyle. Hücreler daha temiz olursa, yolcular kendilerini yuvalarında gibi hisseder, sana dua ederler.

Eski bevvaplardan biri yanlarına sokuldu. Ahmet Ağa'yı tanımıştı.

- Bu, dedi, bu kişi bizim...

Ahmet Ağa çırpındı, sonra âdeta bağırdı.

- Sus! Derdin ne? Bilesin ki, bu kişi dediğin, savaşa giden bir çeridir. Size düşen ordumuz için dua etmektir. Beni sen başkasına benzettin.

Hemen silahlarını aldı, bir sıçrayışta atına bindi. Belki de içi titreyerek Hatun Kervansarayı'ndan dörtnala uzaklaştı.

*

* *

İşte ordu yürüyüşe geçmişti. Yine mehterhane növbet vuruyor, top arabaları gıcırdıyor, hafızlar dua ediyordu.

Onlar önden gidiyorlardı. Rumeli Beylerbeyi Has Murat Paşa öncülerin başındaydı. Yanında Sadrazam Mahmut Paşa vardı.

Ahmet Ağa heyecanlıydı. Belki de Zekeriya Bey'le kar-şılacağını, ölmediyse onu devireceğini umuyordu.

Tercan'a yaklaşıyorlardı. Dolu dizgin bir haberci geldi. Daha doğrusu bir akıncı:

- Akkoyunlular gözüktü!

- Neredeler?

- Fırat Nehri'nin öteki tarafındalar!

- Karasu de oraya!

- Evet efendim! Karasu!

- Ne yapıyorlar?

- Duruyorlar! Sanırım bekliyorlar!

Has Murat Paşa:

- Vuralım onları, dedi,

Mahmut Paşa, onu kolundan tuttu:

- Has Murat Paşa! Beni dinle, bir hatâ yapmayasın!

- Ne gibi?

- Akkoyunlular pusu kurmuş olmasın!

- Sanmam! Kursalar da tepelerim ben onları!

- Güvenme! Savaşta tedbir gerek! Hesapsız iş yapılmaz paşa!

Tercan'ın kuzey doğusunda Aşkale vardı. Erzincan'ı geçmişlerdi. Daha kuzeyde Bayburt bulunuyordu. Tercan ovası oldukça genişti. Nehir burada sâkin akıyordu.

- Has Murat Paşa! Sana bir kere daha söylüyorum. İyi düşün! Bizim asker yorgundur. Bunca yol tepmiştir. Karşımızdakiler diridir. Yabana atılacak çeriler değildir.

- Hiç aldırmam bunlara. Onları tepeleyeceğim!

- Hünkâr beni senin yanına, tedbirde kusur edersen hatırlatayım diye göndermiştir. Gençsin, atılgansın. Lâkin tecrübesizsin! Düşün paşa!

- Hayır vezir! Kusuruma bakma, sen benim zaferimi kıskanırsın!

- Ne dedin? Ayıp edersin! Ne istersen onu yap! Ben Osmanlının zaferden zafere koşmasını dilerim! Senin benim zaferi olur mu?

Mahmut Paşa, yanında bulunan Sancakbeyi Mustafa Paşa'ya döndü:

- Paşa, dedi, sen de fikrini söyle. Araştırmadan, tedbir almadan düşmana saldırmak doğru mudur?

- Aslâ vezirim. Has Murat Paşa burada oyalanmalı, esas gücümüzün gelmesini beklemelidir.

Has Murat Paşa, gençti, güçlüydü, tez canlıydı. Düşmanı ele ge-

çirmişken bırakmak istemezdi. Nefsine güveniyordu. Sancakbeyi Mustafa Paşa'ya gülerek baktı:

- Bak a paşa, dedi. Sen korkarsan benimle gelmezsin. Askerinle Veziriazam'ın yanında oyalanırsın. Vakit geçirmek zamanı değildir.

- Kim demiş? Ben mi korkarım? Amacımız bunca askeri boş yere kırdırmamaktır. Çünkü bu savaşın sonu belli olmaz. Bekleyelim paşa!

- Hayır! Sultanımı seven arkamdan gelsin!

Has Murat Paşa atını sürdü. Bağırdı:

- İleri!

Sancakbeyleri de "ileri!" dedi. Atlar kişnedi, "Allah! Allah!" sesleri yükseldi, akıncılarla beraber ordu, Fırat'a, yani Fırat'ın bir kolu olan Karasu'ya doğru yürüdü.

Mehterhane vuruyordu. Ağustos güneşi, terli vücutları büsbütün kavuruyor, rüzgâr esmiyordu.

Karasu o gün nedense durgun akıyordu. Oldukları yerde sular atların karnına kadar değiyordu.

- Haydi! Durma yok! Kim ki yüzgeri ederse elimden kurtulmaz!

Sancakbeyi Mustafa Paşa da aralarındaydı. O da inanmadığı halde, Akkoyunluları kaçırıp yenmeleri için dua ediyordu.

İşte nehrin öteki tarafında kendilerini bekleyen Akkoyunluları görmeye başlamışlardı. Onlarda da bir tedirginlik, bir ürkeklik seziliyordu. Galiba Has Murat Paşa doğru çıkacaktı. Çıksındı. Mahcup olmaya razıydı.

Mustafa Paşa'nın yanında at süren Ahmet Ağa hiç bu kadar heyecan duyduğunu hatırlamıyordu. Savaş başka, kavga başkaydı. Bunu Ahmet Ağa şimdi daha iyi anlıyordu. Burada yumruk sökmezdi. Bilek ve kılıç önemliydi. Nihayet karşı tarafa geçtiler. Bazı atlar sulara gömülmüştü, önde giden birkaç çeri atılan oklarla devrilmişti. Olsundu! Savaştı bu, elbet herkesin sağ kalacağı iddia edilemezdi.

İşte Akkoyunlular geriliyordu. Direnme güçleri yok gibiydi. Ahmet Ağa vurdu, bir daha vurdu. Atının ayaklarına bir Akkoyunlu düştü. Hemen atından indi, çırpınan adamın yakasına yapıştı.

- Öldürme beni, kıyma bana.

- Söyle, sizin başınızda kim var? Uzun Hasan Bey mi?

- Hayır!

- Kim?

- Uzun Hasan Bey'in büyük oğlu Uğurlu Mehmet Bey!
- Zekeriya Bey yok mu?
- Zekeriya Bey Uzun Hasan Bey'in yanındadır.
- Demek Zekeriya Bey ölmemiş!
- Niye ölsün?

Adamı itti. Bir solukta atına sıçradı. Daha fazla gecikse arkadan gelen atlıların altında ezilebilirdi.

Evet, Has Murat Paşa haklı çıkıyordu. Akkoyunlular kaçarcasına geri çekiliyorlardı.

Tercan ovasında şimdi cesetler yığılmıştı. Ovanın arkasında Höbek Dağı vardı. Akkoyunlular bu dağın eteğinde sıkıştırılırsa hepsi kılıçtan geçirilirdi.

Mustafa Paşa gözüktü. Seslendi:

- Ahmet Ağa fazla ileri gitme, beni gözle. Dikkat et, bir hata yapmayasın.
- Sağol paşam! Kendimi alakoyamıyorum.
- Meğer sen yaman bir adammışsın! Dediğimi dinle!

Ahmet Ağa duraladı:

- Emrin olur paşam, dedi.

Mutafa Paşa da kan-ter içindeydi. Has Murat Paşa en önde çarpışıyordu. Kumandayı sanki başka birine bırakmış gibiydi. Has Murat Paşa, doğrusu pek cesurdu. İki tuğunu taşıyan sancaktar, ona yetişmekte güçlük çekiyordu.

İşte Akkoyunluların işi bitmek üzereydi. Türk Türk'le çarpışıyordu. Fatih Sultan Mehmet Han, bunu hiç istememişti. Fakat mecbur kalmıştı. Zorla bu savaşa sürüklenmişti. Daha fazla sabretse, kendine karşı inancını kaybeder, Uzun Hasan da daha kimbilir neler yapardı?

Şimdi, Akkoyunlular, Osmanlı'nın düşmanı olmuştu. Halbuki düşman batıdaydı. Batılılar Osmanlıları asla aralarında görmek istemiyorlar, onları geldikleri yere, Asya bozkırlarına sürmenin çarelerini arıyorlardı. Her seferinde de Fatih Sultan Mehmet Han'dan dayak yiyor, kısa bir süre susmak zorunda kalıyorlardı.

Kimbilir şimdi Venedikliler neler yapıyordu? Fırsatı değerlendirmeye kalkıştıkları muhakkaktı. Fakat Sultan, tedbirini almış da doğuya öyle yönelmişti.

Geriden bir atlı dolu dizgin geliyordu. Bir taraftan da bağırıyordu:

- Has Murat Paşa nerede? Sadrazamın emrini getirdim.

Atlı Has Murat Paşa'nın yanına gelince yine bağırdı:

- Paşa hazretleri, devletlu vezir buyurur ki, paşa derhal geri dönsün! Akkoyunlular'ın geri çekilmesi bir tuzaktır. Apaçık görülmektedir. Ordu mahvolacaktır.

Has Murat Paşa kanlı kılıcını havaya kaldırdı. Adeta vahşi bir kahkaha attı:

- Kim demiş? Akkoyunlular'ın işi bitmek üzeredir. Sadrazama böyle söyle.

Sonra yine bağırdı:

- Zafer bizimdir yiğitler. Durmak yok, ileri!

Fakat ne yazık ki fazla ilerleyemediler. Kaçmakta olan Akkoyunlular iki kenara çekildi. Pusuda duran Uzun Hasan kuvvetleri ok yağmuruna başladılar.

Âdeta sarılmışlardı. Uzun Hasanlılar şimdi gerilerine doğru sarkmaya çalışıyordu. Has Murat Paşa çırpınıyordu. Mustafa Paşa, Has Murat Paşa'nın yanına sokuldu:

- Paşa hemen geri dön! Çırpınman boşunadır.

- Sen dön. Ben yapamam. Sonra Fatih Sultan Mehmet Han'ın yüzüne nasıl bakarım?

- Paşa düşman atlılarının altında ezilmektense Sultan'dan af dilemek, çok daha iyidir. Bir Osmanlı paşası, bir Türk kumandanı ölü veya diri düşmanın eline geçmemeli, bu daha fazla bizi küçültücüdür.

- Hayır! Öleceğim! Fakat burada kalacağım! Sen git, Mustafa Paşa!

Fazla söylenecek söz yoktu. İşte Has Murat Paşa, kılıcını indirip kaldırıyor, karşısına çıkanları deviriyordu. Ama kendisi de yaralar alıyor, fakat yılmıyordu.

- Vurun ha! Düşmanın bu oyununu yeneceğiz. Zafer bizimdir yiğitlerim.

Zafer asla onun olamayacaktı. Osmanlı kırılıyor, tekbir sesleri ovayı kaplıyordu. İşte akıncılardan Turahan Bey oğlu Ömer Bey, Molla Fenarî'nin oğullarından Rumeli Defterdarı Ahmet Çelebi esir düşmüştü. Aydınoğlu Hacı Bey Akkoyunlular'a binlerce Osmanlı askeri can vermişti.

Mustafa Paşa, diğerleri gibi geri dönüp Has Murat Paşa'yı yalnız

bırakamamıştı. Bu ona yakışmazdı. Yalnız Has Murat Paşa'nın kurtulması için çareler arıyordu. Fakat boşunaydı.

Nehre dökülenler de vardı. Elden başka bir şey gelmiyordu.

Üç saat geçti. Bu kanlı çarpışma sona ermek üzereydi. Bir ses duyuldu:

- Has Murat Paşa devrildi. Ölmek üzeredir, kurtarın!

Sancakbeyi Mustafa Paşa, ufak bir geçit bulmuştu. Oradan bir kısım askeriyle karşıya geçmek üzereydi. Duraladı.

- Olamaz, dedi! Murat Paşa Akkoyunlular'ın eline bırakılamaz! Ben onu ölü veya diri geri getirmeye gidiyorum.

Ahmet Ağa soluyordu. O da kan içindeydi. Mustafa Paşa'nın önüne geçti.

- Paşam! Biz varken bu iş sana düşmez. Ahmet kulunuz ne güne duruyor?

- Ahmet Ağa, bunu nasıl becereceksin?

- Siz geçidi tutmaya çalışın. Bir de dua edin! Gerisini düşünmeyin!

Başka söz söylemedi. Karşısına çıkanları devire devire ilerlemeye başladı.

- Nerede? Has Murat Paşa nerede?

Yerde kıvranan bir Osmanlı askeri, hafif doğrulup parmağıyla işaret etti:

- Orada, orada! İlerde. Yakında.

Bir kılıç indi, Ahmet Ağa'nın atı devrildi. Yere yuvarlandı. Fakat atını düşüreni de öldürdü. Kısa bir süre kendine gelemedi. Sonra sıçradı. Böylesi daha iyi olmuştu. Has Murat Paşa'ya hedef göstermeden varacaktı. Nitekim, paşayı buldu. Bir çukurun içindeydi. Onu tolgasından tanıdı.

Paşa inliyordu, belki de ölmek üzereydi. Eğildi, yukarıya aldı onu, güçlükle sırtına vurdu. Anlıyordu, eski gücü yoktu. Sanki tükenmişti.

Yine de direndi. Nasıl geri dönmüştü, nasıl yükünü taşıyabilmişti? Pek hatırlayamıyordu. Arkasından gelenler vardı, hatta önüne çıkanlar vardı. Kurtuldu onlardan, Mustafa Paşa'nın yanına geldiği zaman sırtındaki emanet ölmüştü. Kendisi de diz çöktü. Daha fazla ayakta duramıyacağını anlıyordu.

Mustafa Paşa da çarpışıyor, son şansını deniyordu:

- Geldin ha, nasıl yaptın bu işi? Seni alnından öperim. Ver emaneti bana.

- Hayır paşam! Onunla nehri beraber geçeceğim. Sadrazama böyle teslim edeceğim. Yazık oldu. Böyle cesur ve mert bir insan ölmemeliydi.

- Sana söylüyorum Ahmet Ağa, oyalanacak vaktimiz yoktur. Hâlinin farkında değil misin? Bırak cesedi, sen yüzmeye çalış.

Ana-baba günüydü nehrin kenarı. Bu son şanslarıydı.

Herkes nehre atladı. Güçlükle çıktılar karşı tarafa.

Ahmet Ağa, karaya ayak basınca daha fazla gidemeyeceğini anladı. Sırtüstü yattı. Her tarafından kan sızıyordu.

Vaziyet korkunçtu. Has Murat Paşa'nın yersiz ısrarı yüzünden binlerce kişi boş yere hayatını kaybetmişti.

Nehirde boğulanlar da, esir düşenler de vardı.

Karşı tarafta, Uzun Hasan'ın büyük oğlu Uğurlu Mehmet Bey'in adamları sevinç naraları atıyorlardı. İşte güçlü sandıkları Osmanlı askerleri yenilmişti. Sıra esas kuvvetlere gelmişti. Onlar da eğilecek, bütün Osmanlı ülkesi Akkoyunluların olacaktı.

Uzun Hasan Bey, dünyanın en büyük hükümdarı olarak Bizans tahtına oturacaktı. Anlaşmaya göre, Uzunm Hasan Rumeli'yi Venediklilere bırakacaktı.

Osmanlı ordusunun maneviyatı bozulmuş olmalıydı. Koskoca bir beylerbeyi öldürülmüş, öncüler kılıçtan geçirilmişti.

Karşı taraftan hâlâ sevinç naraları geliyor, bu yönde ise Veziriazam Mahmut Paşa ne yapacağını düşünüyordu. Şöyle veya böyle sultana hesap vermek vardı. Ne diyecekti? "Has Murat Paşa, beni dinlemedi!" dese, padişah ona, "Sen ne biçim sadrazamsın? Emrindeki bir paşaya neden söz geçiremedin?" diye soracaktı.

Hâlbuki Has Murat Paşa'yı alıkoysa, bu sefer "Zaferi önledi. Böyle cesur bir beylerbeyi durdurulur mu?" diye soracaklardı.

Sahilin önünde muhtemel bir Akkoyunlu taarruzunu önlemek için gerekli tedbirleri aldırttı. Sonra Taşçıların Ahmet Ağa'yı görmek istedi. Sancakbeyi Mustafa Paşa ona Ahmet Ağa'nın fedakârlığını anlatmıştı.

Fakat Ahmet Ağa'nın gelecek hali yoktu. Hâlâ yorgun ve perişandı. Sonunda, koluna girip getirdiler onu. Vezir:

- Ahmet Ağa, dedi. Bu savaşta tek kazancımız sensin. Yaptığın iş

çok büyüktür. Durumunu hünkârımıza arz edeceğim. Niye yaralarını tımar ettirmezsin?

- Beni rahat bıraksınlar, yeter, devletlu vezir! Ben kendi-kendimi toparlarım! Fazla yaram yoktur. Görülen kılıç sıyrıklarıdır.

Ahmet Ağa'yı yine koluna girip uzaklaştırdılar. Bir ağaca sırtını dayayıp oturdu. Biraz sonra sadaret hekimi geldi. Bir merhem sürdü yaralarına.

Şimdi düşünüyordu. O bu hâle nasıl düşmüştü? Eskiden böyle miydi? Bu kadar yorgunlukla ayakta duramıyacak hâle gelir miydi? Demek zaman onu çökertmişti. Daha doğrusu vakitsiz ihtiyarlamıştı. Ama dirilecekti. Savaş daha bitmemişti. Fatih Sultan Mehmet Han, işi yarıda bırakmazdı. Akkoyunlu yenilecekti. Yine göğüsünü gere gere ileri atılacaktı. İşte, eğer sağ kalırsa Sivas kadısına gidip teslim olacaktı. Bu iş de böylece bitecekti. Ne hüküm yerse yesin, rahatlıyacaktı.

Aklına birden ılık bir yuva geldi. Kendisine şefkatle bakan bir eşin yanında dinlenmek ne güzeldi. Bu, Balöz Bacı olamaz mıydı? Fakat bu rahata kavuşmanın şimdilik mümkün olamayacağını düşündü. Boş yere hayal kurmanın yeri yoktu.

Ya, kızı Zeynep? Zeynep, ne tuhaf yavaş yavaş kendinden uzaklaşıyordu. Onun Zekeriya Bey'in haremi olması bile asla affetmeyeceği bir yaşantı idi.

Yine de Zeynep'i gönülden özlediğini anladı. İnsanlar böyle çelişkilere düşerdi.

Ya Derviş Mehmet! Onu özlememesine imkân var mıydı? Şimdi yanında olmasını ne kadar isterdi. Mehmet kendisine göre bir sebeple uzaklaşmıştı.

Yedikat mehterhanenin nöbet vurduğunu duyuldu. Hemen ayağa kalktı. İşte Fatih Sultan Mehmet Han geliyordu.

Kat, mehterhanedeki her sazdan birer taneyi gösterirdi. Yedi kat olunca her sazdan yedi tane var demekti. Ancak padişahların mehterhanesi yedi veya dokuz katlı olurdu. Bir çavuş bağırdı:

- Fatih Sultan Mehmet Han gelmiştir. Paşaları huzuruna çağırır.

Atlılar koşuştu. Hava çok sıcaktı. Bunca yol tepmiş ordu yorgun görünüyordu.

Yine münadiler bağırıyordu.

- Meşveret var! Paşalar buyursun!

Âkibeti bilinemeyen bir durum vardı. Has Murat Paşa'nın ölümünü ordu duymuştu. Tedirgindi; sık sık soluk alan bir insan gibiydi ordu.

Otlukbeli

ORDU, Sivas'tan sonra Erzincan'ı geçip işte Fırat kıyılarına gelmişti. Daha doğrusu Fırat'ın bir kolu olan Karasu'ya varmıştı. Düşmanın esas kuvveti görünürlerde yoktu. Şehzadeler de huzurdaydı.

Paşalar toplanınca Fatih, evvela Mahmut Paşa'ya sordu:

- Lala, bu yenilgi nasıl oldu?

- Padişahım! Bütün ısrarıma rağmen Has Murat Paşa'ya söz geçiremedim. Bir tuzaktan korkuyordum. Nitekim korktuğum başımıza geldi.

- Niye diretmedin, neden izin verdin?

- Engelleseydim, bu sefer Murat Paşa, zaferimizin önüne geçti diyecekti. Beni kınayanlar olacaktı.

- Peki, Has Murat Paşa'nın cesedi ne oldu?

- Padişahım! Mustafa Paşa'nın muhafızı olan bir çeri, bütün tehlike ve güçlüklere rağmen Akkoyunluların eline bırakmamış, sırtlayarak getirdi. Fakat kendisini hâlâ toparlayamadı. "Bir Osmanlı beylerbeyi ölü veya diri düşmanın eline bırakılmaz." diyor.

Fatih Sultan Mehmet bir an düşündü. Sonra Sancakbeyi Mustafa Paşa'ya sordu:

- Mustafa! Sen bu çeriyi ödüllendirdin mi?

- Hayır efendimiz! Siz onu tanırsınız! Taşçıların Ahmet Ağa'sıdır. Aff-ı hümâyûnunuzu bekler.

- Ya! Daha zamanı gelmemiştir. Başkalarına örnek olmasını istemem!

Bu sırada bir haberci gözüktü. Hünkârın önünde eğildi. Nefes nefeseydi.

- Ne haber getirdin Ali Çavuş?

- Hünkârım, Akkoyunluların esas kuvveti göründü. Başlarında Uzun Hasan Bey bulunuyormuş. Bir Akkoyunluyu sıkıştırdım. Ka-

raman Beyi Pîr Ahmet Bey de Akkoyunlulara katılmış. Nehrin öteki yakasında bizleri gözlese gerektir.

- Sen gidebilirsin Ali Çavuş!

Fatih Sultan Mehmet Han yine düşündü. Haberci gidince huzurdakilere sordu:

- Hocalarım! Paşalarım! Oğullarım! Sizlerin yüzünde bir endişe görürüm. Korkar mısınız? "Akkoyunlularla baş edemeyiz, geri dönelim" mi dersiniz?

Evvela bir sessizlik oldu. Sonra Molla Güranî'nin sesi duyuldu.

- Hünkâr! Geri dönmek yoktur. Sonra Osmanlı'nın şanı şerefi ne olur? Paşalar dahi böyle düşünür. Kimseyi töhmet altında bırakma! Bu toplantıya son ver, savaş kuralları ne ise onun emrini ver.

Huzurdakiler de, sanki sözleşmiş gibi hep birden:

- Asla geri dönmek yoktur padişahım, dediler. Siz başımızda oldukça biz dağları devirirız.

- Pekâla, memnun oldum. Şimdi, savaş nizamınızı yeniden gözden geçirelim. Sağ kanadımızı ortanca oğlum Şehzade Beyazıt koruyacaktır. Mustafa Paşa'yı vekâleten Rumeli Beylerbeyi yaptım. Oğlumun emrindedir. Sol kanada ise büyük oğlum Mustafa kumanda edecektir. Anadolu Beylerbeyi Davut Paşa onun emrinde olacaktır. Merkezde ben ve Mahmut Paşa bulunacaktır. Kapıkulu askerleri bizimle beraberdir. Sizlerden gayret beklerim. Yeniden bir tuzağa düşmemek için tedbirde kusur eylemeyeceğiz. Onlar yürüyüşe geçmeden biz de geçmeyeceğiz. Ne vakit savaş başlarsa sağ kanadımız, geri çekilmiş gibi yapacak, sonra kuşatacaktır. Onların hilesini bu sefer biz yapacağız. Allah hepimizin yardımcısı olsun.

Fatih sözünü bitirmişti ki yine haberciler geldi.

- Padişahım! Akkoyunlular Bayburt'a doğru ilerliyor. Akkoyunlular'ın sağ kolu, Uzun Hasan'ın oğullarından Kör Zeynel Mirza'nın, sol kolu ise diğer oğlu Uğurlu Mehmet Mirza'nın emrindedir. Uzun Hasan ise merkezde bulunuyor.

İki taraf arasında nehir vardı. Her iki ordu, Fatih'in taktiği ile kuzeye ilerliyordu. Bir yerde savaş başlayacaktı ama Fatih bir tuzağa düşmemek için bunu Uzun Hasan'a bırakmıştı.

Böylece altı gün geçti. Yedinci günü Akkoyunlu ordusu göründü. Akkoyunluların sağ cenahı, Osmanlı ordusunun sol cenahını

tehdit etmek durumuna gelmişti. Davut Paşa ile Mahmut Paşa bunu önlemeye çalıştılar.

Atlılar koşuyordu. Toplar gürlemeye başlamıştı. Sonunda Otlukbeli denen bir yerde iki ordu karşılaştı.

Otlukbeli, Tercan ile Bayburt arasındaydı. Bayburt'a daha yakındı. Güney doğusunda Erzincan vardı. Otlukbeli'nin arkasında Ardıcın Dağı vardı.

Böylece tarihin en büyük savaşı başladı. Tarihler bindörtyüz yetmiş üç yılının onbir Ağustosunu gösteriyordu. Molla Güranî ile Molla Hüsrev Fatih Sultan Mehmet Han'ın sırtını sıvazlıyorlardı:

- Kazanacaksın hünkâr! Hak senin yanındadır.

- Duânıza ihtiyacım var! Yine de karşımızdaki Türk ordusudur. Bilesiniz ki, bu savaşı hiç istemedim. Uzun Hasan beni zorladı. Kader ne gösterecek bilinmez, ya o tarihten silinecek, ya biz!

Niye Fatih Sultan böylesine ümitsiz konuşuyordu? Molla Güranî:

- Sana karamsarlık yakışmaz hünkâr, dedi. Bütün ordu gözünün içine bakıyor. Zafer senindir. Bunu böyle bilesin!

Top sesleri, uzaktan, yakından geliyordu. Fatih bir an dinledi:

- Top atmasını bilmiyorlar, dedi. Topun değerini henüz anlamamışlar. İşte biz şimdi yendik onları!

Âdeta canlanmıştı. Bıraksalar, ileri sıçrayacak, çerilerle beraber o da çarpışacaktı.

Nitekim kır atına bindi. Bir an savaş alanındaki gürültüleri dinledi. Fakat üzüldü. İlerdeki kapıkulu askeri geriliyordu.

- Dayanın! diye bağırdı.

Bu sırada bir haberci geldi. Oğlu Beyazıt haber göndermişti:

- Padişahım! Sağ kanadımız geriledi. Şehzade Beyazıt, ne yapalım diye soruyor.

- Derhal yandan Akkoyunlular'ı kuşatsınlar: tuzağa düşecekler!

*

* *

Fatih'in emri başarıyla uygulandı. Gerileyen sağ kanat Akkoyunluları kuşattı. Karasu'da Has Murat Paşa'yı tuzağa düşüren Akkoyunlular, Otlukbeli'nde Fatih'in hazırladığı tuzağa düştüler.

Önce Şehzade Mustafa bütün kuvvetiyle Akkoyunlular'ın sol cenahına yüklenip ezdi. Uzun Hasan'ın oğlu Kör Zeynel Mirza ve sol cenahın Akkoyunlu kumandanları öldürüldü.

Daha sonra Şehzade Beyazıt kuvvetleri, Fatih'in emriyle tam zamanında hücuma geçip Akkoyunlu ordusuna kesin darbeyi indirdi. Osmanlı askerleri Uzun Hasan Bey'in otağına kadar ilerlediler. Bozguna uğrayan Akkoyunlu Devletinin mağrur hükümdarı Uzun Hasan Bey, sür'atiyle ünlü arap atını mahmuzlayarak dörtnal koşturup, savaş meydanında otağını, tuğlarını ve hazinesini bırakarak kaçıp canını kurtardı.

Tarih kitapları, 15. yüzyılın ikinci yarısında, iki büyük Türk imparatorluğu arasındaki hesaplaşmanın Otlukbeli'nde yapıldığını ve bu savaşın dünyanın en büyük meydan muharebesi olduğunu yazmaktadır. Osmanlı Ordusunun mevcudu 190.000 kişi idi. 11 Nisan 1473'te İstanbul'dan hareketle 4 ayda Otlukbeli'ni gelmiş olan Fatih Sultan Mehmet Han, 11 Ağustos 1473 günü ordusunun birliklerini ve topçu ateşini dâhiyâne bir taktik ve başarıyla kullandı ve 8 saatte meydan savaşı kesin sonuca ulaştı.*

Fatih Sultan Mehmet Han, kaçan Uzun Hasan Bey ve Akkoyunlu kuvvetlerini Veziriazam Mahmud Paşa'nın ısrarına uyarak takip ettirmedi.

Otlukbeli zaferi ile Osmanlı Devleti'nin Timur'dan beri karşılaştığı en büyük tehlike önlenmiş, Akkoyunlu Devleti'ne ve onun Avrupalı müttefiklerine büyük bir darbe vurulmuş oldu. Toroslar ve Fırat'a kadar olan sahalarda Osmanlı Devleti'nin hâkimiyeti kesinleşti. Avrupa'nın Osmanlı Devleti'ni ortadan kaldırma hayâlleri de suya düştü.

*
* *

Savaş ülkede pek çok şeyi değiştirdi. Anadolu toprakları ve insanların kaderi yeniden yazılmış gibi oldu.

Fatih Sultan Mehmet Han, Otlukbeli zaferinin Tanrı'ya şükrânı olarak binlerce esiri satın alıp azat etti. Savaşta karamanlık ve fe-

* Bkz. Y. Öztuna, *Başlangıcından Zamanımıza Kadar Türkiye Tarihi*, İstanbul 1964, c.1. s.53-57.

dakârlığı görülen Taşçıların Ahmet Ağası'nın da ödüllendirilmesi, affedilmesi zamanı geldi.

Ahmet Ağa, aff-ı hümâyına ve padişahın iltifatına mazhar oldu. Ünü ve itibarı bir anda etrafa yayıldı.

Rumeli Beylerbeyi Mustafa Paşa, dönüş yolunda, ayrılmak için kendisinden ruhsat alan Taşçıların Ahmet Ağa'sına bir beratla büyükçe bir ödül de verdi.

*
* *

Ahmet Ağa, atının üstünde yine yalnız başına yollara düştü. Şimdi içinde uzun yıllardan beri yaşamadığı bir sükûn ve huzur hissi vardı. Nasıl olduğunu, ne zaman başladığını kendi de fark etmemişti; yüreğini daraltan, beynini karıncalandıran fırtına uzaklaşıp onu terk etmişti. Benliğini saran öç alma ve kin duygusu kaybolmuştu. Kendini, ateşli bir hastalıktan kurtulmuş gibi hissediyordu.

Aklına kızı Zeynep geldi. Zeynep uzakta sisler içinde kaybolmuş bir hayal gibiydi. Zeynep için artık bir şey hissetmiyordu. Zekeriya Bey öldürüldü mü, yoksa Uzun Hasan Bey'le birlikte mi kaçtı? Ahmet Ağa, bunu bir türlü hatırlamak istemedi, artık ilgi duymuyordu. Ahmet Ağa kendini tanıyamadı, ne kadar değişmişti?

Derviş Mehmet, gözünün önüne geldi. "Ruhumu yıkamalıyım." demişti. Acaba yıkayabildi mi? Çilesini doldurduktan sonra ne yaptı, şimdi nerededir? diye düşündü. Ahmet Ağa'ya, Balöz Hatun'la evlenmesi için ne kadar da ısrar etmişti. Ya Balöz Hatun ne halde idi? Acaba Ahiler Uğrağı'nda bekliyor muydu? Onunla evlense iyi olur muydu?

Günler geçti, nihayet Söğütlüdere Ahiler Uğrağı'na ulaştı. Atından indi, birden kendini çınarların yanında toprağa gömülü kuru dalın önünde buldu. Gözlerine inanamadı, kuru dalı yeşermiş olarak gördü. "Tanrım, benim günahlarımı affetti" dedi ve gözlerinden yaşlar boşandı. Dizleri üstüne çöktü, ellerini gökyüzüne doğru açtı. Tanrı'ya şükretti, ağladı, ağladı, sonra duruldu, doğrulup kalktı. Ahmet Ağa, şimdi hafiflediğini hissetti. Büyük bir ağırlık üzerinden kalkmış gibiydi.

Karşısında Derviş Mehmet, gülümsüyordu. Yanı başında Balöz Hatun vardı. Titreyen bir sesle:

- Hoş geldin yiğit! dedi, sonra gözlerini Ahmet Ağa'ya dikerek bekledi.

Taşçıların Ahmet Ağası, o anda Balöz Hatun'un gözlerinde, aradığı mutluluğu yakaladığını hissetti. İçi aydınlandı ve:

- Hoş bulduk, Hatun! dedi.

Söğütlüdere Ahiler Uğrağı'nda yeni bir gün başlıyordu.

- SON -

SÖZLÜK

Âbânî = Sarımtırak dallı nakışlarla işlenmiş bir tür beyaz, ipek kumaş

amelmande= İş yapamaz durumda olan

Amid (Kara Amid)= Diyarbakır'ın eski adı

akça (akçe)= Küçük gümüş para

arakıye= Tiftikten yapılmış ince külah

Âsitâne= İstanbul'un eski adı

azap (azep)= Anadolu beyliklerinde kullanılan bir askerî sınıf, çiftlik uşağı

baç= Bir nevi vergi

bevvap= Kapıcı

beylerbeyi= Sancakbeylerinin başı, eyâletin başında bulunan askerî ve mülkî yetkiyi haiz büyük memur

börk= Beyaz keçeden yapılmış başlık

cebe= Vücudu korumak için giyilen zırh

Çapakçur= Bingöl'ün eski adı

çavuş= çeşitli görevlerde kullanılan memur

çedik= Sarı sahtiyandan yapılmış kısa ve bol konçlu ayakkabı

çeng-i harbî= Bir mehterhane marşı

çomar= Köpek

dergâh= Tarikat ehlinin ocağı

dîdeban= Gözcü, gözetici

dirlik= Devlet tarafından hizmet erbâbına verilen maaş, gelir

dizdar = Kale muhafızı

elif= Eski alfabede Allâh adının ilk harfinin adı

erkân= İleri gelenler

eşkinci= Kapıkulu askerinin dışında sefere katılanlar

eyvan= Çardak şeklinde sütunlu önü açık bir mekân

fetvâ= Şer'î ve hukukî meselelere verilen cevap

fodla= Fazla mayalı, ekşimsi pide şeklinde ekmek

fütüvvet= Ahilerin, esnafın iyilik prensipleri

göz (hücre)= Kervansaraylardaki oda

has= Yıllık geliri yüzbin akçadan fazla olan dirlik

Hu= Tanrı (Allah'ın adlarından biri)

huzur= Padişahın yanına varma, padişah katı

ılgar= Atın dörtnal koşması

kadı= Yargı işlerine bakan memur, hâkim

kallavî= Vezirlerin başlarına giydiği kavuk

kat= Mehterhanenin sayısı

kav= Ateş yakmak için kullanılan madde

kesedar (kisedar)= Paraları muhafaza eden

kethüda= Zengin kimselerin ve devlet büyüklerinin işlerini gören memur

lala= Padişahların veziriazamlara verdikleri ad

mansıp= Devlete hizmet yeri

maşuk= Sevilen

mehterhane= Çalgı takımı

menzil= Kervanların ve posta tatarlarının konakladıkları yer

mihman= Konuk

muhib= Seven

mütevellî= Bir vakfın idaresi kendisine verilmiş olan kimse.

nâme= Mektup

nasib= Tanrı'nın kısmet ettiği şey, elde edilen, pay

nebî= Peygamber

nişancı= Nâmeleri, beratları hazırlayan, tuğraları çeken görevli

növbet = Mehterhanenin çalması

Rum diyarı = Anadolu'nun eski adı; Roma ülkesi

sancak = Osmanlı idarî teşkilatında illerle ilçeler arasında yer alan yönetim bölümü, mutasarraflık

sancakbeyi = Sancağı yöneten görevli

ser = Baş

solak= Padişahın koruyucuları

soylamak= Söylemek

subaşı= Şehrin güvenlik işlerine bakan görevlilerin başı

taat= İbâdet

taçkapı= Kervansarayların giriş kapısı

Tanrıkut Mete= Oğuz Han'in bir adı

tecrithane=Cüzzamlıların içine konulduğu ev

tennûre= Mevlevî dervişlerinin giydiği kolsuz, yakasız, yırtmaçlı, beli kırmalı, uzun ve geniş elbise

tolga= Başa giyilen çelikten başlık

turgavul (rahdar)= Kervansaray ağası

tuğ= At kılından yapılmış, sırığa asılı alâmet

tuyuğ= Mânî biçimde aruzla yazılmış manzûme

ulak= Haberci

üsküf= Yeniçeri serpuşlarından bir nevi

yâren= Dost

yelmek= Aceleyle koşmak